ಅಧ್ಯಾಯ–1
ಭಾರತಕ್ಕೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಆಗಮನ

ಭಾರತ & ಯುರೋಪ್‌ನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧ

- ಭಾರತ & ಯುರೋಪ್ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು.
- ವ್ಯಾಪಾರದ ವಸ್ತುಗಳು:– **ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಮೆಣಸು, ಜಿರಿಗೆ, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಶುಂಠಿ**
- ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.
- ಏಷ್ಯಾದ ಸರಕುಗಳನ್ನು **ಅರಬ್ ವರ್ತಕರು** ಕಾನ್‌ಸ್ಟಾಂಟಿನೋಪಾಲ್ ನಗರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಇಲ್ಲಿಂದ ಇಟಲಿ ವರ್ತಕರು ಕೊಂಡು ಯುರೋಪ್ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು
- ಕಾನ್‌ಸ್ಟಾಂಟಿನೋಪಾಲ್ ನಗರ ಪೂರ್ವ ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ
- ಇದರಿಂದ ಕಾನ್‌ಸ್ಟಾಂಟಿನೋಪಾಲ್ **ಯುರೋಪಿನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು** ಎನಿಸಿತು.
- ಏಷ್ಯಾದ ಸರಕುಗಳು ಇಟಲಿ ವರ್ತಕರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕಾನ್‌ಸ್ಟಾಂಟಿನೋಪಾಲ್ ನಗರ ಪತನ

- ✓ 1453ರಲ್ಲಿ ಆಟೋಮನ್ ಟರ್ಕರು ಈ ನಗರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.
- ✓ ಈ ನಗರವನ್ನು ಸಂಧಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾರ್ಗಗಳು ಟರ್ಕರ ವಶವಾದವು
- ✓ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಅವಕಾಶದಿಂದ ಟರ್ಕರು ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರತರ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದರು.
- ✓ ವರ್ತಕರಿಗೆ ಈ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿಲ್ಲ.
- ✓ ಇಟಲಿ ವರ್ತಕರ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಸ್ಪೇನ್, ಪೋರ್ಚುಗಲ್ ಪ್ರಯತ್ನ
- ✓ ಸ್ಪೇನ್ & ಪೋರ್ಚುಗಲ್ ರಾಜರು ಹೊಸ ಜಲಮಾರ್ಗ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಹಸಿ ನಾವಿಕರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು.
- ✓ ಈ ನಾವಿಕರಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಾದ **ದಿಕ್ಸೂಚಿ, ಆಸ್ಟ್ರೋಲೋಬ್, ಸಿಡಿಮದ್ದುಗಳು** ನೆರವಿಗೆ ಬಂದವು.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಜಲಮಾರ್ಗ:–

- ಲಿಸ್ಬನ್‌ನಿಂದ ಹೊರಟ ಪೋರ್ಚುಗಲ್ ನಾವಿಕ ವಾಸ್ಕೋಡಿಗಾಮ 1498ರಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ತೀರದ ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆಯ **'ಕಾಪ್ಪಡ್'** ತಲುಪಿದನು.
- ಇದರಿಂದ ಭಾರತ–ಯುರೋಪ್ ಮಧ್ಯೆ ಹೊಸ ಜಲಮಾರ್ಗ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
- ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಮರುವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಮೊದಲಿಗರು.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಯುರೋಪಿನ ಕಂಪನಿಗಳು

1) **ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು**
2) **ಡಚ್ಚರು**
3) **ಇಂಗ್ಲೀಷರು**
4) **ಫ್ರೆಂಚರು**

ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು:–

- ❖ ಜಲಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೊದಲಿಗರು
- ❖ ಭಾರತವನ್ನು ತೊರೆದ ಕೊನೆಯ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು **ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು.**
- ❖ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಮೊದಲ **ವೈಸರಾಯ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ ಡಿ ಅಲ್ಮೇಡಾ**
- ❖ ಇವನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಲು ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲಿನ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನೌಕಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ **'ನೀಲಿ ನೀರಿನ ನೀತಿ'** ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.

ಆಲ್ಫೋನ್ಸೊ ಆಲ್ಬುಕರ್ಕ್

- ✓ ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಾಪಕನೆಂದು** ಪರಿಗಣನೆ
- ✓ ಇವನು ಸಾ.ಶ 1510ರಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರ ಸುಲ್ತಾನನಿಂದ ಗೋವಾ ಗೆದ್ದನು
- ✓ **ಗೋವಾವನ್ನು** ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದನು.

- ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಡಚ್ಚರು & ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಆಗಮನದ ನಂತರ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಕಳೆಗುಂದಿದರು.

RAMALINGAPPA L

ಡಚ್ಚರು:–

- ಇವರು **ಹಾಲೆಂಡ್ ಅಥವಾ ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್** ದೇಶದವರು
- 1602ರಲ್ಲಿ **ಯುನೈಟೆಡ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ** ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಉದ್ದೇಶ:– ಪೂರ್ವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಸಲು
- ಭಾರತ, ಜಾವ, ಸುಮಾತ್ರ, ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ ಸಾಂಬಾರು ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ
- ಇವರ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳು:– **ಸೂರತ್, ಬ್ರೋಚ್, ಕ್ಯಾಂಬೆ, ಕೊಚ್ಚಿನ್, ನಾಗಪಟ್ಟಣಂ, ಮಚಲಿಪಟ್ಟಣ & ಚಿನ್ಸೂರ್**
- ಇವರು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಮುರಿದರು.
- ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷರು & ಫ್ರೆಂಚರ ಪೈಪೋಟಿಯನ್ನು ಹೆದರಿಸಲಾರದೆ ಸಾಂಬಾರು ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಂಡರು.

ಡಚ್ಚರ ಅಧಿಕಾರ & ಅವನತಿ

- ಕೇರಳದ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಸಂಸ್ಥಾನವೊಂದನ್ನು ಪರಕೀಯರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದ **ವೈನಾಡ್‌ನ ರಾಜ ಮಾರ್ತಾಂಡ ವರ್ಮ.**
- 1729 ರಿಂದ 1758ರ ವರೆಗೆ ವೈನಾಡು ಸಂಸ್ಥನವನ್ನು ಆಳಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದ.
- ವೈನಾಡು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು **ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ** ಮಾಡಿದವರು ರಾಜ ಮಾರ್ತಾಂಡ ವರ್ಮ.
- ಕರಿಮೆಣಸಿನ ಆಸೆಯಿಂದ ಬಂದ ವಿದೇಶಿಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತಂದನು.
- ರಾಜಧಾನಿ **ಪದ್ಮನಾಭಪುರದಿಂದ ತಿರುವನಂತಪುರಕ್ಕೆ** ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದ.
- ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನ **'ವಿಶ್ವ ತಿರುವಾಂಕೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ'** ಎಂದು ಹೆಸರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.
- ಇವನು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗೊಂದಲಗಳಿದ್ದವು.
- ವೈನಾಡಿನ ಅರಸನಾಗಿದ್ದ **ರಾಮವರ್ಮ** ದುರ್ಬಲನಾಗಿದ್ದ.
- **ಡಚ್ಚ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ, ವೈನಾಡಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು, ವೈನಾಡಿನ ಪಾಳೆಗಾರರು** ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರು.
- ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವನಾಗಿದ್ದ ರಾಜವರ್ಮನಿಗೆ ಮಾರ್ತಾಂಡವರ್ಮ 10ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವೈನಾಡಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಉಪಾಯ ಹೇಳಿದ್ದನು.
- ಆಗ ರಾಮವರ್ಮ **ಮಧುರೈನ ಪಾಂಡೆಯರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ** ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಮಾರ್ತಾಂಡವರ್ಮ ತನ್ನ 24ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.
- ಗಡಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು 50 ಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು.
- ಮೆಣಸು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದನು.
- ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪಾಳೆಗಾರರು & ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅರಸರನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಡಚ್ಚರ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತನು.
- **ಕಾಯಂಕುಳಂ, ಕೊಚ್ಚಿ, ಪುರಕ್ಕಾಡ್ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು & ಡಚ್ಚರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು** ಸೋಲಿಸಿ **ನೆಡುಮಂಗಡ & ಕೊಟ್ಟಾರಕರ** ಎಂಬ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು.
- ಮಾರ್ತಾಂಡವರ್ಮನು **"ನಾವೆಂದೂ ಮೆಣಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪರಕೀಯರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡೆವು"** ಎಂದು ಡಚ್ಚರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದನು.
- 1741ರಲ್ಲಿ ಡಚ್ಚ ಕಂಪನಿ **ಕೊಟ್ಟಾರಕರ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು** ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಿರುವಾಂಕೂರಿನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಸಾರಿದನು.
- ಮಾರ್ತಾಂಡವರ್ಮ ಈ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಡಚ್ಚರ ಪಡೆಗಳು ಕೊಚ್ಚಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದವು.
- ಆದರೆ ಡಚ್ಚರು ಸಿಲೋನಿನಿಂದ ಸೈನ್ಯ ತರೆಸಿ ಮತ್ತೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರು.
- **1741 ಆಗಸ್ಟ್ 10** ರಂದು **ಕೊಳಚ್ಚಲ್** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಾರ್ತಾಂಡವರ್ಮ & ಡಚ್ಚರ ನಡುವೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು.
- ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಿರುವಾಂಕೂರು ಗೆದ್ದು 24 ಡಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದರು.
- ಆಗ ಮಾರ್ತಾಂಡವರ್ಮ ಡಚ್ಚರನ್ನು ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಿಂದ ಓಡಿಸಲು ಪಣತೊಟ್ಟ.
- ಕೇರಳ & ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೆಣಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.
- ಡಚ್ಚರ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು.
- ಇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.
- ತಿರುವಾಂಕೂರು ಸಂಸ್ತಾನ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಯಿತು.
- 1753ರ ಆಗಸ್ಟ್ 15 ರಂದು ನಡೆದ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಡಚ್ಚರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಿರುವಾಂಕೂರಿಗೆ ನೀಡಿದರು.

RAMALINGAPPA L

- ಹೀಗೇ ಮಾರ್ತಾಂಡವರ್ಮನ ಆಡಳಿತ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಕಾಲಘಟ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲೀಷರು:–

- ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ರಾಣಿ ಎಲಿಜಿಬೆತ್ ಸಾ.ಶ 1600 ಡಿಸೆಂಬರ್ 31 ರಂದು **'ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ'** ಗೆ 15 ವರ್ಷಗಳ ವ್ಯಾಪಾರ ಪರವಾನಗಿ ನೀಡಿದಳು
- ಇದು 1613ರಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಆರಂಬಿಸಿತು.
- ಕಂಪನಿಗೆ ಜಹಾಂಗೀರ್ **ಸೂರತ್**ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ದಾಸ್ತಾನು ಮಳಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಫರ್ಮಾನು ನೀಡಿದನು.
- 1617 ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ **ರಾಜ 1ನೇ ಜೇಮ್ಸ್**ನ ರಾಯಭಾರಿ **ಸರ್.ಥಾಮಸ್ ರೋ** ಜಂಹಾಗೀರನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- ಇವನು ಜಹಾಂಗೀರನಿಂದ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಪಡೆದನು.
- ಆಗ್ರಾ, ಅಹಮದಾಬಾದ್, ಬ್ರೋಚ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.
- 1639ರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗಿರಿ ರಾಜನಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಪಡೆದು **ಸೆಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಫೋರ್ಟ್** ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ರಾಜಕುಮಾರ **2ನೇ ಚಾರ್ಲ್ಸ್‌ನು** ಬಾಂಬೆಯನ್ನು 1668ರಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ 10 ಪೌಂಡ್‌ಗಳಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗ ನೀಡಿದನು.
- 1690 ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಿಂದ **ಹೂಗ್ಲಿನದಿಯ** ದಡದ **ಸುತನತಿ, ಕಲ್ಕತ್ತ, ಗೋವಿಂದಪುರ** ಎಂಬ 3 ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಖರೀಧಿಸಿ **ಪೋರ್ಟ್ ವಿಲಿಯಂ** ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಇವರು ಮುಂದೆ ಮದ್ರಾಸ್, ಬಾಂಬೆ, ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದವು
- **ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ** ಇಂಗ್ಲೀಷರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಯಿತು.
- ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ & ಅಪರಾಧ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು.

ಫ್ರೆಂಚರು:–

- ✓ 1664ರಲ್ಲಿ **ಫ್ರೆಂಚ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯು** ಸರ್ಕಾರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ✓ 1668ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ದಾಸ್ತಾನು ಮಳಿಗೆ **ಸೂರತನಲ್ಲಿ** ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ✓ **ಮಚಲಿಪಟ್ಟಣ, ಚಂದ್ರನಗರ, ಮಾಹೆ, ಕಾರೈಕಲ್, ಖಾಸಿಂಬಜಾರ್, ಬಾಲಸೂರ್**ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ✓ ಫ್ರೆಂಚರು 1674 ರಲ್ಲಿ **ವಾಲಿಕೊಂಡಪುರಂ**ನ ಸ್ಥಳೀಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.
- ✓ ಇದೇ ಮುಂದೆ **ಪುದುಚೇರಿ/ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯಾಗಿ** ರಾಜದಾನಿಯಾಯಿತು.
- ✓ 1746 ರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಗೆ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿ **ಡೂಪ್ಲೆ** ನೇಮಕ
- ✓ ಇವನು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚರ ಅಧಿಪತ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದನು.
- ✓ ಇದು ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಯುದ್ಧಗಳು:–

- ಬ್ರಿಟಿಷರು & ಫ್ರೆಂಚರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭಾವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು
- ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನ & ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲು.

ಒಂದನೇ ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಯುದ್ಧ (1746–48)

- ✓ ಡೂಪ್ಲೆಯ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ **ಲಾಬೋರ್ಡಿನಾ** ಎಂಬ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೇನಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು **ಮಾರಿಷಸ್**ನಿಂದ ಬಂದು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದನು.
- ✓ ಅಸಹಾಯಕರಾದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕಾರ್ನಾಟಿಕ್ ನವಾಬ **ಅನ್ವರುದ್ದೀನನಲ್ಲಿ** ಮೊರೆ ಇಟ್ಟರು
- ✓ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಿಂದ ಬಂದ ಅನ್ವರುದ್ದೀನನ ಸೇನೆ ಫ್ರೆಂಚರಿಂದ ಸೋತಿತು.
- ✓ ಆದರೆ ಲಾಬೋರ್ಡಿನಾನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಹಣ ಪಡೆದು ಮದ್ರಾಸ್‌ನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ನೀಡಿ ಮಾರಿಷಸ್‌ಗೆ ವಾಪಸ್ಸಾದನು.
- ✓ ಕೋಪಗೊಂಡ ಡೂಪ್ಲೆಯು ಮದ್ರಾಸ್ ಪಡೆಯಲು ವಿಫಲ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು.
- ✓ ಈ ಯುದ್ಧ **'ಏಕ್ಸ್–ಲಾ–ಚಾಪೆಲ್'** ಒಪ್ಪಂದದೊಂದಿಗೆ ಕೊನೆಯಾಯಿತು.

ಎರಡನೇ ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಯುದ್ಧಗಳು (1749–54)

ಕಾರಣಗಳು:–

- ಫ್ರೆಂಚರು ಅಸಫ್‌ಜಾನ ಮಗ **ಸಲಾಬತ್‌ಜಂಗನನ್ನು** ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.
- ಇವನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಫ್ರೆಂಚರು ಸೈನ್ಯ ಸಮೇತ **'ಬುಸ್ಸಿ'** ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದರು.
- ಫ್ರೆಂಚರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚಂದಾಸಾಹೇಬನು ಕಾರ್ನಾಟಿಕ್‌ನ ನವಾಬನಾದನು.

RAMALINGAPPA L

ಯುದ್ಧ:–

- ❖ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ **ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ಲೈವ್** ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿ **ಆರ್ಕಾಟಿನ** ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಫ್ರೆಂಚರನ್ನು & ಚಂದಾಸಾಹೇಬನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ❖ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚಂದಾಸಾಹೇಬನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ❖ ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅನ್ವರುದ್ದೀನನ ಮಗ **ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಲಿಯನ್ನು** ನವಾಬನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿದರು.
- ❖ ಈ ಯುದ್ಧ **'ಪಾಂಡಿಚೇರಿ ಒಪ್ಪಂದ'** ದೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ➢ ಫ್ರೆಂಚರು ಡೂಪ್ಲೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು
- ➢ ಈ ಯುದ್ಧವು ಫ್ರೆಂಚರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಿನ್ನಡೆಯನ್ನು ತಂದಿತು.
- ➢ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು.

ಮೂರನೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ್ ಯುದ್ಧ (1756–63)

- ✓ ಫ್ರೆಂಚರ **ಕೌಂಟ್ ಡಿ ಲಾಲಿ** ಯು 1760ರಲ್ಲಿ ವಾಂಡಿವಾಷ್ ಕೋಟೆಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.
- ✓ ವಾಂಡಿವಾಷ್ ಕದನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿ ಸರ್ ಐರ್‌ಕೂಟನು ಫ್ರೆಂಚರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ✓ ಬುಸ್ಸಿಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದನು
- ✓ ಲಾಲಿಯು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಮರಿಸಿಕೊಂಡನು
- ✓ ಐರ್‌ಕೂಟನು ಪಾಂಡಿಚೇರಿಗೂ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ 1761ರಲ್ಲಿ ಲಾಲಿಯು ಶರಣಾದನು

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ❖ 1763ರ **'ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಒಪ್ಪಂದ'** ಸಹಿ ಹಾಕಲಾಯಿತು
- ❖ ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಫ್ರೆಂಚರಿಗೆ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲಾಯಿತು.
- ❖ ಫ್ರೆಂಚರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆಲಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು
- ❖ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚರು ಮೂಲೆಗುಂಪಾದರು
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಮುಂದಾದರು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆ:–

- ➢ 18ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸಿದರು
- ➢ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸಲು ಮುಂದಾದರು
- ➢ ಬಂಗಾಳ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿತ್ತು
- ➢ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಅಪಾರ ಲಾಭ ಗಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
- ➢ 1717ರಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ್ ದೊರೆ **ಫಾರೂಕ್‌ಶಿಯಾರ್**‌ನು ನೀಡಿದ **'ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅನುಮತಿ ಪತ್ರ' (ದಸ್ತಕ್‌ಗಳು)** ಈ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.
- ➢ ಕಂಪನಿಯ ನೌಕರರು ದಸ್ತಕ್‌ಗಳನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು
- ➢ ಬಂಗಾಳದ ನವಾಬರು ದಸ್ತಕ್‌ಗಳ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು
- ➢ ಇದೇ ವಿಚಾರ ಕಂಪನಿ & ನವಾಬರ ನಡುವೆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಪ್ಲಾಸಿ ಕದನ (1757)

- ○ ಬಂಗಾಳದ ನವಾಬ **ಅಲಿವರ್ದಿ ಖಾನನು** 1756ರಲ್ಲಿ ನಿಧನನಾದನು
- ○ ಇವನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ **ಸಿರಾಜ್–ಉದ್–ದೌಲ್** ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- ○ ಸಿರಾಜ್–ಉದ್–ದೌಲ್ & ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ಲಾಸಿ ಕದನ ನಡೆಯಿತು.

ಕಾರಣಗಳು:–

- ➢ **ದಸ್ತಕ್‌ಗಳ ದುರುಪಯೋಗ**
- ➢ **ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಕೋಟೆಯ ದುರಸ್ಥಿ:–**
  - ○ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಫ್ರೆಂಚರ ಭಯದಿಂದ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದನು.
  - ○ ಸಿರಾಜ್‌ನ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕೋಟೆ ದುರಸ್ಥಿ ಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಸೂಚಿಸಿದನು
  - ○ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇದನ್ನು ಪಾಲಿಸಲ್ಲಿಲ್ಲ
- ➢ **ಕಪ್ಪುಕೋಣೆ ದುರಂತ:–**
  - ○ ಸಿರಾಜನು **ಪೋರ್ಟ್ ವಿಲಿಯಂ ಕೋಟೆಯನ್ನು** ಪಡೆದು ಕೆಲವರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದನು.

- ಆಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಸಿಕ್ಕ **146** ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದನು
- ಇದರಲ್ಲಿ 123 ಮಂದಿ ಅಸುನೀಗಿದರು.
- ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಕೆರಳಿದ **ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ಲೈವ್** ಬಲಿಷ್ಠ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು

ಯುದ್ಧದ ಘಟನೆಗಳು:–

- ❖ ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ಲೈವ್ ಮೊದಲು ಸಿರಾಜನ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ **ಮಾಣಿಕ್ ಚಂದ್, ಓಮೀಚಾಂದ್, ಜಗತ್‌ಸೇಠ್**‌ರನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆದನು.
- ❖ ಸಿರಾಜನ ಸೇನಾಪತಿ ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್‌ನಿಗೆ ನವಾಬನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆಮಿಷವೊಡ್ಡಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥವಾಗಿರಲು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.
- ❖ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡ ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ಲೈವ್ **1757 ಜೂನ್ 23** ರಂದು ನವಾಬ ಸಿರಾಜನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಸಾರಿದನು.
- ❖ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಸಿರಾಜ್‌ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಕೊಲ್ಲಲಾಯಿತು.

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ➢ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೈಕ್ಯತೆ, ಅಸಂಘಟನೆ & ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಲೋಭಿತನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತು.
- ➢ **ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್** ಬಂಗಾಳದ ನವಾಬನಾದನು
- ➢ ಕಂಪನಿಯು ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಿರ್ಬಂಧಿತ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.
- ➢ ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್ ಕಂಪನಿಗೆ 17 ಕೋಟಿ 70 ಲಕ್ಷಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು.
- ➢ ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್ ಕಂಪನಿಯ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾದನು.
- ➢ ನವಾಬನ ಬೊಕ್ಕಸ ಬರಿದಾಯಿತು.
- ➢ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್ ಅಸಮರ್ಥನೆಂದು ನವಾಬನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಅಳಿಯ **ಮೀರ್‌ಖಾಸಿಂ**ನನ್ನು ನವಾಬನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಬಕ್ಸಾರ್ ಕದನ (1764)

ಕಾರಣಗಳು:–

- ✓ ಸಮರ್ಥ ಆಡಳಿಗಾರನಾದ ಮೀರ್‌ಖಾಸಿಂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿಗೆ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಿದ್ದನು.
- ✓ ಶೀಘ್ರವೇ ಮೀರ್‌ಖಾಸಿಂ **ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ರಾಜನೆಂದು** ಭಾವಿಸಿದನು.
- ✓ ದಸ್ತಕ್‌ಗಳ ದುರ್ಬಳಕೆ ತಿಳಿದು ಬಂಗಾಳದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸುಂಕಮುಕ್ತವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದನು.
- ✓ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಜೊತೆ ನೇರ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಿಳಿದರು.
- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಭಾರಿ ಒಡೆತ ಬಿತ್ತು.
- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮತ್ತೆ ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್‌ನನ್ನು ನವಾಬನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಯುದ್ಧದ ಘಟನೆಗಳು:–

- ➢ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕುಟಿಲತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೀರ್‌ಖಾಸಿಂ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದನು.
- ➢ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು & ಕಸುಬುದಾರರು ಇವನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ನಿಂತರು.
- ➢ ಮೀರ್‌ಖಾಸಿಂನು ಮೊಗಲ್ ದೊರೆ 2ನೇ ಷಾಆಲಂ, ಔದ್‌ನ ನವಾಬ ಷುಜಾ–ಉದ್–ದೌಲ್‌ರೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.
- ➢ ಆಗ ಮೀರ್‌ಖಾಸಿಂ ನೇತೃತ್ವದ ಮೂರೂ ಸಂಯುಕ್ತ ಸೇನೆಗಳು **ಹೆಕ್ಟರ್ ಮನ್ರೋ** ನೇತೃತ್ವದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನೆಯನ್ನು 1764ರಲ್ಲಿ **ಬಕ್ಸಾರ್** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾದವು.
- ➢ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೀರ್‌ಖಾಸಿಂ ಸೋತನು.
- ➢ 2ನೇ ಷಾಆಲಂ ಶರಣಾದನು.

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ❖ ಕಂಪನಿಗೆ ಬಂಗಾಳದ ಮೇಲಿನ ದಿವಾನಿ ಹಕ್ಕನ್ನು 2ನೇ ಷಾಆಲಂ ನೀಡಿದನು
- ❖ 2ನೇ ಷಾಆಲಂ ವಾರ್ಷಿಕ 26 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂಗಾಳದ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು.
- ❖ ಷುಜಾ–ಉದ್–ದೌಲ್‌ನು ಕಂಪನಿಗೆ ಯುದ್ಧನಷ್ಟ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ 50 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು.
- ❖ ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್ ಮರಣದ ನಂತರ ಇವನ ಮಗನಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ವೇತನ ನೀಡಿದರು
- ❖ ಬಂಗಾಳದ ಪೂರ್ಣ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕಂಪನಿಯು ನಿರ್ವಹಿಸಿತು.
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ, ಒರಿಸ್ಸಾ & ಔದ್‌ನ ನಿಜವಾದ ಒಡೆಯರೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸಿತು.

RAMALINGAPPA L

- 1765ರಲ್ಲಿ ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ಲೈವ್ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ **"ದ್ವಿ ಪ್ರಭುತ್ವ"** ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.
- ಅಂದರೆ, ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭೂ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದರು
- ನವಾಬನು ಆಡಳಿತ, ನ್ಯಾಯ ಮೊದಲಾದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ–2
ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ

ಹಿನ್ನೆಲೆ:–

- ಕಾರ್ನಾಟಿಕ್ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚರ ಸೋಲು
- ಪ್ಲಾಸಿ & ಬಕ್ಸಾರ್ ಕದನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳ ವಶ
- 1765ರ ವೇಳೆಗೆ ಬಹುತೇಕ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ **ಮೈಸೂರು** & **ಮರಾಠ ರಾಜ್ಯಗಳು** ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದವು.
- ಆದ್ದರಿಂದ **ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಟಾಟೋಪ ಬಂಗಾಳ** & **ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿತ್ತು.**
- ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮುಂದಿನ ವಿಸ್ತರಣಾ ನೀತಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದವರು **ಮರಾಠ ಪೇಶ್ವೆಗಳು** & **ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹೈದರ್ ಅಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್**
- ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಿಖ್ಖರು ಪ್ರಬಲ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು **ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ** & **ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ** ನೀತಿಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಬಳಿಸಿದರು.

ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣ, ಪಶ್ಚಿಮ & ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಯುದ್ಧಗಳು.

1) **ಮೂರು ಆಂಗ್ಲೋ–ಮರಾಠ ಯುದ್ಧಗಳು**
2) **ನಾಲ್ಕು ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧಗಳು**
3) **ಎರಡು ಆಂಗ್ಲೋ–ಸಿಖ್ ಯುದ್ಧಗಳು**

ಮೊದಲ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮರಾಠ ಯುದ್ಧ (1775–1782)

- ಮೊಗಲ್ ದೊರೆ **2ನೇ ಷಾಆಲಂ**ನನ್ನು ಮರಾಠರು ದೆಹಲಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳರಿಸಿದರು.
- ಆಗ 2ನೇ ಷಾಆಲಂ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದ **ಕೋರಾ** & **ಅಲಹಾಬಾದ್**ಗಳನ್ನು ಮರಾಠರಿಗೆ ನೀಡಿದನು.
- ಇದರಿಂದ ಮರಾಠರಿಗೆ & ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ವೈರತ್ವ ಉಂಟಾಯಿತು.
- ಮರಾಠರ ಬಲಿಷ್ಠ ಪೇಶ್ವೆ **ಮಾಧವ್‌ರಾವ್** ಮರಣ ಮರಾಠರಿಗೆ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟವಾಯಿತು.
- ಇವನ ತಮ್ಮ **ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಪೇಶ್ವೆಯಾದನು** ಆದರೂ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ **ರಘೋಬನು** ಇವನನ್ನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸಿದನು.
- ಇದರಿಂದ ಪೇಶ್ವೆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಲಹ ಉಂಟಾಯಿತು.
- **ನಾನಾ ಪಡ್ನವೀಸ್**ನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರಘೋಬನ ಬದಲಿಗೆ **2ನೇ ಮಾಧವರಾವ್**ನನ್ನು ಪೇಶ್ವೆ ಎಂದು ಘೋಷಣೆ
- ಆಗ ರಘೋಬನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಹಾಯ ಕೋರಿದನು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಮ್ಮ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು
- ಬ್ರಿಟಿಷರು & ಮರಾಠ ಒಕ್ಕೂಟದ ನಡುವೆ 1775–1782ರವರೆಗೆ ನಡೆದ ಕದನಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಅಹಮದಾಬಾದ್‌ನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.
- ಮರಾಠರು ಬ್ರಿಟಿಷರೊಂದಿಗೆ **'ಸಾಲ್‌ಬಾಯ್ ಒಪ್ಪಂದ'** ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.
- **ಎರಡನೇ ಮಾಧವರಾವ್**ನನ್ನು ಪೇಶ್ವೆಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ (1798–1805) & ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ:

- ✓ ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿ ಬಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ.
- ✓ ಈ ವೇಳೆಗೆ **ಬಲಿಷ್ಠ ಮರಾಠ** & **ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಗಳು** ದುರ್ಬಲಗೊಂಡಿದ್ದು ಇವನ ವಿಸ್ತರಣಾ ನೀತಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.
- ✓ ಇವನು ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಮೂರು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನು.

1) **ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ**
2) **ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಗಳು**
3) **ಕಂಪನಿಯ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನೇರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು.**

ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ:–

- ಉದ್ದೇಶ:– **ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲು**

RAMALINGAPPA L

- ಇದನ್ನು ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು **1798**ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.
- ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ & ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಒಂದು ಸೈನಿಕ ಒಪ್ಪಂದ

ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳು:–

1) **ಭಾರತೀಯ ರಾಜನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನಿಕ ತುಕಡಿಯನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು**
2) **ಸೇನೆಯ ವೇತನ & ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯವೇ ಭರಿಸಬೇಕು.**
3) **ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು**
4) **ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ**
5) **ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಅಥವಾ ಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನ ಅನುಮತಿ ಬೇಕು**
6) **ಕಂಪನಿಯು ಆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಆಂತರಿಕ & ಬಾಹ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.**

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೈನಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಸುಲಭವಾಯಿತು.
- ✓ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.
- ✓ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ತೀವ್ರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಹಿ ಮೊದಲ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನ **ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸಂಸ್ಥಾನ**
- ✓ ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ ಇತರೆ ರಾಜ್ಯಗಳೆಂದರೆ **ಮೈಸೂರು, ಔಧ್, ತಂಜಾವೂರು, ಮರಾಠ, ಆರ್ಕಾಟ್, ಪೂನಾ, ಬಿರಾರ್ & ಗ್ವಾಲಿಯಾರ್**

ಎರಡನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮರಾಠ ಯುದ್ಧ (1803–05)

- ಕಾರಣ:– **ಮರಾಠ ಮನೆತನಗಳ ನಾಯಕರ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ**
- ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂಧಿಯಾ ಮನೆತನದ **ದೌಲತ್ ರಾವ್ ಮತ್ತು ಪೇಶ್ವೆ 2ನೇ ಬಾಜಿರಾವ್** ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ
- ಹೋಳ್ಕರ್ ಮನೆತನದ ಯಶವಂತರಾವ್ ಒಂದು ಕಡೆಯಿದ್ದರು.
- 1802ರಲ್ಲಿ ಹೋಳ್ಕರ್ ಸೈನ್ಯ **ಸಿಂಧಿಯಾ ಮತ್ತು ಪೇಶ್ವೆಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು** ಸೋಲಿಸಿತು.
- ಆಗ ಪೇಶ್ವೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಹಾಯ ಯಾಚಿಸಿದನು.
- ಆಗ ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಗೆ ಮರಾಠರ ಆಂತರಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು.
- ಪೇಶ್ವೆ 2ನೇ ಬಾಜಿರಾವ್ **ಬೆಸ್ಸಿನ್ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ** ಸಹಿ ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದನು.
- ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಹೋಳ್ಕರ್, ಭೋಂಸ್ಲೆ & ಸಿಂಧಿಯಾ ಮರಾಠ ಮನೆತನೆಗಳು ಒಗ್ಗೂಡಿದವು.
- 1803–05ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು ಮರಾಠ ನಾಯಕರನ್ನು ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು.
- ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯ ಯುದ್ಧಪ್ರಿಯ ನೀತಿಯಿಂದ ಕಂಪನಿಯ ಸಾಲದ ಹೊರೆ ಹೆಚ್ಚಿತು.
- ಇದರಿಂದ ತೀವ್ರ ಟೀಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು ತನ್ನ ಹುದ್ದೆಗೆ ರಾಜಿನಾಮೆ ನೀಡಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು.
- ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿತು.

ಮೂರನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮರಾಠ ಯುದ್ಧ (1817–18)

- ಮರಾಠ ಮನೆತನಗಳು ತಮ್ಮ ಘನತೆ & ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದವು.
- ಪೇಶ್ವೆ ಕೂಡ ಬ್ರಿಟಿಷರ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ.
- 1817ರಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆಯು ಪೂನಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಸುಟ್ಟನು.
- ನಾಗಪುರದ ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ & ಮಲ್ಹಾರರಾವ್ ಹೋಳ್ಕರ್ ಕೂಡ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಸೋತರು.
- 1818ರಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆ 2ನೇ ಬಾಜಿರಾವ್ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಕೋರೇಗಾವ್ & ಅಷ್ಟಿ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೋತು ಶರಣಾದನು.
- ಆಗ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪೇಶ್ವೆ ಪದವಿಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ **2ನೇ ಬಾಜಿರಾವ್**ನಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡಿದರು.
- ಶಿವಾಜಿಯ ವಂಶಸ್ಥ **ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹನನ್ನು** ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯ ಸತಾರಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು.

- ಬ್ರಿಟಿಷರು 1818 ರಿಂದ 1857 ರವರೆಗೆ ಅಖಂಡ ಭಾರತವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದರು.
- ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ್, ಸಿಂಧ್ & ಔದ್ ಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರು.

ಆಂಗ್ಲೋ–ಸಿಖ್ ಯುದ್ಧಗಳು:–

RAMALINGAPPA L

- ✓ 1809ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ **ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗ್** ಜೊತೆ **'ನಿರಂತರ ಮೈತ್ರಿ ಒಪ್ಪಂದ'**ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು
- ✓ ಆದರೆ 1839ರಲ್ಲಿ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗ್‌ನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರು **'ನಿರಂತರ ಮೈತ್ರಿ ಒಪ್ಪಂದ'** ವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಪಂಜಾಬ್ ಗೆಲ್ಲಲು ಸಂಚು ರೂಪಿಸಿದರು.
- ✓ 1845ರ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ & ಪಂಜಾಬ್ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಯದ್ಧ ಆರಂಭವಾಯಿತು.
- ✓ ಆಗ ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಹಾಗೂ ಸಿಖ್ಖರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆದರು
- ✓ ಆದರೆ ಕೆಲವು ದೇಶದ್ರೋಹಿ ನಾಯಕರಿಂದ ಸೋಲೊಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು.
- ✓ ಕೊನೆಗೆ 1846ರಲ್ಲಿ ಅವಮಾನಕ **'ಲಾಹೋರ್ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ'** ಸಹಿ ಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು.
- ✓ ಆಗ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನು ಪಂಜಾಬಿನ ನಿಜವಾದ ಆಡಳಿತಗಾರನಾದನು.
- ✓ ಪಂಜಾಬ್ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಶ್ರಿತ ರಾಜ್ಯವಾಯಿತು.
- ✓ 1848ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪಂಜಾಬಿನ ಮೇಲೆ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹೇರಲು ಹೊರಟಾಗ ಪಂಜಾಬಿಗಳು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು.
- ✓ ಈ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು **ಚಟ್ಟಾರ್ ಸಿಂಗ್ ಅಟ್ಟಾರಿವಾಲ** & **ಮೂಲರಾಜ್** ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ **ಲಾಹೋರ್** & **ಮುಲ್ತಾನ್** ಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರು.
- ✓ ಇಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಸೋಲಾಯಿತು.
- ✓ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾರ್ಲ್‌ಹೌಸಿಯು ಪಂಜಾಬನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿದರು.

ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿ ಮತ್ತು ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ:–

- ❖ 1848 ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- ❖ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದನು.
- ❖ ಅದಕ್ಕಾಗಿ **ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ** ನೀತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು.
- ❖ ಇದರ ಪ್ರಕಾರ:– **ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ರಾಜನು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಮೃತನಾದರೆ, ಅವನು ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಹಕ್ಕಿರಲ್ಲಿಲ್ಲ.**
- ❖ ಇಂತಹ ರಾಜ್ಯವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ❖ ಈ ನೀತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ರಾಜ್ಯಗಳು:– **ಸತಾರ, ಜೈಪುರ್, ಸಂಬಲ್‌ಪುರ, ಉದಯಪುರ, ಝಾನ್ಸಿ** & **ನಾಗಪುರ**
- ❖ ಈ ನೀತಿಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು.
- ❖ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿಯ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯಾಕ್ರಮಣದಿಂದ ಭಾರತೀಯ ರಾಜರು & ಜನವರ್ಗವು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಮಲೆತು ನಿಂತಿತು.
- ❖ ಮಡುಗಟ್ಟಿದ ಆಕ್ರೋಶ & ರಾಜ್ಯಾಭಿಮಾನದ ಕಿಚ್ಚು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.
- ❖ ಇದರ ಪರಿಣಾಮ 1857 ರ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ–3

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ವ್ಯಾಪಾರ ಕಂಪನಿಯಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಆಡಳಿತಗನಾಗಿದ್ದು ಹೇಗೆ?

- ➢ ಮರಾಠ ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅವಲೋಕನೆ
- ➢ ಪರಸ್ಪರ ಕಚ್ಚಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜರ ನಡುವೆ ಒಡೆದು ಆಳುವ ನೀತಿ ಬಳಕೆ
- ➢ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಧಾನ & ಯುದ್ಧ ಮಾರ್ಗ ಬಳಕೆ
- ➢ ಭಾರತವನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಲೋಚನೆ
- ➢ ಭಾರತ ಒಂದು ದೇಶವೆಂಬ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಲ್ಪನೆಯಿರಲಿಲ್ಲ
- ➢ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದರು.
- ➢ ಏಕರೂಪ ರಾಜಕೀಯ & ಏಕರೂಪ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದರು.
- ➢ ಶಿಕ್ಷಣ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಭೂಕಂದಾಯ, ವ್ಯಾಪಾರ & ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿ.

ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:–

ನಾಗರೀಕ ಸೇವೆಗಳು

- ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ನು **ನಾಗರಿಕ ಸೇವಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ**ಯನ್ನು ಜಾರಿ
- ಕಂಪನಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಅನೇಕ ನೌಕರರ ನೇಮಕ
- ಕಂಪನಿಯು ಈ ನೌಕರರಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿತ್ತು.
- ಇದರಿಂದ ನೌಕರರು ಅನೈತಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ

RAMALINGAPPA

- ಇದನ್ನು ತಡೆಯಲು 1773ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೇಂಡ್ ಸರ್ಕಾರ **ರೇಗ್ಯುಲೇಟಿಂಗ್ ಕಾಯ್ದೆ** ಜಾರಿ ಮಾಡಿತು.
- ನಾಗರಿಕ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರುವವರಿಗೆ 1800 ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು **ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಟ್ ವಿಲಿಯಂ ಕಾಲೇಜು** ಸ್ಥಾಪನೆ.
- 1853 ರಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ ಸೇವೆಗಳ ನೇಮಕಾತಿ ಕಂಪನಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕರೇ ಮಾಡಿದರು
- 1853ರ ನಂತರ ನೇಮಕಾತಿಗೆ **ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆ ಜಾರಿ**
- ಇದು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜವಾಗಲಿಲ್ಲ
- ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ನು:– **"ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಯು ಭ್ರಷ್ಟ"** ಎಂದನು.
- ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:–

- ಮೊಘಲರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆರಂಭ
- **1764**ರ ಬಕ್ಸಾರ್ ಕದನದ ನಂತರ 2ನೇ ಷಾಆಲಂನು **ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಹಕ್ಕನ್ನು** ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ನೀಡಿದನು.
- ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ದ್ವಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಆಡಳಿತ ಜಾರಿ.
- **ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ, ನಾಗರಿಕ** & **ಅಪರಾಧ ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ವಹಣೆ** ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ನೀಡಿಕೆ
- ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಸೂಲಾದ ಕಂದಾಯದ ನಿರ್ವಹಣಾ ಆಡಳಿತ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು **ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪದ್ಧತಿ** ಜಾರಿ ಮಾಡಿದರು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮೊಘಲರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ತಾವೇ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾದರು.
- ಇವರು **ಹೊಸ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ** ಜಾರಿ ಮಾಡಿದರು.
- **ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್‌ನು** ಹೊಸ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿ
- ಈ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಹೊದಿರಬೇಕಿತ್ತು.
- **ದಿವಾನಿ ಅದಾಲತ್** ಎಂಬ **'ನಾಗರಿಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯ'** ಹಾಗೂ ಫೌಜುದಾರಿ ಅದಾಲತ್ ಎಂಬ **'ಅಪರಾಧಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯ'** ಜಾರಿ
- ನಾಗರೀಕ ನ್ಯಾಯಾದಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ **ಹಿಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಾರ** & ಮುಸ್ಲಿಂರಿಗೆ **ಷರಿಯತ್ ಕಾನೂನುಗಳ ಪ್ರಕಾರ** ನ್ಯಾಯದಾನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಅಪರಾಧಿಗಳ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಸ್ಲಾಂ ಕಾನೂನುಗಳ ಅನುಸಾರ ವಿಚಾರಣೆ
- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಪರಾಧ ಕಾನೂನುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದರು.
- ನಾಗರಿಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಯುರೋಪಿನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.
- ಅಪರಾಧಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಖಾಜಿಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ.

ಪೋಲಿಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:–

- ಆಂತರಿಕ ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪೋಲಿಸ್ ಇಲಾಖೆ ಹೊಂದಿತ್ತು.
- **ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ನು** ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ **ಪೋಲಿಸ್ ವಿಭಾಗವನ್ನು** ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಂದನು.
- ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ನು **'ಸೂಪರಿಡೆಂಟೆಂಟ್ ಆಫ್ ಪೋಲಿಸ್'** ಎಂಬ ಹೊಸ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.
- 1793ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು **ಠಾಣೆ**ಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಪ್ರತಿ ಠಾಣೆಯನ್ನು **ಕೊತ್ವಾಲರ** ಅಧೀನದಲ್ಲೂ, ಹಳ್ಳಿಗಳು ಚೌಕಿದಾರರ ಅಧೀನದಲ್ಲೂ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.
- ಕೊತ್ವಾಲರು **ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ, ಅಪರಾಧಗಳು, ದರೋಡೆಗಳನ್ನು** ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- **1770**ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ **ಭೀಕರ ಕ್ಷಾಮಭೀತಿ** ತಲೆದೋರಿದಾಗ ಇಡೀ ಪೋಲಿಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತಂದರು.
- 1781ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು.
- ಪೋಲಿಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು **ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್‌ಗಳ ಅಧೀನಕ್ಕೆ** ಒಳಪಟ್ಟರು.
- 1861ರಲ್ಲಿ **ಪೋಲಿಸ್ ಕಾಯ್ದೆ**ಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು.
- 1902ರಲ್ಲಿ **ಪೋಲಿಸ್ ಕಮಿಷನ್ ಕಾಯ್ದೆಯ** ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದವರನ್ನು ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಕಾನೂನು & ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅಡಿಪಾಯ.
- ಅಧಿಕಾರಗಳ ನೇಮಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ.
- ಆದರೂ ಭಾರತೀಯರ ಬಗೆಗೆ ಇದ್ದ ತಾರತಮ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ

ಸೈನಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:–

- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವು ಆಧಾರಸ್ತಂಭವಾಗಿತ್ತು.

RAMALINGAPPA L

- ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಂದಲೇ ಭಾರತವನ್ನು ಗೆದ್ದರು.
- ಸೈನ್ಯದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಭಾರತದ ಒಳಗಡೆ & ವಿದೇಶಿ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಿಸಿದರು.
- ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರೇ ಆಗಿದ್ದರು.
- ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆ ಎಂದರೆ, **ಸುಬೇದಾರ್ ಸ್ಥಾನ** ಮಾತ್ರ
- ಬಹುತೇಕ ಭಾರತೀಯರು **ಕೂಲಿ ಸೈನಿಕರಾಗಿದ್ದರು.**
- **ಪೀಲ್ ಸಮಿತಿಯ** ವರದಿಯ ನಂತರ ಸೈನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮರುವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಭೂಕಂದಾಯ ನೀತಿಗಳು:–

- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು.
- ✓ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಾರ್ಷಿಕ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಪೌಂಡ್ ಪಾವತಿಸಬೇಕಿತ್ತು.
- ✓ ಆದ್ದರಿಂದ ಕಂಪನಿಯು ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಬೇಕಕಿತ್ತು.
- ✓ ಇದ್ದರಿಂದ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕಿತ್ತು.

ಖಾಯಂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ:–

- ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಂದಾಯ ಹಣ ಪಡೆಯಲು **ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ**ನು 1793ರಲ್ಲಿ **ಬಂಗಾಳ & ಬಿಹಾರ** ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿ.
- ಇದನ್ನು **'ಖಾಯಂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ'** ಎನ್ನುವರು
- ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಜಮೀನ್ದಾರನು ಭೂಮಾಲೀಕನಾದನು.
- **ಜಮೀನ್ದಾರನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಿಗಧಿತ ಕಂದಾಯ** ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಿತ್ತು.
- ಇದರಿಂದ ಭೂಮಾಲೀಕನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭವಾಯಿತು.
- ಕಾರಣ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಮೊತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊತ್ತ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿ ಹಣವನ್ನು ಇವನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.
- ಅನಾವೃಷ್ಟಿ & ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡದಿದ್ದಾಗ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಂದಾಯ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ
- ಆಗ ಇವನ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಇದರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ & ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಲಾಭವಾಯಿತೇ ವಿನಃ ರೈತರಿಗೆ ಲಾಭವಾಗಲಿಲ್ಲ.
- ಇದರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ತಮಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗವಾದ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ವರ್ಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿತು.
- ರೈತರು, ರೈತ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಸಿಗದೇ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ನಡೆಸಬೇಕಾಯಿತು.
- **ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಮೆಟಕಾರ್ಫ್** ಹೇಳುವಂತೆ **"ಭಾರತದ ರೈತರು ಸಾಲದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ, ಸಾಲದಲ್ಲೇ ಬದುಕಿ, ಸಾಲದಲ್ಲೇ ಸತ್ತರು"** ಎಂದನು.

ಮಹಲ್ವಾರಿ ಪದ್ಧತಿ:–

- **ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಪಂಜಾಬ್, ದೆಹಲಿ** ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಲ್ಲುಗಳೇ **ಸಾಮೂಹಿಕ ಒಪ್ಪಂದ** ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು.
- ಮಹಲ್ಲುಗಳೇ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದರು.
- ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು **ಆರ್.ಎಂ. ಬರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಜೇಮ್ಸ್ ಥಾಮ್ಸನ್** ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು.
- ಮಹಲ್ ಎಂದರೆ, **ತಾಲ್ಲೂಕು** ಎಂದರ್ಥ.
- ದೊಡ್ಡ & ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರು.
- ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಅನೇಕ ಜಮೀನ್ದಾರರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಾಲೀಕತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.
- ಇವರನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿಕರು, ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಕಾರರು ನಿರ್ಗತಿಕರಾದರು.

ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿ:–

- ✓ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ **ಬಾರಮಹಲ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ**ದಲ್ಲಿ 1792ರಲ್ಲಿ **ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ರೀಡ್** ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು.
- ✓ **ಥಾಮಸ್‌ಮನ್ರೊ ಮದ್ರಾಸ್ & ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯ**ದಲ್ಲಿ 1801ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು.
- ✓ ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ಕಾರ & ರೈತರ ನಡುವೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ **ಭೂಮಿ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮಾಲೀಕನೆಂದು** ಸರ್ಕಾರ ಮಾನ್ಯಮಾಡಿತು.
- ✓ ರೈತನೇ ನೇರವಾಗಿ **50% ಕಂದಾಯ** ಪಾವತಿಸಬೇಕಿತ್ತು.
- ✓ ಕಂದಾಯವನ್ನು **30 ವರ್ಷಗಳ** ಅವಧಿಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು.

- ✓ ಸಣ್ಣ ರೈತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಿತ್ತು
- ✓ ಆದರೂ ಭೂಕಂದಾಯದ ವಾರ್ಷಿಕ ಮೊತ್ತ ಹೆಚ್ಚು ನಿಗಧಿಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ರೈತರು ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದರು.
- ✓ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ✓ ಬೆಳೆಗಳು ಫಸಲು ನೀಡದಿದ್ದಾಗ ರೈತರು ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆದು ಪಾವತಿಸದಿದ್ದಾಗ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಜಮೀನನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ✓ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ರೈತರು ಸಾಲದ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದು ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಲೆ

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ➢ ಇದರಿಂದ ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗವಾದ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಸಮುದಾಯ ಸೃಷ್ಠಿ
- ➢ ರೈತರು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಗತಿಕರಾದರು
- ➢ ಭೂಮಿ ಮಾರಾಟದ ವಸ್ತುವಾಯಿತು.
- ➢ ಇದನ್ನು ಪರಭಾರೆ ಮಾಡಿ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದಿತ್ತು.
- ➢ ಅನೇಕ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಕಂದಾಯ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜಮೀನನ್ನು ಪರಭಾರೆ ಮಾಡಿದರು.
- ➢ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ವಾಣಿಜ್ಯೀಕರಣಗೊಂಡಿತು.
- ➢ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿದ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು.
- ➢ ಹಣದ ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರು ಬಲಿಷ್ಠರಾಗತೊಡಗಿದರು.

ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಆರಂಭ:–

- ❖ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.
- ❖ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೆಲೆಗೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ❖ 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊಸ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಉಂಟಾಯಿತು.
- ❖ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಐರೋಪ್ಯ & ಆಂಗ್ಲೋ–ಇಂಡಿಯನ್ ಸಮುದಾಯದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಸ ಶಾಲೆ ಆರಂಭ
- ❖ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವು ವಿಸ್ತರಣೆ ಆಗದಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜವಾಗಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ **ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್**
- ❖ 1781ರಲ್ಲಿ ಇವನು **ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಮದರಸಾವನ್ನು** ಆರಂಭಿಸಿದನು.
- ❖ **ಜೊನಾಥನ್ ಡಂಕನ್** ಎಂಬ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ 1792ರಲ್ಲಿ **ಬನಾರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜು** ಆರಂಭಿಸಿದನು.
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯಾಪಕ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದವನು **ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಗ್ರಾಂಟ್**
- ❖ 1828ರಲ್ಲಿ **ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಕನು** ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯಿತು.
- ❖ ಗವರ್ನರ್ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಸಭೆಗೆ ಕಾನೂನು ಸದಸ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮೆಕಾಲೆಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ❖ ಮೆಕಾಲೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಿತಿಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು.
- ❖ **1835ರ ಮೆಕಾಲೆ** ವರದಿ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ತಳಹದಿಯಾಯಿತು.
- ❖ ಮೆಕಾಲೆ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ:– **ರಕ್ತ ಮಾಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಾಗಿಯೂ, ಅಭಿರುಚಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ನೀತಿ & ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರಾಗುವ ಹೊಸ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾವಂತ ವರ್ಗ ಸೃಷ್ಠಿ ಮಾಡುವುದು.**
- ❖ **ಸರ್ ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ವುಡ್ಸ್‌ನ 1854 ಆಯೋಗ**
- ❖ ಇದರ ಶಿಫಾಸ್ಸುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿಯು **ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಬಾಂಬೆ, ಮದರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ** ನೂತನ ವಿ.ವಿ. ಸ್ಥಾಪನೆ – 1857
- ❖ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗೊಂಡಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ➢ ಭಾರತೀಯರು ಆಧುನಿಕತೆ, ಜಾತ್ಯಾತೀತತೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ದೃಷ್ಠಿಕೋನಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ
- ➢ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳು & ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯಿತು.
- ➢ ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ವರ್ಗದ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.
- ➢ ವೃತ್ತಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದವು.
- ➢ ಇದರಿಂದ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

- ಹೊಸ ಸಾಮಾಜಿಕ & ಧಾರ್ಮಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳುವಳಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.
- **ಜೆ.ಎಸ್.ಮಿಲ್, ರೂಸೋ, ಮಾಂಟೆಸ್ಕ್ಯೋರವರ** ಚಿಂತನೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಆಲೋಚನಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾವಿನ್ಯತೆ ತಂದವು.
- ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಭಾರತೀಯರ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಯಿತು.
- ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಸಮೃದ್ಧ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಸಂವಿಧಾನತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ

1773ರ ರೆಗ್ಯುಲೇಟಿಂಗ್ ಆಯ್ದೆ:–

- 1765ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಂಡ ದಿವಾನಿ ಹಕ್ಕಿನ ನಂತರ ಕಂಪನಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ದುರಾಸೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರಾದರು.
- ಇವರ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ವಿಪರೀತವಾಯಿತು.
- ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ಶಾಸನ ಸಭೆ ಸದಸ್ಯ **ಎಡ್ಮಂಡ್ ಬರ್ಕ್**ನು ಕಂಪನಿಯ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಅಪರಾಧ ತೆರಿಗೆ ಎಂದು ಟೀಕಿಸಿದರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಂಪನಿ ಅನೈತಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿಲ್ಲ.
- ಇವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.
- ಕಂಪನಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ

ರೆಗ್ಯುಲೇಟಿಂಗ್ ಕಾಯ್ದೆಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳು:–

- ✓ ಬಂಗಾಳದ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯು ಮುಂಬಾಯಿ & ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆಯಿತು.
- ✓ ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್‌ನು ಮೂರು ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆದನು.
- ✓ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನಿಗೆ ಬಾಂಬೆ & ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ & ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾವನ್ನು ಈ ಕಾಯ್ದೆ ನೀಡಿತು.
- ✓ ಬಂಗಾಳ ಸರ್ಕಾರದ & ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಳಿಯ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಂಬೆ & ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಯಾರ ಮೇಲೂ ಯುದ್ಧ ಘೋಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಶಾಂತಿ ಸಂಧಾನವನ್ನು ನಡೆಸುವಂತಿಲ್ಲ
- ✓ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೇರೆಗೆ **ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್** ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತರುವ ಬಹುದೊಡ್ಡ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿತ್ತು.

1784ರ ಪಿಟ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯ್ದೆ:–

- ಉದ್ದೇಶ:– **ರೆಗ್ಯುಲೇಟಿಂಗ್ ಕಾಯಿದೆಯ ಅನಿಶ್ಚತೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು.**
- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರ & ಕಂಪನಿಯ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರದ ಮಿತಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು.
- 6 ಜನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ **ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ** ರಚನೆ.
- ಇದು ನಾಗರಿಕ, ಮಿಲಿಟರಿ, ಕಂದಾಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ & ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದಿತ್ತು.
- ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನಲ್ಲಿ **ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಳಿ** & **ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ** ಎರಡು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು.
- ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜಸತ್ತೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆಯೇ ವಿನಃ ಅವರದೇ ಸ್ವಂತ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಾರತೀಯರ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿತು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಂಪನಿಯ ಅಧೀನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ಸರ್ಕಾರವೇ ಅಂತಿಮ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.

ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆಗಳು:–

- ✓ ಉದ್ದೇಶ:– **ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದು.**
- ✓ **1793, 1813, 1833, 1853** ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು.
- ✓ ಪ್ರತಿ 20 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕಂಪನಿಯ ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ನವೀಕರಣ ಮಾಡುವಾಗ ಅನಿಸರಿಸುವ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.

1813ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ:–

- ಕಂಪನಿಗೆ ಮುಂದಿನ 20 ವರ್ಷಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿರಲು ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿತು.
- **ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರದ ಹೊಸ ಶಕೆ** ಆರಂಭವಾಯಿತು.
- **ಅನುಮತಿ ಮತ್ತು ಪರವಾನಗಿಯ ಹೊಸ ಕಾಲ** ಆರಂಭವಾಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

- **ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ & ಸೇನೆಯ ಮಹಾಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು** ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಳಿಯು ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿತ್ತು.
- ಚರ್ಚುಗಳಿಗೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಧಿಕೃತ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಸರಿಸುವ, ನೈತಿಕ & ಧಾರ್ಮಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಎತ್ತರಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮಿಶನರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಹಿಸಿಕೊಂಡವು.

1833ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ:–

- ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನನ್ನು **ಭಾರತದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್** ಆಗಿ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸರಕುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನು ಪಡೆದನು.
- ದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಯುದ್ಧ, ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಂಗಾಳದ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.
- ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರ ಜೊತೆ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮತ ಮೂಡದಿದ್ದಾಗ ಅವನು ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಇದ್ದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು.
- ಧರ್ಮ, ಬಣ್ಣ & ಹುಟ್ಟಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ
- ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ನ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಸಭೆಗೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಣಿತನನ್ನು ಸದಸ್ಯನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.
- ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರಲು ಮುಕ್ತ ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಂಡ ಕಾಯ್ದೆಗಳು:

- ✓ ಕಂಪನಿಯ ದುರಾಡಳಿತ & ಭಾರತ ವಿರೋಧಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿಂದ 1857ರಲ್ಲಿ ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು.
- ✓ ಕಂಪನಿಯ ಆಡಳಿತವು ಬ್ರಿಟನ್ ರಾಣಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಯಿತು.
- ✓ **1858, 1861, 1892, 1909, 1919, 1935ರ** ಕಾಯ್ದೆಗಳು ಜಾರಿ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆ – 1858

- ❖ ಇದನ್ನು 1857ರ ಸೈನಿಕ & ನಾಗರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವಂತಾಯಿತು.
- ❖ **ನವೆಂಬರ್ 1 1858** ರಂದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ **ರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ** ಘೋಷಣೆ ಹೊರಡಿಸಿ ಭಾರತವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:–

- ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ಮಾನ್ಯತೆ ರದ್ದಾಯಿತು.
- ಭಾರತವನ್ನು ರಾಣಿಯವರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು.
- ಗವರ್ನರ್ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ **ವೈಸ್‌ರಾಯ್** ಎಂದು ಪದನಾಮ ಬಳಕೆ
- ಮೊದಲ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ **ಲಾರ್ಡ್ ಕ್ಯಾನಿಂಗ್**
- **ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಆಫ್ ಸ್ಟೇಟ್ ಫಾರ್ ಇಂಡಿಯಾ** ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.
- ಇವರು **ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ** ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು.
- ಇವರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ 15 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಭಾರತ ಮಂಡಲಿ ನೇಮಕ

1861ರ ಭಾರತೀಯ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ

- ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಶಾಸನ ರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ಭಾರತೀಯರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಇದನ್ನು **'ಪಾಲಿಸಿ ಆಫ್ ಅಸೋಸಿಶನ್'** ಎನ್ನುವರು.

ಅಂಶಗಳು:–

- ❖ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ಗೆ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಅಧಿಕಾರೇತರ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ನಾಮಕರಣ
- ❖ ತುರ್ತು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಲು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

1892ರ ಭಾರತೀಯ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ:–

- ✓ 1892ರಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದೆ ಭಾರತೀಯರಿಗಿದ್ದ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:–

- ಕೇಂದ್ರ & ಪ್ರಾಂತೀಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅಧಿಕಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

- ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಜಟ್ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಆರು ದಿನಗಳ ಮುಂಚೆ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ನೀಡಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

1909ರ ಭಾರತೀಯ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ:-

- ಇದನ್ನು **ಮಿಂಟೋ-ಮಾರ್ಲೆ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆ** ಎನ್ನುವರು
- **ಭಾರತದ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಆಫ್ ಸ್ಟೇಟ್ ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ಲೆ**
- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಒಡೆದು ಆಳುವ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು.

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:-

- ✓ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 16 ರಿಂದ 60ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಶಾಸನ ಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಲು ಅವಕಾಶ
- ✓ ಮುಸ್ಲಿಂರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಾ ಮತಗಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿ.

1919ರ ಭಾರತೀಯ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ:-

- ಇದನ್ನು **ಮಾಂಟೆಗೋ-ಚೆಮ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆ** ಎನ್ನುವರು
- ಮೊದಲನೆ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪರ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆ
- ಗುರಿ:- **ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದೇ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಗುರಿ ಎಂದು ಘೋಷಣೆ**

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:-

- ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ **ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗದ** ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ **ಹೈ ಕಮಿಷನರ್**‌ರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತವುಳ್ಳ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಭರವಸೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಕೇಂದ್ರದ ಬಜೆಟ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಬಜೆಟನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು.
- ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಚುನಾವಣಾ ಮತಗಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ, ಸಿಖ್, ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ನರು & ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು.

1935ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆ:-

- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನೆಗೆ ಬುನಾದಿ
- ಈ ಕಾಯ್ದೆ ರೂಪಗೊಳ್ಳಲು **1928ರ ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು** ವರದಿ ಮುಖ್ಯ.
- ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಬಹುತೇಕ ಅಂಶಗಳು ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ.
- ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ
- ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು & ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:-

- ✓ ಇದು **ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ** ರಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ
- ✓ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ **ದ್ವಿ ಸರ್ಕಾರ**ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ **ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್** ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ
- ✓ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ **ದ್ವಿಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿ ರದ್ದು**
- ✓ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ✓ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಫೆಡರಲ್ ಕೋರ್ಟ್ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ

ಅಧ್ಯಾಯ-4

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳು

- ಕರ್ನಾಟಕವು ಏಕೀಕರಣದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಶಾಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.
- 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಪತ್ಯ ಸಾಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ
- ವ್ಯಾಪಾರ & ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಶೋಷಿಸತೊಡಗಿದರು.
- ಇದು ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವು.
- ದೇಶೀಯ ರಾಜರು ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು.
- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೇಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

RAMALINGAPPA L

- ಜಮೀನ್ದಾರರು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ರಾಜರು ಐಕ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬಂಡೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.
- ಆಗ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಸಂಕ್ರಮಣವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು **ಹೈದರ್** & **ಟಿಪ್ಪು** ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಒಡ್ಡಿದರು.
- ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ **18ನೇ ಶತಮಾನವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಶತಮಾನ** ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.
- 1707 ರಲ್ಲಿ ಮೊಘಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ **ಔರಂಗಜೇಬ್**ನ ಮರಣ
- ಇವನ ಮರಣ ಮೊಗಲರ ರಾಜಕೀಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿತು.
- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರ ರಾಜಕೀಯ ಹತೋಟಿ ತಪ್ಪಿತು.
- ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಿತ್ತಾಟಗಳು ಆರಂಭ
- 1704 ರಲ್ಲಿ **ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಮರಣ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ** ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು.
- ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಸಮಸ್ಯೆ ಕಂಡುಬಂದು ಆಡಳಿತವೂ ಕುಸಿಯಿತು.
- ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಮೈಸೂರಿನ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಮುಸುಕುಗೊಳಿಸಿತು.
- ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ **ಮೈಸೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೈದರ್** & **ಟಿಪ್ಪು** ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸಿದರು.

ಹೈದರ್ ಆಲಿ ಹೇಗೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು?

- ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೈನಿಕನಾಗಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದ.
- ಇಲ್ಲಿ ಇವನು ತನ್ನ ಚಾಣಾಕ್ಷತನದಿಂದ ಹೆಸರಾದನು.
- ಇವನು **ದೇವನಹಳ್ಳಿ ಮುತ್ತಿಗೆ** & **ಆರ್ಕಾಟ್‌ನ ನಿಜಾಮನ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾರಚಣೆ**ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- ಸೈನಿಕರನ್ನು ತನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಫಲನಾದನು.
- ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಉಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿ ಗಳಿಸಿ **'ನವಾಬ್ ಹೈದರಾಲಿಖಾನ್'** ಎಂದು ಹೆಸರಾದನು.
- ಚುರುಕಿನ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ದಳವಾಯಿಗಳ ಬಲ ಕುಂದಿಸಿದನು.
- ಮೈಸೂರು ಅರಸ **2ನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ**ನ್ನು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- **ಮರಾಠರು, ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮ** & **ಆರ್ಕಾಟಿನ ನವಾಬರು** ಹೋರಾದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು
- ಇದನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು & ಫ್ರೆಂಚರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು.

ಮೊದಲನೆ ಆಂಗ್ಲೋ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ (1767–69)

- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಲಿ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು, ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮ, ಮರಾಠರಲ್ಲಿ ಅಸಹನೆ ಮೂಡಿಸಿತು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಮುಳ್ಳಾಗಿದ್ದ ಹೈದರ್‌ನನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ತಂತ್ರ ರೂಪಿಸಿದರು.
- ಹೈದರ್ ಮರಾಠರು & ನಿಜಾಮನನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯಲು ವಿಫಲನಾದ.
- **ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮರಾಠರು ಮತ್ತು ನಿಜಾಮ**ನೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು **ತ್ರಿಪಕ್ಷ ಒಕ್ಕೂಟ** ರಚನೆ
- ಹೈದರ್ ಚಾಣಕ್ಷ ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮಿತ್ರಕೂಟವನ್ನು ಒಡೆದನು.
- 1767ರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ನಿಜಾಮ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಶ್ರಿತ ರಾಜ್ಯ ಆರ್ಕಾಟಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದರು.
- **ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿ, ತಿರುವಣ್ಣಾಮಲೈ, ಅಂಬೂರು** ಕದನಗಳು ನಡೆದವು
- ಹೈದರಾಲಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿಸಿದನು.
- ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೈದರಾಲಿಯೊಂದಿಗೆ **'ಮದ್ರಾಸ್ ಒಪ್ಪಂದ'** ಕ್ಕೆ 1769ರಲ್ಲಿ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು.

2ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ (1780–84)

- ✓ ಕಾರಣ:– **ತಿರುವಂಕೂರು** & **ತಂಜಾವೂರು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು.**
- ✓ **ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮದ್ರಾಸ್ ಒಪ್ಪಂದದ ಷರತ್ತು**ಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರು.
- ✓ ಮರಾಠರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕಡೆ ನುಗ್ಗಿದಾಗ ಹೈದರ್ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಹಾಯ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದನು.
- ✓ ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು.
- ✓ ಮಾಹೆಯು ಫ್ರೆಂಚರ ವಸಾಹತುವಾಗಿದ್ದು ಹೈದರ್‌ನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿತ್ತು.
- ✓ **ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮಾಹೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು ಇದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.**

ಯುದ್ಧದ ಘಟನೆಗಳು:–

- ಹೈದರ್ ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕೋಟೆಗಳು & ಕಾಂಚೀಪುರ ವಶ
- ಹೈದರ್ ಆರ್ಕಾಟಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

RAMALINGAPPA L

- **ಸರ್ ಐರ್‌ಕೂಟ್‌ನ** ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನೆ ಹೈದರ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟಿಸಿತು.
- ಹೈದರ್‌ನಿಗೆ ಫ್ರೆಂಚರ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ.
- ಹೈದರ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತು–ಶಾಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಲೂಟಿ.
- 1781ರ **ಪೋರ್ಟೋನೋವೆ ಕದನದಲ್ಲಿ** ಹೈದರ್ ಸೋತನು.
- **ಪುಲಿಕಾಟ್ & ಸೋಲಿಗಾನೂರು ಕದನದಲ್ಲಿ** ಆರ್ಥಿಕ ಹಾನಿ ಅನುಭವಿಸಿತು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮರಾಠರು & ನಿಜಾಮನನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆ ಸೆಳೆದರು
- 1782 ರಲ್ಲಿ **ಹೈದರ್ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಮರಣ** ಹೊಂದಿದನು.
- ಮಗ ಟಿಪ್ಪು ಯುದ್ಧ ಮುಂದುವರಿಸಿ **ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ** ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.
- 1784ರಲ್ಲಿ **'ಮಂಗಳೂರು ಒಪ್ಪಂದ'** ದೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ:–

- ಟಿಪ್ಪು ಬ್ರಿಟಷರನ್ನು ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು.
- ಕುಟೀಲ ನೀತಿಯಿಂದ ಭಾರತವನ್ನು ಕಬಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ತನ್ನ ಪರಮ ವೈರಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ಓಡಿಸುವುದು ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದನು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವ & ನೆರವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ.
- ಬ್ರಿಟಿಷರ ವ್ಯಾಪಾರ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.
- ಟಿಪ್ಪು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಬದ್ಧ ವೈರಿಯಾದನು.

3ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ (1792)

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನೇರ ಕಾರಣ:– **ತಿರುವಾಂಕೂರು ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ.**

- ✓ ತಿರುವಾಂಕೂರಿನ ರಾಜ ನೆರೆಯ ಕೊಚ್ಚಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಕೋಟೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.
- ✓ ಡಚ್ಚರಿಂದ ಆಯಕೋಟೆ & ಕಾಂಗನೂರು ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು ಇವು ಮಂಗಳೂರು ಒಪ್ಪಂದದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಯುದ್ಧದ ಘಟನೆಗಳು:–

- ಬ್ರಿಟಿಷರು **ಮೆಡೋಸ್‌ನ** ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾರವಾರ, ಕೋಯಮುತ್ತೂರು, ದಿಂಡಿಗಲ್ ವಶ
- ಟಿಪ್ಪು ಬಾರಾಮಹಲ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಸತ್ಯಮಂಗಲ ವಶ
- ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯ ಮುತ್ತಿಗೆ ವಿಫಲ
- **ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸನು** ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು.
- ಇವನು **ಕೋಲಾರ & ಹೊಸಕೋಟೆಗ**ಳನ್ನು ಪಡೆದು ಬೆಂಗಳೂರಿನತ್ತ ಮುನ್ನುಗಿದನು.
- ಬೆಂಗಳೂರು ಪಡೆದು ಕೋಟೆ ನಾಶ ಮಾಡಿದನು.
- ನಿಜಾಮ & ಮರಾಠರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬೇಡಿದರು.
- ನಿಜಾಮ & ಮರಾಠರು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ದಾವಿಸಿದರು
- ಸಂಘಟಿತ ಸೇನೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡವಿದರು
- ಟಿಪ್ಪು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ **'ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಒಪ್ಪಂದ'** ಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದನು.

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ❖ ಅಸಮಾನ ಷರತ್ತುಗಳಿದ್ದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪುವಿನಿಂದ ಸಹಿ
- ❖ ಟಿಪ್ಪು ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು.
- ❖ 3 ಕೋಟಿ ಯುದ್ಧ ನಷ್ಟ ಭರ್ತಿ ನೀಡಿದನು.
- ❖ ಅದುವರೆಗೂ ಟಿಪ್ಪು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟನು.
- ❖ ಯುದ್ಧ ಖೈದಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ.
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಂಘಟಿತ ಸೇನೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು.

4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ

- ಟಿಪ್ಪು 3ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ಸೋಲನ್ನು ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.
- ನ್ಯಾಯಾಯುತವಾಗಿ ಭೂಪ್ರದೇಶ & ಹಣವನ್ನು ನೀಡಿ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಲೆಯಾಳಂ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳು ತನಗೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಟಿಪ್ಪು ವಾದಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.
- 1798ರಲ್ಲಿ **ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಗವರ್ನರ್** ಆಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ವಿರುದ್ಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಚುರುಕುಗೊಂಡವು.

RAMALINGAPPAL

- ಟಿಪ್ಪುವು ದೇಶಿಯ ರಾಜ್ಯರು & ಫ್ರೆಂಚರೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣ
- ಟಿಪ್ಪು ಫ್ರೆಂಚರ ಸಹಕಾರ ಪಡೆಯಲು ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನ ತಂದಿತು.
- **ಸಹಾಯಕ ಸೈನ್ಯ ಪದ್ಧತಿ** ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಟಿಪ್ಪುಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು.
- ಆದರೆ ಟಿಪ್ಪು ಇದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು.
- 1790ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಯಿತು.
- ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭೇದಿಸಿದರು.
- 1799ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು.
- ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕೈವಶವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ತಂದಿತು.
- ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮರಾಠರು, ನಿಜಾಮನೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು.
- ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರ ರಾಜವಂಶದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು.

10ನೇ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ (1881–1894):–

- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ 1881ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು 10ನೇ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್‌ಗೆ ನೀಡಿತು.
- ಕಮೀಷನರ್ ಆಡಳಿತ ಕೊನೆಗೊಂಡು, ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಎಂಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ನೇಮಕ.
- ದಿವಾನರಾಗಿ ಸಿ. **ರಂಗಚಾರ್ಲು** ನೇಮಕ
- ಇವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಡಳಿತಗಾರ & ಉದಾರ ಮನೋಭಾವವುಳ್ಳವರು
- **ಮೈಸೂರು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ** ಆರಂಭ.
- 1881ರಲ್ಲಿ **ಕೋಲಾರದ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ** ಆರಂಭ
- 1882ರಲ್ಲಿ **ಬೆಂಗಳೂರು–ಮೈಸೂರು ರೈಲುಮಾರ್ಗ** ಆರಂಭ

ದಿವಾನ ಕೆ.ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ್:–

- ✓ ಇವರಿಗೆ ದೇಶದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿತ್ತು.
- ✓ **ದೇಶದ ಹಣಕಾಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು** ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಿದ.
- ✓ **ಹೊಸ ರೈಲುಮಾರ್ಗಗಳ ರಚನೆಗೆ** ಕಾರಣರಾದರು.
- ✓ ಆಡಳಿತ ಸೇವೆಗೆ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಯುವಕರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು **ಮೈಸೂರು ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆ** ಆರಂಭ.
- ✓ **ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ** ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ನೀಡಿದರು.
- ✓ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ **ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿ ಬಾಲಿಕಾ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ** ಆರಂಭ
- ✓ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ **ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ** ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ್ದರು.
- ✓ **ಚಿಕಾಗೋ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕ ಹೋಗಲು ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ**
- ✓ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ.
- ✓ ಪ್ರಮುಖರಾದ **ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.** ಇವರು **'ಅಭಿನವ ಕಾಳಿದಾಸ'** ಎನಿಸಿಕೊಂಡರು.
- ✓ ಇವರು **ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಗೀತೆ 'ಕಾಯೋ ಶ್ರೀಗೌರಿ'** ಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ (1894–1940):–

- ಇವರ ರಾಜ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ತಾಯಿ **ಮಹಾರಾಣಿ ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸನ್ನಿಧಾನ ಕೆಂಪು ನಂಜಮ್ಮಣಿ** ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದರು.
- ಇವರಿಗೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ **ದಿವಾನರು** & **ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರು** ನೆರವು ನೀಡಿದರು.

ಇವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳು:–

- ❖ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ ಸುಧಾರಣೆ
- ❖ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪನೆ
- ❖ ಮಾರಿಕಣಿವೆ ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಾಣ
- ❖ ರೈಲು ಮಾರ್ಗ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ❖ ಕಾವೇರಿ ಜಲಪಾತದಿಂದ ಶಿವನಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ❖ ಇಲ್ಲಿಂದ **ಕೋಲಾರದ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಗೆ** & **ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜು** ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ❖ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಪಡೆದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ **ಬೆಂಗಳೂರು** ಮೊದಲನೆದು.

1902ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜರು ಆಡಳಿತ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು.
ಇವರ ಕಾಲದ ದಿವಾನರು:–

- ಪಿ.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ
- ವಿ.ಪಿ. ಮಾದವರಾಯರು
- ಸರ್ ಎಂ.ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ
- ಕಾಂತರಾಜ ಅರಸು
- ಸರ್ ಆಲ್ಬಿಯನ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ

RAMALINGAPPA L

- ➢ ಸರ್ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್

ಸುಧಾರಣೆಗಳು:–

- ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡುವ ಆಸಕ್ತಿ.
- **ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ರದ್ದು** ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- **ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ** ಏಳಿಗೆಗೆ ನೆರವು ಸಿಕ್ಕಿತು.
- **ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ** ಸ್ಥಾಪನೆ
- **ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನ ಜಾರಿ.**
- 1905ರಲ್ಲಿ **ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಟಾಟಾರವರ** ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- **ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ.**
- **ಬೆಳಗೊಳದ ಹತ್ತಿರ ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು** ನಿರ್ಮಾಣ.
- **ದೊಡ್ಡ** & **ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ** ಸ್ಥಾಪನೆ.

ಉದಾ:–

- ➢ ಭದ್ರಾವತಿ ಕಬ್ಬಿಣ & ಉಕ್ಕಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆ
- ➢ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ
- ➢ ಕಾಗದದ ಕಾರ್ಖಾನೆ
- ➢ ಮಂಡ್ಯದ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ
- ➢ ಮೈಸೂರಿನ ಗಂಧದ ಎಣ್ಣೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ
- ➢ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸಾಬೂನು ಕಾರ್ಖಾನೆ
- ➢ ಬೆಳಗೊಳದ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಸ್ತು & ಕೃತಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಕಾರ್ಖಾನೆ.

- ❖ **ನ್ಯಾಯ ವಿಧಾಯಕ ಸಭೆಯನ್ನು** ರಚಿಸಲಾಯಿತು. **ರಾಜ್ಯಂಗದ ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಜ್ಜೆ.**
- ❖ ಇವರಿಗೆ **ಲಲಿತಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ** ತುಂಬಾ ಅಭಿರುಚಿ.
- ❖ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
- ❖ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ **ಶ್ಯಾಮಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಎಂ. ಹಿರಯಣ್ಣ, ವೀಣೆಶೇಷಣ್ಣ, ಸಾಂಬಯ್ಯ, ಬಿಡಾರಂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಮುತ್ತಯ್ಯ ಭಾಗವತರ್, ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯ, ಟಿ. ಚೌಡಯ್ಯ.**
- ❖ ಇವರ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಮೈಸೂರು **ರಾಜ್ಯ 'ಮಾದರಿ ರಾಜ್ಯ'**ವೆನಿಸಿತು
- ❖ **ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರು** ಇವರನ್ನು **"ರಾಜರ್ಷಿ"** ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ (1940–1950):–

- ✓ ಇವರು ವಿಶ್ವಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡಿ **ಲೋಕಾನುಭವ** ಪಡೆದರು.

ಇವರ ಕಾಲದ ದಿವಾನರು:–

- ➢ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್
- ➢ ನ್ಯಾಪ್ತಿ ಮಾಧವರಾವ್
- ➢ ಆರ್ಕಾಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಿಯರ್

- ❖ ಇವರು ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಸಂಗೀತಜ್ಞರು, ವಾಗ್ಮಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆಗಳ ಪೋಷಕರು.
- ❖ ಇವರು ಗ್ರಂಥಗಳು, ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ❖ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ರಾಜಪ್ರಮುಖರಾದರು.

ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್ (1800):–

- ✓ **ಚನ್ನಗಿರಿಯ** ಮರಾಠ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನನ.
- ✓ ಇವನ ಶೌರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಜನರು ಇವನಿಗೆ **'ವಾಘ್'** ಎಂದು ಕರೆದರು.
- ✓ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ವಾಘ್ ಎಂದರೆ **ಹುಲಿ.**
- ✓ 1789ರಲ್ಲಿ **ಹೈದರ್ ಆಲಿ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ** ಸೇರಿ ಸೇನಾನಾಯಕನಾದನು.
- ✓ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.
- ✓ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು.
- ✓ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಜೊತೆ ಮನಸ್ತಾಪದಿಂದ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರಿದ.
- ✓ 4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ.
- ✓ ಒಂದು ಸೈನ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಆರಂಭಿಸಿದ.
- ✓ ಇವನ ಸೇನೆ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಅತೃಪ್ತ ಸೈನಿಕರು, ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಳೇಗಾರರು
- ✓ **ಶಿವಮೊಗ್ಗ** & **ಬಿದನೂರು ಕೋಟೆಗಳನ್ನು** ಪಡೆದನು.
- ✓ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಕೋಟೆ ಪಡೆಯಲು ವಿಫಲ ಪ್ರಯತ್ನ.
- ✓ **ಗವರ್ನರ್ ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಬಂಡಾಯವನ್ನು** ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಆರಂಭಿಸಿದ.
- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷರು **ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಹೊನ್ನಾಳಿ, ಹರಿಹರಗಳ** ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ.
- ✓ ದೋಂಡಿಯಾ ತನ್ನ ನೆಲಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು.
- ✓ ಶಿಕಾರಿಪುರವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಇವನು ನಿಜಾಮನ ಗುತ್ತಿಯ ಕಡೆ ಪಲಾಯನಗೈದ.
- ✓ ನಿಜಾಮನು ಗುತ್ತಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದಾಗ ಮರಾಠ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಓಡಿದನು
- ✓ ಮರಾಠ ಸೈನ್ಯ ಇವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪಡೆಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

- ✓ ಅತೃಪ್ತ ಪಾಳೇಗಾರರು & ಮಾಹೆಯ ಫ್ರೆಂಚರು ದೋಂಡಿಯಾಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು,

ವಾಘ್‌ನ ಅಂತ್ಯ:–

- ➢ ದೇಶಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ರಾಜರ ಸಹಾಯ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೋರಿದರು
- ➢ ತುಂಗಾಭದ್ರಾ & ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗಳ ನಡುವೆ ಇವನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಮುತ್ತಿತು.
- ➢ ರಾಯಚೂರಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಇವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿತು.
- ➢ ನಿಜಾಮ & ಮರಾಠ ಸೈನ್ಯದ ನಡುವೆ ಸಿಲುಕಿದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು **'ಯಾಪಲಪರವಿ'** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ನಡೆಸಿ **'ಕೋನ್‌ಗಲ್'** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹತ್ಯ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಕಿತ್ತೂರಿನ ಬಂಡಾಯ ವೀರರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ (1824):–

- ❖ **ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ** ಎಂಬ ನೀತಿಯ ವಿರುದ್ಧ.
- ❖ **ಕಿತ್ತೂರು ಬೆಳಗಾವಿ** & **ದಾರವಾಡ** ನಡುವೆ ಇರುವ ಊರು.
- ❖ ಕಿತ್ತೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ **ಮಲ್ಲಸರ್ಜಾ** ಮರಣದ ನಂತರ ಇವಳು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ
- ❖ ನಂತರ ಹಿರಿಯ ಮಗ **ಶಿವಲಿಂಗರುದ್ರಸರ್ಜ** ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದನು.
- ❖ ಇವನ ದೈಹಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿಯಿಂದಾಗಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ನಿಜ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದಳು
- ❖ ಶಿವಲಿಂಗರುದ್ರಸರ್ಜ ಮರಾಠರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಿದನು.
- ❖ ಇದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ನೀಡಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು
- ❖ ಈ ಒಪ್ಪಂದ **ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋನ** ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿ.
- ❖ ಶಿವಲಿಂಗರುದ್ರಸರ್ಜ ಮರಣದ ನಂತರ **'ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ'** ಎಂಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ದತ್ತು ಪಡೆದಳು.
- ❖ **ಥಾಕ್ರೆ ಧಾರವಾಡದ ಕಲೆಕ್ಟರ್** & **ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜೆಂಟ್** ಆಗಿದ್ದರು.
- ❖ ಬಾಂಬೆ ಗವರ್ನರ್‌ಗೆ ದತ್ತಕದ ಬಗ್ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಕಿತ್ತೂರು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.
- ❖ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಖಜಾನೆ, ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲಗಳ ಸುಪರ್ದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.
- ❖ ಆಗ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಥ್ಯಾಕರೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲಗೊಳಿಸಲು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದಳು.
- ❖ ಈ ಯುದ್ದದಲ್ಲಿ ಥ್ಯಾಕರೆ ಗುಂಡೇಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾದನು.
- ❖ ಅನೇಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ದೂಡಲಾಯಿತು.
- ❖ **ಕರ್ನಲ್ ಡೀಕ್**‌ನ ನೇತೃತ್ವದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನೆ ಕಿತ್ತೂರಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿತು.
- ❖ ಸೈನಿಕರು ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದರೂ ಸೋತು ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸೆರೆಯಾದಳು.
- ❖ ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನು **ಬೈಲಹೊಂಗಲ ಕೋಟೆ**ಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ❖ **ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಇಂದಿಗೂ ನಾಡಿಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.**

ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ (1829–30)

- ✓ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಚೆನ್ನಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ರಾಯಣ್ಣನ ಹೆಸರು ಅಜರಾಮರ & ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವೆನಿಸಿದೆ.
- ✓ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಜೊತೆ ಹೋರಾಡಿದನು.
- ✓ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾಳಾಗಿ ಬಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದನು.
- ✓ ಈತನ ಬಗ್ಗೆ ಮೌಖಿಕ ಆಕರಗಳು ಲಭ್ಯ.
- ✓ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಅಭಿಮಾನ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ
- ✓ ಭೌಗೋಳಿಕ ಆಯಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಭೆ ನಡೆಸಿ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿದ.
- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾದ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಛೇರಿಗಳು & ಖಜಾನೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡುವುದು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶ.
- ✓ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಸ್ಥಳಗಳು:– **ನಂದಗಡ, ಖಾನಪುರ, ಸಂಪಗಾವಿ.**
- ✓ ರಾಯಣ್ಣನು ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಕುಮ್ಮಕ್ಕಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯಾರಚಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನು ಬೈಲಹೊಂಗಲದಿಂದ ಕುಸುಗಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದರು.
- ✓ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲು ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ದೇಸಾಯಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದರು.
- ✓ **ಅಮಲ್ದಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಯ** ಸಂಚಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿದನು.
- ✓ ಸಂಚಿಗೆ ಬಲಿಯಾದ ರಾಯಣ್ಣನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ದಾರವಾಡಕ್ಕೆ ತಂದರು.
- ✓ ಮುಖ್ಯ ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಘೋಷಿಸಿ 1831ರಲ್ಲಿ **ನಂದಗಡ**ದಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ ಇತನ ಸೈನಿಕರು ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿ.

RAMALINGAPPA L

ಅಮರಸುಳ್ಯ ಬಂಡಾಯ:–

- ರೈತ ಬಂಡಾಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 1835–37ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ **ಕರಾವಳಿ & ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತ್ಯ**ದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂತು.
- ಹಾಲೇರಿ ರಾಜವಂಶದ **ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ**ನನ್ನು 1834ರಲ್ಲಿ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಮೂಲಕ **ವೆಲ್ಲೂರಿಗೆ & ಕಾಶಿಗೆ** ಸಾಗಿಸಿದರು.
- ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಅಸಮಾಧಾನ ಸೃಷ್ಟಿ.
- ಇದರ ವಿರುದ್ಧ **ಸ್ವಾಮ ಅಪರಂಪಾರ, ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿ, ಪುಟ್ಟಬಸಪ್ಪ** ಸಶ್ತ್ರಸ್ತ ಬಂಡಾಯ ಸಂಘಟಿಸಿದರು.
- **ಸ್ವಾಮಿ ಅಪರಂಪಾರ** ಬಂಡಾಯದ ಮುಖಂಡನಾದನು.
- 1835ರಲ್ಲಿ ಇತನನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂಧಿಸಿ **ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ** ರವಾನಿಸಿದರು
- 1837ರಲ್ಲಿ **ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿ** ಬಂಧಿಸಿ ಮೈಸೂರಿನ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಡಲಾಯಿತು.

ಪುಟ್ಟಬಸಪ್ಪ:–

- ಕೆಳಕೊಡಗಿನ ಜನರ **ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿಯ** ನಿಧನ ನಂತರ ಬಂಡಾಯ ಮುಂದುವರೆಸಿದರು.
- ಕೆನರಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ **ಸುಳ್ಯ, ಬೆಳ್ಳಾರೆ, ಪುತ್ತೂರು** ಈ ಬಂಡಾಯದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದವು.
- ಸುಳ್ಯದ ರೈತ ಕೊಡಗಿನ **ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಪುಟ್ಟಬಸಪ್ಪ** ಎಂಬ ರೈತನನ್ನು **ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿ**ಯನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿದ್ದು, ತನನ್ನು **ಸ್ವಾಮಿ ಅಪರಂಪಾರ** ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಮಡನು
- ಮುಂದೆ ಇವನೇ ಬಂಡಾಯದ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಂಡನು.
- ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಬಂಡಾಯ ಆರಂಭ.
- ಬಂಡುಕೋರರ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯ ನಂತರ ತಂಬಾಕು & ಉಪ್ಪಿನ ಮೇಲಿನ ಸುಂಕ ರದ್ದು ಮಾಡಲಾಗುವುದು ಎಂದನು.
- ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು, ಪಾರುಪತ್ತೆಗಾರರು, ಭೂಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದನು.
- **ಬೆಳ್ಳಾರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ** ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದನು.
- ಸುಳ್ಯ & ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಕಿರುಕುಳ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಮಲ್ದಾರನನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು
- ಹೋರಾಟಗಾರರು **ಪುತ್ತೂರಿ**ನಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು.
- ಇದರ ಉದ್ದೇಶ:– **ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮಂಗಳೂರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದರು.**
- **ಪಾಣೆಮಂಗಳೂರು & ಬಂಟ್ವಾಳ**ದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ನಡೆಸಿದರು
- **ಬಂಟ್ವಾಳದ ಜೈಲು & ಖಜಾನೆ ಲೂಟಿ.**
- ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಬ್ರಿಟಿಷರು **ಕಣ್ಣಾನೂರು, ತಲ್ಲಿಚೇರಿ & ಬಾಂಬೆಯ** ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು.
- ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ **ಪುಟ್ಟಬಸಪ್ಪ ಸುಳ್ಯಕ್ಕೆ** ಪಲಾಯನ.
- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಪುಟ್ಟಬಸಪ್ಪ & ಸಹಚರರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತು.
- ಇದರಲ್ಲಿ **ಪುಟ್ಟಬಸಪ್ಪ, ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪ, ಬಂಗರಸ, ಕೆದಂಬಾಡಿ ರಾಮಯ್ಯಗೌಡರು, ಗುಡ್ಡೆಮನೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯರನ್ನು** ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲಾಯಿತು.

ಸುರಪುರ & ಕೊಪ್ಪಳ ಬಂಡಾಯ:–

ಸುರಪುರ:–

- ✓ ಇದು ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ 50 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.
- ✓ ಔರಂಗಜೇಬನ ಕಾಲದಿಂದ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿತ್ತು.
- ✓ ನಿಜಾಮ & ಮರಾಠ ಪೇಶ್ವೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತ ರಾಜ್ಯವಾಯಿತು
- ✓ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುರಪುರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಬಂಡಾಯದ ಕಿಚ್ಚು.

ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ:–

- ತಂದೆ **ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕ** ಮರಣದ ನಂತರ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- 1834ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು.
- ಆದರೆ ತಂದೆಯ ಸಹೋದರ **ಪೆದ್ದನಾಯಕ** ತಗಾದೆ ತೆಗೆದು ಸುರಪುರದ ಆಂತರಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಅಚುವಟಿಕೆಗಳು ಕ್ಷೋಭೆಗೊಂಡವು.
- 1842ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು **ಮೆಡೋಸ್ ಟೇಲರ್ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಏಜೆಂಟನನ್ನಾ**ಗಿ ನೇಮಿಸಿ ಪರೋಕ್ಷ ಹತೋಟಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- **ಟೇಲರ್ ಸುರಪುರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದನು.**
- **ಪೆದ್ದನಾಯಕ**ನನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ದಿವಾನನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ.
- ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ **ಭೂಸಮೀಕ್ಷೆ** ನಡೆಸಿದನು.
- ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ **ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.**
- ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ
- 1853ರಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

RAMALINGAPPAL

ಸುರಪುರದ ದಂಗೆ:–

- ❖ 1857ರ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿನ **ನಾನಾಸಾಹೇಬನ** ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು **ಸುರಪುರದ**ಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಪುಕಾರಿ ಕಂಡುಬಂತು.
- ❖ ಆಗ ಬ್ರಿಟಿಷರು ರಾಜನನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದ ಕಂಡರು.
- ❖ ರಾಜನ ಅವಧಿಯ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ನೀಡಲು **ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್** ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು.
- ❖ ಇವನು ರಾಜನು ಆಡಲಿತ ದುರ್ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು
- ❖ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ 1857ರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಾಯಕ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- ❖ 1858ರಲ್ಲಿ **ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಸುರಪುರವನ್ನು** ಆಕ್ರಮಿಸಿತು.
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸುರಪುರದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಕೊಪ್ಪಳದ ವೀರಪ್ಪ:–

- ✓ ಕೊಪ್ಪಳ & ಸನಿಹದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶ ನಿಜಾಮನ ಆಡಳಿತ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.
- ✓ ಇಲ್ಲಿ ನಿಜಾಮನ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಕಂಡುಬಂತು.
- ✓ ಆಗ ಕೊಪ್ಪಳದ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಬಂಡೆದ್ದರು.
- ✓ ಬಂಡೆದ್ದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ವೀರಪ್ಪ ಒಬ್ಬ.
- ✓ ವೀರಪ್ಪ ಜಮೀನ್ದಾರನಾಗಿದ್ದು ಕೊಪ್ಪಳ & ಸನಿಹದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು.
- ✓ ವೀರಪ್ಪನಿಗೆ ಅನೇಕ ರೈತರು & ಜಮೀನ್ದಾರರು ಕೈಜೋಡಿಸಿದರು.
- ✓ ನಿಜಾಮನೊಂದಿಗೆ ಸಂಕರ್ಪ ಸಾಧಿಸಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಲು ಸೈನ್ಯ ನಿಯೋಜನೆ.
- ✓ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ ವೀರಪ್ಪ ಕೊನೆಗೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ.
- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೊಪ್ಪಳದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರ ದಂಗೆ:–

- ➢ **ಬಾಗಲಕೋಟೆ** ಜಿಲ್ಲೆಯ **ಮುಧೋಳ** ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ **ಹಲಗಲಿ** ಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿ.
- ➢ ಇದು ಮುದೋಳ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.
- ➢ 1857ರ ಬಂಡಾಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಮಾಡಿದರು.
- ➢ ಇದನ್ನು ಹಲಗಲಿಗೂ ಸಹ ಅನ್ವಯಿಸಿತು.
- ➢ ಬೇಡರು ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ.
- ➢ ಬೇಡರು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾನುಗತ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದರು.
- ➢ ಇದರಲ್ಲಿ **ಮಂಟೂರು, ಬೋದಾನಿ, ಆಲಗುಂಡಿಯ ಬೇಡರು, ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರ** ಜೊತೆ ಸೇರಿದರು.
- ➢ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನೆ ಹಲಗಲಿ ತಲುಪಿತು.
- ➢ ಬೇಡರನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರುಣವಾಗಿ & ದಮನಕಾರಿಯಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದರು.
- ➢ ಬಂಡಾಯಗಾರರನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ–5

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳುವಳಿಗಳು

- ❖ 19ನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು "ಭಾರತೀಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಕಾಲ" ಎನ್ನುವರು. ಕಾರಣ
- ❖ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಂಕರ್ಪ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು.
- ❖ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರೆಯಿತು.
- ❖ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವನೆ ಬೆಳೆಯಿತು.
- ❖ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಸಿತು.
- ❖ ದ್ವಂದ್ವ, ವಿರೋಧಾಭಾಸ, ಸ್ವಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿತು.
- ❖ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಇತ್ತು
- ❖ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ವಿಚಾರಗಳ ಪರಿಚಯ.
- ❖ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಜಾಗೃತರಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ಪ್ರಮುಖರು:–

- ➢ ರಾಮ್ ಮೋಹನ್ ರಾಯ್
- ➢ ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ
- ➢ ಮಹದೇವ ಗೋವಿಂದ ರಾನಡೆ
- ➢ ಜ್ಯೋತಿಬಾಫುಲೆ
- ➢ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ
- ➢ ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್
- ➢ ಸಯ್ಯದ್ ಅಹಮದ್‌ಖಾನ್

RAMALINGAPPA L

ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ:–

- ✓ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು:– **ರಾಜಾರಾಮ್ ಮೋಹನ್ ರಾಯ್**
- ✓ ಇವರನ್ನು **ಭಾರತೀಯ ನವೋದಯದ ಜನಕ** ಎನ್ನುವರು
- ✓ ಇವರು **ಸಂಸ್ಕೃತ, ಅರೇಬಿಕ್, ಪರ್ಷಿಯನ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್** ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ.
- ✓ **ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ, ಸೂಫಿ, ಕ್ರೈಸ್ತ & ಬೌದ್ಧಮತಗಳ** ಸಂಸ್ಕೃತಿ & ತತ್ವಗಳ ಅಧ್ಯಯನ.
- ✓ ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು
- ✓ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ **ಉಪನಿಷತ್‌ಗಳನ್ನು ಮುಂದು** ಮಾಡಿದರು.
- ✓ **ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ** & **ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣವು** ಭಾರತದ ನವೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಾವಶಕವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.
- ✓ **ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆ**ಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು.
- ✓ **ಸತಿಪದ್ಧತಿ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹಗಳ** ವಿರುದ್ಧ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು.
- ✓ ಇವರನ್ನು **ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಹಿಂದೂಗಳು** ಇವರನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು.
- ✓ **ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್** ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ **'ಸತಿಸಹಗಮನ ನಿಷೇಧ ಪದ್ಧತಿ'**ಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು.
- ✓ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ.
- ✓ **ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಂವಾದ ಕೌಮುದಿ'** ಪತ್ರಿಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು

ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸುಧಾರಣೆಗಳು:–

- ➢ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು.
- ➢ ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆ & ಬಹುದೇವತಾ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿತು
- ➢ ಏಕದೇವತಾ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿತು.
- ➢ ಯಜ್ಞಯಗಾಧಿಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿತು.
- ➢ ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿತು.
- ➢ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ

ಆರ್ಯಸಮಾಜ:–

- ❖ ಇದನ್ನು ದಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ❖ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಿ **ವೇದಗಳು ಸತ್ಯ & ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲ**ವೆಂದರು.
- ❖ **ವೇದಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ** ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದರು.
- ❖ **ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ**ಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು.
- ❖ ಜಾತಿಯು **ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ** ಹೊರತು, **ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲ್ಲ** ಎಂದರು.
- ❖ **ಅರ್ಥಹೀನ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು & ಪುರೋಹಿತಾಹಿಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು** ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು.
- ❖ **ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿ**ಸಿದರು.
- ❖ **ಸ್ವದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆಗೆ** ಕರೆನೀಡಿದರು.
- ❖ **ಸತ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶ** ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.
- ❖ ಶುದ್ಧಿ ಚಳುವಳಿ ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.
- ❖ ಆರ್ಯಸಮಾಜವು ಅನೇಕ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು.
- ❖ ಇವರ **ಸ್ವರಾಜ್ಯ & ಸ್ವಧರ್ಮ** ಬೋಧನೆಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದವು.
- ❖ ಇವರು ದೇಶ & ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು
- ❖ **ಸ್ವಾಭಿಮಾನ & ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ**ಯನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ
- ❖ **ಭಾರತೀಯರಿಗೇ ಭಾರತ** ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು.

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಮಾಜ:–

- ➢ ಇದನ್ನು **ಆತ್ಮಾರಾಂ ಪಾಂಡುರಂಗರು ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿ** ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ➢ ಮಾನವನ ಸೇವೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆ ಇದರ ನೆಲೆಗಟ್ಟು.
- ➢ ಇದು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿತು.
- ➢ **ಡೆಕ್ಕನ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ** ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ
- ➢ **ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ, ಸ್ತ್ರೀಶಿಕ್ಷಣ, ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹ, ಸಹಭೋಜನ** ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
- ➢ **ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ, ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆ, ಪರ್ಧಾಪದ್ಧತಿ**ಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿತು.
- ➢ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳು ಸತ್ಯದ ಪ್ರತೀಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕು.
- ➢ **ಅನಾಥಾಲಯಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಲೆಗಳು, ವಿಧವಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು** ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ➢ **ಎಂ.ಜಿ. ರಾನಡೆಯವರು** ಇದನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದರು.
- ➢ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸದೇ ಆರ್ಥಿಕ & ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಅಸಾಧ್ಯ.

RAMALINGAPPA L

- ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ ಏಕತೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು.
- ಇವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿದ್ದರು.
- ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು.

ಸತ್ಯಶೋಧಕ ಸಮಾಜ:–

- ಸ್ಥಾಪಾಕರು:– **ಜ್ಯೋತಿಭಾ ಫುಲೆ**
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಥಮ ಅವಶ್ಯಕ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಇದು **ಪಾನನಿಷೇಧವನ್ನು** ಒತ್ತಾಯಿಸಿತು.
- **ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಅಸಮಾನತೆ, ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ, ಜನರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವುದು, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು** ವಿರೋಧಿಸಿತು.
- **ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಚಳುವಳಿ** ನಡೆಸಿತು.
- **ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ** ಶಾಲೆ ತೆರೆದರು.
- ಶೂದ್ರರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಲಮಗಿರಿಯನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿದರು.
- ಸಮಾಜದ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ **ಉಚಿತ & ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು** ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.
- ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ **ಶಾಹು ಮಹಾರಾಜರು** ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು.
- ಇದು **ರೈತಪರವಾದ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು** ನಡೆಸಿತು.
- ಇವರು ಶೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ **'ಗುಲಾಮಗಿರಿ'** ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.
- **ಪತ್ನಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಫುಲೆ** ಕೂಡ ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ.
- **ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್**‌ರವರು ಫುಲೆಯ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು.

ಆಲಿಘರ್ ಚಳುವಳಿ:–

- ಉದ್ದೇಶ:– **ಮುಸಲ್ಮಾನರು ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮಗಳ ವಿಚಾರಗಳ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲಿಸುವುದು.**
- ಇದರ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದವರು:– **ಸರ್ ಸೆಯ್ಯದ್ ಅಹಮದ್‌ಖಾನ್**
- ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು **'ಆಂಗ್ಲೋ–ಓರಿಯಂಟಲ್'** ಕಾಲೇಜನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ಇದೇ ಮುಂದೆ **ಆಲಘರ್ ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ** ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆಯಿತು.
- ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದೊಂದಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು.
- ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ನವೀಕೃತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.
- ಇವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿದರು.
- ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು.
- ಬಹುಪತ್ನಿತ್ವವನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹದ ವಿರುದ್ಧದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು.

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್:–

- ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರು **ಬಂಗಾಳದ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರ**ದಲ್ಲಿನ **ಕಾಳಿದೇವಾಲಯ**ದ ಅರ್ಚಕರು.
- ಇವರ ಚಿಂತನೆಯು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆಧಾರವಾಗಿತ್ತು.
- ಎಲ್ಲಾ ಪಂಥಗಳು ಸಮಾನ, ಯಾವ ದೇವರು, ಪಂಥ ಮುಖ್ಯ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಮುಖ್ಯ.
- ಇವರು **ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ** ಹೊಂದಿದ್ದರು.
- ಇವರು ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ದೈವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.
- **ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು** ಇವರ ಆತ್ಮೀಯ ಶಿಷ್ಯರು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು:–

- ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಧ್ಯೆಯೋದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು **'ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್'** ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ಇದರ ಉದ್ದೇಶ:– **ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದು & ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು.**
- ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದರಲ್ಲಿ **ಪ್ರಾಚೀನ ಆಧುನಿಕ & ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನಗಳ** ಮಿಲನವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.
- ವಿವೇಕಾನಂದರು **ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದ.**
- ವ್ಯಕ್ತಿ & ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇರುವಿಕೆಗೆ & ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಬಯಸಿದರು.
- ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯಲು **ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಯೋಗ, ಸಮಾಜ ಸೇವೆ** ಮುಖ್ಯ ಎಂದರು.

RAMALINGAPPA L

- ✓ ಆಶ್ರಮವು ಶಿಕ್ಷಣ & ಸಮಾಜಸೇವೆಯ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.
- ✓ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ **ಗಾಂಧೀಜಿ** ಸೇರಿದಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕರು ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡರು.
- ✓ 1893ರಲ್ಲಿ **ಚಿಕಾಗೋ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಸಕಲಧರ್ಮಗಳು ಸತ್ಯ** ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಭಾರತದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರಿದರು.
- ✓ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಹೇಗೆ **ವಿಶ್ವಭ್ರಾತೃತ್ವವನ್ನು** ಸಾರಿದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದರು.
- ✓ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸಕ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು.
- ✓ ಯುವಕರಿಗೆ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿಯಾದರು.

ಥಿಯಾಸಾಫಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿ (ಬ್ರಹ್ಮ ವಿದ್ಯಾ ಸಮಾಜ):–

- ➢ ಇದರ ಮೂಲ ಸ್ಥಾಪಕರು:– **ಮೈಅಡಮ್ ಬ್ಲಾವಟಿಸ್ಕಿ** & **ಜರ್ನಲ್ ಹೆಚ್,ಎಸ್ ಅಲ್ಕಾಟ್**.

ಉದ್ದೇಶಗಳು:–

- ❖ ಸಮಾಜವು ಯಾವುದೇ ಬೇಧ–ಭಾವ ಇಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವಭ್ರಾತೃತ್ವದ ನಿರ್ಮಾಣ.
- ❖ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು.
- ❖ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮ ಹಾಗೂ ಮಾನವನ ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದು.

ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್

- ❖ **ಐರ್ಲೆಂಡ್** ದೇಶದ ಮಹಿಳೆ **ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್** ಇದರ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ❖ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ **ನವಚೈತನ್ಯ** ನೀಡಿದರು.
- ❖ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಮೂಲಕ **ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ** ಬಿತ್ತಿದರು.
- ❖ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ **ಸಮಾನತೆ** & **ವಿಶ್ವಸೋದರತೆಯನ್ನು** ವೃದ್ಧಿಸುವುದು & ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ.
- ❖ ಇವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು
- ❖ **'ನ್ಯೂ ಇಂಡಿಯಾ'** ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ❖ 1916ರಲ್ಲಿ **ಹೋಂರೂಲ್ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು** ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ❖ 1917ರ **ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದರು**.
- ❖ ಭಾರತದ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ–5

ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ–1857

- ➢ ಇದನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು **"ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ"** ಎಂದು ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು **"ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆ"** ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು:–

- ✓ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳು
- ✓ ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳು
- ✓ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರಣಗಳು
- ✓ ಸೈನಿಕ ಕಾರಣಗಳು
- ✓ ತಕ್ಷಣದ ಕಾರಣ

ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳು:–

- ❖ ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನೀತಿಯಿಂದ ಹಲವು ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು.
- ❖ ಉದಾ:– ಸತಾರ, ಜೈಪುರ, ಝಾನ್ಸಿ, ಉದಯಪುರ
- ❖ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿಯು ತಂಜಾವೂರು & ಕರ್ನಾಟಿಕ್ ನವಾಬರ ರಾಜ ಪದವಿಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಪಡಿಸಿದರು.
- ❖ ಮೊಘಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ & ಔದ್‌ನ ನವಾಬರನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಿದರು.
- ❖ ಇದರಿಂದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಸೈನಿಕರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾದರು.

ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳು:–

- ➢ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾರತದ ಕರಕುಶಲ & ದೇಶೀಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸಿದವು.
- ➢ ಇಂಗ್ಲೇಂಡ್ ವ್ಯಾಪಾರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗೀರದೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವಾಯಿತು.
- ➢ ಭಾರತದ ಕರಕುಶಲಗಾರರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾದರು.
- ➢ ಹಲವಾರು ನೇಕಾರರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.
- ➢ ಗೃಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದವು
- ➢ ಭಾರತದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನಲ್ಲಿ ದುಬಾರಿ ಸುಂಕ ಹೇರಿದರು.
- ➢ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಕೃಷಿಕರನ್ನು ಶೋಷಿಸಿದರು.
- ➢ **ಇನಾಂ ಆಯೋಗ** ನೇಮಿಸಿ ಇನಾಂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆದರು.

- ಇದರಿಂದ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಅವಮಾನ & ಆರ್ಥಿಕಸಂಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಸಿದರು.
- ಇದು ರೈತರ ಮಹಾನ್ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರಣಗಳು:–

- ✓ ಹೊಸ ನಾಗರಿಕ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿಯಮ ಅನ್ವಯ
- ✓ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು.
- ✓ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಪರವಾಗಿ ನ್ಯಾಯ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ✓ ಹೊಸ ಕಾನೂನಿನ ನಿಯಮಗಳು ಜನರಿಗೆ ಅರಿವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸೈನಿಕ ಕಾರಣಗಳು:–

- ❖ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು.
- ❖ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ವೇತನ ಬಡ್ತಿ ಅವಕಾಶಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸಾಗರೋತ್ತರ ಸೇವೆಗೆ ಒತ್ತಾಯ
- ❖ ಇದು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸೈನಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಚೋದಿಸಿತು.

ಹೋರಾಟದ ಸ್ಫೋಟ ಮತ್ತು ಹರಡುವಿಕೆ:–

- ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ಓಡಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ.
- ಸೈನಿಕರಿಗೆ **'ರಾಯಲ್ ಎನ್‌ಫೀಲ್ಡ್'** ಎಂಬ ನವೀನ ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು.
- ಈ ಬಂದೂಕುಗಳ **ತುಪಾಕಿಗಳಿಗೆ ಹಂದಿ & ಹಸುವಿನ ಕೊಬ್ಬು** ಸವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ವದಂತಿ ಹಬ್ಬಿತು.
- **ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಹಸು ಪವಿತ್ರವಾದರೆ, ಮುಸ್ಲಿಂರಿಗೆ ಹಂದಿ ನಿಷಿದ್ಧ.**
- ಈ ತುಪಾಕಿಗಳನ್ನು ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಚ್ಚಿ ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಆದೇಶಿಸಿದಾಗ ಬ್ಯಾರಕ್‌ಪುರದ ಸೈನಿಕರು ಬಂಡಾಯವೆದ್ದರು.
- **ಮಂಗಲಪಾಂಡೆ** ಎಂಬ ಸೈನಿಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕೊಂದನು.
- ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಂಗಲಪಾಂಡೆಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- **ಮೀರತ್**‌ನಲ್ಲಿನ ಸೈನಿಕರು ಕೂಡ ತುಪಾಕಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು.
- ಮೀರತ್‌ನಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಉಂಟಾಗಿ ಸೈನಿಕರು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂಧಿತ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದರು.
- ಇದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಬೀಜಾಂಕುರಕ್ಕೆ ನಂದಿಯಾಯಿತು.
- ಸೈನಿಕರ ಗುಂಪು ಮೀರತ್‌ನಿಂದ ದೆಹಲಿಗೆ ತಲುಪಿದರು.
- ಕೆಂಪುಕೋಟೆಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಮೊಘಲ್ **ದೊರೆ 'ಎರಡನೇ ಬಹದ್ದೂರ್ ಷಾ'**ನನ್ನು **"ಭಾರತದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ"** ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.
- ಇದು ಮುಂದೆ **ದೆಹಲಿ, ಕಾನ್ಪುರ, ಝಾನ್ಸಿ**ಗಳಿಗೆ ಹರಡಿತು.
- **ಕಾನ್ಪುರ**ದಲ್ಲಿ **'ನಾನಾ ಸಾಹೇಬ'** ನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ, **ಝಾನ್ಸಿ**ಯಲ್ಲಿ **ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಯ** ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು.
- ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿ **ಗ್ವಾಲಿಯರ್**‌ನ್ನು ಪಡೆದಳು.
- ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಅಸುನೀಗಿದಳು.
- ರಾಣಿಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದಾಳೆ.

ದಂಗೆಯ ವಿಫಲತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು:–

- ✓ ಇದು ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.
- ✓ ಇದು ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಸ್ವಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆದಿತ್ತು.
- ✓ ಇದು ಯೋಜಿತ ಹೋರಾಟವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.
- ✓ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಒಗಟ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ.
- ✓ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಂಘಟನೆಯ ಕೊರತೆ
- ✓ ಸೂಕ್ತ ಸೇನಾ ನಾಯಕತ್ವ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತಿನ ಕೊರತೆ.
- ✓ ಹೋರಾಟಗಾರರಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಗುರಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.
- ✓ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ರಾಜರು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ತೋರಿದ ನಿಷ್ಠೆ
- ✓ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಲೂಟಿ, ದರೋಡೆಗಳಿಂದ ಜನರ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.

ದಂಗೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ❖ ಭಾರತ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ರಾಣಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾವಣೆ.
- ❖ ಭಾರತದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪಾಲಿಮೆಂಟಿನ ಭಾರತದ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

- ❖ 1858ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ರಾಣಿ ಹೊರಡಿಸಿದ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು **'ಭಾರತೀಯ ಮಹಾಸನ್ನದು'** ಎನ್ನುವರು
- ❖ ಕಂಪನಿಯು ದೇಶೀ ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು.
- ❖ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡುವುದು.
- ❖ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸುಭದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡುವುದು.
- ❖ ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ
- ❖ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.
- ❖ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಹೊಸ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ-6

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ

- ➢ 1857ರ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ನಂತರ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾದವು.
- ➢ **ಸಾರಿಗೆ-ಸಂಪರ್ಕ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಸಂಘಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಹುಟ್ಟು, ಬರಗಾಲ & ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ**ಗಳಾದವು.
- ➢ ಜನರು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು.
- ➢ **ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟ್ಟನ್** ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು 1878ರಲ್ಲಿ **'ದೇಶೀಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆ'** ಜಾರಿ.
- ➢ **ಲಾರ್ಡ್ ರಿಪ್ಪನ್ ಇಲ್ಬರ್ಟ್ ಮಸೂದೆಯ**ನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಏಕರೂಪ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ದಾರಿ.
- ➢ ಮುಂದೆ ಸಶಸ್ತ್ರ ಹೋರಾಟಗಳು ಉದ್ಭವವಾಗಬಾರದೆಂದು 1858ರ ರಾಣಿ ಮಹಾಸನ್ನದು ಘೋಷಣೆ.
- ➢ ಇದು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಪ್ರಜೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿತು.
- ➢ ಉನ್ನತ ವರ್ಗದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಲಿತ ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹೋರಾಟ ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ➢ ಇದರ ಫಲವೇ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ➢ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸ್ಥಾಪನೆಗೂ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
  - ▪ ದಿ ಹಿಂದೂ ಮೇಳ
  - ▪ ದಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್
  - ▪ ಪೂನಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭಾ
  - ▪ ದ ಇಂಡಿಯನ್ ಅಸೋಸೊಯೇಷನ್

ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ರಚನೆ

- ➢ ನಂತರ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.
- ➢ ಸ್ಥಾಪನೆ:- ಡಿಸೆಂಬರ್ 1885
- ➢ ಸ್ಥಳ:- ಬಾಂಬೆ ನಗರ
- ➢ ಸ್ಥಾಪಕ:- ಎ.ಒ.ಹ್ಯೂಮ್
- ➢ ಪ್ರಥಮ ಸಮ್ಮೇಳನ:- ಬಾಂಬೆ ನಗರ
- ➢ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:- ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಸಿ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ
- ➢ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಉದ್ದೇಶ:- ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ➢ ಆರಂಭಿಕ ಸಭೆಯ ಉದ್ದೇಶ:- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಐಕ್ಯತೆ ಸಾಧಿಸುವುದು.

ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಮುಂದಿನ ನಡೆ:-

- ❖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಿಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ
- ❖ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಚರ್ಚೆ
- ❖ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುವುದು.
- ❖ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬಲವರ್ಧನೆಯಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರು "ಒಡೆದು ಆಳುವ ನೀತಿ" ಜಾರಿ.
- ❖ ಕೊನೆಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಮತ ಉಂಟಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾದರು.

ಮಂದಗಾಮಿಗಳ ಯುಗ (1885-1906)

- ✓ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಆರಂಭಿಕ 20 ವರ್ಷಗಳನ್ನು **"ಮಂದಗಾಮಿ ಯುಗ"** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- ✓ ಈ ಕಾಲವನ್ನು **"ಉದಾರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದದ ಕಾಲ"** ಎನ್ನುವರು.
- ✓ **ಮಂದಗಾಮಿ ನಾಯಕರು:-** ಎಂ.ಜಿ.ರಾನಡೆ, ಸುರೇಂದ್ರನಾಥ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ, ದಾದಾ ಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆ.

ಮಂದಗಾಮಿಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳು:-

- ➢ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಪರತೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ
- ➢ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ & ಮನವಿಗಳ ಮೂಲಕ ಬೇಡಿಕೆ.
- ➢ ಜನರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು.
- ➢ ದೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

RAMALINGAPPA

- ಸೈನಿಕ ವೆಚ್ಚ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು.
- ಬಡತನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು.
- ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ ಅವಲೋಕನ.

ದಾದಾ ಬಾಯಿ ನವರೋಜಿಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಪ್ರವಾಹ ಸಿದ್ಧಾಂತ:–

- ಭಾರತದ ಸಂಪತ್ತು ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿಗೆ ಸೋರಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅಂಕಿ–ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದರು.
- ಸಂಪತ್ತು ಹರಿದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು:–
  - ✓ ಆಮದು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ರಫ್ತು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದು
  - ✓ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ವೇತನ
  - ✓ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನ
  - ✓ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭಾರತವೇ ಭರಿಸುವುದು.

ತೀವ್ರವಾದಿಗಳ ಯುಗ (1906–1920)

- ಇವರು ಮಂದಗಾಮಿಗಳನ್ನು **'ರಾಜಕೀಯ ಭಿಕ್ಷುಕರು'** ಎಂದು ಕರೆದರು.
- ಮಂದಗಾಮಿಗಳ ಮೃದುಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾ, ತೀವ್ರವಾದ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾಧಿಸಿದ ಬಣವನ್ನು **'ತೀವ್ರವಾದಿಗಳು'** ಎನ್ನುವರು.
- **ಪ್ರಮುಖ ತೀವ್ರಗಾಮಿ ನಾಯಕರು:–** ಅರಬಿಂದೋ ಘೋಷ್, ಬಿಪಿನ್ ಚಂದ್ರಪಾಲ್, ಲಾಲ ಲಜಪತ್ ರಾಯ್, ಬಾಲಗಂಗಾಧರ್ ತಿಲಕ್.

ಬಂಗಾಳ ವಿಭಜನೆ:–

- ಬಂಗಾಳವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು.
- **ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್** ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಭಜನೆ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿದ.
- **ಹಿಂದೂಗಳ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಪೂರ್ವ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ** ಎಂದು 1905ರಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿದನು.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವ ಸಂಚು ರೂಪಿಸಿದನು.
- ಇದನ್ನು **ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್** ವಿರೋಧಿಸಿತು.
- 1906ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ **ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್** ಇದನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿತು.
- ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ದೇಶಾದ್ಯಂತ "ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಚಳುವಳಿ" ಆರಂಭವಾಯಿತು.
- ಈ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಕೊಂಡೊಯ್ದರು.
- ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಕರೆ ನೀಡಿದರು.
- ಭಾರತೀಯರ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 1911 ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯಿತು.

ಬಾಲಗಂಗಾಧರ್ ತಿಲಕ್ ಹೋರಾಟ:–

- ಇವರು **"ಸ್ವರಾಜ್ಯವು ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು; ಅದನ್ನು ಪಡೆದೇ ತಿರುವೆ"** ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.
- ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ತೀವ್ರವಾದಿಗಳ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು.
- ಇವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು.
- ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದರು (ಶಿವಾಜಿ ಜಯಂತಿ ಮತ್ತು ಗಣೇಶ ಹಬ್ಬ)
- ಇವರು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಕೇಸರಿ' ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಮರಾಠ' ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಆರಂಭ.
- ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರು.
- ಇವರ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಜನರ ಉದ್ರೇಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ತಿಲಕರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತು.
- ತಿಲಕರು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ **'ಗೀತಾ ರಹಸ್ಯ'** ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳು:–

- ✓ ಇವರು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕನಸು ಕಂಡವರು
- ✓ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭಾರತದಿಂದ ಓಡಿಸಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.
- ✓ ರಹಸ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಶ ವಿದೇಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಖೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹಣಕಾಸು, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು
- ✓ ರಹಸ್ಯ ಸಂಘಗಳು:– **ಅನುಶೀಲನ ಸಮಿತಿ, ಅಭಿನವ ಭಾರತ**
- ✓ ಗುರಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಬಾಂಬು ಮತ್ತು ಬಂದೂಕುಗಳ ಪ್ರಯೋಗ
- ✓ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕೊಲೆ ಸಂಚಿನ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ ಬಂಧಿಸಿ, ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಗಲ್ಲು ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರು.
- ✓ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳು:– **ವಿ.ಡಿ ಸಾವರ್ಕರ್, ಅರಬಿಂದೋ ಘೋಷ್, ಶ್ಯಾಮಾಜಿ ಕೃಷ್ಣವರ್ಮ, ರಾಸ್ ಬಿಹಾರಿ ಘೋಷ್,**

RAMALINGAPPA L

ಮೇಡಮ್ ಕಾಮಾ, ಖುದಿರಾಮ್ ಬೋಸ್, ರಾಮ್‌ಪ್ರಸಾದ್ ಬಿಸ್ಮಿಲ್, ಭಗತ್ ಸಿಂಗ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಆಜಾದ್

ಗಾಯಿಡಿನ್ ಲೂ:–

- ❖ ಆಂಗ್ಲಪ್ರಭುತ್ವ & ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಗಳ ದುಷ್ಟಕೂಟ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ ಅರಿತು **'ಜಾದೋನಾಂಗ್'** ಎಂಬ **ನಾಗಾಬುಡಕಟ್ಟು ತರುಣ ಯೋಧಪಡೆ**ಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು.
- ❖ ಇವರ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ.
- ❖ **ಗಾಯಿಡಿನ್ ಲೂ** ಎಂಬ **ಯುವತಿ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ಮಹಿಳೆಯರ**ನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೊಸ ಪಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ **'ಜಾದೋನಾಂಗ್'** ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದಳು.
- ❖ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಗಾಯಿಡಿನ್ ಲೂ **"ಹರಕ್ಕಾ"** ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು.
- ❖ ಸರ್ಕಾರ **ಜಾದೋನಾಂಗ್**ರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ **'ಸಿಲ್ಚರ್'** ಜೈಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ದೇಶದ್ರೋಹ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿ **1931 ಆಗಸ್ಟ್ 29** ರಂದು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿತು.
- ❖ ನಂತರ ಗಾಯಿಡಿನ್ ಲೂ ಎರಡೂ ಸೇನೆಗಳ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿ **ಶಿವಾಜಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ ತಂತ್ರದಿಂದ** ಹೋರಾಡಿದಳು
- ❖ ಈಕೆಯ ಹೋರಾಟದಿಂದ ಎಂಟೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲರು ತತ್ತರಿಸಿದರು.
- ❖ ಇವಳ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳೇ ಸಾಥ್ ನೀಡಿದವು.
- ❖ ಕೆಲವರು ಆಕೆಗೆ ಆಂಗ್ಲಸೈನ್ಯದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದರು
- ❖ ಆಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಮಾಂಡೋ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಇಳಿದ **'ಮ್ಯಾಕ್ ಡೊನಾಲ್ಡ್'** ನು **"ಡಾ.ಹರಾಲು"** ಎಂಬಾತನ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ.
- ❖ ಇವಳು **1932ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 12** ರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಜೈಲಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾಯಿತು.
- ❖ ಈಕೆಯ ಸುಳಿವು ನೀಡಿದ ಹರಾಲುಗೆ ಆಂಗ್ಲ ಸರ್ಕಾರವು **"ಕೈಸರ್–ಇ–ಹಿಂದ್"** ಬಿರುದು ನೀಡಿತು.

ಗಾಂಧಿಯುಗ

- ➢ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್ ಪದವಿ ಮುಗಿಸಿ ವಕೀಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ➢ ಬ್ರಿಟಿಷರು ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಭೇದನೀತಿಯಿಂದ ಭಾರತೀಯರು ಹಾಗೂ ಆಫ್ರಿಕರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.
- ➢ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕರು ಬಿಳಿಯಜನರೊಡನೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ➢ ಸಹ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು.
- ➢ ಬಿಳಿಯರು ಕೂಲಿ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.
- ➢ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅಂತಹವರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದರು.
- ➢ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಚಳುವಳಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿಮೋಚನೆಗೆ ಹೋರಾಡಿದರು.
- ➢ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದೊರೆಯಿತು.
- ➢ ಗಾಂಧೀಜಿಯು ತಮ್ಮ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ **'ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರತಿರೋಧ' 'ಅಹಿಂಸೆ' ಮತ್ತು 'ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ'** ವನ್ನು ಬಳಸಿದರು.
- ➢ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು **"ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ"** ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.
- ➢ ಬ್ರಿಟಿಷರು **ಫೆಬ್ರವರಿ 1919**ರಲ್ಲಿ **ರೌಲತ್ ಕಾಯಿದೆ**ಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು.
- ➢ ಇದು ಗುಮಾನಿಯ ಮೇಲೆ ಜನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಗೆ ನೀಡಿತು.
- ➢ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು **'ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ'** ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿದರು.

ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಬಾಗ್ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ:–

- ✓ ರೌಲತ್ ಕಾಯಿದೆಯ ವಿರುದ್ಧ **ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ** ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರತಿರೋಧ
- ✓ ಸರ್ಕಾರ **ಅಮೃತಸರ ನಗರವನ್ನು ಜನರಲ್ ಡಯರ್** ಎಂಬ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಗೆ ವಹಿಸಿತು.
- ✓ **ಜನರಲ್ ಡಯರ್**ನು ನಗರವನ್ನು **ಸೇನಾಳ್ವಿಕೆಗೆ** ಒಳಪಡಿಸಿ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು.
- ✓ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಬಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರು.
- ✓ ಇವರಿಗೆ ನಿಷೇಧದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.
- ✓ 20 ಸಾವಿರ ಜನರಿರುವ ಸಭೆ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.
- ✓ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಜನರಲ್ ಡಯರ್ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ನೀಡದೆ ಗುಂಡಿನ ಮಳೆಗರೆದರು.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ 379 ಪ್ರತಿಭಟನಾಕಾರರು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.

- ✓ ಇದರ ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು **"ಹಂಟರ್ ಆಯೋಗ"** ವನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು.
- ✓ ಇದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗದೇ ಮತ್ತೆ ಭಾರತೀಯರ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

ಖಿಲಾಫತ್ ಚಳುವಳಿ:-

- ➢ ಟರ್ಕಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಂಡರನ್ನು ಖಲೀಫರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
- ➢ 1ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಖಲೀಫರ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಡೆಸಿದ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಮುಸ್ಲಿಂರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು.
- ➢ ಟರ್ಕರ ಪರವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಮದ್ ಆಲಿ ಮತ್ತು ಶೌಕತ್ ಆಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದರು.
- ➢ ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂರು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ನಂಬಿದ್ದರು.
- ➢ ಈ ಚಳುವಳಿಯು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂರು ಒಂದುಗೂಡಿ ನಡೆಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಆಂದೋಲನವಾಗಿತ್ತು.

ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ:-

- ❖ ಗಾಂಧೀಜಿಯು 1920ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ **ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಗೆ** ಕರೆ ನೀಡಿದರು.
- ❖ ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು.
- ❖ ವಕೀಲರು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು.
- ❖ ಭಾರತೀಯ ಗಣ್ಯರು ಬ್ರಿಟಿಷರು ನೀಡಿದ್ದ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದರು.
- ❖ ಇದನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ **ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು, ಸಿ.ಆರ್.ದಾಸ್** ತಮ್ಮ ವಕೀಲ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು.
- ❖ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ ರಾಜಕುಮಾರನ ಭಾರತದ ಭೇಟಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಹರತಾಳ ನಡೆದವು.
- ❖ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ **ಚೌರಿಚೌರ** ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಹೋರಾಟಗಾರರು ಚಳುವಳಿಗೆ ಧುಮುಕಿದರು.
- ❖ 1922ರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚಳುವಳಿಗಾರರ ಮೇಲೆ ಪೋಲಿಸರು ಹಲ್ಲೆ ಮಾಡಿದರು.
- ❖ ಕುಪಿತರಾದ ಚಳುವಳಿಗಾರರು ಪೋಲಿಸ್ ಠಾಣೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿಸದರು ಇದರಲ್ಲಿ 22 ಜನ ಪೋಲಿಸರು ಸಜೀವ ದಹನವಾದರು
- ❖ ಇದರಿಂದ ಗಾಂಧೀಯವರು ಖಿನ್ನರಾಗಿ ಈ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡರು
- ❖ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿಸಿ ಸರ್ಕಾರವು ಗಾಂಧೀಜಿಗೆ 6ವರ್ಷ ಸೆರೆಮನೆ ವಾಸ ವಿಧಿಸಿತು.
- ❖ 1924ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯು ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದರು.
- ❖ 1919ರ ಕಾಯ್ದೆಯು ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ನೀಡಿತು.
- ❖ ಕೆಲವು ಕಾಂಗ್ರೇಸಿಗರು ಇದು ಸದುದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು.
- ❖ 1919ರ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ನಡೆಯುವ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ **ಸಿ.ಆರ್.ದಾಸ್ ಮತ್ತು ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರು "ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷ"**ವನ್ನು 1923ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ❖ ಇವರು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷವು ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವುದು.
- ❖ **1924ರ ಬೆಳಗಾವಿ ಅಧಿವೇಶನ**ದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು **ಗಾಂಧೀಜಿ** ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು.
- ❖ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷವು ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು.
- ❖ 1919ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ 10ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ 1927ರಲ್ಲಿ **'ಜಾನ್ ಸೈಮನ್'** ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು.
- ❖ ಇದು **'ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಸದೀಯ ಆಯೋಗ'** ಎಂಬ ನೆಪದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಇದು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಸೈಮನ್ ಆಯೋಗವನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿತು.
- ❖ ಇದರ ವಿರುದ್ಧ **"ಸೈಮನ್ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗು"** ಎಂಬ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಾದವು
- ❖ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ **'ಲಾಲ ಲಜಪತ್ ರಾಯರು'** ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಲಾಟಿ ಏಟಿನಿಂದ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು.
- ❖ ಭಾರತೀಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲು **'ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನ"** ಕರೆದರು.

RAMALINGAPPA L

- 1929ರಲ್ಲಿ **ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು** ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ **'ಲಾಹೋರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇನ'** ನಡೆಯಿತು.
- ಇದರಲ್ಲಿ **"ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ"** ನಮ್ಮ ಗುರಿ ಎಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಘೋಷಿಸಿತು.
- **ಜನವರಿ 26, 1930** ರಂದು ಇಡೀ ದೇಶ **'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನ'**ವನ್ನು ಆಚರಿಸಿತು.
- ಈ ಅಧಿವೇಶನವು ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿಯ ಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ವಹಿಸಿತು.

ಸವಿನಯ ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿ:–

- ✓ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು **ವೈಸರಾಯ್ ಇರ್ವಿನ್** ಮುಂದೆ 11 ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.
- ✓ ಈ 11 ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಈಡೇರದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದರು.
- ✓ ಈ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಇರ್ವಿನ್ ಪರಿಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ.
- ✓ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು 1930ರಲ್ಲಿ **ಸಬರಿಮತಿ ಆಶ್ರಮ**ದಿಂದ ಸೂರತ್ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ **ದಂಡಿಯವರೆಗೆ** ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ತಾವೇ ಉಪ್ಪನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ **ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪಂಡಿತ್, ಕಮಲಾ ನೆಹರು, ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲ್, ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ, ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್**ರನ್ನು ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಜೊತೆ ಬಂಧಿಸಿದರು.
- ✓ 1930ರಲ್ಲಿ **ಲಂಡನ್ನಿನ**ಲ್ಲಿ ಮೊದಲ **ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನ**ವನ್ನು ಕರೆದು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸರ್ಕಾರ ಏಕಮುಖವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.
- ✓ ಈ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ **ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ** ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿತು.
- ✓ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾಗವಹಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ **ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಎಂ.ಜಿ.ಜಯಕರ್, ತೇಜಬಹದ್ದೂರ್ ಸಪ್ರು, ಮಹಮದ್ ಆಲಿ ಜಿನ್ನಾ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರಿ** ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ **ಡೊಮಿನಿಯನ್ ಸ್ಟೇಟಸ್, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸರ್ಕಾರ** & **ಮತೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳನ್ನು** ಸಮ್ಮತಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ ಆದರೆ **ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ** ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಮಾವೇಶ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ
- ✓ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನ ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಲು ಗಾಂಧಿ & ಇರ್ವಿನ್ ನಡುವೆ 1930ರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಂದ ನಡೆಯಿತು.
- ✓ ಇದರಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾನೂನು ಭಂಗ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ **ಮಹಮದ್ ಆಲಿ ಜಿನ್ನಾ ಮತ್ತು ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್** ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.
- ✓ ಎರಡನೇ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ **ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ** ನೀಡಲು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು.
- ✓ ಇದನ್ನು ಗಾಂಧೀಜಿ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮಧ್ಯೆ ತಾತ್ವಿಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಟಾಗಿ ಇದು ಯಾವುದೇ ತಿರ್ಮಾನವಿಲ್ಲ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು.
- ✓ ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿತು.
- ✓ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು **ಅಮರಣಾಂತ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ** ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ✓ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯೆ **'ಪೂನಾ ಒಪ್ಪಂದ'**ವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರದ ಬದಲಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗೆ ಕೆಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮಿಸಲಿಡಲಾಯಿತು.
- ✓ 1932ರ ಮೂರನೆ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ **ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೂಟ ಸರ್ಕಾರ, ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸರ್ಕಾರ ರಚಿಸಲು** ಸೂಚಿಸಿತು.
- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಈ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ.
- ✓ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ **1935ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಶಾಸನ**ವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು.
- ✓ ಇದು **ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ** ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿತು.
- ✓ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳು ದೊರೆತವು.
- ✓ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂಲೀಗ್ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದವು.
- ✓ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬಹುಮತ ಪಡೆದು ಒಕ್ಕೂಟ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸಿತು.
- ✓ 2ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಏಕಪಕ್ಷೀಯವಾಗಿ ಭಾರತದ ಪರವಾಗಿ ಜರ್ಮನಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಯುದ್ಧ ಘೋಷಿಸಿತು.
- ✓ ಇದನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಿಂದ ಹೊರ ಬಂತು.

RAMALINGAPPA L

- ✓ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಗಾಂಧೀಜಿ **'ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ'** ಸಾರಿದರು.
- ✓ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು **ಸ್ಟಾಫರ್ಡ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್** ರನ್ನು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿತು.

ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿ:–

- ➢ **ಸ್ಟಾಫರ್ಡ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಆಯೋಗವು** 1942ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರ ಮುಂದಿಟ್ಟಿತು.
- ➢ ಇದು **ಭಾರತಕ್ಕೆ ಡೊಮಿನಿಯನ್ ಸ್ಥಾನಮಾನ** ನೀಡುವುದು.
- ➢ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನ ರಚಿಸಲು ಸಭೆ ಕರೆಯುವುದು
- ➢ **ಹೊಸ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ ಸೇರುವು & ಬಿಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಬಿಡುವಂತಹ ಸಲಹೆ** ನೀಡಿತು.
- ➢ ಈ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಒಪ್ಪದೆ ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಗೆ ಕರೆ ನೀಡಿತು.
- ➢ ಇದರ ಆಶಯ: **"ಬ್ರಿಟಿಷರೇ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ"** ಎನ್ನವುದು
- ➢ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ದೇಶಬಾಂಧವರಿಗೆ **'ಮಾಡು ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ'** ಎನ್ನುವ ಕರೆ ನೀಡಿದರು.
- ➢ **ಗಾಂಧೀಜಿ, ನೆಹರು, ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್, ಅಬುಲ್ ಕಲಾಂ ಆಜಾದ್, ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್, ಆಚಾರ್ಯ ಕೃಪಲಾನಿ, ಕಸ್ತೂರಬಾ ಗಾಂಧಿ** ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಬಂಧಿಸಿತು.
- ➢ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನ ಬಹುತೇಕ ನಾಯಕರು ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣ ಕಾಂಗ್ರೇಸೇತರ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಮುಖ್ಯ ಭೂಮಿಕೆಗೆ ಬಂದವು.
- ➢ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿಯ ನೇತೃತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದವರು **'ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ'**
- ➢ ಇವರು ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನ ಸಮಾಜವಾದಿ ಬಣದ ನಾಯಕರು
- ➢ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು **"ದಿ ಫ್ರೀಡಂ ಸ್ಟ್ರಗಲ್ ಫ್ರಾಂಟ್"** ಎಂಬ ದಾಖಲೆ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಅನುಷ್ಠಾನ
- ➢ ಇವರು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದರು.
- ➢ ಜನತೆಗೆ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಕರೆನೀಡಿದರು.
- ➢ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು ಕೊಟ್ಟವರು ಇವರೇ
- ➢ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಹೋರಾಟವು ಭಾರತದ ಗಡಿಯ ಹೊರಗೂ ಆರಂಭ.
- ➢ 2ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ಗರು ಹೊರಬಂದಾಗ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ **'ವಿಮುಕ್ತಿ ದಿವಸ'** ಆಚರಿಸಿತು.
- ➢ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ.

ರೈತರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ:–

- ❖ ಇಲ್ಲಿ **ಜಮೀನ್ದಾರರು & ಯರೋಪಿಯನ್ ಪ್ಲಾಂಟರ್‌ಗಳ ವಿರುದ್ಧ** ರೈತರು ದಂಗೆ ನಡೆಸಿದರು.
- ❖ **ಚಂಪಾರಣ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು** ವಿರೋಧಿಸಿದರು.
- ❖ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆಸಿ ತೆರಿಗೆ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದರು.
- ❖ ರೈತರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಬಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಮಾಡಿತು.
- ❖ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ **ತೇಭಾಗ, ಮಲಬಾರ್**‌ಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದರು.
- ❖ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ, ಕರ ನಿರಾಕರಣೆ, ಕ್ವಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬೆರೆತವು.
- ❖ ರೈತರ ಹೋರಾಟಗಳು ಕಿಸಾನ್ ಸಭಾದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘಟಿತವಾದವು.
- ❖ ತೆಲಂಗಾಣದ ರೈತ ಹೋರಾಟವು ಜಮೀನ್ದಾರರು & ನಿಜಾಮನ ರಜಾಕರ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿತು.
- ❖ ಬಂಗಾಳದ ರೈತರು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಶೋಷಣೆ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದರು.
- ❖ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ವಿರುದ್ಧ ಚಳುವಳಿ ನಡೆಯಿತು.

ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಂಡಾಯ:–

- ➢ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹೋರಾಟವು 1827ರಲ್ಲಿ **ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ** ಆರಂಭ
- ➢ **ಸೆಣಬು, ಬಟ್ಟೆಗಿರಣಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ರೈಲ್ವೆ ಕೂಲಿಗಳು** ತಮ್ಮ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂಘಟಿತರಾದರು.
- ➢ **ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಟರ್ಸ್ ಯೂನಿಯನ್‌ನವರು & ಬಾಂಬೆ ಬಟ್ಟೆ ಗಿರಣಿಯ ಕಾರ್ಮಿಕರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗೃತಿ** ಉಂಟುಮಾಡಿದರು
- ➢ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ **ಲೇಬರ್ ಯೂನಿಯನ್** ಸ್ಥಾಪನೆ

ಬುಡಕಟ್ಟು ಬಂಡಾಯಗಳು:-

- ✓ ಕಂಪನಿಯು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ **ಕಂದಾಯ & ಅರಣ್ಯ ನೀತಿಗಳು** ಬುಡಕಟ್ಟು ದಂಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾದವು.
- ✓ ಉದಾ:- **ಸಂತಾಲರ ದಂಗೆ, ಮುಂಡ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲಗಲಿಯ ಬೇಡರ ಬಂಡಾಯ**
- ✓ **ಸಂತಾಲ ಬುಡಕಟ್ಟು ದಂಗೆಯನ್ನು ಭಾರತದ ಆದ್ಯ ಹೋರಾಟ** ಎನ್ನುವರು.
- ✓ ಇವರನ್ನು **ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾದ ಗುಡ್ಡಗಾಡು** ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.
- ✓ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ **ಖಾಯಂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ** ಇವರು ನಿರ್ಗತಿಕರಾದರು.
- ✓ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಭೂಮಿಯು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಕೈಸೇರಿತು.
- ✓ **ಬಂಗಾಳ ಜಮೀನ್ದಾರರು, ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರು & ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರವು** ಸಂತಾಲರ ನೇರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣರಾದರು.
- ✓ ಸಂತಾಲರ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಿಯತೆ & ಸಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಪನಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿತು.
- ✓ ಆಗ ಸಂತಾಲರು ರಹಸ್ಯ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಜಮೀನ್ದಾರರು & ಮಹಾಜನರನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರು.
- ✓ ದಂಗೆಯು **ಬಾರಹತ್, ಬಾಗತಪುರ್ ಮತ್ತು ರಾಜಮಹಲ್**ಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಯಿತು.
- ✓ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ತಮ್ಮ ಶತೃಗಳನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಜಮೀನ್ದಾರರು, ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು.
- ✓ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಂಪನಿ ಸಂತಾಲರ ದಂಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದರು

ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್:-

- ❖ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಇವರ ಪಾತ್ರ ದಿಟ್ಟ ಮೈಲುಗಲ್ಲು.
- ❖ **ಐ.ಸಿ.ಎಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ** ನಾಲ್ಕನೇ ರ್‍ಯಾಂಕ್ ಗಳಿಸಿದರು.
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹುದ್ದೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಧುಮಿಕಿದರು.
- ❖ ಇವರು **'ನೇತಾಜಿ'** ಎಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರು.
- ❖ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ.
- ❖ **ವಿಯನ್ನಾ, ಬರ್ಲಿನ್, ರೋಮ್, ಇಸ್ತಾಂಬುಲ್**ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಬೆಂಬಲ ಕೋರಿದರು.
- ❖ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿದ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ & ಸಮಾಜವಾದಿ ಅಲೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು.
- ❖ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನ ಒಳಗೂ ಸಮಾಜವಾದಿ ಎಡಪಂಥೀಯತೆ ಗೋಚರಿಸಿತು.
- ❖ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 1934ರ ವೇಳೆಗೆ **ನೆಹರು & ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸರು ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷ**ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ❖ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನ **ಹರಿಪುರ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ** ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಬೋಸರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು.
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಮೃದು ಧೋರಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಗಾಂಧೀಜಿ ಹಾಗೂ ಕಠಿಣ ಧೋರಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸುಭಾಷರ ನಡುವೆ ಭಾಂದವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಮೂಡಿತು.
- ❖ 1938ರ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನ **ತ್ರಿಪುರ ಅಧೀವೇಶನ**ದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆ ಬೋಸರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು.
- ❖ ಬೋಸರು ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನಿಂದ ಹೊರ ಬಂದು **"ಫಾರ್ವರ್ಡ್ ಬ್ಲಾಕ್"** ಎಂಬ ಹೊಸ ಪಕ್ಷ ಕಟ್ಟಿದರು.
- ❖ ಇದು ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನ ಒಳಗೆ ಇದ್ದು ಪ್ರಗತಿಪರ & ತೀವ್ರತರ ಆಶಯ ಹೊಂದಿತ್ತು.
- ❖ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪಾಲ್ಗೊಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಸುಭಾಷರು ವಿರೋಧಿಸಿದರು.
- ❖ ಆಗ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಸುಭಾಷ್‌ರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿತು.
- ❖ ಬೋಸರು ಗೃಹಬಂಧನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು **ಜರ್ಮನಿಗೆ** ತೆರಳಿದರು.
- ❖ **ಜರ್ಮನಿಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಹಿಟ್ಲರ್** ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಭರವಸೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.
- ❖ ಬೋಸರು ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಯುದ್ಧ ಖೈದಿಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದರು.
- ❖ **'ಅಜಾದ್ ಹಿಂದ್ ರೇಡಿಯೋ'** ಮೂಲಕ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪ್ರಸರಣ ಮಾಡಿದರು.
- ❖ ಜಪಾನಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದ್ದ **ರಾಸ್ ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸರ** ಜೊತೆ ಸುಭಾಷರು ಕೈಜೋಡಿಸಿದರು.
- ❖ ರಾಸ್ ಬಿಹಾರಿ ಬೋಸರು **ಕೈರೋ**ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ **"ಇಂಡಿಯನ್ ಇಡಿಪೆಂಡೆನ್ಸ್ ಲೀಗ್"**ನ ಸೇನಾ ವಿಭಾಗವನ್ನು **"ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೇನೆ"** ಎಂದು ಕರೆದರು.
- ❖ ಐ.ಎನ್.ಎ ಮುಖಂಡತ್ವವನ್ನು ಸುಭಾಷ್‌ರು ವಹಿಸಿದರು.
- ❖ ಸುಭಾಷರು **'ದೆಹಲಿ ಚಲೋ'** ಗೆ ಕರೆ ನೀಡಿದರು.

RAMALINGAPPA L

- **'ನನಗೆ ರಕ್ತಕೊಡಿ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಲು ಪ್ರಮಾಣಿಸುತ್ತೇನೆ'** ಎಂಬ ಕರೆಯನ್ನಿತ್ತರು.
- ಐ.ಎನ್.ಎ ನಲ್ಲಿ **ಝಾನ್ಸಿ ರೆಜಿಮೆಂಟ್** ವಿಭಾಗವಿತ್ತು. **'ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀ'** ಈ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ನ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದರು.
- ಸುಭಾಷರು ರಂಗೂನಿನ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೆಹಲಿ ಪಡೆಯಲು ತಂತ್ರ ರೂಪಿಸಿದರು.
- ಸುಭಾಷರ ಆದೇಶದಂತೆ ಸೇನೆಯು ಸಶಸ್ತ್ರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಬರ್ಮಾದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು & ಐ.ಎನ್.ಎ ಸೈನ್ಯ ಮಧ್ಯದ ತೀವ್ರತರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಭಾಷರು ವಿಮಾನ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಮರಣಿಸಿದರು.
- **ಬರ್ಮಾದ ರಾಜಧಾನಿ ರಂಗೂನ್** ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಶವಾದ್ದರಿಂದ ಐ.ಎನ್.ಎ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂಧಿಸಿದರು.
- ಗಾಂಧೀಜಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ನಾಯಕರು ಐ.ಎನ್.ಎ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತ ಮಾಡಲು ಶ್ರಮಿಸಿದರು.

ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್:-

- **ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಅರ್ಥಹೀನ** ಎಂದರು.
- ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ & ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆಬೇಕು ಎಂದರು.
- ಇವರು ಭಾರತದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮುಖವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು.
- ಇವರು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ಅದರ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಹೋರಾಟ ರೂಪಿಸಿದರು.
- ಇವರು **'ಮಹಾಡ್' ಮತ್ತು 'ಕಾಲಾರಾಂ' ದೇವಾಲಯ ಚಳುವಳಿ** ರೂಪಿಸಿದರು.
- ಇವರು ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು.
- ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ & ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಮುಖಂಡತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗಾಂಧೀಜಿ & ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮಧ್ಯ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿದವು
- ಇವರು **ಬರೋಡದ ಮಹಾರಾಜರಡಿಯಲ್ಲಿ ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದರು.**
- **ಮುಂಬೈ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ & ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್**‌ನಲ್ಲಿ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಭಾರ ನಿಭಾಯಿಸಿದರು.
- ಇವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರದೆ **"ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಹಿತಕಾರಣಿ"** ಎಂಬ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ **"ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪಕ್ಷ"** ಎಂಬ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು
- **'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಭಾರತ', 'ಜನತಾ', 'ಮೂಕನಾಯಕ', 'ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಭಾರತ'** ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು.
- ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ & ಸಮಾಜವಾದಿ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದ ದೂರವುಳಿದು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಏಳಿಗೆಗೆ ದುಡಿದರು.
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯಾಗಿ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.
- **ಸಂವಿಧಾನದ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ** ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂವಿಧಾನ ಸಮಿತಿಯ ಸರ್ವಾನುಮತಿಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿತು.
- ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ಆಚರಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಾನೂನಿನ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದರು.
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವರು ಕಾನೂನು ಮಂತ್ರಿಯಾದರು.
- ಇವರು ದೇಶೀಯ ಬೇರುಗಳ ಕಡೆ ಒಲವು ತೋರಿದರು.
- ಇಳಿಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಬಿಟ್ಟು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.
- ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವು ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ರಕ್ತ & ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ತರಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಶಾಂತಿ & ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತರಬಲ್ಲದು ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.
- ಇವರ ಜೀವಮಾನದ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮರಣೋತ್ತರವಾಗಿ "ಭಾರತ ರತ್ನ" ಗೌರವ ನೀಡಿತು.

ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು:-

- ✓ ಇವರು **ಹೋಂರೂಲ್ ಚಳುವಳಿ**ಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.
- ✓ 1920ರ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರು.
- ✓ ಇವರು 1929ರ **ಲಾಹೋರ್** ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ **'ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ'ದ** ಗುರಿಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿದರು.
- ✓ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆದಾಗ ಇವರು ನಿರಾಶೆ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದರು.
- ✓ ಇವರು **ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ**ಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು.
- ✓ ಇದರಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಡಪಂಥೀಯ ಆಶಯಗಳು ಪ್ರಬಲವಾದವು.
- ✓ ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ನೆಹರು & ಸುಭಾಷ್‌ರು **'ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷ'** ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
- ✓ ಇವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ 49ನೇ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.
- ✓ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ದೂರ ಉಳಿಯಲು ಸಾರಿದರು.

RAMALINGAPPA L

- ✓ **'ಚರಕ' ಮತ್ತು 'ಹರಿಜನ' ಚಳುವಳಿಗಳು** ಅಷ್ಟೇನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಲ್ಲ ಎಂದರು
- ✓ ಈ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ನೆಹರು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ದೂರ ಸರಿದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರು.
- ✓ 50ನೇ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ನೆಹರು ತಮ್ಮ **ಸಮಾಜವಾದಿ ಹಾಗೂ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ವಿಚಾರಗಳ** ಬಗ್ಗೆ ಮೃದು ಧೋರಣೆ ತಳೆದರು.
- ✓ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರೆತು ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕಲ್ಲ ಎಂದರು.

ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿ ನೆಹರುರವರ ಕೊಡುಗೆಗಳು:–

- ❖ ಕೈಗಾರೀಕರಣ ಮತ್ತು ನವಭಾರತದ ಶಿಲ್ಪಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.
- ❖ ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನಕರಣ ಸಾಧಿಸಿದರು.
- ❖ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತಳಹದಿ ಹಾಕಿದರು.
- ❖ ಬಂಡವಾಳ & ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಯು ನೆಹರು ಅವರ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಮೈಲುಗಲ್ಲಾಯಿತು.
- ❖ ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರೀಕರಣದಿಂದ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರು.
- ❖ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕನಸು ಕಂಡರು.
- ❖ ಬಲಿಷ್ಠ ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿಗೆ ತಳಪಾಯ ಹಾಕಿದರು.
- ❖ ಅಲಿಪ್ತ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.
- ❖ ಪಂಚಶೀಲ ತತ್ವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಶಕ್ತಿ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿದು ಶಾಂತಿ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಸೂತ್ರ ಅನುಷ್ಠಾನ
- ❖ 1964ರಲ್ಲಿ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು.

ಮಹಮದ್ ಆಲಿ ಜಿನ್ನಾ:–

- ➢ ಇವರು 1906ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಸೇರಿದರು.
- ➢ ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿಯ ಖಾಸಗಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದರು.
- ➢ ತಿಲಕರ ವಿರುದ್ಧದ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರವಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಜಿನ್ನಾರಿಗೆ ಅತೀವ ಪ್ರಶಂಸೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು.
- ➢ ಇವರು ಹೋಂರೂಲ್ ಲೀಗ್ ಸೇರಿದರು.
- ➢ 1916ರ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ & ಮಹಮದೀಯರ ನಡುವೆ ಏಕತೆಯ ಅಗತ್ಯ ತಿಳಿಸಿದರು.
- ➢ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪರ ರಾಜಕಾರಣಿ ಎಂದು ಬಿಂಬಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಬಳುವಳಿಯನ್ನು ಜಿನ್ನಾ ವಿರೋಧಿಸಿದರು.
- ➢ ರೌಲತ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಶಾಸನ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರು.
- ➢ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನಾ ತಾನೊಬ್ಬ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿ ಮುಸಲ್ಮಾನನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡರು.
- ➢ 1937ರ ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಸರ್ಕಾರ ರೂಪಿಸಲು ವಿಫಲವಾದಾಗ ಜಿನ್ನ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರು.
- ➢ ಜಿನ್ನಾ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸಿದರು.
- ➢ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ ನೀಡಿದಾಗ ದೇಶ ವಿಭಜಿಸಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಭಾರತದ ವಿಭಜನೆ:–

- ❖ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಅಖಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಲ್ಪನೆ ಹೊಂದಿತ್ತು.
- ❖ ಆದರೆ ಜಿನ್ನಾ ಮುಸ್ಲಿಂರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬೇಡಿಕೆ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ
- ❖ 1940ರ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್‌ನ **ಲಾಹೋರ್ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ** ಜಿನ್ನಾ **ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂರು ಒಂದು ದೇಶವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ** ಎಂದರು.
- ❖ 2ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಮುಗಿದು ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ **ಲೇಬರ್ ಪಕ್ಷ** ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.
- ❖ ಇದು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನಿಯೋಗವನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುವ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿತು.
- ❖ ಈ ನಿಯೋಗ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ & ಕಾಂಗ್ರೇಸ್ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಿತು.
- ❖ **ಭಾರತಕ್ಕೆ ಫೆಡರಲ್ ಮಾದರಿ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು** ಸೂಚಿಸಿತು.
- ❖ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಕರೆಯುವುದಾಗಿ & ಮಧ್ಯಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು.
- ❖ ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಮತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೇಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಉಂಟಾಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

- ಮುಸ್ಲಿಂರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ 1946 ಆಗಸ್ಟ್ 16 ರಂದು **'ನೇರ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ದಿನ'**ಕ್ಕೆ ಕರೆ ನೀಡಿತು.
- ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಕೋಮುಗಲಭೆಗಳು ನಡೆದವು.
- **ಡಾ.ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್** ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ.
- 1946ರ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ **ಲಾರ್ಡ್ ಮೌಂಟ್ ಬ್ಯಾಟನ್‌ರವರನ್ನು** ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲು ಭಾರತಕ್ಕೆ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಆಗಿ ಕಳುಹಿಸಿತು.
- ಬ್ಯಾಟನ್‌ರು ಗಾಂಧೀಜಿ & ಜಿನ್ನಾ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಭಾರತ ವಿಭಜಿಸುವ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿದರು.
- 1947ರ ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮಸೂದೆಯು ಕಾಯ್ದೆಯ ರೂಪ ಪಡೆಯಿತು.
- ಇದರ ಅನ್ವಯ **1947ರ ಆಗಸ್ಟ್ 15ರಂದು ಭಾರತ** & **ಪಾಕಿಸ್ತಾನ** ಎಂಬ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಉದಯಿಸಿದವು.
- **ರ್‍ಯಾಡ್‌ಕ್ಲಿಫ್ ಆಯೋಗವು** ಈ ದೇಶಗಳ ಗಡಿ ಗುರುತಿಸಿತು.
- **ನೆಹರು ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ ಸ್ವೀಕಾರ.**

ಅಧ್ಯಾಯ–7
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತ

ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ರೂಪ ಪಡೆದವು.

ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:–

- ✓ **ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಸಮಸ್ಯೆ, ಕೋಮುಗಲಭೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರದ ರಚನೆ, ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನಿಕರಣ, ಆಹಾರದ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಕೃಷಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ**

ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಸಮಸ್ಯೆ:–

- ಭಾರತದಿಂದ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಬಂದರು.
- ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಊರು, ಬೆಳೆದ ಪರಿಸರ, ಆಸ್ತಿ–ಪಾಸ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವಲಸೆ ಹೋದರು.
- ಈ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ವಸತಿ, ಉದ್ಯೋಗ, ಭೂಮಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ & ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಮತೀಯ ಗಲಭೆಗಳು:–

- ಬ್ರಿಟಿಷರು ನೆಟ್ಟ ಮತೀಯ ದ್ವೇಷದ ಬೀಜ ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು.
- ವಿಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವಿನ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಕೊಂಡಿ ಸಡಿಲವಾಗಿತ್ತು.
- ವಲಸೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮತೀಯ ಗಲಭೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ಹರಸಾಹಸ ಪಟ್ಟಿತು.
- ದೇಶದ ಏಕತೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ ಮತೀಯ ಗಲಭೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ತರಲು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು.
- ಎರಡೂ ದೇಶಗಳ ಜನರ ಆಕ್ರೋಶವು ಶಮನವಾಗಲು ಗಾಂಧೀಜಿಯು ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಉಪವಾಸ ಕೈಗೊಂಡರು.

ಸರ್ಕಾರದ ರಚನೆ:–

- ✓ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ **ಮೌಂಟ್ ಬ್ಯಾಟನ್ ಭಾರತದ ಗವರ್ನರ್**
- ✓ **ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು** ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾದರು
- ✓ **1950ರ ಜನವರಿ 26ರಂದು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ** ರಚನೆಯಾಯಿತು.
- ✓ **ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂವಿಧಾನದ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ** ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.
- ✓ **ಡಾ.ಬಾಬು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು.**
- ✓ ಸಂವಿಧಾನವು ಭಾರತವನ್ನು **ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ, ಗಣರಾಜ್ಯ**ವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.
- ✓ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ** ತಂದು **'ಜ್ಯಾತ್ಯತೀತ'** ಮತ್ತು **'ಸಮಾಜವಾದಿ'** ಎಂಬ ಎರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ✓ ಇದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತು.
- ✓ ಭಾರತ ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ವಿಲೀನೀಕರಣ:–

- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತ ಬಿಟ್ಟಾಗ ದೇಶದಲ್ಲಿ 562 ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿದ್ದವು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಅವಕಾಶಗಳು ಕೊಟ್ಟರು.
  1. ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದು.
  2. ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದು.
  3. ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೂ ಸೇರದೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವುದು.

RAMALINGAPPA L

- 1947ರ ವಿಲೀನ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿತು
- ವಿಲೀನಗೊಂಡವರಿಗೆ,
- ರಾಜ್ಯಾದಾಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರಾಜಧನ ನಿಗಧಿಪಡಿಸಿತು.
- ಇನ್ನೂ ಕೇಲವು ಸವಲತ್ತು & ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.
- 1969ರಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜಧನ & ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು.
- ವಿಲೀನಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ **ಜುನಾಗಢ್, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರಗಳು** ಪ್ರತಿರೋಧ ತೋರಿದವು.
- **ಭಾರತದ ಉಕ್ಕಿನ ಮನುಷ್ಯ ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್‌ರು** ಭಾರತದ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು.

ಜುನಾಗಢ್:-

- ನವಾಬ **ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಇಚ್ಛೆ** ಹೊಂದಿದ್ದ
- ಆದರೆ **ಪ್ರಜೆಗಳು ನವಾಬನ ವಿರುದ್ಧ ಬೀದಿಗಿಳಿದರು.**
- **ನವಾಬನು ರಾಜ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಪಲಾಯನ** ಮಾಡಿದ.
- ಅಲ್ಲಿನ ದಿವಾನನ ಮನವಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭಾರತ ಸೇನೆ ಶಾಂತಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- 1949ರಲ್ಲಿ ಜುನಾಗಢ್ ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು.

ಹೈದರಾಬಾದ್:-

- ಇದು ನಿಜಾಮನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು.
- ನಿಜಾಮನು **ಸ್ವಾತಂತ್ರವಾಗುಳಿಯುವ ಉದ್ದೇಶ** ಹೊಂದಿದ್ದನು.
- ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್‌ರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ **ತೆಲಂಗಣ ರೈತರ ಸಶಸ್ತ್ರ ಹೋರಾಟ**ವು ನಿಜಾಮ ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು.
- ನಿಜಾಮನ ಕ್ರೂರ ಪಡೆ **ರಜಾಕರ** ವಿರುದ್ಧ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ವಿರೋಧ.
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ನಿಜಾಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನ್ನು 1948ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿದರು.

ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ:-

- ಇಲ್ಲಿನ **ರಾಜ ಹರಿಸಿಂಗ್** ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗುಳಿಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದನು.
- ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪಾಕಿಸ್ತಾನವು ಕಾಶ್ಮೀರ ಕಣಿವೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ದಾಳಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿತು.
- ಕಾಶ್ಮೀರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋರಾಡಿದ **ಷೇಕ್‌ಅಬ್ದುಲ್ಲಾನ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಪಕ್ಷವು** ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದು ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿತು.
- ಕಾರಣ:- **ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಆದರೆ ಭಾರತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಹೊಂದಿದೆ.**
- ಇಂತಹ ಒತ್ತಡದಿಂದ ರಾಜಾ ಹರಿಸಿಂಗ್ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಾಯ ಕೋರಿದರು.
- ಕಾಶ್ಮೀರವು ಕೆಲವು ಷರತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರಿತು.
- ಆದರೆ ಕಾಶ್ಮೀರದನ ಒಂದು ಭಾಗ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ವಶದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು.
- ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಭಾರತವು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಗೆ ದೂರ ಸಲ್ಲಿಸಿತು.
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ **ಜನವರಿ 1, 1949**ರಲ್ಲಿ ಕದನ ವಿರಾಮ ಘೋಷಿಸಿತು.
- ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು **"ಪಾಕ್ ಆಕ್ರಮಿತ ಪ್ರದೇಶ"** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪಾಂಡಿಚೇರಿ:-

- ಇದು ಫ್ರೆಂಚರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳು ಪಾಂಡಿಚೇರಿ, ಕಾರೈಕಲ್, ಮಾಹೆ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನಗರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಮುಂದುವರಿಸಿದವು.
- ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಕಾಂಗ್ರೇಸ್, ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಗಟನೆಗಳು ಹೋರಾಟವು ನಡೆಸಿದವು.
- ಇದರ ಫಲವಾಗಿ 1954ರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವು.
- 1962ರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿಚೇರಿ ಭಾರತದ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತವಾಯಿತು.

ಗೋವಾ:-

- ✓ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವಸಾಹತುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದ ಗೋವಾ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿತು.
- ✓ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಆಫ್ರಿಕಾ ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೈನ್ಯ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಚಳುವಳಿ ದಮನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ
- ✓ 1955ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಗಳು ವಿಮೋಚನಾ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿತು.
- ✓ 1961ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸೈನ್ಯ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಗೋವಾವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು.
- ✓ 1987ರಲ್ಲಿ ಗೋವಾ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯವಾಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ:–

- ❖ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರಗೊಂಡ ನಂತರ ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಚಳುವಳಿ ಎಂದರೆ, ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳ ಹೋರಾಟ, ಜನರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ ನೀಡಲು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭೌಗೋಳಿಕ ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ❖ ಬ್ರಿಟಿಷ್ & ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಾಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಆಗ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಬೇಕು ಎಂಬ ಕೂಗು ಹೆಚ್ಚಿತು.
- ❖ **ವಿಶಾಲಾಂದ್ರ** ರಚಿಸಲು **ಆಂಧ್ರಮಹಾಸಭಾದ** ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ 1952ರಲ್ಲಿ **ಪೊಟ್ಟಿ ಶ್ರೀರಾಮುಲು 58 ದಿನಗಳ ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆಸಿ ಮರಣ** ಹೊಂದಿದರು.
- ❖ 1953ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು **'ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣಾ ಆಯೋಗ'** ರಚಿಸಿತು.
- ❖ ಇದರ **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಫಜಲ್ ಆಲಿ, ಸದಸ್ಯರು:– ಕೆ.ಎಂ.ಫಣಿಕ್ಕರ್ ಮತ್ತು ಹೆಚ್.ಎನ್. ಕುಂಜ್ರು**
- ❖ ಮೊದಲ ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯವಾಗಿ 1953ರಲ್ಲಿ **ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ** ರಚನೆಯಾಯಿತು.
- ❖ ಆಯೋಗದ ವರದಿಯಂತೆ 1956ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾನೂನು ಜಾರಿ.
- ❖ ಈ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ದೇಶದಲ್ಲಿ 14 ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು 6 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದವು.
- ❖ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು **'ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಪರಿಷತ್ತು'** ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಚಳುವಳಿ ನಡೆಯಿತು.
- ❖ 1956 ನವೆಂಬರ್ 1 ರಂದು **"ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವು"** ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.
- ❖ 1973ರಲ್ಲಿ **'ಕರ್ನಾಟಕ'** ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ
- ❖ ಇಂದು ಒಟ್ಟು 28 ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು 9 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ–10

ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳು ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ

ಪಥಮ ಮಹಾಯುದ್ಧ:–

ಕಾರಣಗಳು:–

- ➢ ಯುರೋಪಿನ ಪ್ರಬಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಆಸ್ಟ್ರೋ–ಹಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ರಷ್ಯಾ ವಸಾಹತುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಲು ನಿರಂತರ ಹೋರಾಟ
- ➢ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿ & ನೂತನ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಯರೋಪಿನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಪೈಪೋಟಿ ಸೃಷ್ಟಿ
- ➢ ವಸಾಹತುಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಕಬಳಿಸುವ ದುರಾಲೋಚನೆ
- ➢ ಭೌಗೋಳಿಕ ಗಡಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
- ➢ ಅತಿಯಾದ ಮಿಲಿಟರೀಕರಣ
- ➢ ಅತಿಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ
- ➢ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದದ ನೀತಿಗಳು
- ➢ ಎರಡು ವಿರುದ್ಧ ಬಣಗಳ ರಚನೆ
  1. ಕದನ ಬಾಂಧವ್ಯತ್ರಯ:– **ಬ್ರಿಟನ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ರಷ್ಯಾ**
  2. ಕದನ ಸೌಹಾರ್ದತಯ:– **ಜರ್ಮನಿ, ಆಸ್ಟ್ರೀಯಾ–ಹಂಗೇರಿ, ಇಟಲಿ**

ತಕ್ಷಣದ ಕಾರಣ:–ಜುಲೈ 28, ರಂದು ಆಸ್ಟ್ರೀಯಾದ ರಾಜಕುಮಾರ **'ಆರ್ಕ್‌ಡ್ಯೂಕ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಫರ್ಡಿನೆಂಡ್'**ನ ಹತ್ಯೆ. ಇದು ಆಸ್ಟ್ರೀಯಾ ಮತ್ತು ಸರ್ಬಿಯಾ ನಡುವೆ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.

ಯುದ್ಧದ ಘಟನೆಗಳು:–

- ✓ ಅಮೇರಿಕಾ ತಟಸ್ಥವಾಗಿತ್ತು.
- ✓ ರಷ್ಯಾ ಜರ್ಮನಿಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.
- ✓ ನಂತರ ಅಮೇರಿಕಾ ಬ್ರಿಟನ್ & ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಜೊತೆ ಸೇರಿತು.
- ✓ ನವೆಂಬರ್ 1917ರಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ **ಸಮಾಜವಾದಿ ಕ್ರಾಂತಿ** ಸಂಭವಿಸಿ ಜರ್ಮನಿಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ನಿಲುಗಡೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದಿತು.
- ✓ ಮೈತ್ರಿಬಣದ ತೀವ್ರ ದಾಳಿಯಿಂದ ಜರ್ಮನಿ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತು
- ✓ 1919ರಲ್ಲಿ **'ವರ್ಸೇಲ್ಸ್ ಒಪ್ಪಂದ'** ನಡೆಯಿತು.

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ❖ ಆಸ್ಟ್ರೋ–ಹಂಗೇರಿ & ಆಟೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು.
- ❖ ಜರ್ಮನಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು.
- ❖ ಯುರೋಪಿನ ಭೂಪಟ ಬದಲಾಯಿತು.
- ❖ ಹಲವು ಸಣ್ಣ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

RAMALINGAPPA L

- ❖ ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು **'ರಾಷ್ಟ್ರಸಂಘ (ಲೀಗ್ ಆಫ್ ನೇಷನ್ಸ್)'** ಸ್ಥಾಪನೆ
- ❖ ಸೋತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಮಾನಕರ ಭಾವನೆಗಳು ಉಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಉದಯ
- ❖ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು
- ❖ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
- ❖ ಮೈತ್ರಿ ಬಣದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ಲಾಭ ಪಡೆದರು.

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಉದಯ:–

ಹಿಟ್ಲರ್:–

- ➢ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಲರ್ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಉದಯ
- ➢ ಹಿಟ್ಲರ್ ಜರ್ಮನಿಯ ಛಾನ್ಸಲರ್ ಆಗಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷ **ಹಿಂಡೆನ್ ಬರ್ಗ್** ನಿಧನದ ನಂತರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದ.
- ➢ ಹಿಟ್ಲರ್ **ಫ್ಯೂರರ್** ಆದನು.
- ➢ ಹಿಟ್ಲರ್ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಜೊತೆ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರು & ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟರು ಬಲಿಷ್ಠರಾದರು.
- ➢ ಹಿಟ್ಲರ್ ಜರ್ಮನಿಯ ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಇವರನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಿದ.
- ➢ **ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘ**ಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದನು.
- ➢ **ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ**ಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು.
- ➢ **ನಾಜಿ ಪಕ್ಷ** ಏಕೈಕ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದನು.
- ➢ ಯೆಹೂದಿಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಜನರನ್ನು ಭೀತಿಗೊಳಿಸಿದ.
- ➢ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ **ಆರ್ಯ ಜನಾಂಗವೇ** ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಜನಾಂಗವಾದವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟನು.

ನಾಜಿವಾದದ ಸಾರಾಂಶ:–

- ✓ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜನಾಂಗ ಆರ್ಯ ಜನಾಂಗ
- ✓ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆಳಲು ಜರ್ಮನಿಯನ್ನರು ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯರು.
- ✓ ಉಳಿದ ಜನಾಂಗಗಳು ಆಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯ.
- ✓ ಜರ್ಮನ್ನರ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಯಹುದಿಗಳೇ ಕಾರಣ.
- ✓ ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟರು, ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್‌ರು, ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟರು ಕಾರಣ.
- ✓ ಇವರು ಬದುಕಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ.
- ✓ ಜನಾಂಗೀಯ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲು **'ಗೊಬೆಲ್ಸ್'** ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಮಂತ್ರಿ ನೇಮಕ.
- ✓ ಗಲಭೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಹುಟ್ಟಿಸಲು **'ಬೂದಿ ಅಂಗಿದಳ'** ರಚನೆ.
- ✓ 60 ಲಕ್ಷ ಯಹೂದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಕೋಟಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು.
- ✓ ಇವನ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಗ್ಗೊಲೆಗಳನ್ನು **'ಹೊಲೊಕಾಸ್ಟ್'** ಎನ್ನುವರು.
- ✓ 1935ರಲ್ಲಿ **ನ್ಯೂರೆಂಬರ್ಗ್ ಕಾನೂನು**ಗಳನ್ನು ಹಿಟ್ಲರ್ ಜಾರಿ.
- ✓ ಊಟ, ನೀರು ನೀಡದೇ ಗುಲಾಮರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ **'ಕಾನ್ಸೆಂಟ್ರೇಷನ್ ಕ್ಯಾಂಪ್ಸ್'**ಗಳು
- ✓ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕಿಲ್ಲದ ಗ್ಯಾಸ್ ಛೇಂಬರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ನೂಕಿ ವಿಷಗಾಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದನು.
- ✓ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಈ ರೀತಿ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನರಮೇಧ ನಡೆಸಿದನು.
- ✓ ಇಡೀ ಪ್ರಭುತ್ವಯಂತ್ರವನ್ನು ನರಮೇಧ ನಡೆಸಲು ಬಳಸಿದ.

ಮುಸೋಲಿನಿ:–

ಮುಸೋಲಿನಿಯ ಫ್ಯಾಸಿಸ್ಟ್‌ವಾದ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣ:–

- ❖ ಯುರೋಪಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿ,
- ❖ ಮೊದಲ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು
- ❖ ರಷ್ಯನ್ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಫ್ಯಾಸಿಸ್ಟ್‌ವಾದದ ಲಕ್ಷಣಗಳು:–

- ➢ ಉಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ
- ➢ ಪರಕೀಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ನಾಶ
- ➢ ಹಿಂಸೆಯ ವೈಭವೀಕರಣ
- ➢ ಜನಾಂಗೀಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ
- ➢ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾದದ ವಿಸ್ತರಣೆ
- ➢ ನರಮೇಧಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ

- ✓ 1922–1943ರವರೆಗೆ ಇಟಲಿಯ ಪ್ರಧಾನಿ
- ✓ **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಫ್ಯಾಸಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದ** ಸ್ಥಾಪನೆ
- ✓ 1925ರಲ್ಲಿ ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ **ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವಿಸರ್ಜನೆ** ಮಾಡಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು.
- ✓ ತನ್ನ ಗುಪ್ತ ಪೋಲಿಸ್‌ರ ಮುಖಾಂತರ ರಾಜಕೀಯ ವಿರೋಧಿಗಳ ನಾಶ
- ✓ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮುಷ್ಕರಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು.
- ✓ ಏಕಪಕ್ಷ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ✓ 1945ರಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ:–

❖ 1939ರ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 1 ರಂದು ನಾಜಿ ಜರ್ಮನಿಯು ಪೋಲೆಂಡಿನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭ

❖ ಇದು ಮಾನವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಬೃಹತ್ತಾದ & ಬರ್ಬರವಾದುದು.

❖ ಇದರಲ್ಲಿ 30ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ದೇಶಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದವು.

❖ ಇದು 1939 ರಿಂದ 1945ರವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು.

❖ 1ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಹಣ ವ್ಯಯದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ 1930ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಆರ್ಥಿಕ ಕುಸಿತ ಉಂಟಾಯಿತು.

❖ ಯುರೋಪ್ & ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಸಂಕಷ್ಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಲು

- ➢ ಜನರ ಜೀವನಮಟ್ಟ ಕುಸಿಯಿತು.
- ➢ ಕೈಗಾರಿಕೆ & ಕೃಷಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸ್ಥಗಿತ
- ➢ ನಿರುದ್ಯೋಗ ವಿಪರೀತವಾಯಿತು.
- ➢ ಉಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ ಬೆಳವಣಿಗೆ
- ➢ ಇಟಲಿ, ಜರ್ಮನಿ & ಜಪಾನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರತ್ವ ಉದಯ

ಎರಡು ಬಣಗಳ ರಚನೆ:–

- ✓ ಶತ್ರುಬಣ(ಆಕ್ಸೀಸ್ ಬಣ):– **ಜರ್ಮನಿ, ಇಟಲಿ, ಜಪಾನ್**
- ✓ ಮಿತ್ರಬಣ(ಆಲೈಸ್ ಬಣ):– **ಬ್ರಿಟನ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ರಷ್ಯಾ**

ಯುದ್ಧದ ಘಟನೆಗಳು:–

❖ **ಪೋಲೆಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಜರ್ಮನಿ ಯುದ್ಧ** ಮಾಡಿತು.

❖ ಬ್ರಿಟನ್ ಪೋಲೆಂಡಿನ ಮಿತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಜರ್ಮನಿಯ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟನ್ ಯುದ್ಧ ಸಾರಿತು.

❖ **ಪೋಲೆಂಡ್** ಜರ್ಮನಿಯ ವಶವಾಯಿತು.

❖ ರಷ್ಯಾ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಮಿತ್ರರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಜರ್ಮನಿ ರಷ್ಯಾದ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಬಯಸಿದ್ದವು.

❖ ಇದರಿಂದ ರಷ್ಯಾ **1939 ಆಗಸ್ಟ್ 24** ರಂದು ಜರ್ಮನಿ ಜೊತೆ **ಯುದ್ಧರಹಿತ ಒಪ್ಪಂದ** ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು.

❖ ಹಿಟ್ಲರ್ ಮೊದಲು ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದ

❖ ಇಟಲಿ ಜೊತೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡ **ಹಿಟ್ಲರ್ ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ನಾರ್ವೆ, ಹಾಲೆಂಡ್** ಒಳಗೊಂಡ ಪಶ್ಚಿಮ ಯುರೋಪ್‌ನ್ನು ಪಡೆದನು.

❖ 1941ರಲ್ಲಿ ಹಟ್ಲರ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿ ರಷ್ಯಾದ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಪಾನ್ ಹಿಟ್ಲರ್‌ನ ಬಣ ಸೇರಿತು.

❖ ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಸಮುದ್ರದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದ ಅಮೇರಿಕಾ & ಯುರೋಪಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜಪಾನ್ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿತು.

❖ 1942ರಲ್ಲಿ **ಸ್ಟಾಲಿನ್‌ಗ್ರಾಡ್ ಯುದ್ದದಲ್ಲಿ** ಜರ್ಮನಿಯನ್ನು ರಷ್ಯಾ ಸೋಲಿಸಿತು.

❖ ಮಿತ್ರಪಡೆಗಳು ಇಟಲಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತು.

❖ ರಷ್ಯಾದ ಕೆಂಪು ಸೈನಿಕರ **ಮಹಾನ್ ಮುನ್ನಡೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ದಾಳಿಯಿಂದ** ಜರ್ಮನಿ ಶರಣಾಯಿತು & ಬರ್ಲಿನ್ ಪತನವಾಯಿತು.

❖ 1945ರಲ್ಲಿ ಹಿಟ್ಲರ್ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

❖ 1945ರಲ್ಲಿ **ಜಪಾನಿನ ಹಿರೋಷಿಮಾ ಮತ್ತು ನಾಗಸಾಕಿ ಮೇಲೆ ಅಮೇರಿಕಾ ಜಗತ್ತಿನ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಅಣುಬಾಂಬನ್ನು** ಹಾಕಿತು.

❖ 1945 ಆಗಸ್ಟ್ 15ರಂದು ಜಪಾನ್ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶರಣಾಯಿತು

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ➢ ಮಾನವ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಾವು–ನೋವು ಉಂಟಾಯಿತು.
- ➢ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯ & ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿತು.
- ➢ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ ರಚನೆಯಾಯಿತು.
- ➢ ಅಮೇರಿಕಾ, ರಷ್ಯಾ, ಚೀನಾ, ಬ್ರಿಟನ್ & ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಗಳು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾದವು.
- ➢ ರಷ್ಯಾ & ಅಮೇರಿಕಾ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿ ಬಣಗಳಾಗಿ ಉದಯ
- ➢ ಇದು ಶೀತಲ ಸಮರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು.
- ➢ ಏಷ್ಯಾ & ಆಫ್ರಿಕಾದ ವಸಾಹತುಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರವಾದವು.

ವಿಶ್ವ ಸಮರಗಳು & ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ:–

- ✓ ವಿಶ್ವದ ಎರಡು ಮಹಾಯುದ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ ಭಾರತ ಸೇನೆಯ ಸಹಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಜಯಗಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
- ✓ ಇದನ್ನು ಸೈನಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು & ರಣಭೂಮಿಯ ಯುದ್ಧ ವರದಿಗಳು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಿವೆ.
- ✓ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ದೊರೆ & ಭಾರತದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ 5ನೇ ಜಾರ್ಜ್ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿಗೆ ಯುದ್ದದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡವು
- ✓ ಮೊದಲನೆ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿತು.

RAMALINGAPPA L

ಭಾರತದಿಂದ ಸಹಾಯ:–

- 15 ಲಕ್ಷ ಸಿಪಾಯಿಗಳು
- 1,72,815 ಪ್ರಾಣಿಗಳು **(85,953 ಕುದುರೆ, 10,781 ಒಂಟೆ, 5061 ಗಾಡಿಗಳು, 65,398 ಕತ್ತೆಗಳು)**
- 7 ಕೋಟಿ ಯುದ್ಧ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳು
- 6 ಲಕ್ಷ ರೈಫಲ್‌ಗಳು ಸರಬುರಾದವು.
- 4,19,20,223 ಬಟ್ಟೆಗಳು ಸರಬರಾದವು.
- ಅಲ್ಲದೆ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತು, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್, ಅಭ್ರಕ, ಚಹಾ, ರಬ್ಬರ್ ಸರಬರಾಜಾಯಿತು.
- 1914ರಲ್ಲಿ **ಮಹಾರಾಜ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್** ಭಾರತದ ವೈಸ್‌ರಾಯ್‌ಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕು ಎಂದು ಬರೆದರು.
- ಸಂಸ್ಥಾನದ ವತಿಯಿಂದ 50 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಭಾರತದ ಯುದ್ಧ ನಿಧಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿತು.
- ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 1914ರಲ್ಲಿ **'ಮೈಸೂರು ಲ್ಯಾನ್ಸರ್ಸ್ ರೆಜಿಮೆಂಟ್'** ನ್ನು ಯುದ್ದಕ್ಕಾಗಿ **ಈಜಿಪ್ಟ್‌ಗೆ** ಹೊರಡಲು ಹುಕುಂ ಮಾಡಿತು.
- **ಸೇನಾಧಿಕಾರಿ ಬಿ.ಚಾಮರಾಜ ಅರಸುರವರ** ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸೇನೆಯನ್ನು ರಣಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿತು.
- **ಕರ್ನಲ್ ಜೆ.ದೇಸಿರಾಜ ಅರಸುರವರನ್ನು** ದರ್ಬಾರಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಬೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು.
- ಜೊತೆಗೆ 23 ಆಫೀಸರರು, 444 ಸಿಪಾಯಿಗಳು, 526 ಕುದುರೆ, 49 ಹೇಸರಕತ್ತೆ, 132 ಪರಿವಾರದವರುಳ್ಳ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ 1914 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 13 ರಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿತು.
- **ಮೇಜರ್ ಎಂ.ಹೆಚ್ ಹೆಂಡರ್‌ಸನ್** ಕೂಡ ಇದರೊಡನೆ ಇದ್ದರು.
- 1915 ನವಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ **ಸೂಯಜ್ ಕಾಲುವೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯ** & 1917 ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ **ಪ್ಯಾಲಿಸ್ಟೈನ್‌ನ ಗಾಜಾಪಟ್ಟಣದ ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ** ಮುಂದಾಳಾಗಿದ್ದರು.
- **ಗಾಜಾ ಕದನದಲ್ಲಿ** ಇವರು ಶತೃಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿದರೆಂದು ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ ಕಮಾಂಡರ್ ಚೀಫ್‌ನಿಂದ ವೈಸ್‌ರಾಯ್‌ಗೆ ವರದಿ ಬಂತು.
- ಟರ್ಕಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ, **ಪ್ಯಾಲಿಸ್ಟೈನ್, ಸಿರಿಯಾ, ಡಮಾಸ್ಕಸ್ ಮತ್ತು ಅಲೆಪ್ಪೊ ಪಟ್ಟಣ**ಗಳನ್ನು ವಶ **ಹಾಗೂ ಹೈಫಾ ಪಟ್ಟಣ**ವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ **ಮೈಸೂರು ಸೈನಿಕರು ಹಾಗೂ ಜೋಧ್‌ಪುರದ ಸೈನಿಕರ** ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾಗಿತ್ತು.
- **ಜೋಧ್ ಪುರ ಲ್ಯಾನ್ಸರ್‌ಗಳ** ಹೋರಾಟ ಅಪ್ರತಿಮೆದಾಗಿತ್ತು ಟರ್ಕಿ ಜನರನ್ನು ಭಲ್ಲೆಯಿಂದ ಕೊಂದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮೈಸೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಲ್ಯಾನ್ಸರ್‌ಗಳು:–

- **ಕಮಾಂಡೆಂಡ್ ತ್ಯಾಗರಾಜ್, ರಿಸಾಲ್ದಾರ್‌ಗಳಾದ ಎ.ಲಿಂಗರಾಜ ಅರಸ್, ಸುಬ್ಬರಾಜ ಅರಸ್, ಬಿ.ಪಿ.ಕೃಷ್ಣೇ ಅರಸ್, ವಿರ್ ತುರಾಕ್ ಅಲಿ, ಸರ್ದಾರ್ ಬಹಾದೂರ್, ಬಿ.ಚಾಮರಾಜ ಅರಸ್, ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ದಾರ್ ಬಿ.ಚಾಮರಾಜ ಅರಸ್ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಲ್ ಜೆ. ದೇಸಿರಾಜ ಅರಸ್**
- **ಜೋಧಪುರ ಹಾಗೂ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಲ್ಯಾನ್ಸರ್ಸ್** ಕೂಡ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರು ಇವರ ಹೆಸರು ಬ್ರಿಟಿಷರು **ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ** ಪ್ರಸಿದ್ಧ **ತೀನ್‌ಮೂರ್ತಿ ಭವನವನ್ನು** ನಿರ್ಮಿಸಿದರು (ಅಂದರೆ ಮೂರು ಶಿಲ್ಪಿಗಳು:– **ಮೈಸೂರು, ಜೋಧಪುರ ಹಾಗೂ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಸೈನಿಕರುಗಳು** ಎಂದರ್ಥ)
- ಇದು ಈಗಿನ ತೀನ್‌ಮೂರ್ತಿ ನಗರದಲ್ಲಿದೆ.
- ಇಸ್ರೇಲ್ ಜೊತೆ ಸ್ನೇಹಸೌಹಾರ್ದದ ನೆನಪಿಗೆ ಭಾರತ ಇದನ್ನು ಪ್ರಧಾನಿಮಂತ್ರಿ **'ಬೆಂಜಮಿನ್ ನೇತನ್ಯಾಹೂ'** ಜನವರಿ 14, 2018ರಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ತೀನ್‌ಮೂರ್ತಿ ಚೌಕ ಯುದ್ಧದ ನೆನಪಿಗೆ **'ತೀನ್‌ಮೂರ್ತಿ ಹೈಫಾ ಚೌಕ'** ಎಂದು ಆ ರಸ್ತೆಗೆ **"ತೀನ್‌ಮೂರ್ತಿ ಹೈಫಾ ಮಾರ್ಗ"** ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿತು.
- ಇಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಭಾರತಕ್ಕೆ 1919ರಲ್ಲಿ ರೌಲತ್ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿ **ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗ್ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ** ನಾಂದಿಯಾಯಿತು.

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ವಿಶ್ವ ಸಮರ:–

- ✓ ಇದು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ & ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿತು.
- ✓ ಇದು ಯುರೋಪ್ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿತ್ತು.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಭಾಗವಹಿಸಿತು.
- ✓ **ಪಶ್ಚಿಮ ಏಷಿಯಾ, ಮಲಯ, ಬರ್ಮ, ಇರಾಕ್, ಇರಾನ್, ಸಿರಿಯಾ, ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಆಫ್ರಿಕ, ಸಿಸಿಲಿ, ಇಟಲಿ, ಗ್ರೀಸ್, ಕ್ರೀಟ್, ಸೈಪ್ರಸ್, ಇಥಿಯೋಪಿಯ ಮತ್ತು ಸೋಮಾಲಿಲ್ಯಾಂಡ್** ಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿತು.
- ✓ ಭಾರತವು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜಪಾನ್ ವಿಭಜನಾ ರೇಖೆಯಾಯಿತು.
- ✓ ಭಾರತವು **ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ, ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೇಸ್, ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಮತ್ತು ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್‌ರ ಆಜಾದ್ ಹಿಂದ್ ಫೌಜ್‌**ನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೋರಾಟನಡೆಸಿತು.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ದೊರೆಯಿತು.

RAMALINGAPPA L

- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ ವಸ್ತುಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಉಪಯೋಗ
- ✓ ಯುದ್ಧ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳ ತಯಾರಿಕಾ **ಆರ್ಡಿನೆನ್ಸ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ**ಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆರಿಸಿ ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅಳವಡಿಕೆ.
- ✓ ಭಾರತ ಸೇನೆಯು ಕಲಿತ ಯುದ್ಧ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯು ಪೂರ್ವ ಆಫ್ರಿಕದ ಇಟಲಿಯನ್ನರ ಜೊತೆ ಸೆಣಸಲು ಸಹಾಯ.
- ✓ **ಎರ್ವಿನ್ ರೋವರ್ ಆಫ್ರಿಕ ಕಾರ್ಪ್ಸ್**‌ನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಲು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯ ಸಐನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.
- ✓ ಭಾರತೀಯ ಸೇನೆಯು 2ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿತು.
- ✓ 1942ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸೇನ್ಯವು ಜಪಾನ್‌ನಿಂದ ಸೋತಿತು.
- ✓ 1942-45ರ ಬರ್ಮಾ ಯುದ್ಧವು ಭಾರತೀಯ ಸೇನೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಕಾರಣ, ಪ್ರಮುಖ ದಂಡನಾಯಕ & ಆಗ್ನೇಯಾ ಏಷ್ಯಾ ದಂಡನಾಯಕರಿಂದ ತೀವ್ರ ಮಿಲಿಟರಿ ತರಬೇತಿ ದೊರೆಯಿತು.
- ✓ ಇದರಿಂದ 1944-45ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಬರ್ಮಾದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಪಡೆದರು.
- ✓ ಬ್ರಿಟನ್ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರವಾದವು.
  - ❖ ಲಿಬಿಯಾ-1951,
  - ❖ ಸುಡಾನ್-1956,
  - ❖ ಘಾನಾ-1957,
  - ❖ ನೈಜೀರಿಯಾ-1961,
  - ❖ ಅಲ್ಜೀರಿಯಾ-1962,
  - ❖ ಕೀನ್ಯಾ-1963,
  - ❖ ಝಾಂಬಿಯಾ-1964ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಪಡೆದವು.

ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ
ಅಧ್ಯಾಯ-1
ಭಾರತಕ್ಕಿರುವ ಸವಾಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳು

ಭಾರತಕ್ಕಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:-

- ➢ ಕೋಮುವಾದ
- ➢ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ
- ➢ ಅನಕ್ಷರತೆ
- ➢ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ
- ➢ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನಾರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ
- ➢ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳ
- ➢ ಬಡತನ
- ➢ ಲಾಭಕೋರಿತನ
- ➢ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆ

ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು:-

- ✓ ಉತ್ತಮವಾದ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ
- ✓ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು
- ✓ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತ
- ✓ ತ್ವರಿತ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷಪಾತರಹಿತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ✓ ಜನತೆಯ ಸಹಕಾರ

ಕೋಮುವಾದ:-

- ❖ ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.
- ❖ ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ವಿಭಜನೆ ಹಾಗೂ ಆ ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಗುರುತಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು **"ಕೋಮುವಾದ ಅಥವಾ ಮತೀಯವಾದ"** ಎನ್ನುವರು.
- ❖ ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನತೆ, ಪರಸ್ಪರ ಅಪನಂಭಿಕೆ, ಭಯದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿ.
- ❖ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ, ಆರ್ಥಿಕ ವೈಷಮ್ಯ & ರಾಜಕೀಯ ಪೈಪೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.
- ❖ ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಕತೆ ಹಾಗೂ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುವ, ಅಪಾಯ ತಂದೊಡ್ಡುವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ.
- ❖ ಇದು ಸಮಾಜದ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವ & ಸೊತ್ತುಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.
- ❖ ಇದು ಗುಂಪುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರಸ್ಪರ ದೋಷಾರೋಪಣೆ, ದೈಹಿಕ ಹಲ್ಲೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ❖ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಒಡೆದು ಆಳುವ ನೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
- ❖ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಪಡಿಸುವ, ಪರಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನೋಯಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ.

ನಿಯಂತ್ರಣ;-

- ➢ ಏಕರೂಪ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆ
- ➢ ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವುದು.

RAMALINGAPPA

- ಜಾತ್ಯತೀತ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ
- ಸಂಕುಚಿತ ವಿಭಾಗೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗಿಂತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿಂತನೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವುದು.
- ಮತ–ಬ್ಯಾಂಕ್ ಧೋರಣೆಗಳು, ಓಲೈಕೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕು.
- ಮತೀಯ ಮೂಲಭೂತವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ & ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಆಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕು.
- ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯತೀತ ತತ್ವವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಬೇಕು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಎಚ್ಚರ, ರಾಜಕೀಯ ಅಚಲ ನಿರ್ಧಾರ
- ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ
- ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ಸದೃಢ ರಾಷ್ಟರೀಯ ಮನೋಭಾವ
- ಆರೋಗ್ಯಕರ ಪೂರಕ ಸುದ್ದಿಮಾಧ್ಯಮ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ:–

- ✓ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜನಸಮುದಾಯ ತಾವು ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೇ ಅತ್ಯಂತ ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿ ಕೇವಲ ಆ ಭಾಗದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಅತಿಯಾದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು **'ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ'** ಎನ್ನುವರು.
- ✓ ಭಾರತ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ರಾಷ್ಟ್ರ ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಿನ್ನತೆ.
- ✓ ತಮ್ಮದೇ ಪ್ರದೇಶದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ಇದು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ✓ ಇದು ತೀರಾ ಹೆಚ್ಚು ಎನಿಸಿದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ & ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದ ಬೆಳೆಯಲು ಕಾರಣಗಳು:–

- ❖ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ
- ❖ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು
- ❖ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳು
- ❖ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳು
- ❖ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರ
- ❖ ಅತಿಯಾದ ಭಾಷಾಭಿಮಾನ
- ❖ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾದವನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸುವುದು.

ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳು:–

- ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ.
- ಏಕ ಪೌರತ್ವದ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಗ್ರತೆ & ಏಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯತ್ತದೆ.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ 'ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವು......' ಎಂಬುವುದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.
- 1956ರ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ರಚನೆ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರಬೇಕು.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರಾಂತೀಯವಾದ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಡಾ. ಡಿ.ಎಂ ನಂಜುಂಡಪ್ಪ ಸಮಿತಿ, ಮಲೆನಾಡು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿ, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿ ರಚನೆ.
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ರೂಪಿಸಿದೆ.

ಅನಕ್ಷರತೆ:–

ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.

ಅನಕ್ಷರತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು:–

- ❖ ಬಡತನ
- ❖ ವಲಸೆ ಹೋಗುವಿಕೆ
- ❖ ಮಕ್ಕಳ ದುಡಿಮೆ
- ❖ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ
- ❖ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ–ಪಾಲನೆಗೆ ಹಿರಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ❖ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆ.

ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:–

- ✓ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಶೇ.12 ರಷ್ಟು ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು ಇದ್ದರು.
- ✓ 2001ರಲ್ಲಿ ಶೇ.66% ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.
- ✓ 2011ರಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಶೇ. 74 ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅನಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಕ್ರಮಗಳು:–

- 2001ರಲ್ಲಿ 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಜಾರಿ.
- ವಿಕಲ ಚೇತನರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ

RAMALINGAPPA L

- ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ.
- 1988ರಲ್ಲಿ 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಮಿಷನ್' ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಅನಕ್ಷರತೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು 'ಸಾಕ್ಷರ ಭಾರತ್' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಜಾರಿ.
- ಸಂವಿಧಾನದ 21ಎ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ.
- 2009ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿ.
- ಇದರಿಂದ 6–14 ವಯೋಮಾನದವರಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು.

ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ:–

- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಮುಖ್ಯ ಪಿಡುಗು.
- ಇದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ & ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದೆ.
- ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಎಂದರೆ, **ಲಂಚ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಕ್ರಮದಿಮದ ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ನೀಡುವಿಕೆ** ಎಂದರ್ಥ
- ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ ಸ್ವಾರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಂತ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನೇ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ.
- ಇದು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗದಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ.

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಬೀರುತ್ತವೆ.
- ಇದು ಸಮಾಜವಿರೋಧಿ.
- ಆರ್ಥಿಕ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರೋಧಿ
- ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಅಸಮರ್ಪಕ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕವಾಗಿ ತಪ್ಪು.
- ರಾಜಕೀಯ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.
- ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ಲೋಪದೋಷಗಳಿಗೆ & ವಂಚನೆಗಳಿಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಪರಿಧಿಯೊಳಗೆ ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳು:–

- ✓ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಚಿಂತನೆ
- ✓ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪುವ ಅಥವಾ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಗಳು
- ✓ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಚಗುಳಿತನ
- ✓ ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತ
- ✓ ಜಾತೀಯತೆ
- ✓ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವ ಮುಂದೂಡಿಕೆ
- ✓ ತೆರಿಗೆಕಳ್ಳತನ
- ✓ ಅಕ್ರಮ ದಾಸ್ತಾನು
- ✓ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆ
- ✓ ಆರ್ಥಿಕ ವಂಚನೆ
- ✓ ಮೋಸಗಾರಿಕೆ
- ✓ ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯದ ಕಾನೂನು ಉಲ್ಲಂಘನೆ
- ✓ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ವಂಚನೆ.

ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳು:–

- ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರ ನೈತಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೂಲಕ
- ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಆಗತ್ಯ.
- ಪ್ರಬಲ ರಾಜಕೀಯ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ & ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಹಕಾರ ಅಗತ್ಯ
- ಒಳ್ಳೆಯ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕತ್ವ
- ಉತ್ತಮ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗ
- ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಪೌರತ್ವದ ಅರಿವು
- ಲೋಕಪಾಲ & ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು & ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಯಕರು ಬಳಕೆ
- ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷಾ ವಿಧಾನ.

ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ:–

- ಇಂದು ಮಹಿಳೆಯರು ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಅಧ್ಯಾಪಕ, ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಪೈಲಟ್, ಗಗನಯಾತ್ರಿ, ಪೋಲಿಸ್, ರಾಜಕೀಯ, ರಕ್ಷಣಾಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹಿಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ:–

- ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು
- ಬಡತನ
- ಅನಕ್ಷರತೆ

ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಲು ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು:–

- ಸರ್ಕಾರವು 'ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ' ಆರಂಭ.

RAMALINGAPPA L

- ಇದರ ಮೂಲಕ ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ & ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸುವುದು.
- ಮಹಿಳೆಯರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ **ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ** ಜಾರಿ.
- ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ **'ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ' ಸಂಘ**ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.
- ಇದರ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಮಹಿಳೆಯರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ.
- ಇವು ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವ–ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯ & ಸಬ್ಸಿಡಿ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.
- **ಮಹಿಳಾ ಮಂಡಲಗಳು, ಯುವತಿ ಮಂಡಲಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು, ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು, ಮಹಿಳಾ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು** ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪೂರಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ.
- ರಾಜ್ಯ & ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಆಯೋಗಗಳ ರಚನೆ.
- ಶಾಸನಕಾಂಗ & ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿಕೆ
- ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ.33% ರಷ್ಟು ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿಕೆ.
- ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ನಿಗಧಿತ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿಕೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ:–

- ಇದು ಸಮಾಜದ ಶ್ರೀಮಂತರ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಅಂತರದ ಹೆಚ್ಚಳ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.
- ಈ ಅಂತರವನ್ನು ನಗರ–ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ನಗರವಾಸಿ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗ ಆಕ್ರಮಿಸಿದೆ.
- ಆದರೆ ಇದರ ಫಲ ಬಡಜನತೆಗೆ ದೊರಕುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು:–

- ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊತ್ತದ ವೇತನ ಶ್ರೇಣಿ
- ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ
- ಶ್ವೇತಧಾರಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಮೇಲುಸ್ತರದ ನೌಕರಿಗಳು
- ಲಾಭ ಬಡುಕತನ
- ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ

ಈ ಅಂತರವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಲು ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳು:–

- ಉತ್ತಮ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು
- ಯೋಜನಾ ಬದ್ಧ ಹಣಕಾಸಿನ ನಿರ್ವಹಣೆ
- ಒಳ್ಳೆಯ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಾನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆಗೆ ಅಗತ್ಯ.
- ಸಣ್ಣ & ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯಮ & ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ವಲಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಅಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು.
- ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿತ್ವ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು.
- ಭೂಸುಧಾರಣೆ, ಕಾರ್ಮಿಕಪರ ಧೋರಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳ:–

- ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 2ನೇ ಸ್ಥಾನ ಭಾರತ.
- ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶೇ. 2.4 ಭೂಭಾಗ ಹೊಂದಿದೆ.
- 1991–2001 ದಶಕದಲ್ಲಿ 84 ದಶ ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿಯಿಂದ 102.7 ದಶಲಕ್ಷ ಕೋಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಳ.
- 2011ರ ಜನಗಣಿತ ಪ್ರಕಾರ 121 ಕೋಟಿ ದಾಟಿದೆ.
- ದಶಮಾನದ ಏರಿಕೆ 19 ಪ್ರತಿಶತ ಹೊಂದಿದೆ.

ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಏರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು:–

- ✓ ಜನನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ
- ✓ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆ
- ✓ ಜೀವಿತಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದ ಏರಿಕೆ
- ✓ ಶಿಶು ಮರಣದ ನಿಷ್ಪತ್ತಿ ಕಡಿಮೆ

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಫೋಟದಿಂದುಂಟಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:–

- ನಿರುದ್ಯೋಗ
- ಅನಕ್ಷರತೆ
- ಬಡತನ
- ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯದ ಕೊರತೆ
- ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ
- ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳು:–

- ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಸಣ್ಣ ಕುಟುಂಬದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು.
- ಭಾರತ ಅಪಾರ ಜನಸ್ತೋಮವನ್ನು ಪ್ರಗತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತು & ಮಾನವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.
- ಕೇಂದ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು 'ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಇಲಾಖೆ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ
- ಇದು ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಸರಣ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರಗತಿ, ರಫ್ತು ಹೆಚ್ಚಳ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು
- ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಹೊರೆಯಾಗಿಸದೇ, ಉತ್ತಮ, ಪೂರಕ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿಸಬೇಕು.
- ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಜನರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬಡತನ:–

- ❖ ಇದು ಭಾರತದ ದೊಡ್ಡ ಆರ್ಥಿಕ & ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ.
- ❖ ಜನರು ಸರಿಯಾದ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ, ವಸತಿ ಹಾಗು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದೆ ಪಡುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು 'ಬಡತನ' ಎನ್ನುವರು.

ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆಯ ಯೋಜನೆಗಳು:–

- ✓ ಬಡಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಬಿಪಿಎಲ್ ಕಾರ್ಡುಗಳ ವಿತರಣೆ
- ✓ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ & ತಲಾ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ.
- ✓ ಜವಾಹರ ರೋಜ್‌ಗಾರ್ ಯೋಜನೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತ್ರಿ ಯೋಜನೆ, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಗ್ರಾಮೋದಯ ಯೋಜನೆ ಅನುಷ್ಠಾನ
- ✓ ಅಪಾರ ಜನಸಂಪತ್ತು & ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಬಳಕೆ
- ✓ ಇವುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು.
- ✓ ಉತ್ಪಾದನಾ ಹೆಚ್ಚಳ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಪಕ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ಲಾಭಕೋರತನ:–

- ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಥವಾ ಬಳಕೆದಾರರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭಗಳಿಸುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು 'ಲಾಭಕೋರಿತನ' ಎನ್ನುವರು.
- ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ದೋಚುವಿಕೆ ಒಂದು ಕೆಡುಕು.
- ಸುಲಭಗಳಿಕೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಹಿತವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಲಾಭಕೋರತನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು:–

- ❖ ಇದರಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಹೆಚ್ಚು & ಬಡತನ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.
- ❖ ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಗಳು ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.
- ❖ ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅನೈತಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆ.
- ❖ ಇದರಿಂದ ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯಾಗಿ ಹಣದುಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ❖ ಜನರ ಆದಾಯ ಸೀಮಿತ ಶ್ರೀಮಂತ ವ್ಯಾಪಾರಿ ವರ್ಗದ ಕೈ ಸೇರುತ್ತದೆ.
- ❖ ಬೆಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು.
- ❖ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ❖ ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಂಪನಿಗಳ ವಯಾಪಕತೆ
- ❖ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ನಿಯಮಗಳು
- ❖ ಅಕ್ರಮ ದಾಸ್ತಾನು
- ❖ ಕಳ್ಳ ವ್ಯಾಪಾರ
- ❖ ಬೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು.

ನಿಯಂತ್ರಣ:–

- ✓ ಸರ್ಕಾರ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಕಾನೂನು ಮಾಡಬೇಕು.
- ✓ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತರಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು
- ✓ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಸರ್ಕಾರೀ ನಿಯಂತ್ರಣ
- ✓ ಬೆಲೆ ಸೂಚ್ಯಾಂಕಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ
- ✓ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ
- ✓ ಸರಿಯಾದ ತೆರಿಗೆ ಧೋರಣೆ

ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಣಿಕೆ:–

- ಯಾವುದೇ ಆಮದು ಸುಂಕವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡದೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ವಿದೇಶಿಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು **'ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆ'** ಎನ್ನುವರು.

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ❖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಮಾರಕ
- ❖ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ
- ❖ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಹಾನಿ

RAMALINGAPPA L

- ❖ ದೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆ & ಮಾರುಕಟೆಗೆ ಹಾನಿ.

ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳು:–

- ➢ ದೇಶದೊಳಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯ ವಸ್ತುಗಳ ಪೂರೈಕೆ
- ➢ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಂತರಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಿಕೆ
- ➢ ಸುಯೋಗ್ಯ ಆಮದು–ರಫ್ತು ಧೋರಣೆ
- ➢ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಕರಾವಳಿ ಗಸ್ತು ಪಡೆಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ
- ➢ ಆರ್ಥಿಕ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷ
- ➢ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ & ಆಂತರಿಕ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯಾಪಾರ ಒಪ್ಪಂದಗಳು
- ➢ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕು

ಅಧ್ಯಾಯ–2
ಅನ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಸಂಬಂಧ

- ❖ ಪ್ರಚಲಿತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು 'ವಿಶ್ವ ಕುಟುಂಬ' ಎನ್ನುವರು.
- ❖ ವಿಶ್ವದ ಏಳು ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ 198 ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿವೆ.
- ❖ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಷ್ಟ್ರ:– ಆಂತರಿಕ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಧಾರದ ಹಕ್ಕು ಹೊಂದದ ದೇಶ.
- ❖ ಭಾರತ ತನ್ನ ನೆರೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
- ❖ ಉತ್ತಮ ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ:–

- ➢ 1947ರ ಭಾರತದ ವಿಭಜನೆ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.
- ➢ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದೊಂದಿಗೆ ಭಾರತ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ➢ ಭಾರತ & ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಕಾರಣ:–
  - ▪ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಮಿಲಿಟರಿಶಾಹಿತ್ವ
  - ▪ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆ
  - ▪ ಭಾರತ & ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಯುದ್ಧಗಳು
  - ▪ ಕಾಶ್ಮೀರ ಸಮಸ್ಯೆ
  - ▪ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ
  - ▪ ಗಡಿ ಸಮಸ್ಯೆ
- ➢ ಭಾರತ–ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಸಂಬಂಧ ಸುಧಾರಣೆ ಅಗತ್ಯ:–
  - ✓ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಭೂಭಾಗ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿದೆ.
  - ✓ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಭಯೋತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಬಾರದು
  - ✓ ಭಾರತದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು
  - ✓ ಭಾರತವನ್ನು ಶತೃ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಬಾರದು.

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಾ:–

- ❖ ನಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಬೃಹತ್ ನೆರೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರ.
- ❖ 1949ರಲ್ಲಿ ಚೈನಾ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದು ಉದಯಿಸಿದಾಗ ಮಾನ್ಯತೆ ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾರತ.
- ❖ ಪಂಚಶೀಲ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿ–ಚೀನೀ ಭಾಯಿಭಾಯಿ ತತ್ವ ಆದಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನ.
- ❖ ಭಾರತದ ವಿರುದ್ಧ ಧೋರಣೆಗೆ ಕಾರಣ:
  - ▪ ಚೈನಾ ಟಿಬೇಟ್‌ನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು.
  - ▪ 1962ರಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಭಾರತವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತು
  - ▪ ಅರುಣಾಚಾಲ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಚೀನಾ ವಾದಿಸುತ್ತಿದೆ.
  - ▪ ಮಾವೋವಾದಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಕ್ಸಲವಾದವನ್ನು ಪಸರಿಸುತ್ತಿದೆ.
  - ▪ ಎರಡು ದೇಶಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಗಡಿಸಮಸ್ಯೆ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿಲ್ಲ.
  - ▪ ಅಣ್ವಸ್ತ್ರಗಳ ತಯಾರಿ
  - ▪ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಸವಾಲುಗಳು
  - ▪ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಲಿಟರಿ ಪಡೆಗಳ ಅತಿಕ್ರಮಣ

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕಾ:–

- ❖ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನ ಎರಡು ಬೃಹತ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು & ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿವೆ.
- ❖ ಶೀತಲ ಸಮರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಅಲಿಪ್ತ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತು
- ❖ ಎರಡು ಬಣಗಳ ನಡುವೆ ದೂರವಿರುವ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತು.
- ❖ ಭಾರತದ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಅಮೇರಿಕಾ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯ ನೀಡಿತು.
- ❖ 1962ರ ಚೀನಾ ಅಕ್ರಮಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿ ನೀಡಿತು.
- ❖ ಆದರೆ ಭಾರತ–ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಯುದ್ಧಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಿದರು.
- ❖ ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿ ಭಾರತದ ವಿರುದ್ಧವಿದ್ದು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಪರವಾಗಿತ್ತು.

RAMALINGAPPA L

- ❖ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ಹತ್ತಿಕ್ಕುವಲ್ಲಿ ಎರಡು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಮಾನ ಹಿತಸಕ್ತಿಯಿದೆ.
- ❖ ಭಾರತ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರ, ವಿಜ್ಞಾನ & ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.
- ❖ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ & ಜಾಗತಿಕ ಶಾಂತಿ ಉಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಧೋರಣೆ ಹೊಂದಿವೆ.
- ❖ ಭಾರತ ತನ್ನ ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೆ.

ಭಾರತ ಮತ್ತು ರಷ್ಯಾ:-

- ➢ ಭಾರತ ರಷ್ಯಾದೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದೆ.
- ➢ ಭಾರತ ಅಲಿಪ್ತನೀತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ರಷ್ಯಾದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಪಗ್ರತಿ ಹೊಂದಿದೆ.
- ➢ 1962ರ ಚೀನಾ ದಾಳಿಯನ್ನು ರಷ್ಯಾ ಖಂಡಿಸಿತು.
- ➢ 1961ರ ಗೋವಾ ವಿಮೋಚನಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾ ಸಹಾಯ.
- ➢ 1966ರ ತಾಷ್ಕೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತ-ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಮಧ್ಯೆ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ರಷ್ಯಾ ಸಕರಿಸಿತು.
- ➢ 1971ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ & ರಷ್ಯಾ 20 ವರ್ಷಗಳ ಶಾಂತಿ ಮೈತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿವೆ.
- ➢ ಭಾರತದ ಭಿಲ್ಯಾ ಹಾಗೂ ಭೋಕಾರೋ ಉಕ್ಕಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ರಷ್ಯಾ ಸಹಕರಿಸಿತು.
- ➢ ನಮ್ಮ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ರಷ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವು ನೀಡಿದೆ.
- ➢ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಭದ್ರತಾ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯತ್ವ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ರಷ್ಯಾ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ-3

ಜಾಗತಿಕ ಸವಾಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ

- ❖ ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ ನಂತರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವ & ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವ ಪತನವಾಯಿತು.
- ❖ 1945ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ ಆರಂಭ
- ❖ ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:-
  - ✓ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ
  - ✓ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೈಪೋಟಿ
  - ✓ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ
  - ✓ ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿ
  - ✓ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ

ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ:-

- ➢ ಮಾನವತಾವಾದಿಗಳು ಜನ್ಮತಃ ಅಥವಾ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬರುವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.
- ➢ ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಹುತೇಕ ಮಂದಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ.
- ➢ ಕಾರಣ:- ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ,ವರ್ಣ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗಳನ್ನು ಕಾರಣವಾಗಿಸಿವೆ.
- ➢ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಠಿ ನೀಡಿದ ಅಂಶಗಳು:-
  - ❖ 1776ರ ಅಮೇರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧ
  - ❖ 1789ರ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿ
  - ❖ 1917ರ ರಷ್ಯಾಕ್ರಾಂತಿ
  - ❖ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಥಮಾರ್ಧದ ಭಾರತ & ಇತರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟ
- ➢ 1948ಎ ಡಿಸೆಂಬರ್ 10ರ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉದ್ಘೋಷಣೆ ಒಂದು ಮೈಲುಗಲ್ಲು

ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ:-

- ✓ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಭಾರತ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ.
- ✓ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿದೆ
- ✓ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾಧಿಸಿದೆ.
- ✓ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಪದ್ಧತಿ, ಮಾನವರ ಮಾರಾಟ, ಮಕ್ಕಳ ದುಡಿಮೆ, ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆ ಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ.
- ✓ ಬದುಕುವ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು, ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಯ ಹಕ್ಕು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳೆನಿಸಿವೆ.
- ✓ ಆದರೆ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ ಕಾಣಬಹುದು.
- ✓ ಜನಾಂಗ ಹತ್ಯೆ, ವಿವಿಧ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಭಾರತ ವಿರೋಧಿಸಿದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ✓ ಜಾಗತಿಕ ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಯತ್ನಿಸಿದೆ.

ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೈಪೋಟಿ:–

- ❖ 'ಅಣ್ವಸ್ತ್ರಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಯುದ್ಧ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ.
- ❖ ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಶಾಸ್ತ್ರೀಕರಣ ಇಂದಿನ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಉಳುವಿಗೆ ಅಗತ್ಯ.
- ❖ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ತೀವ್ರ ಪೈಪೋಟಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಕರಣ ಒಂದೇ ಉಪಾಯ
- ❖ ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಕರಣ ಎಂದರೆ:– ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಾ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಡಿತಗೊಳಿಸುವ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವ ನೇರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- ❖ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಯ, ಅಸ್ಥಿರತೆ, ಚಡಪಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವ ತಲೆದೊರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಕರಣ ಪ್ರಚಲಿತ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ.
- ❖ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು & ಮದ್ದುಗುಂಡುಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ನಷ್ಟದಾಯಕ.
- ❖ ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಐಸನ್ ಹೋವರ್:– **"ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ಜಗತ್ತು ಕೇವಲ ಹಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪೋಲು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬೆವರನ್ನು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಆಸೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ"** ಎಂದರು.

ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ:–

- ✓ ಭಾರತ ಒಂದು ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
- ✓ ಜಾಗತಿಕ ಸುರಕ್ಷಯೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಅಗತ್ಯ.
- ✓ 1963ರ ಬಳಿಕೆ ಅಮೇರಿಕಾ & ರಷ್ಯಾ ಬಣಗಳು ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ.
  - ❖ ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕ ಶಸ್ತ್ರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಒಪ್ಪಂದ (ಸಾಲ್ಟ್)
  - ❖ ಪಾಕ್ಷಿಕ ಪ್ರಯೋಗ ನಿಷೇಧ ಒಪ್ಪಂದ
  - ❖ ಸಮಗ್ರ ಪರೀಕ್ಷಣಾ ನಿಷೇದ ಒಪ್ಪಂದ (ಸಿಟಿಬಿಟಿ)
  - ❖ ಫಲಿಕೆ ನಿಷೇಧ ಒಪ್ಪಂದ
  - ❖ ಹೀಗೆ "ಪರಸ್ಪರ ನಿಶ್ಚಿತ ನಾಶ"ದ ವಿರುದ್ಧ ಭಾರತವು ಸೇರಿ ಎಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಪ್ರಯತ್ನ ಅವಶ್ಯಕ.

ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ:–

- ▪ ಅರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವ & ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವದ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಳುವಳಿ.
- ▪ ಐರೋಪ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಆಫ್ರಿಕಾ, ಏಷ್ಯಾ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸವಾಹತು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ತೀರ ಹಿಂದುಳಿದವು.
- ▪ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಭಾಗದವರೆಗೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗಿತ್ತು.
- ▪ ಆದರೆ ಇವು ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ & ಸಂಪರ್ಕ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಲು ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆ ತಲೆದೋರಿತ್ತು.
- ▪ ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶೀ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರ ತೀರ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು.
- ▪ ಈ ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ 1945ರ ಬಳಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಧ್ರುವೀಕರಣ ಆಧರಿಸಿ ಅಮೇರಿಕಾ & ರಷ್ಯಾದ ಗುಂಪುಗಳು ಸಹಾಯ ಆರಂಭಿಸಿದವು.
- ▪ ಆದರೆ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಬಡತನ & ಮುಂದುವರೆದ ದೇಶಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಸಾಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಯಿತು.

ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ:–

- ➢ ಭಾರತ ಅಲಿಪ್ತ ನೀತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿತು.
- ➢ ಯಾವುದೇ ಷರತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೇ ಮುಂದುವರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೇರವು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು.
- ➢ ಹೀಗೆ ಭಾರತ ಹಿಂದುಳೀದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಭಾರತ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಪಯತ್ನಿಸಿತು.
- ➢ ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಬಂಡವಾಳವೂ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹರಿದು ಬರುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿತು.
- ➢ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತು ಎಂಬ ವಿಚಾರ 'ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳು' ಎಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.
- ➢ ಇದರಿಂದ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳು, ಆಹಾರ, ಬಂಡವಾಳ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಲಕರಣೆ, ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗ ಅವಕಾಶಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವು.
- ➢ ಮುಂದುವರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅನ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಅನಗತ್ಯ ವೆಚ್ಚ, ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ, ಅಸಮರ್ಪಕ ಪೈಪೋಟಿ, ಜಾಗತೀಕರಣಗಳಿಂದ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪರಿಣಾಗಳು ಬೀರಿದವು.
- ➢ ಭಾರತ ಎಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯಾ & ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ.

RAMALINGAPPA L

ಭಯೋತ್ಪಾದಕತೆ:–

- ಇದನ್ನು ಭೀತಿವಾದ ಅಥವಾ ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.
- ಇದು ಬಲಪ್ರಯೋಗದ ಒತ್ತಡ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ.
- ಇದು ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಅಥವಾ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ & ಸೊತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ ಹಾನಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವ ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ & ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.
- ಉಗ್ರಗಾಮಿ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಭಯದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದ ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯೇ 'ಭಯೋತ್ಪಾದಕೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಈ ಸಂಘಟಿತ ಹಿಂಸೆಯ ಕೃತ್ಯಗಳು ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರ & ಸಮಾಜದ್ರೋಹಿ ಎನಿಸಿವೆ.
- 2001ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರದ ಧ್ವಂಸ & ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರಣಿಬಾಂಬು ಸ್ಫೋಟಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಳಕಾರಿ ಸಂಗತಿಗಳು.

ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರೆಪಿತ ಅಂಶಗಳು:–

- ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲಭೂತ ಚಿಂತನೆ
- ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ
- ತೀವ್ರ ಎಡಪಂಥೀಯ ವಿಚಾರ
- ನಾಡ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಛಲ
- ವರ್ಣದ್ವೇಷ ನೀತಿ

ಈ ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವವು,

- ✓ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಗರಿಕರ ಮೇಲೆ
- ✓ ಮಿಲಿಟರಿ ಪಡೆಗಳ ಮೇಲೆ
- ✓ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷಾವಾರು, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಜನಾಂಗೀಯ ಅಥವಾ ವರ್ಣದವರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಸಾವು ನೋವು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ✓ ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವವು ಭಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ & ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ.
- ✓ ಅಧಿಕ ಸ್ಫೋಟಕ ವಸ್ತು, ವಿಷಾನಿಲವನ್ನು ಬಳಸಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.
- ✓ ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳು ಗುಪ್ತಚರರನ್ನು ಹಾಗೂ ತರಬೇತು ಜಾಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ✓ ಇವರು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಸಾರಿಗೆ–ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
- ✓ ಇವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ & ಸಂಘಟನೆಗೆ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಿಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಾಣಗಳು:–

- ರಸ್ತೆಸಾರಿಗೆ
- ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ
- ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾನ
- ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳು
- ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಜನಜಂಗುಳಿ
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರದೇಶ
- ಇದು ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಯುದ್ಧ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳ ಹೀನ ಕೃತ್ಯಗಳು:–

- ಆತ್ಮಾಹುತಿ ದಾಳಿ
- ವಿಮಾನಕಳ್ಳತನ
- ಗುಂಡಿನಕಾಳಗ
- ಬಾಂಬುದಾಳಿ
- ಮುಗ್ಧ ಜನರನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇರಿಸುವಿಕೆ

ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ:–

- ಭಾರತ ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹಳ ತುತ್ತಾಗಿದೆ.
- ಕಾಶ್ಮೀರ, ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮಿಜೋರಾಮ್, ಅಸ್ಸಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ತಲೆ ಎತ್ತಿದೆ.
- 2007 ನವೆಂಬರ್ 26 ಮುಂಬೈ ತಾಜ್‌ಹೋಟಲ್ ದಾಳಿ
- ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾನ ದಾಳಿ
- ದೆಹಲಿಯ ಸಂಸತ್ ಭವನದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ
- ಹೈದರಾಬಾದ್, ಚೈನ್ನೈ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಬುದ್ಧಗಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತ್ಯ
- ನಕ್ಸಲವಾದಿಗಳು ಭೀಕರವಾದ ಭಯೋತ್ಪಾದಕತೆ ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ.
- ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಚೈನಾಗಳು ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತವೆ.
- ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತ ಅನ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮೇಲಿನ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ❖ ನಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರ & ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಇದರ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ.
- ❖ ಭೀತಿವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದ ಪಡೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ.
- ❖ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ ಭಾರತ ಭಯೋತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ❖ ಮನುಕುಲದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ, ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಯಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಕ್ಷುಲಕ ಹಾಗೂ ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಪ್ರೇಮ, ತ್ಯಾಗಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಅಪಾರ.

ಅಧ್ಯಾಯ-4
ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ(ಯು.ಎನ್.ಓ)

- ✓ ಒಂದನೇ ವಿಶ್ವಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಜಾಗತಿಕ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ "ಲೀಗ್ ಆಫ್ ನೇಷನ್ಸ್" ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.
- ✓ ಆದರೆ 1939ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಆರಂಭದೊಂದಿಗೆ ಇದು ನಾಶವಾಯಿತು.
- ✓ ಆಗ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮುಂದಾದವರು:-

- ➢ ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ವಿನ್‌ಚರ್ಚಿಲ್
- ➢ ರಷ್ಯಾದ ಜೋಸೆಫ್ ಸ್ಟಾಲಿನ್
- ➢ ಅಮೇರಿಕಾದ ಫ್ರಾಂಕ್ಲಿನ್ ಡಿ ರೂಸ್‌ವೆಲ್ಟ್
- ✓ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ ಎಂಬ ಪದ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 'ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಫ್ರಾಂಕ್ಲಿನ್ ಡಿ ರೂಸ್‌ವೆಲ್ಟ್ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ತಂದರು.
- ✓ 1942 ಜನವರಿ 1 ರಂದು 26 ದೇಶಗಳು ಸಹಿಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು.
- ✓ ಈಗ ಇದನ್ನು "ವಿಶ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ✓ 1945 ಜೂನ್ 26ರಂದು ಸ್ಯಾನ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸನ್ನದಿಗೆ 51 ದೇಶಗಳು ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ನೀಡಿದರು.
- ✓ 1945 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 24 ರಂದು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದಯ
- ✓ 193 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆದಿವೆ.
- ✓ ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ನಗರದಲ್ಲಿದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು:- ಇದು ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ದಾಖಲೆ.

- ➢ 19 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ
- ➢ 111 ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ➢ "ವಿಶ್ವದ ಜನಸಮುದಾಯವೆನಿಸಿದ ನಾವು ----" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು:-

- ❖ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ & ಸುಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು.
- ❖ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರಸ್ಪರ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ❖ ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಂಬಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ❖ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಪರಿಹಾರ
- ❖ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ & ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳ ಷರತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಒದಗಿಸುವುದು.
- ❖ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:-

ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ:-

ರಚನೆ:-

- ✓ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಂಸ್ಥೆ
- ✓ ಪ್ರತಿ ರಾಷ್ಟ್ರ 5 ಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು
- ✓ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕು
- ✓ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಪ್ರಥಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, 17 ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು, 7 ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗೆ ಏಳು ಮಂದಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಆರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ✓ ಅಧಿವೇಶನ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡು ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ✓ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಮೂರನೇ ಎರಡಂಶದಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಅನುಮೋದನೆ

ಕಾರ್ಯಗಳು:-

- ▪ ವಾರ್ಷಿಕ ಆಯ್ಯವಯ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯಬೇಕು
- ▪ ತುರ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಬೇಕ್ಕಿದ್ದರೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ▪ ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸತ್ತಿನ ರೀತಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ
- ▪ ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

RAMALINGAPPA L

ಭದ್ರತಾ ಸಮಿತಿ:–

ರಚನೆ:–

- ❖ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ ಎನ್ನುವರು
- ❖ ಇದು 15 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ❖ ಅಮೇರಿಕಾ, ರಷ್ಯಾ, ಬ್ರಿಟನ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್ & ಚೀನಾ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು
- ❖ 10 ಮಂದಿ ಹಂಗಾಮಿ ಸದಸ್ಯರು 2 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ ಆರಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ❖ ಪ್ರತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ.
- ❖ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ನಿಧಾರಕ್ಕೂ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮ್ಮತಿ ಬೇಕು.
- ❖ ಭಾರತ ಕೂಡ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು:–

- ✓ ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಶಾಂತಿಯುತ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಯತ್ನ
- ✓ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಶಾಂತಿಪಾಲನೆ ಪಡೆಯನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.
- ✓ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶತನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ✓ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಉಮೇದುವಾರಿಕೆಗೆ ಹಸರು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಿತಿ:–

- ➢ ಇದರಲ್ಲಿ 54 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.
- ➢ 18 ಮಂದಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ 3 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಆರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.
- ➢ ಒಬ್ಬರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು:–

- ❖ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಆರೋಗ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ & ವರದಿ ಮಾಡುವಿಕೆ.
- ❖ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಬಗ್ಗೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ.
- ❖ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ & ಮೂಲಭೂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ❖ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವುದು.
- ❖ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘ, ಆಹಾರ & ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಜಾಗತಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡುವುದು.

ದತ್ತಿ ಸಮಿತಿ(ಟ್ರಸ್ಟಿಶಿಪ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್):–

- ✓ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಉಪಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಸಹಾಯಕ ಸಂಸ್ಥೆ
- ✓ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಆಶ್ರಿತ ಪ್ರದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.
- ✓ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ✓ ಈಗ ಇದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ದತ್ತಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯ:–

- ▪ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ
- ▪ 15 ಮಂದಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿದ್ದರು.
- ▪ ಅಧಿಕಾರದ ಅವಧಿ 9 ವರ್ಷಗಳು
- ▪ ಇವರು ಮರು ಆಯ್ಕೆಗೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ▪ ಇದರ ಕಛೇರಿ ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ಹೇಗ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- ▪ 3 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷ & ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಮುಖ್ಯನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ.ಬಹುಮತದ
- ▪ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಕೈಗೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
- ▪ ನ್ಯಾಯಾ ತೀರ್ಪುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಾನೂನು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ▪ ನೈತಿಕ & ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಈ ನ್ಯಾಯಲಯ ನಿರ್ಣಗಳ ಮಹತ್ವ
- ▪ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ
- ▪ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ & ಸುಭದ್ರತೆಗೆ ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ.

ಸಚಿವಾಲಯ:–

- ✓ ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗ ಈ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.
- ✓ ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ಈ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು.
- ✓ ಇವರನ್ನು ಭದ್ರತಾ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು 5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಆರಿಸುತ್ತದೆ.
- ✓ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯಾಲಯವು ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- ✓ ಜಿನೇವಾ, ವಿಯೆನ್ನಾ, ನೈರೋಬಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಕೆಗಳಿವೆ

RAMALINGAPPA L

- ✓ ದಿನನಿತ್ಯ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆ & ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಚಿವಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಧನೆಗಳು:–

ಶಾಂತಿಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು:–

- ❖ ಹಲವು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದೆ.
- ❖ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯರ ಒಮ್ಮತದ ಕೊರತೆ & ಜಾಗತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ ಸಾಧನೆಯು ಮಿಶ್ರರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
- ❖ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಯುದ್ಧ ಸ್ತಂಭನರೇಖೆಯ ವೀಕ್ಷಕರ ಅಥವಾ ಶಾಂತಿ ಪಡೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.
- ❖ ಸುಯೆಜ್ ಕಾಲುವೆ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು
- ❖ ಇರಾನ್ ಸಂಘರ್ಷ
- ❖ ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಪ್ಯಾಲಿಸ್ತೈನ್, ಕೊರಿಯಾ, ಹಂಗೇರಿ, ಕಾಂಗೋ, ಸೈಪ್ರಸ್, ಅರಬ್–ಇಸ್ರೇಲ್, ನಮೀಬಿಯಾ, ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ ವಿವಾದಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಿದೆ.
- ❖ ಅಣ್ವಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಕರಣ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ❖ ಶೀತಲ ಸಮರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದೆ.
- ❖ ಈಗ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಲಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಾಧನೆ:–

- ▪ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ "ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದೆ.
- ▪ ಸುಂಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಪ್ಪಂದ ಆಗಿದೆ.
- ▪ ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಗತಿ ಯೋಜನೆಯು ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹ ಸಾಧನೆ
- ▪ ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್, ಐ.ಎಂ.ಎಫ್ ನಂತಹ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು:–

- ✓ ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ, ಯುನೆಸ್ಕೋ, ಯುನಿಸೆಫ್, ವಿಶ್ವ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಆಯೋಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- ✓ 1948ರ ಸಾರ್ವತ್ರಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣೆ ಒಂದು ಸಾಧನೆ
- ✓ ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕಿದೆ.
- ✓ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವ & ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪಾತ್ರ ಗಮನಾರ್ಹ

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಶ್ರಯದ ವಿವಿಧ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:–

ಆಹಾರ & ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಥೆ:–

- ❖ ಉದ್ದೇಶ:– ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಬಡತನ, ಹಸಿವು & ಅಪೌಷ್ಠಿಕತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು
- ❖ ಉದಯ:– 1945
- ❖ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ:– ರೋಮ್

3 ವಿಭಾಗಗಳು:–

- ➢ ಸಮ್ಮೇಳನ
- ➢ ಸಮಿತಿ
- ➢ ಮಹಾನಿರ್ದೇಶಕರು

ಉದ್ದೇಶಗಳು:–

- ▪ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ▪ ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುವುದು
- ▪ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಜಾಗತಿಕ ಜನಸಮುದಾಯದ ವಿಮುಕ್ತಿ
- ▪ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೆ

ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ:–

- ✓ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾನವ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಲು
- ✓ 1948ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ✓ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ:– ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಜಿನೇವಾ
- ✓ ಕಾಲರಾ, ಪ್ಲೇಗ್, ಮಲೇರಿಯಾ, ಸಿಡುಬು ರೋಗಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ
- ✓ ಏಡ್ಸ್, ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ನಂತಹ ಭೀಕರ ರೋಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಮುಕ್ತಿ
- ✓ ಸಿಡುಬು ರೋಗವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಲು ಯಶಸ್ಸು.
- ✓ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಫೋಟ, ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಹಸಿವು, ಪೌಷ್ಠಿಕತೆಯ ಕೊರತೆ ನಿವಾರಣೆ

ಯುನೆಸ್ಕೋ:–

- ❖ ಸ್ಥಾಪನೆ:– 1946
- ❖ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ:– ಪ್ಯಾರಿಸ್
- ❖ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ವಿಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ❖ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಾಧ್ಯಮ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ, ರಚನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಚಾರ & ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯ
- ❖ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ & ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ & ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸ್ವಯಂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಯುನಿಸೆಫ್:-

- ✓ ಸ್ಥಾಪನೆ:- 1946
- ✓ ಉದ್ದೇಶ:- ಮಕ್ಕಳ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ
- ✓ 1953ರಲ್ಲಿ ಇದು ಶಾಶ್ವತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ 30 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದಾರೆ.
- ✓ ಮಹಿಳೆಯರು & ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕ ಪರಿಸರ ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ
- ✓ 1965ರಲ್ಲಿ ಇದು ನೋಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಿದೆ.
- ✓ ಶುಭಾಶಯ ಪತ್ರಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಬಳಕೆ
- ✓ ಇದು ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಠಿಕೋನ ಹೊಂದಿದೆ.

ಐ.ಎಂ.ಎಫ್:-

- ▪ 1945ರಲ್ಲಿ ಆರಂಬಗೊಂಡು 1947ರಲ್ಲಿ ಬಳಿಕ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ
- ▪ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ:- ಅಮೇರಿಕಾದ ವಾಷಿಂಗ್
- ▪ ಟನ್ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ▪ ವಿಶ್ವವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆ, ಉತ್ತಮ ವಿದೇಶಿ ಪಾವತಿ ಸಮತೋಲನ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ
- ▪ ಇದು ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಳಿ, ಆಡಳಿತ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ▪ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಬ್ಯಾಂಕು ಆಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ
- ▪ ಮುಂದುವರೆದ & ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಬೆಸೆಯುತ್ತದೆ.

ಐ.ಬಿ.ಆರ್.ಡಿ:-

- ❖ ಇದನ್ನು 'ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್' ಎನ್ನುವರು.
- ❖ ಇದು 1947ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭ
- ❖ ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿ:- ವಾಷಿಂಗ್‌ಟನ್
- ❖ ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಬಳಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ❖ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ-ಸಂಪರ್ಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ❖ ವಿಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ & ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಪಾವತಿ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ❖ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯ
- ❖ ಇದರಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ, ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ
- ❖ ಎರಡು ಸಹಕಾರಿ ಅಂಗಗಳಿವೆ:-
  - ✓ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಗತಿ ಕೂಟ
  - ✓ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘ:-

- ▪ ಇದು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆರಂಭ
- ▪ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯ:- ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ಜಿನೇವಾದಲ್ಲಿ
- ▪ ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.
- ▪ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಕಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿ & ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- ▪ ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ:- ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ, ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹೆರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ, ಕನಿಷ್ಠ ವೇತನ ಜಾರಿ, ವಸತಿ ನಿರ್ಮಾಣ
- ▪ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗದ ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸತ್ತಿನಂತೆಯೇ ಇದ್ದು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಪ್ರಗತಿ ಸಮಿತಿ:-

- ❖ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಯತ್ನ
- ❖ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಕಾರ
- ❖ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ.
- ❖ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರ & ವಾಣಿಜ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗ ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ.
- ❖ ವಿಶ್ವ ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

RAMALINGAPPA L

ವಿಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘ:–

- ✓ ಇದು 1995 ಜನವರಿ 1 ರಂದು ಹುಟ್ಟಿತು.
- ✓ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಸುಂಕ ಒಪ್ಪಂದ(ಗ್ಯಾಟ್) ಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿವೆ.
- ✓ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ವ್ಯಾಣಿಜ್ಯ & ವ್ಯಾಪಾರದ ತೋಡಕುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಯತ್ನ
- ✓ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ದೋರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ
- ✓ ಐ.ಎಂ.ಎಫ್ & ಐ.ಬಿ.ಆರ್.ಡಿ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ತೃತೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭ ಎನ್ನುವರು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:–

ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘ:–

- ಇದನ್ನು 'ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಆಫ್ ನೇಷನ್ಸ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
- ನಂತರ 'ಬ್ರಿಟಿಷ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು.
- 1926ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಭಾರತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆದಿವೆ.
- ಇದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟನ್ ದೊರೆಯ ಹಿರಿತವಿದೆ.
- ಒಟ್ಟು 54 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಿ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದರ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ, ಅರ್ಥ ಸಚಿವರು, ವಿದೇಶಾಂಗ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇದರ ಉದ್ದೇಶಗಳು:–

- ➢ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದು.
- ➢ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ
- ➢ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ
- ➢ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವಿಕೆ
- ➢ ಕ್ರೀಡೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ & ಸಂಬಂಧಗಳ ವೃದ್ಧಿ

ಸಾರ್ಕ್:–

- ❖ ಇದು 1985ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.
- ❖ ಇದು 8 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ❖ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು:– ಭಾರತ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ನೇಪಾಳ, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್, ಭೂತಾನ್ & ಆಪ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ
- ❖ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ:– ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ವೃದ್ಧಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ & ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದು.
- ❖ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಅಪನಂಬಿಕೆ, ವಿವಾದಗಳು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಿವೆ.
- ❖ ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮಗಳು ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅವಿರೋಧದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸೂತ್ರವು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಿದೆ.
- ❖ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವಾದಗಳಿವೆ.
- ❖ ಆದರೂ, ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಸಮಾವೇಶಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಶಾಂತಿಯುತ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿವೆ
- ❖ ವಿಜ್ಞಾನ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಕೃಷಿ ಬಗ್ಗೆ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಕಮ್ಮಟಗಳು & ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಗಾರಗಳು ಜಂಟಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತವೆ.
- ❖ ಭಾರತವು ಸಾರ್ಕ್‌ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ❖ ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿ ನೇಪಾಳದ ಕಠ್ಮಂಡುವಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಯುರೋಪಿಯನ್ ಯೂನಿಯನ್:–

- ✓ ಇದು 27 ಯುರೋಪಿನ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ✓ ಮ್ಯಾಸ್ಟ್ರಿಚ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಯುರೋಫಿಯನ್ ಯೂನಿಯನ್ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ 1992ರಲ್ಲಿ ಉದಯ
- ✓ ಇದು ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯ ಸಮಾನ ಏಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಒಂದೇ ಕರೆನ್ಸಿ, ಸಮಾನ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಧೋರಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ

ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:–

- ❖ ಸಮಿತಿ
- ❖ ಆಯೋಗ
- ❖ ಯುರೋಪಿನ ಸಂಸತ್ತು
- ❖ ಯುರೋಪಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯ

- ➢ ಇದು ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದೆ.
- ➢ ಇದು ಶಾಂತಿ & ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ

RAMALINGAPPA L

- ಇದು ಹಿಂದಿನ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಕಮ್ಯುನಿಟೀಯ ವಾರಸುದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
- ಇದು ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಆಸಿಯಾನ್:–

- ಇದು 1967ರಲ್ಲಿ ಉದಯ
- ಸ್ಥಾಪಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು:– ಸಿಂಗಾಪುರ, ಮಲೇಷ್ಯಾ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಫಿಲಿಫೈನ್ಸ್ & ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
- ಈಗ 10 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹೊಂದಿವೆ

ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು:–

- ✓ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ✓ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಯತ್ನ
- ✓ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುವಿಕೆ
- ✓ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ನೆರವು & ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಹೊಂದಿವೆ.
- ✓ ಇದು ಮಿಲಿಟರಿ ಒಕ್ಕೂಟವಲ್ಲ
- ✓ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತ ಉದಾರ ನೀತಿ ಹೊಂದದೆ.
- ✓ ಆದರೆ ಭಾರತ ಇದರ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹೊಂದಿಲ್ಲ, ವೀಕ್ಷಕರ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದೆ.

ದಿ ಆರ್ಗನೈಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಯೂನಿಟಿ:–

- ❖ ಇದು 1963ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ❖ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಿಸಿದ ಆಫ್ರಿಕನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡವು
- ❖ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಆರ್ಗನೈಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಯುನಿಟಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ❖ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಫ್ರಿಕನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಧಾರದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ❖ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ನ್ಯಾಯ & ಒಗ್ಗಟನ್ನು ಆಫ್ರಿಕನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ.
- ❖ ನೂತನ ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಲು ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
- ❖ ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವ, ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿ & ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವ ವಿರೋಧಿ

ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ:–

- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಸಭೆ
- ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ
- ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಒಪ್ಪಂದ ಹಾಗೂ ರಾಜಿಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿಯಿದೆ.

ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ–1

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸ

- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸ ಎಂದರೆ, ಜನರನ್ನು ಆದಾಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಜಾತಿ, ಬಣ್ಣ, ಲಿಂಗ, ಉದ್ಯೋಗ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೇಲು–ಕೀಳು ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸುವುದು.
- ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸವು ಸಮಾಜದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.
- ಶ್ರೀಮಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶಗಳು ಬಡಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಹಕ್ಕುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸದ ಸ್ವರೂಪ:–

- ✓ ಇದು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:– ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- ✓ ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾ:– ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿ
- ✓ ಇದು ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು & ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ:–

- ❖ ಆದಿ ಕವಿ ಪಂಪ 'ಮಾನವಕುಲ ತಾನೊಂದೇ ವಲಂ' ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.
- ❖ ಇದು ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಾ ಒಂದೇ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ❖ ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯ, ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ತಾರತಮ್ಯ, ಬಡಲ–ಬಲ್ಲಿದ ಮೊದಲದವು ತಾರತಮ್ಯ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.
- ❖ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಮೂಗದವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತ ಮನೋಭಾವನೆಯೇ 'ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ' ಎನಿಸಿದೆ.
- ❖ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಅಸಹನೆ, ತಿರಸ್ಕಾರ, ಅಗೌರವ, ದ್ವೇಷ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ.
- ❖ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಿ ಸಾಮಜಿಕ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

RAMALINGAPPA L

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ–ಸಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗು:–

- ✓ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.
- ✓ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರು & ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ಇದ್ದಾರೆ
- ✓ ಜಾತಿಯ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಸಮಾಜದ ಕಡೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ.
- ✓ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಅಮಾನುಷವಾದ ಆಚರಣೆ.
- ✓ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ:– 'ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಕಳಂಕ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.
- ✓ ಕೆಳಜಾತಿಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ & ರಾಜಕೀಯ ಅನುಕೂಲ & ಅವಕಾಶಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
- ✓ ಆದರೆ ಇಂದು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರಕುತ್ತಿವೆ.
- ✓ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿ–ವರ್ಗದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ
- ✓ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಆಚರಣೆ ಕಡಿಮೆ.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆ ಕ್ರಮಗಳು:–

- ಇದರ ಕಳಂಕ ತೊಡೆಯಲು ಜ್ಯೋತಿಭಾ ಫುಲೆ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ, ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ತೀವ್ರ ಪ್ರಯತ್ನ.
- ಸಂವಿಧಾನದ 17ನೇ ವಿಧಿಯು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ.
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ 'ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ಅಪರಾಧಗಳ ಕಾಯ್ದೆ'ಯನ್ನು 1955ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ "ನಾಗರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ" ಎಂದು 1976ರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡು.
- ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಆಚರಣೆಯು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧ ಎಂದಿದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನ & ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ನೀಡಿದೆ.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟರಿಗೆ, ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿದೆ.
- 1989ರ ಶಾಸನವು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ವಿಶೇಷ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಿದೆ.
- ಭಾರತವು ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ–2
ದುಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನ

- ❖ ವ್ಯಕ್ತಿಯೋರ್ವನ ಶಕ್ತಿಯ ವ್ಯಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಥವಾ ವಸ್ತುರೂಪದ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಗುವುದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು 'ದುಡಿಮೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ❖ ದುಡಿಮೆಯು ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗ.
- ❖ ಜೀವನ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಅಗತ್ಯ.
- ❖ ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ಜೀವನದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬಹುದು.

ಶ್ರಮವಿಭಜನೆ ಮತ್ತು ವರ್ಗಗಳು:–

- ✓ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಜನರು ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ವಯಸ್ಸು, ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಿತಿ, ಕೌಶಲ್ಯ & ಲಿಂಗಬೇದಗಳ ಆದಾರದ ಮೇಲೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು 'ಶ್ರಮ ವಿಭಜನೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ✓ ಉದಾ:– ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ಕೃಷಿಕರು, ನೇಕಾರರು, ಬಣ್ಣಹಕುವವರು, ವರ್ತಕರು, ದರ್ಜಿಗಳು ದುಡಿಯುವರು.
- ✓ ಇದು ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ✓ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಿತಿ ಎಂದರೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಪರಿಣಿತಿ, ತರಬೇತಿ ಅಥವಾ ಕೌಶಲ್ಯ ಪಡೆಯುವುದು.
- ✓ ಇದು ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭ ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯಕ
- ✓ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ & ಶ್ರಮವಿಭಜನೆಯಿಂದ ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸೃಷ್ಟಿ.
- ✓ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೈಗಾರೀಕರಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದೆ.
- ✓ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆದವು
- ✓ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಗಳು ವಿಸ್ತರಗೊಂಡವು.

ಕೂಲಿ ಸಹಿತ ಮತ್ತು ಕೂಲಿ ರಹಿತ ದುಡಿಮೆ:–

- ಕೂಲಿ, ಸಂಬಳ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಭೌತಿಕ ರೂಪದ ಪ್ರತಿಫಲ ನೀಡುವ ದುಡಿಮೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೂಲಿಸಹಿತ ದುಡಿಮೆ ಎನ್ನುವರು.
- ಉದಾ:–
- ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಉಳುವುದು.

- ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವುದು.
- ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡುವುದು.
- ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟುವುದು
- ವಾಹನಗಳ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವುದು.
- ದುಡಿಮೆಯು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಫಲವಿಲ್ಲದ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಮನಃಸಂತೋಷದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾನವನು ತೊಡಗುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೇ 'ಕೂಲಿರಹಿತ ದುಡಿಮೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಉದಾ:– ಕಲಾಕಾರನು ಆತ್ಮ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುವುದು

ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಭೇದ–ಭಾವ:–

- ❖ ದುಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಕೂಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಈ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ದುಡಿಮೆಯ ತಾರತಮ್ಯ ಅಥವಾ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಭೇದ–ಭಾವ ಎನ್ನುವರು.
- ❖ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.
- ❖ ಪುರುಷರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸ್ವರೂಪದ ಉದ್ಯೋಗ & ಉತ್ತಮ ಸಂಬಳ
- ❖ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದ ಉದ್ಯೋಗ & ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳ.
- ❖ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವಿದೆ.
- ❖ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಕಡಿಮೆ ವೇತನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ❖ ಇದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶೋಷಣೆ.
- ❖ ಇದನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ "ಸಮಾನ ವೇತನ ಕಾಯ್ದೆ" ಯನ್ನು 1976ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಮಾಡಿದೆ.
- ❖ ಕೃಷಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ❖ ಅನಕ್ಷರತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಭೇದ–ಭಾವ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ

ನಿರುದ್ಯೋಗ:–

- ✓ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿದೆ.
- ✓ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಎಂದರೆ, ದುಡಿಯುವ ವಯಸ್ಸು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಆಸಕ್ತಿ, ಅರ್ಹತೆ ಇದದ್ರೂ ಉದ್ಯೋಗ ಸಿಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂದರ್ಥ.
- ✓ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿದ್ದು, ದುಡಿಯುವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ವಂಚಿತರಾದರೆ ಅವರನ್ನು 'ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳು' ಎನ್ನುವರು.

ನಿರುದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು:–

- ಅತಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ
- ಯಾಂತ್ರೀಕರಣ
- ಅತಿಯಾದ ಶ್ರಮವಿಭಜನೆ
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ
- ಬಂಡವಾಳ ಕೊರತೆ
- ಅನಕ್ಷರತೆ

ಪರಿಣಾಮಗಳು:–

- ➢ ಬಡತನ
- ➢ ಅನಾರೋಗ್ಯ
- ➢ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ
- ➢ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಿಘಟನೆ
- ➢ ಮೋಸ
- ➢ ವಂಚನೆ
- ➢ ಕಳ್ಳತನ
- ➢ ವ್ಯಭಿಚಾರ

ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳು:–

- ✓ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳು
- ✓ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ
- ✓ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ✓ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸುಧಾರಣಾ ಯೋಜನೆಗಳು
- ✓ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು
- ✓ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ
- ✓ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು
- ✓ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಯೋಜನೆ
- ✓ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಗತಿ

ಸಂಘಟಿತ ಮತ್ತು ಅಸಂಘಟಿತ ಕೆಲಸಗಾರರು:–

ಸಂಘಟಿತ ಕೆಲಸಗಾರರು:–

RAMALINGAPPAL

- ಕಾನೂನು, ಕಾಯ್ದೆಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾದಂತಹ ನಿಗಧಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರನ್ನು 'ಸಂಘಟಿತ ಕೆಲಸಗಾರರು' ಎನ್ನುವರು.
- ಕೆಲಸಗಾರನ ಕಾರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ನಿಯಮ
- ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಏಣಿ ಶ್ರೇಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ಇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣಿತಿ, ತರಬೇತಿ, ಪ್ರತಿಭೆ, ಅನುಭವ & ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆಗೆ ಅವಕಾಶ.
- ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಬರಹ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.
- ಇವರಿಗೆ ನಿಗಧಿತ ವೇತನ, ಭತ್ಯೆ, ವಿರಾಮ ವೇತನ, ನಿವೃತ್ತ ವೇನತ ಸೌಲಭ್ಯ ಇರುತ್ತವೆ.
- ಇವರಿಗೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ನಿಗಧಿತ ಸಮಯವಿರುತ್ತದೆ.
- ಉದಾ:- ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳು, ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳು, ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ವಿಮಾ ಕಂಪನಿಗಳು,ಸೈನ್ಯ

ಅಸಂಘಟಿತ ಕೆಲಸಗಾರರು:-

- ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಯ್ದೆ-ಕಾನೂನು ಅಥವಾ ಸಂಘಟನೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದೆ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮಪಾಡಿಗೆ ವಿವಿಧ ಕಸುಬುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ದಿನಗೂಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ರೂಪದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರತಿಫಲ ಪಡೆಯುವ ಶ್ರಮಿಕರನ್ನು 'ಅಸಂಘಟಿತ ಕೆಲಸಗಾರರು' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಶಲವಾಗಿದೆ
- ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ನಿಗಧಿತ ವೇತನವಿರುವುದಿಲ್ಲ
- ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ
- ನಿಗಧಿತ ಸಮಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಇವರಿಗೆ ನಿವೃತ್ತ ವೇತನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಉದಾ:- ಮನೆ ಕೆಲಸಗಾರರು, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೂಲಿಕಾರರು, ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಬೀದಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವಾಹನಗಳ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವವರು, ತಳ್ಳುವ ಗಾಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ತಲೆಹೊರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು.

ಅಸಂಘಟಿತ ಕೆಲಸಗಾರರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:-

- ಇವರ ದುಡಿಮೆಗೆ ಯಾವುದೇ ನಿಗಧಿತ ನಿಯಮ, ಕಾಯ್ದೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಇವರ ದುಡಿಮೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇವರಿಗೆ ಉಚಿತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ
- ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಭದ್ರತೆ & ನಿಗದಿತ ವೇತನ, ವಿರಾಮ ವೇತನ, ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನ, ಭತ್ಯಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಉದ್ಯೋಗಪತಿಗಳಿಂದ ಹಲವು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ.

ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ-1

ಭಾರತ: ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು

- ✓ ಇಲ್ಲಿಯ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಲಕ್ಷಣಗಳು, ವಾಯುಗುಣ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಜನರಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇದನ್ನು "ಉಪಖಂಡ" ಎನ್ನುವರು.

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸ್ಥಾನ:

- ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡದ ದಕ್ಷಿಣದ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪವಾಗಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಇಂಡಿಯಾ, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಎನ್ನುವರು
- ಇಂಡಿಯಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಿಂಧೂ ನದಿಯಿಂದ ಬಂದಿದೆ.
- ಭಾರತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿಂದ ಬಂದಿದೆ.
- ಸಂಪೂರ್ಣ ಉತ್ತರಾರ್ಧಗೋಳದಲ್ಲಿದೆ.
- ಹಿಂದೂಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕೋನಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಗಾತ್ರ:-

- ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ:- 32,87,263(32,87 ಲಕ್ಷ) ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 7ನೇ ದೊಡ್ಡ ದೇಶ
- ಪ್ರಪಂಚದ ಭೂಕ್ಷೇತ್ರವು ಶೇ.2.4%
- 29 ರಾಜ್ಯಗಳು, 6 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ.
- ದೆಹಲಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಾಜಧಾನಿ ಪ್ರದೇಶ(ಎನ್.ಸಿ.ಟಿ) ಎನ್ನುವರು
- 2011ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ 121 ಕೋಟಿ (ಪ್ರಪಂಚದ 17.5%)
- ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 2ನೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೊಂದಿದ ದೇಶ.

ಸ್ಥಾನ:-

- ✓ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರಗೋಳಾರ್ಧ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವಗೋಳಾರ್ಧದಲ್ಲಿದೆ.
- ✓ ಆಗ್ನೇಯ ಏಷ್ಯಾದ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪ

RAMALINGAPPA L

- ✓ ಭೂಭಾಗವು 80.4' ದಿಂದ 370.6' ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶ & 680.7' ರಿಂದ 970.25' ಪೂರ್ವರೇಖಾಂಶಗಳ ನಡುವೆ ವಿಸ್ತರಿಸದೆ.
- ✓ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿ– ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪದ 60.45' ದಕ್ಷಿಣ ಅಕ್ಷಾಂಶದ 'ಇಂದಿರಾ ಪಾಯಿಂಟ್'
- ✓ ಉತ್ತರದ ತುದಿ– ಜಮ್ಮು–ಕಾಶ್ಮೀರದ ಇಂದಿರಾಕೋಲ್
- ✓ ಭಾರತದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಕಾಟಕ ಸಂಕ್ರಾಂತಿವೃತ್ತ ($23^1/_2{}^0$) ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶ.
- ✓ $82^1/_2{}^0$ ಪೂರ್ವರೇಖಾಂಶ ಪ್ರಯಾಗ/ಅಲಹಾಬಾದ್ ದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಯ್ದೆಉ ಹೋಗುತ್ತದೆ.
- ✓ ಇದು ಭಾರತದ ಮಧ್ಯ ರೇಖಾಂಶವಾಗಿದೆ.
- ✓ ಇದು ಭಾರತೀಯ ಆದರ್ಶಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ (ಐ.ಎಸ್.ಟಿ)

ಭೂ ಮೇರೆಗಳು:–

- ❖ ಭಾರತದ ಭೂಗಡಿಯ ಉದ್ದ – 15200 ಕಿ.ಮೀ
- ❖ ಭಾರತದ ಕರಾವಳು ಉದ್ದ – 6100 ಕಿ.ಮೀ
- ❖ 7 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಡಿ ಹೊಂದಿದೆ.
- ❖ ವಾಯುವ್ಯದಲ್ಲಿ – ಪಾಕಿಸ್ತಾನ & ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ಥಾನ
- ❖ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ – ಚೀನಾ, ನೇಪಾಳ, ಭೂತಾನ್
- ❖ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ – ಮಯನ್ಮಾರ್(ಬರ್ಮಾ) & ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ
- ❖ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ – ಶ್ರೀಲಂಕ
- ❖ ನೈಋತ್ಯದಲ್ಲಿ – ಮಾಲ್ದೀವ್ಸ್ ದ್ವೀಪ

ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳು:–

- ➢ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ.

ಉತ್ತರದ ಪರ್ವತಗಳು:–

- ❖ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಜಗತ್ತಿನ ಎತ್ತರದ ಶಿಖರಗಳನ್ನು & ಆಳವಾದ ಕಣಿವೆ & ಹಿಮನದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ❖ ಇದು ಪಾಮೀರ್ ಗ್ರಂಥಿಯಿಂದ ಪೂರ್ವದ ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದವರೆಗೆ 2500 ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದ
- ❖ ಇವು ಮಡಿಕೆ ಪರ್ವತಗಳಾಗಿವೆ.
- ❖ ಇವು ಮೂರು ಸಮನಾಂತರ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ
  - ✓ ಶಿವಾಲಿಕ್ ಶ್ರೇಣಿ (ಪಾದಬೆಟ್ಟಗಳು)
  - ✓ ಹಿಮಾಚಲ (ಮಧ್ಯಹಿಮಾಲಯ)
  - ✓ ಹಿಮಾದ್ರಿ (ಮಹಾಹಿಮಾಲಯ)

ಶಿವಾಲಿಕ್ ಶ್ರೇಣಿ:–

- ➢ ಇವು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ.
- ➢ ಇವು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ➢ ಇವನ್ನು ಪಾದಬೆಟ್ಟಗಳು ಎನ್ನುವರು.
- ➢ ಇಲ್ಲಿ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಕಿರಿದಾದ ಮೈದಾನಗಳಿವೆ
- ➢ ಇವುಗಳನ್ನು ಡೂನ್‌ಗಳು ಎನ್ನುವರು.
- ➢ ಉದಾ:– ಡೆಹರಾಡೂನ್, ಕೋಟಾ, ಪಾಟ್ಲ, ಚೌಕಾಂಬಾ, ಉದಾಂಪುರ, ಕೋಟ್ಲಾ
- ➢ ಸಮುದ್ರಿಂದ 600–1500 ಮೀ ಎತ್ತರ ಹೊಂದಿವೆ.

ಹಿಮಾಚಲ(ಮಧ್ಯ ಹಿಮಾಲಯ):–

- ❖ ಇವಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರ 3600–4500 ಮೀಟರ್
- ❖ ಅಗಲ 60–80 ಕಿ.ಮೀ
- ❖ ಸಮನಾಂತರ ಶ್ರೇಣಿಗಳು:– ಪೀರ್‌ಪಂಜಾಲ್, ಮಹಾಭಾರತ ಶ್ರೇಣಿ, ನಾಗತಿಬ್ಬ, ಮಸ್ಸೂರಿ
- ❖ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು:– ಕಂಗ್ರಾ, ಕುಲು
- ❖ ಗಿರಿಧಾಮಗಳು:– ಶಿಮ್ಲಾ, ಮಸ್ಸೂರಿ, ನೈನಿತಾಲ್, ರಾಣಿಖೇತ್, ಚಕ್ರಾತ, ಡಾರ್ಜಲಿಂಗ್

ಮಹಾಹಿಮಾಲಯ (ಹಿಮಾದ್ರಿ):–

- ✓ ಅತಿ ಎತ್ತರ & ಮೊದಲ ನಿರ್ಮಾಣ
- ✓ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಿಮದಿಂದ ಆವರಿಸಿವೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಹಿಮಾದ್ರಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ✓ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 6000–8000 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರ.
- ✓ ಇದರ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶಿಖರ:– ಮೌಂಟ್‌ಎವರೆಸ್ಟ್(8848ಮೀ)
- ✓ ಇದು ಟಿಬೇಟ್ & ನೇಪಾಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.
- ✓ ಸರಣಿಗಳು:– ಕಾಂಚನಗಂಗಾ, ಧವಳಗಿರಿ, ನಂದಾದೇವಿ, ಗೌರಿಶಂಕರ
- ✓ ಹಿಮನದಿಗಳು:– ಗಂಗೋತ್ರಿ
- ✓ ಕಣಿವೆ ಮಾರ್ಗಗಳು:– ಕಾಶ್ಮೀರದ ಬುರ್ಜಿಲ್, ಜೋಜಿಲಾ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದ ಬಾರಾಲಾಫ್‌ಚಾ
- ✓ ಇದರ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಮಡಿಕೆ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಹೊರಹಿಮಾಲಯ ಎನ್ನುವರು.
- ✓ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾರಾಕೋರಮ್ ಶ್ರೇಣಿ & ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತಗಳಿವೆ.
- ✓ ಭಾರತದ ಎತ್ತರದ ಶಿಖರ:– ಕೆ2 ಅಥವಾ ಮೌಂಟ್‌ಗಾಡ್ವಿನ್ ಆಸ್ಟಿನ್
- ✓ ಇದು ಲಡಾಕ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದೆ.

RAMALINGAPPA L

ಹಿಮಾಲಯದ ಮಹತ್ವ:-

- ✓ ಇದು ಭಾರರತದ ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ.
- ✓ ಭಾರತಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ✓ ಉತ್ತರ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಬೀಸುವ ಶೀತಗಾಳಿ ತಡೆಯುತ್ತದೆ.
- ✓ ನದಿಗಳ ಉಗಮ ಸ್ಥಾನ
- ✓ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅನುಕೂಲ
- ✓ ವಿಶಾಲವಾದ ಮೈದಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.
- ✓ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಸ್ಯವರ್ಗ & ಪ್ರಾಣಿಸಂಕುಲಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ
- ✓ ಅಪಾರ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ✓ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ & ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ.

ಉತ್ತರದ ಮಹಾ ಮೈದಾನ:-

- ➢ ಇದನ್ನು ಸಟ್ಲೇಜ್-ಗಂಗಾ ಮೈದಾನ ಎನ್ನುವರು
- ➢ ಉತ್ತರದ ಹಿಮಾಲಯ & ದಕ್ಷಿಣದ ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ ನಡುವೆ ಇದೆ.
- ➢ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಿಂಧೂನದಿ ಮೈದಾನದಿಂದ ಪೂರ್ವದ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಕಣಿವೆವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.
- ➢ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ 2400 ಕಿ.ಮೀ, ಅಗಲ 70-500 ಕಿ.ಮೀ
- ➢ ಇದು ಸಮತಟ್ಟಾಗಿದೆ.
- ➢ ಇದು ನದಿಗಳು ಹೊತ್ತು ತಂದ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಸಂಚಯನದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ಮೈದಾನ

ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ:-

- ❖ ಇದು ಭಾರತದ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದು.
- ❖ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಅತಿ ಪುರಾತನವಾದುದು.
- ❖ ಇದನ್ನು ಭೂಖಂಡಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗೊಂಡ್ವಾನ ಭೂರಾಶಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ ಎಂದು ಭೂವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.
- ❖ ಸಟ್ಲಜ್ ಗಂಗಾ ಮೈದಾನದಿಂದ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.
- ❖ ಒಟ್ಟು 16 ಲಕ್ಷ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಕ್ಷೇತ್ರ
- ❖ ಉತ್ತರದ ಅರಾವಳಿ ಪರ್ವತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.
- ❖ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವದ ಜಾರ್ಖಂಡನ ರಾಜಮಹಲ್ ಬೆಟ್ಟಗಳವರೆ 1400 ಕಿ.ಮೀ
- ❖ ಇದು ತ್ರಿಕೋನಾಕರದಲ್ಲಿದೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅಗಲ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಿರಿದಾಗಿದೆ.
- ❖ ಇದನ್ನು ಮೂರು ಸಮುದ್ರಗಳು ಸುತ್ತುವರೆದಿದೆ.
- ❖ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ:- ವಿಂದ್ಯಾ ಪರ್ವತ, ಸಾತ್ಪುರಾ ಬೆಟ್ಟ, ಅರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಮಾಳ್ವ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ, ಛೋಟಾನಾಗಪುರ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಗಳಿವೆ.
- ❖ ನರ್ಮಾದ, ತಪತಿ, ದಾಮೋದರ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ.
- ❖ ದಖನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ:- ಮಹಾದೇವ, ಮೈಕಲ್ ಶ್ರೇಣಿ, ಅಮರಕಂಟಕ ಬೆಟ್ಟ, ರಾಜಮಹಲ್ ಬೆಟ್ಟಗಳಿವೆ.
- ❖ ಇದರ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಿವೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ & ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ❖ ಅಣ್ಣಾಮಲೈ ಸರಣಿಯ 'ಅನೈಮುಡಿ (1665ಮೀ) ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರ
- ❖ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಘಟ್ಟಗಳಿವೆ.
- ❖ ಇವು ನೀಲಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಂಧಿಸುತ್ತವೆ.
- ❖ ಪೂರ್ವಘಟ್ಟಗಳು ಎತ್ತರವಾಗಿಲ್ಲ & ನಿರಂತರವಾಗಿಲ್ಲ
- ❖ ಇಲ್ಲಿ ಆರ್ಮಕೊಂಡ & ಮಹೇಂದ್ರಗಿರಿ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರಗಳು
- ❖ ನದಿಕಣಿವೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:-

- ➢ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದೆ.
- ➢ ಅಪಾರ ಖನಿಜ ಸಂಪತ್ತು ಹೊಂದಿದೆ.
- ➢ ನದಿ ಜಲಪಾತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅನುಕೂಲ

ಕರಾವಳಿ ಮೈದಾನಗಳು:-

ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಹೊರೆತುಪಡಿಸಿ 6100 ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದದ ಕರಾವಳಿ ಹೊಂದಿದೆ.

- ಪಶ್ಚಿಮದ ಗುಜರಾತ್‌ನ ಕಛ್ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪೂರ್ವದ ಗಂಗಾನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.
- ಇದರ ತೀರದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಿರಿದಾದ ಕರಾವಳಿ ಮೈದಾನಗಳಿವೆ.
- ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆ:-
- ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ:-
- ಇದು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ & ಅರಬ್ಬಿಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಕಛ್‌ನಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿವರೆಗೆ 1500 ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದ
- ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರ್, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ/ಕೆನಬೇರ, ಗೋವಾ & ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣತೀರ, ಗುಜರಾತನಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತ್ ತೀರಗಳಿವೆ.

- ಮುಂಬೈ, ಮರ್ಮಗೋವಾ, ಕೊಚ್ಚಿನ್, ಕಾಂಡ್ಲಾ, ಕರಾವಾರ, ನವಮಂಗಳೂರು ಬಂದರುಗಳಿವೆ.
- ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿ:–
- ಗಂಗನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದೆ
- ಪೂರ್ವಘಟ್ಟಗಳು & ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಹಬ್ಬಿದೆ.
- ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಅಗಲ & ಸಮತಟ್ಟಾಗಿದೆ.
- ಮಹಾನದಿ, ಗೋದಾವರಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಕಾವೇರಿ ನದಿಗಳ ಮುಖಜ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ನೀರಿನ ಸರೋವರ/ಲಗೂನ್‌ಗಳಿವೆ.
- ಉದಾ:– ಒಡಿಸ್ಸಾದ ಚಿಲ್ಕಾ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಪುಲಿಕಾಟ್
- ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಕಲತೀರ & ಕೋರಮಂಡಲ ತೀರಗಳಿವೆ.
- ದ್ವೀಪಗಳು:–
- ಒಟ್ಟು 247 ದ್ವೀಪಗಳಿವೆ
- 204 ದ್ವೀಪಗಳು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ, 43 ದ್ವೀಪಗಳು ಅರಬ್ಬಿಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ.
- ಮನ್ನಾರ್ ಖಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹವಳದದ್ವೀಪಗಳಿವೆ.
- ಅಂಡಮಾನ್–ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ನಿರ್ಮಿತ ಶಿಲೆಗಳಿಮದ ಕೂಡಿವೆ.
- ಲಕ್ಷದ್ವೀಪಗಳು ಹವಳದ ದ್ವೀಪಗಳಾಗಿವೆ.
- ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿ ಇಂದಿರಾ ಪಾಯಿಂಟ್ ನಿಕೋಬರ್ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಋತುಗಳು:–
- ಭಾರತವು ಉಷ್ಣವಲಯದ ಮಾನ್ಸೂನ ಮಾದರಿ ವಾಯುಗುಣ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾರುತಗಳು ವರ್ಷದ ವಿವಿಧ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತವೆ.
- ನೈರುತ್ಯ ಹಾಗೂ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೀಸುತ್ತವೆ.
- ಭಾರತವು ಉಷ್ಣವಲಯ ಮತ್ತು ಸಮಶೀತೋಷ್ಣವಲಯ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ವಾಯುಗುಣದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳು:–
- ಅಕ್ಷಾಂಶ
- ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಇರುವ ಎತ್ತರ
- ಸಾಗರಗಳಿಂದ ಇರವು ದೂರ
- ಮಾರುತಗಳ ದಿಕ್ಕು
- ಪರ್ವತ ಸರಣಿಗಳ ಹಬ್ಬಿರುವ ರೀತಿ
- ಸಾಗರ ಪ್ರವಾಹಗಳು
- ವಾಯುಗುಣದ ನಾಲ್ಕು ಋತುಮಾನಗಳು:–
- ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲ (ಮಾರ್ಚ್–ಮೇ)
- ನೈರುತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಕಾಲ/ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಗಾಳ(ಜೂನ್–ಸೆಪ್ಟಂಬರ್)
- ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತಗಳ ನಿರ್ಗಮನ ಕಾಲ/ಹಿಂಗಾರು (ಅಕ್ಟೋಬರ್–ನವೆಂಬರ್)
- ಚಳಿಗಾಳ (ಡಿಸೆಂಬರ್–ಫೆಬ್ರವರಿ)
- ಬೇಸಿಗೆಕಾಲ:–
- ಸೂರ್ಯನ ಲಂಬಕಿರಣಗಳು ಉತ್ತರಾರ್ಧಗೋಳದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಅಧಿಕ
- ದೀರ್ಘ ಹಗಲು ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿರುವ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣಾಂಶ
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣಾಂಶ:– ರಾಜಸ್ತಾನದ ಗಂಗಾನಗರ (520 ಸೆ.) ದಾಖಲಾಗಿದೆ.
- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಇಳಿಕೆ ಕಂಡಿದೆ ಕಾರಣ:– ಮೂರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗರಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿದೆ.(320 ಸೆ. ರಿಂದ 350 ಸೆ.)
- ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶ & ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ ತಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಸ್ಥಳೀಯ ಉಷ್ಣಾಂಶ & ಪ್ರಚಲನ ಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದ ಎಪ್ರೀಲ್/ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದನ್ನು:–
- ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ – ಕಾಲ ಬೈಸಾಕಿ
- ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ – ಆಂಡೀಸ್
- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ – ಕಾಫಿ ತುಂತುರು
- ಕೇರಳದಲ್ಲಿ – ಮಾವಿನ ಹೂಯ್ಲು
- ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೇ. 10 ರಷ್ಟು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮಳೆಗಾಲ:–
- ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಗಾಲದ ಮಾರುತಗಳು ಎನ್ನುವರು
- ಇವು ಜಲಾಂಶ ಪೂರಿತ ಮಾರುತಗಳಾಗಿದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಒಟ್ಟು ಶೇ.75 ರಷ್ಟು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಈ ಮಾರುತಗಳು ಭಾರತವನ್ನು 2 ಭಾಗ ಮಾಡಿದೆ.

- ಅರಬ್ಬಿಸಮುದ್ರ ಶಾಖೆ:–
- ಇದು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ತಡೆದು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಾಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಮಳೆ
- ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಮಳೆ ಕಡಿಮೆ
- ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಪೂರ್ವಭಾಗವು ಮಳೆಯ ನೆರಳಿನ ಪ್ರದೇಶ
- ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ ಶಾಖೆ:–
- ಇವು ಮಯನ್ಮಾರು, ಬಾಂಗ್ಲಾ, ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗ, ಹಿಮಾಯಲ ತಪ್ಪಲು & ಉತ್ತರ ಮೈದಾನಕ್ಕೆ ಮಳೆ
- ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹೊದಂತೆ ಮಳೆ ಕಡಿಮೆ
- ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇವು ಮಳೆ ಸುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತಗಳ ನಿರ್ಗಮನ ಕಾಲ:–
- ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಸುರಿದ ಪರಿಣಾಮ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಕಡಿಮೆ
- ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ದಕ್ಷಿಣಾರ್ಧಗೋಳದಲ್ಲಿ ಲಂಬವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ.
- ಇದರಿಂದ ಉತ್ತರಾರ್ಧಗೋಳದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಕಡಿಮೆ
- ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತಡ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಪರಿರ್ವತನೆ
- ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೈರುತ್ಯ ಮಾರುತಗಳು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ.
- ನವೆಂಬರ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೀಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತವೆ.
- ಇದನ್ನು ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತಗಳ ನಿರ್ಗಮನ ಕಾಲ ಎನ್ನುವರು
- ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ. 13 ರಷ್ಟು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಆವರ್ತ(ಚಂಡಮಾರುತ) ಗಾಳಿಗಳು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ & ಅರಬ್ಬಿಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
- ಇವು ಅಧಿಕ ವೇಗ & ಮಳೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ.
- ಇವು ಅಪಾರ ಹಾನಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ಚಳಿಗಾಲ:–
- ಇಲ್ಲಿ ಜಮ್ಮು–ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಉತ್ತರದ ಮೈದಾನವು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಉಷ್ಣಾಂಶ.
- ಕೆಲವು ಕಡೆ ಉಷ್ಣಾಂಶ ನೀರು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟುವ ಬಿಂದುವಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ
- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಸಾಧರಣ ಹವಾಗುಣ ಹಿತಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಇಲ್ಲಿ ಶೇ. 2 ರಷ್ಟು ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತವೆ.
- ಇದು ಭಾರತದ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಬೀಳುವ ಅವಧಿ
- ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆ:–
- ಭಾರತದ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ:– 118 ಸೆ.ಮೀ
- ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಯ ಪ್ರದೇಶ:–
- 50 ಸೆ.ಮೀ ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು
- ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಥಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ, ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ, ಗುಜರಾತ್‌ನ ಕಛ್ ಪ್ರದೇಶ, ಜಮ್ಮು–ಕಾಶ್ಮೀರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪೂರ್ವಭಾಗ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನಾಡಿನ ಭಾಗ
- ರಾಜಸ್ಥನದ ಜೈಸಲ್ಮೇರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ 'ರೂಯ್ಲಿ' ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ (8.3 ಸೆ.ಮೀ)
- ಸಾಧಾರಣ ಮಳೆ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ:–
- 50 ರಿಂದ 250 ಸೆ.ಮೀ ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು
- ಇಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.
- ಅಧಿಕ ಮಳೆಯ ಪ್ರದೇಶ:–
- ವಾರ್ಷಿಕ 250 ಸೆ.ಮೀ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು
- ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಪೂರ್ವರಾಜ್ಯಗಳು, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ.
- ಮೇಘಾಲಯದ 'ಮಾಸಿನ್‌ರಾಮ್' ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ.
- ಇದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ.
- ಭಾರತದ ಮಣ್ಣುಗಳು:–
- ಮಣ್ಣು ಒಂದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ
- ಭಾರತ ವಿವಿಧ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಕಾರಣ
- ಅವುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಮೂಲಶಿಲೆಗಳು & ವಾಯುಗುಣಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ
- ಮಣ್ಣು ಸಸ್ಯ & ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕೊಳೆತ ಜೈವಿಕಾಂಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.
- ಭಾರತ ಆ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು:–
- ನದಿಗಳು ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಹೊತ್ತು ತಂದು ಸಂಚಯಿಸಿರುವ ಮಣ್ಣು
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹರಡಿರುವ ಮಣ್ಣು
- ಸುಮಾರು 7.7 ದಶ ಲಕ್ಷ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ, ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳ, ಒಡಿಶಾ, ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ, ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯದ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಕಣಿವೆ ಭಾಗ
- ನರ್ಮದಾ ತಪತಿ ನದಿ ಕಣಿವೆ, ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಬೆಳೆಗಳು:–ಗೋಧಿ, ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಹತ್ತಿ, ಸೆಣಬು
- ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣು:–
- ಇದನ್ನು ರೇಗೂರ್ ಮಣ್ಣು ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಕಪ್ಪು ಹತ್ತಿ ಮಣ್ಣು' ಎನ್ನುವರು.
- ಸುಮಾರು 5.46 ಲಕ್ಷ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು 'ಡೆಕ್ಕನ್ ಟ್ರಾಪ್' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಅಗ್ನಿಶಿಲೆಗಳ ಶಿಥಿಲೀಕರಣದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿ.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣಿನ ಕಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಫಲವತ್ತಾಗಿದ್ದು ತೇವಾಂಶವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ.
- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್, ಮದ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗ & ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಕಬ್ಬಿಣ, ಸುಣ್ಣ, ಮೆಗ್ನೇಶಿಯಂ ಕಾರ್ಬೀನೇಟ್‌ಗಳು ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿವೆ.
- ಇದು ಒಣ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.
- ಹತ್ತಿ, ಜೋಳ, ಗೋಧಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಹಿಗೆಸೊಪ್ಪು, ಎಣ್ಣೆಕಾಳು, ನಿಂಬೆ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ
- ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು:–
- ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಸು. 5.18 ಲಕ್ಷ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಝಾನ್ಸಿವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದೆ.
- ಗುಜರಾತಿನ ಕಛ್ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪೂರ್ವದ ಜಾರ್ಖಂಡ್ ರಾಜಮಹಲ್ ಬೆಟ್ಟಗಳವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ.
- ಬೆಳೆಗಳು:– ರಾಗಿ, ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು, ಎಣ್ಣೆಕಾಳಗಳು, ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಹತ್ತಿ
- ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ(ಲ್ಯಾಟರೈಟ್) ಮಣ್ಣು:–
- ಇದು 200 ಸೆ.ಮೀ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತ.
- ಅಧಿಕ ಮಳೆಯಿಂದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ಲವಣಾಂಶಗಳು ತೊಳೆಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕೇವಲ ಕಬ್ಬಿಣದ ಆಕ್ಸೈಡ್ & ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಮೇಲ್ಪದರಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವುದು ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಮಳೆಯ ನೀರು ಲವಣಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ದ್ರಾವಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಆಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿರುವುದು.
- ಮೇಲ್ಪದರ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗದ ಕಬ್ಬಿಣ ಆಕ್ಸೈಡ್ & ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತತೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ಸಾರಜನಕ & ಲವಣಗಳ ಕೊರತೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ 2.84 ಲಕ್ಷ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳು, ವಿಂಧ್ಯಾ, ಸಾತ್ಪುರ & ರಾಜಮಹಲ್ ಬೆಟ್ಟಗಳು & ಪೂರ್ವಾಚಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ.
- ಇದು ಕಾಫಿ, ಟೀ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಮರುಭೂಮಿ ಮಣ್ಣು:–
- ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ & ಅಧಿಕ ಉಷ್ಣಾಂಶದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ.
- ಇದು ಕೆಂಪು & ಕಂದು ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಕಣಗಳ ನಡುವೆ ಅಧಿಕ ರಂಧ್ರತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ನೀರು ನಿಲ್ಲದೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಸಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.
- ಬೇಗ ಆರ್ದ್ರತೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದು 1.4 ಲಕ್ಷ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ.
- ಇದು ಭಾರತದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗ, ರಾಜಸ್ತಾನ, ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ ರಾಜ್ಯಗಳು & ಪಶ್ಚಿಮ ಗುಜರಾತಿನ ಕಛ್ ಪ್ರದೇಶ, ಅರಾವಳಿ ಶ್ರೇಣಿಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ.
- ಪರ್ವತ ಮಣ್ಣು:–
- ಕೊಳೆತ ಜೈವಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು ಇಳಿಝಾರಿನ ಮೈದಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

- ಇದು ಸಾರಜನಕ & ಸಾವಯವ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಕಾಫಿ, ಚಹಾ, ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳು & ಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಇದು ಹಿಮಾಲಯದ ಪಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಉತ್ತರಾಖಂಡ, ಬಿಹಾರ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ.
- ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತ:-
- ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಡಿಲವಾದ ಪದರವು ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಹೊಂದುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ 'ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತ' ಅಥವಾ ಭೂ ಸವೆತ' ಎನ್ನುವರು.
- ಭೂಸವೆತದ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತೃಗಳು:- ಹರಿಯುವ ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಸಮುದ್ರ ಅಲೆ
- ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು:-
- ಅರಣ್ಯಗಳ ನಾಶ
- ಹೆಚ್ಚು ಮೇಯಿಸುವುದು
- ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಬೇಸಾಯ
- ಅಧಿಕ ನೀರಾವರಿ ಬಳಕೆ
- ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತದ ಪರಿಣಾಮಗಳು:-
- ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳತುಂಬಿ ಪ್ರವಾಹ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದರಿಂದ ನದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತವೆ.
- ಜಲಾಶಯ & ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಡಿಮೆ
- ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ.
- ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಚಿಲುಮೆಗಳು ಬತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.
- ವ್ಯವಸಾಯದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮಣ್ಣಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ & ನಿರ್ವಹಣೆ:-
- ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಹಾಗೂ ಅದರ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದೇ "ಮಣ್ಣಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆ" ಎನ್ನುವರು.
- ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ವಿಧಾನಗಳು:-
- ಇಳಿಜಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಅಡ್ಡ ಬದುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.
- ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಅರಣ್ಯ ನಾಶವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು.
- ಅರಣ್ಯಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- ಅತಿಯಾಗಿ ಮೇಯಿಸುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು
- ನೀರಿನ ಯೋಜಿತ ಬಳಕೆ
- ಚೆಕ್ ಡ್ಯಾಮ್‌ಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಭಾರತದ ಅರಣ್ಯಗಳು:-
- ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸಸ್ಯ ಸಮೂಹವನ್ನು ಅರಣ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಎನ್ನುವರು.
- ಇವು ಉಷ್ಣಾಂಶ, ಮಳೆ, ಭೂಸ್ವರೂಪ, ಮಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತ.
- ಭಾರತವು 2009 ರ ಅಂದಾಜಿನಂತೆ 6.9 ಲಕ್ಷ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ಅರಣ್ಯ
- ಭೌಗೋಳಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶೇ 21.02 ರಷ್ಟು ಭೂಬಾಗವು ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
- ಅರಣ್ಯಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು:-
- ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಅರಣ್ಯಗಳು
- ಎಲೆಯುದುರಿಸುವ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಅರಣ್ಯಗಳು
- ಉಷ್ಣವಲಯದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಅರಣ್ಯಗಳು
- ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್ ಅರಣ್ಯಗಳು
- ಮರುಭೂಮಿ ಅರಣ್ಯಗಳು
- ಹಿಮಾಲಯದ ಅಲ್ಪೈನ್ಸ್ ಅರಣ್ಯಗಳು
- ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಅರಣ್ಯಗಳು:-
- ಇವು 250 ಸೆಂ.ಮೀ.ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ
- 900 ಮೀ.ಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.
- ಇವು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳು, ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ತ್ರಿಪುರಾ, ಮಣಿಪುರ, ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ & ಅಂಡಮಾನ್ ನಿಕೋಬಾರ್ & ಲಕ್ಷದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ.
- ಇವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ 2.6 ಲಕ್ಷ ಹೇಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ
- ಈ ಸಸ್ಯವರ್ಗವು ವರ್ಷವೆಲ್ಲಾ ಹಚ್ಚಾಹಸಿರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು 'ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಅಥವಾ ಸದಾ ಹಸಿರಾಗಿರುವ ಅರಣ್ಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಎಲೆಯುದುರಿಸುವ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಅರಣ್ಯಗಳು:-
- ಇವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ.
- ಇವು 75 ರಿಂದ 250 ಸೆಂ.ಮೀ ಮಳೆ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಶೇ 65.5 ರಷ್ಟು ಒಟ್ಟು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಭಾರತವು ಮಾನ್ಸೂನ್ ವಾಯುಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿವೆ.
- ಇವು ವರ್ಷದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಒಣ ಹವೆಯ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಎಲೆಯುದುರಿಸುವುದನ್ನು ರೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.
- ಉಷ್ಣವಲಯದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಅರಣ್ಯಗಳು:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ 60 ರಿಂದ 75 ಸೆಂ.ಮೀ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಹುಲ್ಲು & ವಿರಳವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುರುಚಲ ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯವರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
- ಇವು ದಖನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯ ಕೇಂದ್ರಭಾಗ, ಅರಾವಳಿ ಪರ್ವತಗಳ ಪಶ್ಚಿಮದ ಥಾರ್ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ
- ಇಲ್ಲಿ ಬಬೂಲ್, ಶಿಷಮ್, ಸಭಾಯ್ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.
- ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್ ಅರಣ್ಯಗಳು:–
- ತೀರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ತಗ್ಗುವಲಯದಗಳು ಸಮುದ್ರದ ಉಬ್ಬರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿನಿಂದ ಆವರಿಸಿವೆ.
- ಇವು ನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಗಳು & ನದಿ ಅಳಿವೆಗಳ ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಇವು ಗಂಗಾ, ಮಹಾನದಿ, ಗೋದಾವರಿ, ಕೃಷ್ಣಾನದಿ ಮುಖಜಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಗಂಗಾನದಿಯ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿ ಮರಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು "ಸುಂದರಬನ್" ಎನ್ನುವರು.
- ಇವು ದೇಶದಲ್ಲಿ 4.4 ಸಾವಿರ ಚ.ಕಿ.ಮೀ ರಷ್ಟಿದೆ.
- ಮರುಭೂಮಿ ಅರಣ್ಯಗಳು:–
- ಇವು ವಾರ್ಷಿಕ 50 ಸೆ.ಮೀ ಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಭೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಇವು ರಾಜಸ್ತಾನದ ಥಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ, ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ, ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯಗಳ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಇವು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕುರುಚಲ ಜಾತಿಯ ಸಸ್ಯವರ್ಗಗಳು ಮುಳ್ಳು ಕಂಟಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ.
- ಹಿಮಾಲಯದ ಅಲ್ಪೈನ್ ಅರಣ್ಯಗಳು:–
- ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಅರಣ್ಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಎತ್ತರವು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಧ್ರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳವರೆಗಿನ ವಾಯುಗುಣವನ್ನು ಈ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು
- ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮರಗಳು:– ಸಾಲ್, ಬೈರಾ, ಟೂನ್, ಸಿಲ್ವರ್, ಸ್ಪ್ರೂಸ್, ಲಾರೆಲ್
- ಇಲ್ಲಿ ಎಲೆ ಮೊನಚಾದ ಅರಣ್ಯಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ.
- ಅರಣ್ಯಗಳ ಹಂಚಿಕೆ:–
- ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ ಅನುಕೂಲಕರ ಪರಿಸರ ಹೊಂದಲು ಶೇ. 33 ರಷ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೊಂದಿರಬೇಕು
- ಭಾರತವು ಕಡಿಮೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ ರಾಜ್ಯ.
- ಹರಿಯಾಣ ರಾಜು ಕಡಿಮೆ ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ
- ಕರ್ನಾಟಕವು 13ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಅರಣ್ಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ:–
- ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾನವ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವುದನ್ನೇ 'ಸಂರಕ್ಷಣೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಅರಣ್ಯನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು:–
- ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿಸ್ತರಣೆ
- ಹೈನುಗಾರಿಕೆ
- ರಸ್ತೆಗಳು
- ರೈಲಮಾರ್ಗಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
- ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು
- ಗಣಿಗಾರಿಕೆ
- ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಾನಗಳು:–
- ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಘರ್ಷಿತ ಮರಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವುದು.
- ಮರಗಳಿಗೆ ತಗಲುವ ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು
- ಸಸಿಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದು.
- ಬೀಜಗಳನ್ನು ಹರಡುವುದು.
- ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರವಾಗಿ ಮರ ಕಡಿಯುವದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು
- ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಯಿಸುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಮರ ನೆಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- ಅರಣ್ಯಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವುದ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಣ್ಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು.
- ವನ್ಯ ಜೀವಿ ಧಾಮಗಳು:–

RAMALINGAPPA L

- ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿವೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 523 ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮಗಳೀವೆ
- ಅವು
- ತಮಿಳುನಾಡು:– ಅಣ್ಣಾಮಲೈ ವನ್ಯ ಜೀವಿಧಾಮ, ಕೊಯಿಮತ್ತೂರು, ನೀಲಗಿರಿ
- ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ:– ಮದಾರಿಹಾತ್, ಜಾಲ್ದಾಪಾರ
- ರಾಜಸ್ತಾನ:– ಭರತಪುರ, ಕಿವೋಲ ಡಿವೊ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ
- ಹರಿಯಾಣ:– ಸುಲ್ತಾನಪೂರ, ಗುರೆಗಾಂವ
- ಪಂಜಾಬ್:– ಬೀರ್‌ಮೊತಿಬಾಗ್, ಪಟಿಯಾಲ
- ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ:– ಗುಂಟೂರು, ನಾಗಾರ್ಜುನ ಸಾಗರ
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ:– ಉತ್ತರಾಂಚಲದ ಜಿಮ್ ಕಾರ್ಬೆಟ್
- ಕಾಜಿರಂಗ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪಾರ್ಕ್, ಸಿಬ್‌ಸಾಗರ್ (ಅಸ್ಸಾಂ)
- ಸುಂದರಬನ, 24 ಪರಗಣ ಜಿಲ್ಲೆ (ಪ.ಬಂಗಾಳ)
- ಹಜಾರಿಭಾಗ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪಾರ್ಕ್ (ಬಿಹಾರ್)
- ಗಿರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪಾರ್ಕ್ ಜಗನ್ನಾಥ (ಗುಜರಾತ್)
- ಕನ್ಹಾ ರಾಷ್ಟರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ, ಮಾಂಡ್ಯ & ಬಾಲಘಾಟ್ (ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ)
- ತಾಂಡೋವಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ, ಚಂದ್ರಾಪೂರ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ)
- ಜೈವಿಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಲಯಗಳು:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ 18 ಜೈವಿಕ ವಲಯಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದೆ.
- ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ:–
- ನೀಲಗಿರಿ, ನಂದಾದೇವಿ, ನೀಕ್‌ಕ್, ಗ್ರೇಟ್‌ನಿಕೊಬಾರ್, ಮನ್ನಾರ್ ಅಖಾತ, ಮಣಾಸ್ ಸುಂದರಬನ, ಸಿಮಿಲಿಪಾಲ್, ಕಾಂಚನಗಂಗಾ, ಅಮರಕಂಟಕ, ಶೀತ ಮರುಭೂಮಿ(ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ) ಪನ್ನಾ, ಶೇಷಾಚಲಂ ನೀಲಗಿರಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಲಯವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:–
- ನೀರು ಒಂದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ
- ಮಾನವನ ಮೂಲ ಬೇಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂಪತ್ತು.
- ಬಳಕೆಯ ಉದ್ದೇಶ:–
- ನೀರಾವರಿ
- ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ಉತ್ಪದನೆ
- ಕೈಗಾರಿಕೆ
- ಗೃಹ ಬಳಕೆ
- ಜಲಸಾರಿಗೆ
- ಮೀನುಗಾರಿಕೆ
- ಮನರಂಜನಾ ಉದ್ದೇಶ
- ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ನೀರಿನ ಮೂಲಗಳು:–
- ನದಿಗಳು
- ಸರೋವರಗಳು
- ಅಂತರ್ಜಲದ ನೀರಿನ ಮೂಲ:–
- ಬಾವಿ
- ಒಲುಮೆಗಳು
- ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯು ಅನಿಶ್ಚಿತ, ಅಸಮಾನ ಹಾಗೂ ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಕಾಲುವೆ, ಕೆರೆ, ನೀರಾವರಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.
- ನೀರಾವರಿ ಎಂದರೆ, "ವ್ಯವಸಾಯದ ಭೂಮಿಗೆ ಕೃತಕವಾಗಿ ಕಾಲುವೆ, ಬಾವಿ & ಕೆರೆಗಳಿಂದ ನೀರು ಸರಬುರಾಜು ಮಾಡುವುದು"
- ವ್ಯವಸಾಯ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ
- ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯ.
- ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಕೃಷಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಸಾಧನೆ.
- 140 ದಶಲಕ್ಷ ಹೇಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸಬಹುದು.
- ಆದರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿರುವ ನಿವ್ವಳ ನೀರಾವರಿ ಕ್ಷೇತ್ರ 62.2 ದಶಲಕ್ಷ ಹೇಕ್ಟರ್‌ಗೆ ಮಾತ್ರ.
- ಭಾರತವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಾವರಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ನೀರಾವರಿಯ ವಿಧಗಳು:–
- ವಿವಿಧ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿಗಳಿರಲು ಕಾರಣ:–
- ನೀರಾವರಿಯ ಪ್ರಮಾಣ
- ಮಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆ

RAMALINGAPPA L

- ಮೇಲ್ಮೈಲಕ್ಷಣ
- ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳು
- ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು
- ನೀರಾವರಿಯ ವಿಧಗಳು:–
- ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿ
- ಕಾಲುವೆ ನೀರಾವರಿ
- ಕೆರೆ ನೀರಾವರಿ
- ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿ:–
- ಇದು ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ನೀರಾವರಿಯ ಮೂಲ
- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ವಿಧಾನ
- ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಭೂ ಅಂತರ್ಜಲವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಕೃಷಿಗೆ ಬಳಸುವುದೇ 'ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿ'
- ಇದು ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ.
- ಇದರ ನಿರ್ಮಾಣ & ನಿರ್ವಹಣೆ ಸುಲಭ
- ಕೆರೆ & ಕಾಲುವೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕ
- ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳು:–
- ತೆರೆದ ಬಾವಿ
- ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ
- ತೆರದ ಬಾವಿ:–
- ಇದನ್ನು ಕೃಷಿ ಭೂಂಇಯ ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತೋಡಲಾಗುವುದು.
- ಇಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಮಾನವನ ದೈಹಿಕ ಬಲ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬಳಕೆ.
- ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಡೀಸೆಲ್ & ವಿದ್ಯುತ್ ಚಾಲಿತ ಯಂತ್ರ ಬಳಕೆ
- ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ:–
- ಇಂದು ಇದರ ಪಾತ್ರ ಅತಿ ಪ್ರಧಾನ
- ಒಟ್ಟು ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶೇ 59.7 ರಷ್ಟು
- ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ನೀರಾವರಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಶೇ. 33.7 ರಷ್ಟು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನೀರಾವರಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ.
- ಕಾಲುವೆ ನೀರಾವರಿ:–
- ಇದು ಪ್ರಮುಖವಾದುದು.
- ಕಾಲುವೆ ನೀರಾವರಿ ಹೊಂದಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಒಂದು.
- ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಗೆ ಇದನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸು 16.5 ದಶಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವು ಕಾಲುವೆ ನೀರಾವರಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದು ಬಾವಿಯ ನಂತರ ಎರಡನೆ ನೀರಾವರಿಯ ಮೂಲ
- ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳು:–
- ಪ್ರವಾಹ ಕಾಲುವೆ
- ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ಕಾಲುವೆ
- ಪ್ರವಾಹ ಕಾಲುವೆಗಳು:–
- ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟದೆ ನದಿಗಳಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತೋಡಲಾಗುವುದು.
- ನದಿಗಳು ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವಾಗ ಈ ಕಾಲುವೆಗಳು ಮೂಲಕ ನೀರು ಹರಿಯುವುದು
- ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಕಾಲುವೆಗಳು:–
- ನದಿಗಳಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಕೃಷಿ ಭೂಂಇಗೆ ನೀರನ್ನೊದಗಿಸಲು ತೋಡುವ ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ 'ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಕಾಲುವೆಗಳು' ಎನ್ನುವರು.
- ಇವು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಪಂಜಾಬ್, ರಾಜಸ್ತಾನ, ಹರಿಯಾಣ, ಬಿಹಾರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ.
- ಕೆರೆ ನೀರಾವರಿ:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.
- ಝರಿ, ತೊರೆ & ಹಳ್ಳಗಳು ಹರಿಯುವ ಇಳಿಜಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಒಡ್ಡುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದೇ "ಕೆರೆಗಳು" ಎನ್ನವುರು.
- ಇವನ್ನು ತೂಬಗಳು & ಚಿಕ್ಕ ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸರಬರಾಜು
- ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಅಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ರಾಜಸ್ತಾನ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.
- ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ನದಿ ಕಣಿವೆ ಯೋಜನೆಗಳು:–
- ನದಿ ಕಣೀವೆ ಯೋಜನೆ, ನದಿ–ಉಪನದಿಗಳಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ, ವ್ಯವಸಾಯದ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನಿತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಉದ್ದೇಶಗಳು:–
- ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ
- ಜಲವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ

RAMALINGAPPA L

- ನದಿಗಳ ಪ್ರವಾಹ ನಿಯಂತ್ರಣ
- ನೌಕಾಯಾನದ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು
- ಗೃಹ ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು
- ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು
- ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಮುಖ ವಿವಿದೋದ್ದೇಶ ಕಣಿವೆ ಯೋಜನೆಗಳು:–
- ದಾಮೋದರ ನದಿ ಕಣೀವೆ ಯೋಜನೆ:–
- ಇದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಯೋಜನೆ.
- ಇದು ಬಿಹಾರ & ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ರಾಜ್ಯಗಳ ಜಂಟಿ ಯೋಜನೆ
- ಈ ನದಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದ ಅಪಾರ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ 'ಕಣ್ಣೀರಿನ ನದಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು 2495 ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದದ ಕಾಲುವೆಗಳ ಜಾಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ
- 4.5 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಿದೆ.
- ತಿಲೈಯಾ, ಮೈಥಾನ್, ಕೊನಾರ್ & ಪಂಚೆಟ್ ಹಿಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಬೊಕಾರೋ, ಚಂದ್ರಾಪುರ & ದುರ್ಗಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಖೋತ್ಪನ್ನ ವಿದ್ಯುದಾಗಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.
- ಇದು ಜಾರ್ಖಂಡ್ & ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ರಾಜ್ಯಗಳು ಉಪಯೋಗ ಪಡೆದಿವೆ.
- ಭಾಕ್ರಾ ನಂಗಲ್ ಯೋಜನೆ:–
- ಇದು ಭಾರತಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವಾದ & ಪ್ರಮು ಖ ಯೋಜನೆ
- ಇದು ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ, ರಾಜಸ್ತಾನಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಯೋಜನೆ
- ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಕ್ರಾ & ನಂಗಲ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಸಟ್ಲೆಜ್ ನದಿ' ಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.
- ಭಾಕ್ರಾ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವಾದ (226 ಮೀ) ಅಣೆಕಟ್ಟು.
- ಇದು 3402 ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದದ ಕಾಲುವೆಗಳ ಜಾಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ
- 14.6 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.
- ದೆಹಲಿ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶಗಳು ನೀರಾವರಿ & ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಸೌಲಭ್ಯ.
- ಇದರ ಜಲಾಶಯವನ್ನು "ಗೋವಿಂದ ಸಾಗರ" ಎನ್ನುವರು.
- ಕೋಸಿ ಯೋಜನೆ:–
- ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ:– ಪ್ರವಾಹ ನಿಯಂತ್ರಣ
- ಕೋಸಿ ನದಿಯನ್ನು 'ಬಿಹಾರಿನ ಕಣ್ಣೀರಿನ ನದಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಭಾರತ & ನೇಪಾಳಗಳ ಜಂಟಿ ಯೋಜನೆ
- ಭಾರತ & ನೇಪಾಳ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಹನುಮಾನ ನಗರ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕೋಸಿನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣ.
- ಇದು 8.75 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ
- ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಶೇ 50 ರಷ್ಟು ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೇಪಾಳಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಹಿರಾಕುಡ್ ಯೋಜನೆ:–
- ಒರಿಸ್ಸಾದ ಸಾಂಬಾಲಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ 10 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದ ಮಹಾನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದೆ.
- ಈ ನದಿಯನ್ನು 'ಒರಿಸ್ಸಾದ ಕಣ್ಣೀರಿನ ನದಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು 4801 ಮೀ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು, ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಉದ್ದವಾದ ಅಣೆಕಟ್ಟು.
- ಇದು 2.54 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ.
- ಇದರಿಂದ ಒರಿಸ್ಸಾ, ಬಿಹಾರ, ಛತ್ತಿಸಘಡ ರಾಜ್ಯಗಳು ನೀರಾವರಿ & ಜಲವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದಿವೆ.
- ತುಂಗಭದ್ರಾ ಯೋಜನೆ:–
- ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ:– ನೀರಾವರಿ & ಜಲವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ
- ಇದು ಕರ್ನಾಟಕ & ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಗಳ ಜಂಟಿ ಯೋಜನೆ.
- ಇದನ್ನು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸಪೇಟೆ ಬಳಿ ಮಲ್ಲಾಪುರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಪಂಪಸಾಗರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- 5.5 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಒದಗಿಸಿದೆ.
- ನಾಗಾರ್ಜುನ ಸಾಗರ ಯೋಜನೆ:–
- ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ನಂದಿಕೊಂಡ ಗ್ರಾಮದ ಬಳಿ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಉದ್ದೇಶ:– ನೀರಾವರಿ & ಜಲವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ
- 8.30 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಿದೆ.
- ಕೃಷ್ಣಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಯೋಜನೆ:–

RAMALINGAPPA L

- ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆ.
- ವಿಜಾಪುರ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ರಾಯಚೂರು, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಹಾಗೂ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಯೋಜನೆ
- ಇದನ್ನು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಲಮಟ್ಟಿ ಬಳಿ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣ.
- ಇದನ್ನು ಲಾಲ್‌ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಜಲಾಶಯ ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.
- ನಾರಾಯಣಪುರ ಬಳಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣ.
- ಇದರ ಹೆಸರು 'ಬಸವಸಾಗರ'
- ಒಟ್ಟು 6.47 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
- ನರ್ಮಾದಾ ಕಣಿವೆ ಯೋಜನೆ:–
- ಇದು ಆರಂಭದಿಂದ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ.
- ನರ್ಮಾದ ನದಿ ನೀರಿನ ವಿವಾದದ ಪ್ರಾಧಿಖಾರ ನೇಮಿಸಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ & ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ.
- ಒಟ್ಟು 23 ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಸರದಾರ ಸರೋವರ, ನರ್ಮದಾ ಸಾಗರ & ನರ್ಮದಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಯೋಜನೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ.
- ಇದರಿಂದ ಉತ್ತರ ಗುಜರಾತ್, ರಾಜಸ್ತಾನ & ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ನೀರಾವರಿ & ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸೌಲಭ್ಯ.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಗಳು:–
- ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- 2011ರ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಶೇ 13.9 ರಷ್ಟು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಭಾರತವು 410 ಬಿಲಿಯನ್ ಕಿಲೋವ್ಯಾಟ್ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ 106.68 ಬಿಲಿಯನ್ ಕಿಲೋವ್ಯಾಟ್‌ಗಳಷ್ಟಿದೆ.
- ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು:–
- ಕರ್ನಾಟಕ:– ಶಿವನಸಮುದ್ರ, ತುಂಗಭದ್ರಾ, ಜೋಗ, ಭದ್ರಾ, ಆಲಮಟ್ಟಿ, ಕಾಳಿ (ಸೂಪಾ)
- ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ:– ನಾಗಾರ್ಜುನ ಸಾಗರ, ಶ್ರೀಶೈಲಂ ಯೋಜನೆ, ರಾಮಪಾದ ಸಾಗರ ಯೋಜನೆ, ಸೀಲೇರು ಯೋಜನೆ.
- ತಮಿಳುನಾಡು:– ಮೆಟ್ಟೂರು ಯೋಜನೆ, ಪೈಕಾರ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ, ಪೆರಿಯಾರ್ ಯೋಜನೆ, ಕುಂದ್ಹಾ ಯೋಜನೆ, ಮೋಯಾರ ಯೋಜನೆ, ಕೋಡಯಾರ ಯೋಜನೆ.
- ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ:– ಬನ್‌ಸಾಗರ, ಗಾಂಧೀ ಸಾಗರ, ಪಂಚಯೋಜನೆ.
- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ:– ಟಾಟಾ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ, ಬೀರಾ ಯೋಜನೆ, ವೈತರಣಾ ಯೋಜನೆ, ಕೊಯ್ನಾ ಯೋಜನೆ.
- ಒರಿಸ್ಸಾ:– ಹಿರಾಕುಡ್ ಯೋಜನೆ, ಕೋಲಾಜ ಯೋಜನೆ, ರಂಗಾಲಿ ಯೋಜನೆ, ನಾರಾಜ ಯೋಜನೆ
- ಬಿಹಾರ:– ಕೋಸಿ ಯೋಜನೆ, ಸುವರ್ಣ ರೇಖಾ ಯೋಜನೆ, ತಾವಾ ಯೋಜನೆ.
- ಗುಜರಾತ್:– ಕಕ್ರಪಾರ ಯೋಜನೆ, ಕಾಡನ ಯೋಜನೆ, ಉಕೈಯೋಜನೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಜಾಲ:–
- ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಪೂರೈಕೆ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವಿದ್ಯುತ್ತನ್ನು ಕೊರತೆಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲು 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿದ್ಯುತ್ ಜಾಲ'ವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.
- ಮಳೆಕೊಯ್ಲು ಅಥವಾ ಮಳೆ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣೆ:–
- ಭಾರತವು ಅಪಾರ ಜಲಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
- ಮಳೆಯ ಅವಧಿಯು ಕಡಿಮೆಯಿದೆ.
- ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಜಲಕ್ಷಾಮದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸರಳ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಮಳೆಕೊಯ್ಲು ಅಥವಾ ಮಳೆ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹಣೆ
- ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದನ್ನೇ 'ಮಳೆಕೊಯ್ಲು' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳು:–
- ಮಳೆಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.
- ಉದಾ:– ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಛಾವಣೆಯಿಂದ
- ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ನಂತರ ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು
- ಉದಾ:– ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.
- ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಬಳಕೆಗೆ ಬಳಸುವುದು.
- ಇದರಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀರು ಪೂರೈಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ ಕಡಿಮೆ
- ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂಡಗಳನ್ನು ತೋಡಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.

RAMALINGAPPA L

- ಮಳೆ ನೀರು ಹರಿದು ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಇದರಿಂದ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟವು ಮರುಪೂರಣಗೊಳ್ಳುವುದು.
- ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಹ ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸಣ್ಣ ಹೊಂಡ, ಕೆರೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.
- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಳೆಕೊಯ್ಲು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ರೂಢಿ.
- ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟೆ, ಹೊಂಡಗಳು ಮಳೆ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ವಿಧಾನಗಳು
- ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಜಲಕ್ಷಾಮ ಕಾಣುತ್ತದೆ.
- ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ:-
- ಮಾನವನ ಎಲ್ಲಾ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಒಂದು ಸಂಘಟಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ 'ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ'.
- ಇದರ ಮೂಲ ಗುರಿ:- ಮಾನವನ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ
- 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಮಾನವನ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಇರಬಾರದು ಎಂದು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.
- ಆಗ ಸರ್ಕಾರ ಕೇವಲ ರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಣೆ, ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯ & ಶಾಂತಿ-ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಾಲನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.
- 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಉದಯದೊಂದಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಯಿತು.
- ಸರ್ಕಾರ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ, ವಸತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮುಂದಾದವು.
- ನಿರುದ್ಯೋಗ, ಬಡತನ, ಕೃಷಿಯ ಹಿಂದುಳಿಯುವಿಕೆ, ಆದಾಯ & ಸಂಪತ್ತಿನ ಅಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಅಗತ್ಯ.
- ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ, ವಿದ್ಯುತ್, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯದಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಅಗತ್ಯ.
- ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ, ಉತ್ಪಾದನೆ, ಉದ್ಯೋಗ, ಹೂಡಿಕೆ, ಬೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಏರಿಳಿತಗಳಿಂದ ಕುಡಿದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಏರಿಳಿತಗಳು ಎನ್ನುವರು.
- ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಏರಿಳಿತಗಳಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಗತಿಯತ್ತ ಸಾಗುವುದನ್ನು 'ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗು ಆದಾಯ & ಸಂಪತ್ತು ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ, ನಗರ-ಗ್ರಾಮೀಣ ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾದರೆ ಇದನ್ನು 'ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಮುಖ ತಂತ್ರವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿವೆ.
- 1929ರಲ್ಲಿ ಸೋವಿಯತ್ ರಷ್ಯಾ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ:-
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಬಹುಮುಖ್ಯ.
- ಸರ್ಕಾರವು ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಧ್ಯೆಯೋದ್ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಜನರ ಸುಖವನ್ನು ಗರಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು, ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು 'ಯೋಜನೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಆಧುನಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದವರು ಭಾರತರತ್ನ ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ
- ಇವರು 1934ರಲ್ಲಿ 'ಭಾರತಕ್ಕೆ ಯೋಜಿತ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯೋಜನೆಯ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು.
- ಅದಕ್ಕೆ ಇವರನ್ನು "ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಪಿತಾಮಹ" ಎನ್ನುವರು.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 1950 ರಲ್ಲಿ "ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ" ವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು
- ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ
- ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ:- ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಳಕೆಗೆ ಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷಗಳು ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು 'ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ" ಎಂಬ ಹೆಸರು.
- 1952 ರಲ್ಲಿ "ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿ" ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ
- ಇದು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮತೋಲನವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು:-

RAMALINGAPPA L

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಏಪ್ರಿಲ್ 1, 1951 ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿ.
- ಇಲ್ಲಿಗೆ 11 ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿವೆ.
- ಅದ್ಯ ಏಪ್ರಿಲ್ 1, 2012 ರಿಂದ 12ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ ಇದು 2017ರ ಮಾರ್ಚ್ 31 ಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಯ.
- ಭಾರತದ ಅಭ್ಯ್ವರ್ಸತೆಯ ಮೂಲ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಡತನ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ & ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಗರಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ಉದ್ದೇಶಗಳು:–
- ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
- ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು
- ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಧುನೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಸಾಧನೆ:–
- 20 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯ ವಾರ್ಷಿಕ 3.5 ದರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ.
- ನಂತರ 20 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ 5 ರ ದರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ.
- 1991–2000 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಔಆರ್ಷಿಕ ಶೇ 5.6 ರ ದರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ
- 2001–10ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ 7.3 ರ ದರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ
- 2001–10 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಲಾ ಆದಾಯವು ವಾರ್ಷಿಕ ಶೇ 5.6 ರ ದರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.
- ಕೃಷಿವಲಯದಿಂದ ಶೇ 50 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ಈಗ ಶೇ. 12 ಆಗದೆ.
- ಈಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇವಾವಲಯದಿಂದ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಶೇ. 59 ರಷ್ಟು ಆದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ.
- ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾಧಿಸಳಾಗಿದೆ.
- 2011–12ರಲ್ಲಿ 257.4 ದಶಲಕ್ಷ ಟನ್ನುವಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.
- ಕೈಗಾರಿಕೆ & ಸೇವಾ ವಲಯಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಮದ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಹೆಚ್ಚಿವೆ.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ವಿಜ್ಞಾನ & ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಪ್ರಗತಿ ಕಂಡಿದೆ.
- ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸೇವಾವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.
- ತಂತ್ರಜ್ಞರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಹೊರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ
- ಭಾರತದ ರಫ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಕೆ & ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಸರಕುಗಳ ರಫ್ತು ಹೆಚ್ಚಿದೆ.
- ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಸಮಾನತೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ.
- 11ನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ "ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ" ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಜನರ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಜೀವಿತಾವಧಿ & ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.
- ಶಿಶು ಮರಣ & ತಾಯಂದಿರ ಮರಣದರಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.
- ಜನನ ಮತ್ತು ಮರಣಗಳಲ್ಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬೆಳವಣೀಗೆ ದರ ಇಳಕೆ.
- ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮುಂದುವರೆಕೆ:–
- ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ವಿಫಲ.
- ಬಡತನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಲ್ಲ.
- ಬಡವ & ಶ್ರೀಮಂತರ ನಡುವಿನ ಅಸಮಾನತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಕನಸಿನ ಮಾತಾಗಿದೆ.
- ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.
- ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ:–
- ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ:– ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ.
- ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದರೆ, ಶೀಘ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಗತಿ' ಎಂದರ್ಥ.
- 1967–70 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಆದಂತಹ ಶೀಘ್ರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು 'ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ' ಎನ್ನುವರು.
- 1967ರಲ್ಲಿ 74 ದಶಲಕ್ಷ ಟನ್ನುವಗಳಷ್ಟಿದ್ದ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯು 1970ರ ವೇಳೆಗೆ 108 ದಶಲಕ್ಷ ಟನ್ನುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಯಿತು.
- ಇದು ಹಸಿರು ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಾದ ಪ್ರಗತಿಯಾದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ 'ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯು 'ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಬೀಜಗಳ' ಬಳಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿದೆ.

- 1960ರ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ "ಡಾ. ನಾರ್ಮನ್ ಬೋರ್ಲಾಂಗ್" ಎಂಬ ಜರ್ಮನ್ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಬೀಜಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಯಿತು.
- ಈ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದ ಮೆಕ್ಸಿಕೋ & ತೈವಾನ್ ದೇಶಗಳು ಗೋಧಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ.
- 1965–66 ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಭೀಕರ ಬರಗಾಲದ ಪರಿಣಾಮ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆ.
- ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.
- ಇದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 1966 ರಲ್ಲಿ ಗೋಧಿಯ ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ, ದೆಹಲಿ, ರಾಜಸ್ತಾನ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿತು.
- ಹೆಚ್ಚು ಇಳುವರಿ ಬೀಜಗಳ ಬಳಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆ ತರಲಾಯಿತು.
- ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು, ಗೋಧಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿತು.
- ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಈ ಸುಧಾರಿತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು "ಸುಗ್ಗಿ ಪೂರ್ವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ" ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಿತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತರಲು ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಿ "ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್" ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯ.
- ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು "ಭಾರತದ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪಿತಾಮಹ" ಎನ್ನುವರು.
- ಸುಧಾರಿತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗೋಧಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಭತ್ತ, ಜೋಲ, ರಾಗಿ, ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲು ಪ್ರೇರಣೆ.
- ಇದನ್ನು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.
- ಇದರಿಂದ 80 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಸಾಧಿಸಿತು.
- ಹಸಿರುಕ್ರಾಂತಿಯ ಲಾಭ ಕೇವಲ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರಿಗೆ ತಲುಪಿ, ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ತಲುಪಲಿಲ್ಲ.
- ಕಾರಣ, ಸುಧಾರಿತ ಬೀಜ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಬಡವರಿಗೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.
- ಸರ್ಕಾರ ಸಣ್ಣ & ಬಡ ರೈತರಿಗೂ ಇದರ ಲಾಭ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು "ಸಹಾಯ ಧನ" ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿ.
- ಸರ್ಕಾರವು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಜ, ಗೊಬ್ಬರ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ, ಯಂತ್ರೋಪರಕಣಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲಾಯಿತು.
- ರೈತರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕು & ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಮೂಲಕ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಒದಗಿಸಲು ಮುಂದಾಯಿತು.
- ಇದು ಎಲ್ಲಾವರ್ಗದ ರೈತರು ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಿತು.
- ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಬೆಲೆಗಳ ಇಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ರೈತರಿಗೆ ನಷ್ಟ.
- ರೈತರಿಗೆ ನ್ಯಾಯೋಚಿತ ಬೆಲೆ ದೊರಕಿಸುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯ.
- ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕಾಯಿತು.
- ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಲು ಉಗ್ರಾಣ & ಶೈತ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿತು.
- ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಸಂಸ್ಕರಣೆ & ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ತರಲಾದ ಸುಧಾರಿತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು "ಸುಗ್ಗಿ ನಂತರದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ" ಎನ್ನುವರು.
- ಕೃಷಿ ವಲಯ ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳು:–
- ರೈತರಿಗೆ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನ ಬಳಕೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
- ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ, ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ.
- ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಜೈವಿಕ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಗಳ ಬಳಕೆ.
- ಇದನ್ನು ಎರಡನೇ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ ಅಥವಾ ಸದಾ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಉತ್ಸಾಹಿ ರೈತರು ಸಾವಯವ ಕೃಷಿ & ಶೂನ್ಯ ಬಂಡವಾಳ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿ & ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ ವಿಧಾನ ಅಳವಡಿಕೆ
- ನೀತಿ ಆಯೋಗ:–
- ಇದನ್ನು ಭಾರತದ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಬದಲಿಗೆ ಜನವರಿ 1, 2015ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಇದು ತಳಮಟ್ಟದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದರ ಧ್ಯೇಯಗಳು:– 15 ವರ್ಷಗಳ ಮಾರ್ಗ ನಕ್ಷೆ, 7 ವರ್ಷಗಳ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ಯೋಜನೆ & ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನಿ ಇದರ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಇದರ ದಿನವಹಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶಗಳು:–
- ಸರ್ಕಾರದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀತಿ ಚಿಂತಕರ ಛಾಡಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ.
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿಋದ್ಧಿಯನ್ನು ವೇಗಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಕೆಳಮಟ್ಟದಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ ನಿರ್ಮಾಣ.
- ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮೂಲಕ ಅಹಕಾರಿ ಫೆಡರಿಲಿಸಂನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ.
- ಲಕ್ಷಣಗಳು:–
- ಸಂಶೋಧನೆ & ನಾವಿನ್ಯ ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಜ್ಞಾನ & ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
- ಕಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅಬೀವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ಅಟಲ್ ನಾವಿನ್ಯ ಮಿಷನ್ & ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ & ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸಂಸ್ಥೆ & ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆ
- ಕಾರ್ಮಿಕ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ
- ಇವು ಇದನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತವೆ.
- ನೀತಿ ಆಯೋಗದ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳು:–
- ನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು
- ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ
- ಚಿಂತಕರ ಕೂಟ & ಜ್ಞಾನ & ನಾವಿನ್ಯ ಸಮೂಹ
- ಬ್ಯಾಂಕ್ ವ್ಯವಹಾರಗಳು:–
- ಇವು ಸು. ಎರಡು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
- ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪದವು ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
- ಗ್ರಾಹಕರ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೇಕಾದಾಗ ನೀಡುವುದು.
- ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿ ಬಡ್ಡಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ಇವು ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳ ವಿವಿಧ ಹಣ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ.
- ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎಂದರೇನು?
- ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪದವು ಇಟಾಲಿಯನ್‌ನ "ಬ್ಯಾಂಕೊ" ಅಥವಾ ಫ್ರೆಂಚ್‌ನ "ಬ್ಯಾಂಕ್" ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಬಂದಿದೆ.
- ಇವುಗಳ ಅರ್ಥ "ಬೆಂಚು ಅಥವಾ ಹಣವನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಟೇಬಲ್"
- ಇದು ಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸಾಲದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು 'ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್' ಎನ್ನುವರು.
- ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳು:–
- ಹಣದ ವಹಿವಾಟು
- ವ್ಯಕ್ತಿ/ಸಂಸ್ಥೆ/ಕಂಪನಿ
- ಠೇವಣೀಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು.
- ಪಾವತಿ & ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವುದು
- ಏಜೆಂಟ್ ಅಥವಾ ಏಜೆಂಟ್ ನಿಯೋಜನೆ & ಉಪಯುಕ್ತ ಸೇವೆ
- ಲಾಭ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಭಾವನೆ
- ನಿರಂತರ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಕಾರ್ಯಗಳು
- ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕೊಂಡಿ
- ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಹಾರ
- ಹೆಸರಿನ ಗುರುತು.
- ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಕಾರ್ಯಗಳು:–
- ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಅಥವಾ ಇತರರಿಂದ ಠೇವಣಿಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ & ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು
- ಹಣವನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು.
- ಚೆಕ್ಕು & ಹುಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಣ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವುದು
- ಹುಂಡಿಗಳನ್ನು ಸೋಡಿ ಮಾಡುವುದು.
- ಭದ್ರತಾ ಕಪಾಟುಗಳನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗ ಕೊಡುವುದು.
- ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.
- ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುಪರ್ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಸಾಲಪತ್ರಗಳನ್ನು & ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು
- ಸರ್ಕಾರದ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.
- ಬ್ಯಾಂಕರನಿಗೂ & ಗ್ರಾಹಕರಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ:–
- ಎರಡು ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳು:–
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಬಂಧ:–
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಬಂಧ (ಸಾಲಿಗ & ಸಾಲಗಾರನ ಸಂಬಂಧ)

RAMALINGAPPA L

- ಸಹಾಯಕ ಅಥವಾ ಉಪಕಾರ ಸಂಬಂಧ (ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಅಥವಾ ನಿಕ್ಷೇಪಧಾರಿ & ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ)
- ಕಾರಬಾರಿ ಅಥವಾ ನಿಯೋಗಿ & ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಸಂಬಂಧ
- ವಿಶೇಷ ಸಂಬಂಧ:–
- ಚೆಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮನ್ನಣೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಗ್ರಾಹಕನ ಲೆಕ್ಕಗಳ ಗೋಪ್ಯತೆ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೇವೆಗಳು:–
- ಆಮಾ ಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು.
- ಖಾಸಗಿ ಸಾಲಗಳು
- ಮನೆ ಕಟ್ಟಲು ಅಥವಾ ವಾಹನ ಖರೀದಿಸಲು ಸಾಲ ಕೊಡುವುದು
- ಪರಸ್ಪರ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.
- ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಲಗಳು
- ಭದ್ರತಾ ಅಥವಾ ರಕ್ಷಣಾ ಕಪಾಟುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು
- ಡೆಬಿಟ್ ಕಾರ್ಡ್
- ಭರವಸೆ ಸೇವೆಗಳು
- ಸಹಿಗಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹಾಕುವುದು.
- ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಹಾರ:–
- ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು:–
- ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು 'ಬ್ಯಾಂಕು ವ್ಯವಹಾರ' ಎನ್ನುವರು.
- ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಗ್ರಾಹಕರ ಹಣವನ್ನು ಠೇವಣಿಗಳಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಠೇವಣಿ ಸಂಗ್ರಹ ಹಣವನ್ನು ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಸಾಲವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಈ ಸಾಲಗಳನ್ನು "ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ" ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ.
- ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು 'ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಬ್ಯಾಂಕ್' & ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ತಾಯಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ದೇಶದ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕಾಗಿದೆ.
- ಇದು ಹಣಕಾಸಿನ ನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಜಾಲ:–
- ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಮೂಹಗಳು
- 21 ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- 21 ಖಾಸಗಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- 19 ವಿದೇಶಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ & ಖಾಸಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ಇವು 8000 ಉಪಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ.
- ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು ಬ್ಯಾಂಕ್ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಅಂಕಿತಕ್ಕೆ ತಂದಿರುವುದು.
- ಭಾರತೀಯ ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆ "ಭಾರತೀಯ ಅಂಚೆ ಬ್ಯಾಂಕ್" ಜಾಲವನ್ನು ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಾರಂಭ
- ಶೇ 90 ರಷ್ಟು ಗ್ರಾಮಾಂತರ & ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭ
- ಅಂಚೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳು:–
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉಳಿತಾಯ ಪತ್ರಗಳು
- ಅಂಚೆ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಗಳು
- ಕಿಸಾನ್ ವಿಕಾಸ ಪತ್ರಗಳು
- ಮಹೆಯಾನ ತೀರು ಠೇವಣಿಗಳು
- ಅಂಚೆ ವಿಮೆ
- ನಿವೃತ್ತ ವೇತನ
- ಹಣವನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು.
- ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ವಿಧಗಳು:–
- ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕು ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯ ರಿಜರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್
- ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ಭೂ–ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ವ್ಯವಸಾಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ಸ್ಥಳೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು (ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರು/ಸಾಹುಕಾರರು)
- ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಬಹುದಾದ ವಿವಿಧ ಖಾತೆಗಳು:–
- ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆ
- ಚಾಲ್ತ ಖಾತೆ
- ಆವರ್ತ ಠೇವಣಿ ಖಾತೆ
- ನಿಶ್ಚಿತ ಠೇವಣಿ ಖಾತೆ
- ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆ:–
- ಇದನ್ನು ವೇತನ ಪಡೆಯುವವರು, ಒಂದು ನಿಯಮಿತ ಆದಾಯ ಹೊಂದಿರುವ ಜನ ತೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಇದರ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರು, ಪಿಂಚಣಿದಾರರು ತೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಇದು ಜನರು ಹಣ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ.
- ಇದರ ಗರಿಷ್ಠ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಪರಿಮಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಹಣ ಪಡೆಯಲು ಚೆಕ್ಕು ಪುಸ್ತಕ/ಹಣ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವ ಚೀಟಿ ಬಳಕೆ
- ಚಾಲ್ತಿ ಖಾತೆ:–
- ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬ್ಯಾಂಕ್ ವಹಿವಾಟು ನಡೆಸುವ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು, ವಾಣಿಜ್ಯ & ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ತೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಠೇವಣಿಗಳ ಮರುಪಾವತಿ & ಬೇಡಿಕೆ ಹಿಂಪಡೆಯಲು/ಉಪಸರ್ಗ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಹಣ ಹಿಂಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ.
- ಹಣವನ್ನು ದಿನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬಾರಿಯಾದರೂ ತುಂಬಬಹುದು & ಎಷ್ಟು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಇದರ ಠೇವಣೀಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಬಡ್ಡಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ
- ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ಸೇವಾ ಶುಲ್ಕ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ಆವರ್ತ ಠೇವಣಿ ಖಾತೆ:–
- ಇದನ್ನು ಭವಿಷ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿನದಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಲು ತೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಭವಿಷ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳು ಠೇವಣಿ ಜಮಾ ಮಾಡುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳ ವಿವಾಹ, ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳ ಖರೀದಿ, ನೆಲ ಕಾರು ಕೊಳ್ಳಲು.
- ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಠೇವಣಿ ಹಣಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ನಿಶ್ಚಿತ ಠೇವಣಿ ಖಾತೆ:–
- ಇದನ್ನು ಒಂದು ನಿಗಧಿತ ಅವಧಿಗೆ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಠೇವಣಿದಾರರಿಗೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು, ಆರು ತಿಂಗಳು, ಒಂದು ವರ್ಷ, ಐದು ವರ್ಷ, ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು.
- ಇದನ್ನು ನಿಗಧಿತ ಅವಧಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಬಡ್ಡಿ ದರ ಅವಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.
- ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆರೆಯುವ ವಿಧಾನ:–
- ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಬ್ಯಾಣಕ್ ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು
- ನಿಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಅರ್ಜಿ–ಖಾತೆ ತೆರೆಯುವ ಲೆಕ್ಕದ ನಮೂನೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ:–
- ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸಮ ಉದ್ಯೋಗ, ವಯಸ್ಸು ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು
- ಅರ್ಜಿ ಜೊತೆ ನಿಮ್ಮ 2–3 ಸಹಿಯ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಸಹಿ ಕಾರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು
- ಇತ್ತೀಚಿನ ನಿಮ್ಮ 2–3 ಭಾವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಬೇಕು
- 2–3 ಜನರು ಕೂಡಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲರ ಸಹಿ, ಭಾವಚಿತ್ರ, ವಿವರ ನೀಡಬೇಕು
- ಪರಿಚಿತರ ಉಲ್ಲೇಖನವನ್ನು ಕೊಡುವುದು:–
- ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಖಾತೆ ಹೊಂದಿರುವ/ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕು
- ಇದು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ರಕ್ಷಣಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಶ್ಯಕ.
- ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ನಮೂನೆಯನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು.
- ಅಧಿಕಾರಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ
- ಇದಕ್ಕೆ ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ, ಇತ್ತೀಚಿನ ವಿಳಾಸ ಗುರುತು, ಪಾನ್‌ಕಾರ್ಡ್ & ಆಧಾರ್ ಕಾರ್ಡ್ ನೀಡಬೇಕು
- ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಠೇವಣಿ:–
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಠೇವಣೀಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಈ ಹಣ ಪಾವತಿಗೆ ಒಂದು ನಮೂನೆ ಇದ್ದು ಇದನ್ನು 'ಚಲನ್' ಎನ್ನುವರು.
- ನಿಶ್ಚಿತ ಖಾತೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಭರ್ತಿಮಾಡಬೇಕು.
- ಆವರ್ತ ಖಾತೆಗೆ ಪಾಸ್ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆ & ಚಾಲ್ತಿ ಖಾತೆಗೆ ಹಣ ಹಿಂಪಡೆಯಲು ಚೆಕ್ ಪುಸ್ತಕ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವದರಿಂದ ಆಗುವ ಅನುಕೂಗಳು:–
- ಹಣದ ಭದ್ರತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ.
- ಹಣದ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಖಾತೆ ಹೊಂದಿರುವವರು ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
- ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ
- ಬ್ಯಾಂಕು ಖಾತೆದಾರರು ಭದ್ರತಾ ಕಪಾಟುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಬ್ಯಾಂಕು ವ್ಯವಹಾರಗಳು:-
- ಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಬ್ಯಾಂಕು ಉಳಿತಾಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಸಾಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಖಾತೆ ಹೆಸರಿನ ಕ್ರಾಸ್ ಮಾಡಿದ ಚೆಕ್ಕು & ಹುಂಡಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಖಾತೆಗೆ ಜಮಾ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಚೆಕ್ಕು/ಹುಂಡಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಹಣವನ್ನು ಚೆಕ್/ಚೀಟಿಯ ಮೂಲಕ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಹಣವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಲು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಎ.ಟಿ.ಎಂನ ಡೆಬಿಟ್ & ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡುಗಳು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿವೆ.
- ಖಾತೆದಾರನು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಸ್ಥಿರ ಆದೇಶದ ಮೂಲಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಸಂದಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಆದೇಶಿಸಬಹುದು.
- ಉದಾ:- ವಿಮಾ ಕಂತಿನ ಪಾವತಿ, ವರಮಾನ ತೆರಿಗೆ ಪಾವತಿ, ವಿದ್ಯುತ್ ಬಿಲ್ಲು, ದೂರವಾಣಿ ಬಿಲ್ಲು
- ನಿಗಧಿತ ದರದಲ್ಲಿ ದಿನವಹಿ, ಮಾಹೆಯಾನ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕ, ಅರ್ಧವಾರ್ಷಿಕ, ವಾರ್ಷಿಕ ಬಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಜಮಾ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಅರ್ಧವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಏಪ್ರಿಲ್ & ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಅಥವಾ ಫೆಬ್ರವರಿ & ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡಿ ಪಾವತಿ.
- ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಅದೇ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಇತರೆ ಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಖಾತೆದಾರರ ಆದೇಶದಂತೆ ಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಅವಕಾಶ.
- ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ.
- ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಲು ಪಾಸ್‌ಪುಸ್ತಕ, ಚೆಕ್ಕು ಹಾಳೆಗಳು, ಎ.ಟಿ.ಎಂನ ಡೆಬಿಟ್ & ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಡುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕು.
-
- ಅ
- ಅ
- ಅ

- ಜಾಗತಿಕ ಸವಾಲುಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ:-
- ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ ನಂತರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವ & ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವ ಪತನವಾಯಿತು.
- 1945ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ ಆರಂಭ
- ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:-
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ
- ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೈಪೋಟಿ
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ
- ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿ
- ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ:-
- ಮಾನವತಾವಾದಿಗಳು ಜನ್ಮತಃ ಅಥವಾ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬರುವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.
- ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಹುತೇಕ ಮಂದಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ.
- ಕಾರಣ:- ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ,ವರ್ಣ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗಳನ್ನು ಕಾರಣವಾಗಿಸಿವೆ.
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಠಿ ನೀಡಿದ ಅಂಶಗಳು:-
- 1776ರ ಅಮೇರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯುದ್ಧ
- 1789ರ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿ
- 1917ರ ರಷ್ಯಾಕ್ರಾಂತಿ
- 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಥಮಾರ್ಧದ ಭಾರತ & ಇತರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಹೋರಾಟ
- 1948ಎ ಡಿಸೆಂಬರ್ 10ರ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉದ್ಘೋಷಣೆ ಒಂದು ಮೈಲುಗಲ್ಲು
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ:-
- ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಭಾರತ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿದೆ
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾಧಿಸಿದೆ.
- ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಪದ್ಧತಿ, ಮಾನವರ ಮಾರಾಟ, ಮಕ್ಕಳ ದುಡಿಮೆ, ಮಹಿಳಾ ಶೋಷಣೆ ಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ.

- ಬದುಕುವ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು, ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಯ ಹಕ್ಕು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳೆನಿಸಿವೆ.
- ಆದರೆ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರಾಕರಣೆ ಕಾಣಬಹುದು.
- ಜನಾಂಗ ಹತ್ಯೆ, ವಿವಿಧ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಭಾರತ ವಿರೋಧಿಸಿದೆ.
- ಜಾಗತಿಕ ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಯತ್ನಿಸಿದೆ.
- ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪೈಪೋಟಿ:–
- 'ಅಣ್ವಸ್ತ್ರಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೊಣೆಗಾಣಿಸಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಯುದ್ಧ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ' ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ.
- ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಶಾಸ್ತ್ರೀಕರಣ ಇಂದಿನ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಉಳುವಿಗೆ ಅಗತ್ಯ.
- ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ತೀವ್ರ ಪೈಪೋಟಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಕರಣ ಒಂದೇ ಉಪಾಯ
- ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಕರಣ ಎಂದರೆ:– ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಾ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಡಿತಗೊಳಿಸುವ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವ ನೇರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭಯ, ಅಸ್ಥಿರತೆ, ಚಡಪಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವ ತಲೆದೊರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಕರಣ ಪ್ರಚಲಿತ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ.
- ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳು & ಮದ್ದುಗುಂಡುಗಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ನಷ್ಟದಾಯಕ.
- ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಐಸನ್ ಹೋವರ್:– "ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ಜಗತ್ತು ಕೇವಲ ಹಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪೋಲು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬೆವರನ್ನು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬುದ್ದಿವಂತೆಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಆಸೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ" ಎಂದರು.
- ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ:–
- ಭಾರತ ಒಂದು ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
- ಜಾಗತಿಕ ಸುರಕ್ಷಯೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧಗಳ ನಿವಾರಣೆ ಅಗತ್ಯ.
- 1963ರ ಬಳಿಕೆ ಅಮೇರಿಕಾ & ರಷ್ಯಾ ಬಣಗಳು ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ.
- ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕ ಶಸ್ತ್ರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಒಪ್ಪಂದ (ಸಾಲ್ಟ್)
- ಪಾಕ್ಷಿಕ ಪ್ರಯೋಗ ನಿಷೇಧ ಒಪ್ಪಂದ
- ಸಮಗ್ರ ಪರೀಕ್ಷಣಾ ನಿಷೇದ ಒಪ್ಪಂದ (ಸಿಟಿಬಿಟಿ)
- ಫಲಿಕೆ ನಿಷೇಧ ಒಪ್ಪಂದ
- ಹೀಗೆ "ಪರಸ್ಪರ ನಿಶ್ಚಿತ ನಾಶ"ದ ವಿರುದ್ಧ ಭಾರತವು ಸೇರಿ ಎಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಪ್ರಯತ್ನ ಅವಶ್ಯಕ.
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ:–
- ಅರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವ & ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವದ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಳುವಳಿ.
- ಐರೋಪ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಆಫ್ರಿಕಾ, ಏಷ್ಯಾ, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸವಾಹತು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ತೀರ ಹಿಂದುಳಿದವು.
- 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಭಾಗದವರೆಗೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಕುಂಠಿತವಾಗಿತ್ತು.
- ಆದರೆ ಇವು ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ & ಸಂಪರ್ಕ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಲು ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆ ತಲೆದೋರಿತ್ತು.
- ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶೀ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರ ತೀರ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು.
- ಈ ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ 1945ರ ಬಳಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಧ್ರುವೀಕರಣ ಆಧರಿಸಿ ಅಮೇರಿಕಾ & ರಷ್ಯಾದ ಗುಂಪುಗಳು ಸಹಾಯ ಆರಂಭಿಸಿದವು.
- ಆದರೆ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಬಡತನ & ಮುಂದುವರೆದ ದೇಶಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಸಾಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಯಿತು.
- ಭಾರತದ ಪಾತ್ರ:–
- ಭಾರತ ಅಲಿಪ್ತ ನೀತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿತು.
- ಯಾವುದೇ ಷರತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೇ ಮುಂದುವರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೇರವು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು.
- ಹೀಗೆ ಭಾರತ ಹಿಂದುಳೀದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಭಾರತ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಪಯತ್ನಿಸಿತು.
- ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಬಂಡವಾಳವೂ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹರಿದು ಬರುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿತು.
- ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತು ಎಂಬ ವಿಚಾರ 'ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳು' ಎಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದರಿಂದ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳು, ಆಹಾರ, ಬಂಡವಾಳ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಲಕರಣೆ, ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗ ಅವಕಾಶಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವು.

RAMALINGAPPA L

- ಮುಂದುವರೆದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅನ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಅನಗತ್ಯ ವೆಚ್ಚ, ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರ, ಅಸಮರ್ಪಕ ಪೈಪೋಟಿ, ಜಾಗತೀಕರಣಗಳಿಂದ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪರಿಣಾಗಳು ಬೀರಿದವು.
- ಭಾರತ ಎಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯಾ & ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಭಯೋತ್ಪಾದಕತೆ:–
- ಇದನ್ನು ಭೀತಿವಾದ ಅಥವಾ ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.
- ಇದು ಬಲಪ್ರಯೋಗದ ಒತ್ತಡ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ.
- ಇದು ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಅಥವಾ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ & ಸೊತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅಪಾರ ಹಾನಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವ ಮಾನಸಿಕ ವೇದನೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ & ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.
- ಉಗ್ರಗಾಮಿ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಭಯದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದ ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯೇ 'ಭಯೋತ್ಪಾದಕೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಈ ಸಂಘಟಿತ ಹಿಂಸೆಯ ಕೃತ್ಯಗಳು ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರ & ಸಮಾಜದ್ರೋಹಿ ಎನಿಸಿವೆ.
- 2001ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ವಿಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರದ ಧ್ವಂಸ & ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರಣಿಬಾಂಬು ಸ್ಫೋಟಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಳಕಾರಿ ಸಂಗತಿಗಳು.
- ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರೆಪಿತ ಅಂಶಗಳು:–
- ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲಭೂತ ಚಿಂತನೆ
- ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ
- ತೀವ್ರ ಎಡಪಂಥೀಯ ವಿಚಾರ
- ನಾಡ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಛಲ
- ವರ್ಣದ್ವೇಷ ನೀತಿ
- ಈ ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವವು,
- ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಗರಿಕರ ಮೇಲೆ
- ಮಿಲಿಟರಿ ಪಡೆಗಳ ಮೇಲೆ
- ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷಾವಾರು, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಜನಾಂಗೀಯ ಅಥವಾ ವರ್ಣದವರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಸಾವು ನೋವು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವವು ಭಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ & ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಅಧಿಕ ಸ್ಫೋಟಕ ವಸ್ತು, ವಿಷಾನಿಲವನ್ನು ಬಳಸಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.
- ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳು ಗುಪ್ತಚರರನ್ನು ಹಾಗೂ ರತಬೇತು ಜಾಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಇವರು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಸಾರಿಗೆ–ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
- ಇವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿ & ಸಂಘಟನೆಗೆ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಿಗುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಾಣಗಳು:–
- ರಸ್ತೆಸಾರಿಗೆ
- ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ
- ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾನ
- ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳು
- ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಜನಜಂಗುಳಿ
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರದೇಶ
- ಇದು ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಯುದ್ಧ ಎನ್ನಬಹುದು.
- ಉಗ್ರಗಾಮಿಗಳ ಹೀನ ಕೃತ್ಯಗಳು:–
- ಆತ್ಮಾಹುತಿ ದಾಳಿ
- ವಿಮಾನಕಳ್ಳತನ
- ಗುಂಡಿನಕಾಳಗ
- ಬಾಂಬುದಾಳಿ
- ಮುಗ್ಧ ಜನರನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇರಿಸುವಿಕೆ
- ಭಾರತ:–
- ಭಾರತ ಉಗ್ರಗಾಮಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹಳ ತುತ್ತಾಗಿದೆ.
- ಕಾಶ್ಮೀರ, ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮಿಜೋರಾಮ್, ಅಸ್ಸಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ತಲೆ ಎತ್ತಿದೆ.
- 2007 ನವೆಂಬರ್ 26 ಮುಂಬೈ ತಾಜ್‌ಹೋಟಲ್ ದಾಳಿ
- ರೈಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾನ ದಾಳಿ
- ದೆಹಲಿಯ ಸಂಸತ್ ಭವನದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ
- ಹೈದರಾಬಾದ್, ಚೈನ್ನೈ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಬುದ್ಧಗಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತ್ಯ
- ನಕ್ಸಲವಾದಿಗಳು ಭೀಕರವಾದ ಭಯೋತ್ಪಾದಕತೆ ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ.

RAMALINGAPPA

- ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಚೈನಾಗಳು ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತವೆ.
- ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತ ಅನ್ಯರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮೇಲಿನ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ನಮ್ಮ ಕೇಂದ್ರ & ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಇದರ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ.
- ಭೀತಿವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದ ಪಡೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದೆ.
- ಶಾಂತಿ ಪ್ರಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾದ ಭಾರತ ಭಯೋತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಮನುಕುಲದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ, ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಯಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಕ್ಷುಲಕ ಹಾಗೂ ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಪ್ರೇಮ, ತ್ಯಾಗಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಅಪಾರ.
- ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ(ಯು.ಎನ್.ಓ)
- ಒಂದನೇ ವಿಶ್ವಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಜಾಗತಿಕ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ "ಲೀಗ್ ಆಫ್ ನೇಷನ್ಸ್" ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.
- ಆದರೆ 1939ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಆರಂಭದೊಂದಿಗೆ ಇದು ನಾಶವಾಯಿತು.
- ಆಗ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ:-
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮುಂದಾದವರು:-
- ಇಂಗ್ಲೇಂಡಿನ ವಿನ್‌ಚರ್ಚಿಲ್
- ರಷ್ಯಾದ ಜೋಸೆಫ್ ಸ್ಟಾಲಿನ್
- ಅಮೇರಿಕಾದ ಫ್ರಾಂಕ್ಲಿನ್ ಡಿ ರೂಸ್‌ವೆಲ್ಟ್
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ ಎಂಬ ಪದ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 'ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಫ್ರಾಂಕ್ಲಿನ್ ಡಿ ರೂಸ್‌ವೆಲ್ಟ್ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ತಂದರು.
- 1942 ಜನವರಿ 1 ರಂದು 26 ದೇಶಗಳು ಸಹಿಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಪದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು.
- ಈಗ ಇದನ್ನು "ವಿಶ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- 1945 ಜೂನ್ 26ರಂದು ಸ್ಯಾನ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸನ್ನದಿಗೆ 51 ದೇಶಗಳು ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ನೀಡಿದರು.
- 1945 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 24 ರಂದು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದಯ
- 193 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆದಿವೆ.
- ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ನಗರದಲ್ಲಿದೆ.
- ಉದ್ದೇಶಗಳು:- ಇದು ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ದಾಖಲೆ.
- 19 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ
- 111 ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- "ವಿಶ್ವದ ಜನಸಮುದಾಯವೆನಿಸಿದ ನಾವು ----" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಉದ್ದೇಶಗಳು:-
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ & ಸುಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರಸ್ಪರ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಂಬಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಪರಿಹಾರ
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯ & ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳ ಷರತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಒದಗಿಸುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:-
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ:-
- ರಚನೆ:-
- ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಂಸ್ಥೆ
- ಪ್ರತಿ ರಾಷ್ಟ್ರ 5 ಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು
- ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕು
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಪ್ರಥಮ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, 17 ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು, 7 ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿಗೆ ಏಳು ಮಂದಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಆರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಅಧಿವೇಶನ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡು ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಮೂರನೇ ಎರಡಂಶದಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಅನುಮೋದನೆ
- ಕಾರ್ಯಗಳು:-
- ವಾರ್ಷಿಕ ಆಯ್ಯವಯ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯಬೇಕು
- ತುರ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಬೇಕಿದ್ದರೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸತ್ತಿನ ರೀತಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ

RAMALINGAPPA

- ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಮುಖ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಭದ್ರತಾ ಸಮಿತಿ:–
- ರಚನೆ:–
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ ಎನ್ನುವರು
- ಇದು 15 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಅಮೇರಿಕಾ, ರಷ್ಯಾ, ಬ್ರಿಟನ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್ & ಚೀನಾ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು
- 10 ಮಂದಿ ಹಂಗಾಮಿ ಸದಸ್ಯರು 2 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ ಆರಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಪ್ರತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ನಿಧಾರಕ್ಕೂ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮ್ಮತಿ ಬೇಕು.
- ಭಾರತ ಕೂಡ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಕಾರ್ಯಗಳು:–
- ಜಾಗತಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಶಾಂತಿಯುತ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಯತ್ನ
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಶಾಂತಿಪಾಲನೆ ಪಡೆಯನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶತನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಉಮೇದುವಾರಿಕೆಗೆ ಹಸರು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಿತಿ:–
- ಇದರಲ್ಲಿ 54 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.
- 18 ಮಂದಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ 3 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಆರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.
- ಒಬ್ಬರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಕಾರ್ಯಗಳು:–
- ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಆರೋಗ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ & ವರದಿ ಮಾಡುವಿಕೆ.
- ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಬಗ್ಗೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ವಸತಿ ಸಮಸ್ಯೆ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ.
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಗ್ಗೆ & ಮೂಲಭೂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವುದು.
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘ, ಆಹಾರ & ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಥೆ, ಜಾಗತಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ಮಾಡುವುದು.
- ದತ್ತಿ ಸಮಿತಿ(ಟ್ರಸ್ಟಿಶಿಪ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್):–
- ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಉಪಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಸಹಾಯಕ ಸಂಸ್ಥೆ
- ಟ್ರಸ್ಟ್ ಆಶ್ರಿತ ಪ್ರದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.
- ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಈಗ ಇದು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಕಾರಣ ಯಾವುದೇ ದತ್ತಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯ:–
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ
- 15 ಮಂದಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿದ್ದರು.
- ಅಧಿಕಾರದ ಅವಧಿ 9 ವರ್ಷಗಳು
- ಇವರು ಮರು ಆಯ್ಕೆಗೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಇದರ ಕಛೇರಿ ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ಹೇಗ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- 3 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷ & ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಮುಖ್ಯನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಬಹುಮತದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಇದರ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಕೈಗೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
- ನ್ಯಾಯಾ ತೀರ್ಪುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕಾನೂನು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ನೈತಿಕ & ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಈ ನ್ಯಾಯಲಯ ನಿರ್ಣಗಳ ಮಹತ್ವ
- ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಸುವಂತಿಲ್ಲ
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ & ಸುಭದ್ರತೆಗೆ ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ.
- ಸಚಿವಾಲಯ:–
- ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗ ಈ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.
- ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ಈ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು.
- ಇವರನ್ನು ಭದ್ರತಾ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು 5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಆರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯಾಲಯವು ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಜಿನೇವಾ, ವಿಯೆನ್ನಾ, ನೈರೋಬಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಕೆಗಳಿವೆ
- ದಿನನಿತ್ಯ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆ & ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಚಿವಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ.
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಧನೆಗಳು:–
- ಶಾಂತಿಸ್ಥಾಪನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು:–
- ಹಲವು ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದೆ.
- ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯರ ಒಮ್ಮತದ ಕೊರತೆ & ಜಾಗತಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ ಸಾಧನೆಯು ಮಿಶ್ರರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
- ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಯುದ್ಧ ಸ್ತಂಭನರೇಖೆಯ ವೀಕ್ಷಕರ ಅಥವಾ ಶಾಂತಿ ಪಡೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.
- ಸುಯೆಜ್ ಕಾಲುವೆ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು
- ಇರಾನ್ ಸಂಘರ್ಷ
- ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಪ್ಯಾಲಿಸ್ಟೈನ್, ಕೊರಿಯಾ, ಹಂಗೇರಿ, ಕಾಂಗೋ, ಸೈಪ್ರಸ್, ಅರಬ್–ಇಸ್ರೇಲ್, ನಮೀಬಿಯಾ, ಅಫಘಾನಿಸ್ತಾನ ವಿವಾದಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರಮಿಸಿದೆ.
- ಅಣ್ವಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರೀಕರಣ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಶೀತಲ ಸಮರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದೆ.
- ಈಗ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಲಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ.
- ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಾಧನೆ:–
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ "ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದೆ.
- ಸುಂಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಪ್ಪಂದ ಆಗಿದೆ.
- ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಗತಿ ಯೋಜನೆಯು ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹ ಸಾಧನೆ
- ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್, ಐ.ಎಂ.ಎಫ್ ನಂತಹ ವಿತ್ತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು:–
- ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ, ಯುನೆಸ್ಕೋ, ಯುನಿಸೆಫ್, ವಿಶ್ವ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಆಯೋಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- 1948ರ ಸಾರ್ವತ್ರಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣೆ ಒಂದು ಸಾಧನೆ
- ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕಿದೆ.
- ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವ & ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪಾತ್ರ ಗಮನಾರ್ಹ
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಶ್ರಯದ ವಿವಿಧ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:–
- ಆಹಾರ & ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಥೆ:–
- ಉದ್ದೇಶ:– ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಬಡತನ, ಹಸಿವು & ಅಪೌಷ್ಠಿಕತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು
- ಉದಯ:– 1945
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ:– ರೋಮ್
- 3 ವಿಭಾಗಗಳು:–
- ಸಮ್ಮೇಳನ
- ಸಮಿತಿ
- ಮಹಾನಿರ್ದೇಶಕರು
- ಉದ್ದೇಶಗಳು:–
- ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುವುದು
- ಹಸಿವಿನಿಂದ ಜಾಗತಿಕ ಜನಸಮುದಾಯದ ವಿಮುಕ್ತಿ
- ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟದ ಸುಧಾರಣೇ
- ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ:–
- ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾನವ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಲು
- 1948ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ:– ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಜಿನೇವಾ
- ಕಾಲರಾ, ಪ್ಲೇಗ್, ಮಲೇರಿಯಾ, ಸಿಡುಬು ರೋಗಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ
- ಏಡ್ಸ್, ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ನಂತಹ ಭೀಕರ ರೋಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಮುಕ್ತಿ
- ಸಿಡುಬು ರೋಗವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಲು ಯಶಸ್ಸು.
- ಆನಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಫೋಟ, ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಹಸಿವು, ಪೌಷ್ಠಿಕತೆಯ ಕೊರತೆ ನಿವಾರಣೆ
- ಯುನೆಸ್ಕೋ:–
- ಸ್ಥಾಪನೆ:– 1946
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ:– ಪ್ಯಾರಿಸ್
- ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ವಿಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಾಧ್ಯಮ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ, ರಚನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಚಾರ & ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯ
- ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ & ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ & ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸ್ವಯಂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಯುನಿಸೆಫ್:–
- ಸ್ಥಾಪನೆ:– 1946

RAMALINGAPPAL

- ಉದ್ದೇಶ:– ಮಕ್ಕಳ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ
- 1953ರಲ್ಲಿ ಇದು ಶಾಶ್ವತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
- ಇದರಲ್ಲಿ 30 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದಾರೆ.
- ಮಹಿಳೆಯರು & ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕ ಪರಿಸರ ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ
- 1965ರಲ್ಲಿ ಇದು ನೋಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದಿದೆ.
- ಶುಭಾಶಯ ಪತ್ರಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಬಳಕೆ
- ಇದು ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಐ.ಎಂ.ಎಫ್:–
- 1945ರಲ್ಲಿ ಆರಂಬಗೊಂಡು 1947ರಲ್ಲಿ ಬಳಿಕ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ:– ಅಮೇರಿಕಾದ ವಾಷಿಂಗ್ ಟನ್
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ವಿಶ್ವವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆ, ಉತ್ತಮ ವಿದೇಶಿ ಪಾವತಿ ಸಮತೋಲನ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ
- ಇದು ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮಂಡಳಿ, ಆಡಳಿತ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರಬ್ಯಾಂಕು ಆಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ
- ಮುಂದುವರೆದ & ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಬೆಸೆಯುತ್ತದೆ.
- ಐ.ಬಿ.ಆರ್.ಡಿ:–
- ಇದನ್ನು 'ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು 1947ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭ
- ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿ:– ವಾಷಿಂಗ್‌ಟನ್
- ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಬಳಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ–ಸಂಪರ್ಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ವಿಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ & ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಪಾವತಿ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಗತಿಪರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯ
- ಇದರಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ, ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ
- ಎರಡು ಸಹಕಾರಿ ಅಂಗಗಳಿವೆ:–
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಗತಿ ಕೂಟ
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘ:–
- ಇದು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆರಂಭ
- ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯ:– ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನ ಜಿನೇವಾದಲ್ಲಿ
- ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಕಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿ & ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
- ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ:– ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ, ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹೆರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ, ಕನಿಷ್ಠ ವೇತನ ಜಾರಿ, ವಸತಿ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗದ ಜಾಗತಿಕ ಸಂಸತ್ತಿನಂತೆಯೇ ಇದ್ದು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಪ್ರಗತಿ ಸಮಿತಿ:–
- ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಯತ್ನ
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಕಾರ
- ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರ & ವಾಣಿಜ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗ ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಿಶ್ವ ಕುಟುಂಬದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಿಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘ:–
- ಇದು 1995 ಜನವರಿ 1 ರಂದು ಹುಟ್ಟಿತು.
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಸುಂಕ ಒಪ್ಪಂದ(ಗ್ಯಾಟ್) ಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿವೆ.
- ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ವ್ಯಾಣಿಜ್ಯ & ವ್ಯಾಪಾರದ ತೋಡಕುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಯತ್ನ
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ದೋರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ

- ಐ.ಎಂ.ಎಫ್ & ಐ.ಬಿ.ಆರ್.ಡಿ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ತೃತೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭ ಎನ್ನುವರು.
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:–
- ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘ:–
- ಇದನ್ನು 'ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಆಫ್ ನೇಷನ್ಸ್' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.
- ನಂತರ 'ಬ್ರಿಟಿಷ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು.
- 1926ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಭಾರತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆದಿವೆ.
- ಇದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟನ್ ದೊರೆಯ ಹಿರಿತವಿದೆ.
- ಒಟ್ಟು 54 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಿ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದರ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ, ಅರ್ಥ ಸಚಿವರು, ವಿದೇಶಾಂಗ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಇದರ ಉದ್ದೇಶಗಳು:–
- ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದು.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ
- ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ
- ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವಿಕೆ
- ಕ್ರೀಡೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ & ಸಂಬಂಧಗಳ ವೃದ್ಧಿ
- ಸಾರ್ಕ್:–
- ಇದು 1985ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.
- ಇದು 8 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು:– ಭಾರತ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ನೇಪಾಳ, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್, ಭೂತಾನ್ & ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ
- ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ:– ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ವೃದ್ಧಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ & ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಾಧಿಸುವುದು.
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಅಪನಂಬಿಕೆ, ವಿವಾದಗಳು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಿವೆ.
- ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮಗಳು ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅವಿರೋಧದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸೂತ್ರವು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ತೊಡಕಾಗಿದೆ.
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವಾದಗಳಿವೆ.
- ಆದರೂ, ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಸಮಾವೇಶಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಶಾಂತಿಯುತ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿವೆ.
- ವಿಜ್ಞಾನ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಕೃಷಿ ಬಗ್ಗೆ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಕಮ್ಮಟಗಳು & ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಗಾರಗಳು ಜಂಟಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತವೆ.
- ಭಾರತಚು ಸಾರ್ಕ್‌ನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿ ನೇಪಾಳದ ಕಠ್ಮಂಡುವಿನಲ್ಲಿದೆ.
- ಯುರೋಪಿಯನ್ ಯೂನಿಯನ್:–
- ಇದು 27 ಯುರೋಪಿನ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಮ್ಯಾಸ್ಟ್ರಿಚ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಯುರೋಫಿಯನ್ ಯೂನಿಯನ್ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ 1992ರಲ್ಲಿ ಉದಯ
- ಇದು ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯ ಸಮಾನ ಏಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಒಂದೇ ಕರೆನ್ಸಿ, ಸಮಾನ ಕೃಷಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಧೋರಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ
- ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:–
- ಸಮಿತಿ
- ಆಯೋಗ
- ಯುರೋಪಿನ ಸಂಸತ್ತು
- ಯುರೋಪಿನ ನ್ಯಾಯಾಲಯ
- ಇದು ಒಂದು ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದೆ.
- ಇದು ಶಾಂತಿ & ಪ್ರಜಾತಂತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ
- ಇದು ಹಿಂದಿನ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಕಮ್ಯುನಿಟೀಯ ವಾರಸುದಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
- ಇದು ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಆಸಿಯಾನ್:–
- ಇದು 1967ರಲ್ಲಿ ಉದಯ
- ಸ್ಥಾಪಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು:– ಸಿಂಗಾಪುರ, ಮಲೇಷ್ಯಾ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಫಲಿಪೈನ್ಸ್ & ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
- ಈಗ 10 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹೊಂದಿವೆ
- ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು:–
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಯತ್ನ
- ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುವಿಕೆ

RAMALINGAPPA L

- ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ನೆರವು & ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಹೊಂದಿವೆ.
- ಇದು ಮಿಲಿಟರಿ ಒಕ್ಕೂಟವಲ್ಲ
- ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತ ಉದಾರ ನೀತಿ ಹೊಂದದೆ.
- ಆದರೆ ಭಾರತ ಇದರ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಹೊಂದಿಲ್ಲ, ವೀಕ್ಷಕರ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದೆ.
- ದಿ ಆರ್ಗನೈಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಯೂನಿಟಿ:–
- ಇದು 1963ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗಳಿಸಿದ ಆಫ್ರಿಕನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡವು
- ಒಟ್ಟಾಗಿ ಆರ್ಗನೈಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಯುನಿಟಿ ಎಂಬ ಹೊಸ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಫ್ರಿಕನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಧಾರದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ನ್ಯಾಯ & ಒಗ್ಗಟನ್ನು ಆಫ್ರಿಕನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತವೆ.
- ನೂತನ ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವದ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಲು ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
- ವಸಾಹತುಶಾಹಿತ್ವ, ವರ್ಣಭೇದ ನೀತಿ & ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವ ವಿರೋಧಿ
- ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ:–
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಸಭೆ
- ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ
- ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಒಪ್ಪಂದ ಹಾಗೂ ರಾಜಿಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಮಿತಿಯಿದೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು:–
- ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಮಾಡು ಮನುಷ್ಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು 'ಸಾಮೂಹಿಕ ವರ್ತನೆ' ಎನ್ನುವರು
- ಸಾಮೂಹಿಕ ವರ್ತನೆ ಮಾನವನ ಸಂಘಿಕ ಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ
- ಸಮೂಹ ವರ್ತನೆ:– ಸಾಕಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆ ಜನರ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾದ ಹಾಗೂ ಯೋಜನಬದ್ಧವಲ್ಲದ ರೀತಯ ಆಲೋಚನೆ, ಭಾವನೆ ಹಾಗೂ ವರ್ತನೆ
- ಉದಾ:– ಜನಮಂದೆ, ದೊಂಬಿ ಪೊಳ್ಳುಸುದ್ದಿಗಳ ಪ್ರಚಾರ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಕ್ರಾಂತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಂದೋಲನ
- ಜನಮಂದೆ:–
- ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವ ಯೋಜನೆ ಇಲ್ಲದ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಆಸಕ್ತಿಯ ಸುತ್ತ ನೆರೆದಿರುವ ಜನರಾಶಿಯೇ 'ಜನಮಂದೆ' ಎನ್ನುವರು
- ಇದು ಜನರ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಜನಸಂದಣಿ
- ಉದಾ:– ಚಲನಚಿತ್ರ ಟಿಕೇಟ್ ಪಡೆಯಲು ಸೇರಿದ ಜನಸ್ತೋಮ, ರಸ್ತೆ ಅಪಘಾತ ವೀಕ್ಷಿಸಿಲು ಸೇರಿರುವ ಜನ ಸಮೂಹ
- ಸ್ವರೂಪ:–
- ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಸಮೂಹ
- ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಸೇರಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಭಾವನೆಗಳು & ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಾಳದ ಭಾವನೆಗಳು ಪ್ರಕಟ & ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
- ಪ್ರಭಾವ:–
- ಸಮಾಜದ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಬಗೆಗಿರುವ ಜನರ ಅಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು, ಧೋರಣೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಜನರ ಅಸಮಾಧಾನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಅತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಕಾಯ್ದೆ, ಪೋಲಿಸ್ ಪಡೆ, ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆ ಅಗತ್ಯ.
- ದೊಂಬಿ:–
- ತೀರಾ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ವಿನಾಶಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪದ ಜನಮಂದೆಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು 'ದೊಂಬಿ' ಎನ್ನುವರು
- ಸ್ವರೂಪ:–
- ಆನಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕನಿಷ್ ಮಟ್ಟದ ಉದ್ದೇಶ, ಏಕತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ
- ಇಲ್ಲಿ ಜನರು ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕದ್ದನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ
- ಇದರ ಉದ್ದೇಶ:– ಗೊಂದಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು
- ಇವು ಅಪಾರ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಇವಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಗುರಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ
- ಇವು ಕಾನೂನು & ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಗಂಭೀರ ಸವಾಲಾಗಿದೆ.

- ಉದಾ:– ಪ್ರಚೋದನೆ ಸನ್ನಿವೇಶ
- ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ವರ್ತನೆ
- ಅನಾಗರಿಕ ನಡವಳಿಕೆ
- ಕಲಹ ನಡೆಸುವವರ ಅಫರಾಧಿ ಗುಣ
- ದೊಂಬಿ ಪರ ಮನೋಭಾವನೆ
- ನಿಯಂತ್ರಣ:–
- ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ
- ಪೋಲಿಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆ
- ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ಸಾಮೂಹಿಕ ವರ್ತನೆ & ಚಳುವಳಿಗಳು:–
- ಸಾಮೂಹಿಕ ವರ್ತನೆಯು ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು 'ಚಳುವಳಿ' ಎನ್ನುವರು
- ಪರಿಸರದ ಚಳುವಳಿಗಳು:–
- ಭೂಮಿ, ಗಾಳಿ, ನೀರು & ಜೀವ ಮಂಡಲವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವು ವಿಷಕಾರಕ ಹಾಗೂ ರಾಸಾಯನಿಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕುಲಿಷಿತವಾಗುವುದನ್ನು 'ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಕಾರಣಗಳು:– ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಪರಿಣಾಮ ಬದುಕಿನ ಅಗತ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.
- ಆನರ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ/ಆಕ್ರಮಣ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.
- ದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು.
- ಆನರ ಸುಖಭೋಗದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪರಿಸರ ದುರ್ಬಳಕೆ
- ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳ
- ನಗರಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ
- ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿ
- ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ
- ಚಿಪ್ಕೋ ಚಳುವಳಿ:–
- ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ತೆಹ್ರಿ–ಘರ್ವಾಲ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ.
- ಮರ ಕಡಿಯಲು ಸರ್ಕಾರ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿತು.
- ಅರಣ್ಯನಾಶ, ಪರಿಸರದ ನಾಶದಿಂದ ಜನರು ಮರಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡರು
- 1973ರಲ್ಲಿ ಸುಂದರಲಾಲ್ ಬಹುಗುಣ & ಚಂಡಿ ಪ್ರಸಾದ್ ಭಟ್ಟರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು
- ಮರ ಕಡಿಯಲು ಸರ್ಕಾರ ಅನುಮತಿ ರದ್ದು ಮಾಡಿತು.
- ಅಪ್ಪಿಕೋ ಚಳುವಳಿ:–
- ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಲ್ಯಾನಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರೈತರು 1983ರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರು
- ಕಲಸೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಮರ ಕಡಿಯಲು ಬಂದರು
- ರೈತರು ಮರ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು
- ಮರಗಳ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆ ತಪ್ಪಿಸುವುದು, ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸವುದು, ಪರಿಸರ ಮಹತ್ವ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದು ಇದರ ಉದ್ದೇಶ
- ನರ್ಮದಾ ಆಂದೋಲನ:_
- ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ದಾರ್ ಸರೋರವ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನರ್ಮದ ನದಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣ
- ಇದರಿಂದ ಅರಣ್ಯನಾಶ, ಪರಿಸರ ನಾಶ, ಜೀವಸಂಕುಲಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕಾರಣ
- ಮೃಧಾಪಾಟ್ಕರ್ & ಬಾಬಾ ಆಮ್ಟೆರವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು
- ಮೌನ ಕಣಿವೆ ಆಂದೋಲನ:–
- ಕೇರಳದ ಪಾಲ್‌ಘಾಟ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮೌನಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣದ ವಿರುದ್ಧ
- ಕಾರಣ:– ಪರಿಸರ ನಾಶ, ಜೀವ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಜೀವಿಸಲು ತೊಂದರೆ
- ಕೇರಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ & ವನ್ಯಮೃಗ ಆಸಕ್ತರು ಚಳುವಳಿ ನಡೆಸಿದರು
- ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಜೀವಸಂಕುಲ ರಕ್ಷಣೆ
- ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿ ತೀರದ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಾವರಗಳ ವಿರೋಧಿ ಚಳುವಳಿ:–
- ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ತೈಲ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಿಂದ ಬರುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಪರಿಸರ ನಾಶ
- ಮಂಗಳೂರು ರಿಫೈನ್‌ರೀಸ್ & ಪೆಟ್ರೋಕೆಮಿಕಲ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ವಿರುದ್ಧ ಚಳುವಳಿ
- ಕೈಗಾ ಅಣು ವಿರೋಧಿ ಚಳುವಳಿ:–
- ಕಾರವಾರಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೈಗಾದಲ್ಲಿ ಅಣು ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಇರುದ್ಧ
- ಡಾ.ಶಿವರಾಂ ಕಾರಂತರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ

- ಕಾರಣ:– ಅರಣ್ಯನಾಶ, ಅಣುವಿಕಿರಣದಿಂದ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳಿಂದ ಜೀವ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ.
- ನಿಯಂತ್ರಣ:–
- ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜಾಗೃತಿ
- ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು & ಪೋಷಣೆ ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬ ಟರಿವು
- ಪ್ರತಿ ನಾಗರಿಕನು ನಿಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳು
- ಇನರಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ವ–ಸಹಾಯ ಸಮೂಹಗಳು:–
- ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆ, ಪರಸ್ಪರ ನಂಬಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಪೂರೈಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 10–20 ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮೂಹ
- ಉದ್ದೇಶಗಳು:–
- ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ದುಡಿಮೆ ಹಣವನ್ನು ಉಳಿಸಲು
- ಹಣ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನೆರವು
- ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರ ಸಮಾನತೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ
- ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತವೆ.
- ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತವೆ
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಬಲೀಕರಣ
- ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಾಗೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿ
- ಸ್ತ್ರೀಯ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಹಾಯಕ
- ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪಡೆಯಲು
- ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರ, ಗೌರವಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತವೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ಅಭೀವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೋಣೆಗಾರಿಕೆ ಮೂಲಕ ಸಂಘರ್ಷ ನಿವಾರಣೆ ಸಾಮಾರ್ಥ್ಯ ವೃದ್ಧಿ
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸವಾಲುಗಳು:–
- ಮಿತಿಮೀರಿದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ
- ಬಡತನ
- ನಿರುದ್ಯೋಗ
- ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ
- ಬಾಲಾಪರಾಧ
- ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ
- ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ
- ಮಹಿಳೆಯರ ಶೋಷಣೆ
- ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕಿರುಕುಳ
- ಯುಜನರ ಅಶಾಂತಿ
- ಬಾಲಾ ಕಾರ್ಮಿಕತೆ:–
- ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕಕ್ಳ ದುಎಇಮೆಯನ್ನು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕತನ ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ 14 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪಾದನೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ದುಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಎನ್ನವುರು
- ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತೀರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ದುರ್ಬಳಕೆ & ದುಡಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ದುರಂತ
- ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟ – ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶ
- ನಗರ & ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಕಾರಣಗಳು:–
- ಕಡುಬಡತನ
- ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಲಹ
- ವಿಚ್ಛೇದನ
- ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿಂಸೆ
- ಪೋಷಕರ ಅತಿಯಾದ ನಿಯಂತ್ರಣ
- ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಲಾಭಕೋರಿತನ
- ಅನಕ್ಷರತೆ
- ಮಕ್ಕಳ ಅಪಹರಣ
- ಜೀತ
- ಸಮಸ್ಯೆಗಳು:–
- ಅನಾರೋಗ್ಯ

RAMALINGAPPAL

- ಪೌಷ್ಠಿಕ ಆಹಾರದ ಕೊರತೆ
- ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ
- ಒತ್ತಾಯದ ದುಡಿತ
- ಆರ್ಥಿಕ/ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೋಷಣೆ
- ಮಾನಸಿಕ & ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹಿಂಸೆ
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೊರತೆ
- ನಿಯಂತ್ರಣ:–
- ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಯಾಣ ನಿಧಿ:– ಉದ್ದೇಶ:– ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಮೂಲಭೂತ ಅಗತ್ಯತೆಗಳ ಪೂರೈಕೆ & ಶೋಷಣೆ ತಡೆಯುವುದು
- ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ & ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆ(1986):–
- ಉದ್ದೇಶ:– ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿಲ್ಲಿಸಲು
- ಶಿಕ್ಷೆ:– 20000 ರೂ. ದಂಡ
- ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರಗಳು:–
- ಸಂವಿಧಾನದ 24ನೇ ವಿಧಿ 14 ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದುಡಿಮೆಗೆ ನೇಮಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧ
- ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೈಆರಿಕಾ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಬಾರದು
- ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮಕ್ಕಳ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಸರ್ಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯ
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಯೋಜನೆ(ಎನ್.ಸಿ.ಎಲ್.ಪಿ):–
- ರಾಜ್ಯಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆ, ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಗಳು ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದು.
- ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಕರೆತಂದು ಉಚಿತ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು
- ಇವರನ್ನು ತಾಲ್ಲೂಕು & ಜಿಲ್ಲಾ ಹಂತ ಬಾಲಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು.
- ಸರ್ವಶಿಕ್ಷಣ ಅಭಿಯಾನ–2001
- ಕೂಲಿಯಿಂದ ಶಾಲೆಗೆ – ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು
- ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ–2009:–
- 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ
- ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿ–1987:–
- 1988 ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆ(ಪ್ರಕಲ್ಪಿತ ಯೋಜನೆ) ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪಿಸಿತು.
- ಬಾಲಶ್ರಮ ನಿರ್ಮೂಲನೆ & ಪುನರ್ವಸತೀಕರಣ ಕಾಯ್ದೆ–2006
- ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ:–
- 18 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಹುಡುಗಿ/21 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇದನ್ನು ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಎನ್ನುವರು.
- ಕಾರಣಗಳು:–
- ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ
- ಅಪ್ರಾಪ್ತರನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ
- ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು
- ಬಾಲ ಕಾರ್ಮಿಕತೆ
- ಮಕ್ಕಳ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆ & ಮಾರಾಟ
- ಕಾನೂನಿನ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಅನುಷ್ಠಾನ & ಬಳಕೆಯ ಕೊರತೆ
- ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಮಾಜ/ಸಮುದಾಯ/ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಅಸಹಕಾರ
- ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ & ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ದೋಷಪೂರಿತ ಅನುಷ್ಠಾನ.
- ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು:–
- ಮಕ್ಕಳ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುಂಠಿತ
- ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ:– ಅತಿಯಾದ ದೌರ್ಜನ್ಯ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ, ಹಿಂಸೆ, ಶೋಷಣೆ, ಲೈಂಗಿಕ ದೌರ್ಜನ್ಯ
- ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ:– ಬಾಲ್ಯತನ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಮನೋರಂಜನೆ, ಗೆಳೆಯರ ಒಡನಾಟಕ್ಕೆ ದಕ್ಕೆ, ಅಪೌಷ್ಠಿಕತೆ, ರಕ್ತಹೀನತೆ, ಅನಾರೋಗ್ಯ, ಗರ್ಭಪಾತ, ಶಿಶುಮರಣ, ತಾಯಿ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯಾಗುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚು
- ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ?
- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ 47 ಹಂತದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇಮಕ
- ಮಕ್ಕಳ ಸಹಾಯವಾಣಿ 1098 ಕ್ಕೆ ಕರೆ ಮಾಡುವುದು
- ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರಿಗಳು:– ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗರು, ಪಿ.ಡಿ.ಒ, ನಗರದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಪೋಲಿಸ್ ಠಾಣೆ
- ಪರಿಹಾರಗಳು:–

RAMALINGAPPA L

- 18 ವರ್ಷದ ತನಕ ಶಾಲೆ/ಕಾಲೇಜು ಬಿಡದಿರುವಂತೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ
- ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು
- ಬಾಲಕಿಯರ ಬಲವರ್ಧನೆ & ಸಬಲೀಕರಣ
- ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ನಡೆದರೆ ತಪ್ಪದೇ ದೂರು ನೀಡುವುದು.
- ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ನಿಷೇಧ ಕಾಯಿದೆ–2006
- ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ(1929–1986)
- ಭಾರತ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಒಡಂಬಡಿಕೆಗೆ 1992 ಡಿ. 11 ರಂದು ಸಹಿ ಹಾಕಿ ಹೊಸ ಕಾನೂನು ಜಾರಿ
- ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ, ಮಾಡಿಸಿದ, ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ನೀಡಿದ, ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ, ಭಾಗವಹಿಸಿದವರಿಗೆ 2 ವರ್ಷ ಜೈಲು, 1 ಲಕ್ಷ ದಂಡ
- ಕಲಂ–9,10,11 ಪ್ರಕಾರ ಪುರೋಹಿತ, ಅಡುಗೆಯವರು, ಶಾಮಿಯಾನದವರು, ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್, ವೀಡಿಯೋಗ್ರಾಫರ್, ವಾಲಗದವರು, ವಾಹನಚಾಲಕರು ಭಾಗವಹಿಸಿದವರು ಅಪರಾಧಿಗಳು
- ಹುಡುಗ/ಹುಡುಗಿ ತಂದೆ–ತಾಯಿ, ಛತ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಅಪರಾಧಿಗಳು
- ಮದುವೆ ಪತ್ರಿಕೆ ಟೈಪ್ ಮಾಡಿದ ಮುದ್ರಿಸಿದ, ಮುದ್ರಣಕಾರರೂ ಅಪರಾಧಿಗಳು
- ಕಾರಣ:–
- ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ
- ಪ್ರಶ್ನಿಸದೇ ಭಾಗವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮರೆತಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆ.
- ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲಿನ ಹಿಂಸಾಚಾರ:–
- ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾಚಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.
- ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲಿನ ಹಿಂಸಾಚಾರದ ರೂಪಗಳು:–
- ಅತ್ಯಾಚಾರ, ದೌರ್ಜನ್ಯ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕಿರುಕುಳ, ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಕಿರುಕುಳ, ಗರ್ಭಪಾತಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು, ಅವಾಚ್ಯ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ
- ವರದಕ್ಷಿಣೆ:–
- ವರದಕ್ಷಿಣೆಯಲ್ಲಿ ವರ ಎಂದರೆ, ವಿವಾಹವಾಗುವ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಂಡು.
- ದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂದರೆ, ಬಳುವಳಿ ನೀಡಿಕೆ.
- ವಿವಾಹದ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ವಧುವಿನ ಕುಟುಂಬದವರಿಂದ ನಾನಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಸ್ವತ್ತು, ಚಿನ್ನಾಭರಣ, ನಗದು ಅಥವಾ ವಾಹನ ಇವು ವರದಕ್ಷಿಣೆ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.
- ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಹಾಗೂ ಪಡೆಯುವುದು ಅಪರಾಧ
- ವರನ ಕಡೆಯವರ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ವಧುವಿನ ಕಡೆಯವರು ನೀಡುವುದು ಒಂದು ಶೋಷಣೆ
- ವರನು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಹಣ, ಚಿನ್ನಾಭರಣವನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದರಿಂದ ವಧುವಿನ ಕಡೆಯವರು ತೀವ್ರ ಆರ್ಥಿಕ & ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ಹೀಗೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂಬುದು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕಾಡುವತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಡುಗಾಗಿದೆ.
- ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು:–
- ಇದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಗೌರವ, ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆ & ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಲಹವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಸ್ತ್ರೀ–ಪುರುಷರ ನಡುವೆ ಒಡಕು ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣ
- ಇದರಿಂದ ಅನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕೌರ್ಯ ಹೆಚ್ಚುವುದು
- ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹಾಳಾಗುವುವು
- ಹಣದ ದಾಹದಿಂದ ಮೋಸದ ವಿವಾಹಗಳು ಜಾಸ್ತಿ.
- ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶು ಹತ್ಯೆ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ.
- ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ.
- ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳು:–
- 1961ರ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ:–
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ 1961ರಲ್ಲಿ 'ವರದಕ್ಷಿಣೆ ನಿಷೇಧ' ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ
- ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಷರತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ವಿವಾಹವಾಗುವುದನ್ನು ಇದು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರಿಗೆ 5000 ದಂಡ, 6 ತಿಂಗಳು ಕಾರಾಗೃಹವಾಸ, ಅಥವಾ ಇವೆರಡು ಒಟ್ಟಿಗೆ ವಿಧಿಸಬಹುದು.
- ಇದಕ್ಕೆ 986ರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಠಿಣಗೊಳಿಸಿದೆ.
- ಇದರ ಪ್ರಕಾರ:– ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಕೊಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ 5 ವರ್ಷ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸ, 15000 ರೂ. ದಂಡ ವಿಧಿಸಬಹುದು.

RAMALINGAPPA L

- ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಸಾವು ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಭಾರತ ದಂಡ ಸಂಹಿತೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತ ಅಪರಾಧ ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಹಿತೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡಿಸಿದೆ.
- ಈ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಜಾಮೀನು ರಹಿತ & ರಾಜಿರಹಿತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡಿಸಬಹುದು.
- ಜನಜಾಗೃತಿ
- ಅಂತರಜಾತಿ ವಿವಾಹ
- ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಧ್ಯಮ
- ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು
- ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೊಲಗಿಸಬಹುದು.
- ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ & ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶು ಹತ್ಯೆ:–
- ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣ ಹತ್ಯೆ:–
- ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಭ್ರೂಣವು ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣವಾಗಿದ್ದ ಅದು ತಂದೆ–ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಬೇಡವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಂದು ಪ್ರಹಾಕುವುದೇ 'ಹೆಣ್ಣು ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ'
- ಆಧುನಿಕ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೊ ಅಥವಾ ಗಂಡೊ ಎಂದು ಲಿಂಗಾ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು.
- ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ದುರ್ಬಳಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.
- ಸ್ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ ಮೂಲಕ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಮತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಕೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಇದರಿಂದ ಗರ್ಭಪಾತದ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತಿವೆ.
- ಕಾರಣಗಳು:–
- ಬಡತನ
- ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಭೀತಿ
- ಅನಕ್ಷರತೆ
- ಸ್ತ್ರೀ ವಿರೋಧಿ ನಿಲುವುಗಳು
- ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ಬಯಕೆ
- ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು:–
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರು
- ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ
- ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಪಮೌಲ್ಯೀಕರಣ
- ನಿಯಂತ್ರಣ:– ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಲಂಗ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು 1994 ರಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಸವಪೂರ್ವ ಲಿಂಗ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಕಾಯ್ದೆ' ಜಾರಿ
- ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುಹತ್ಯೆ:–
- ಜನನದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರೂರ ಪದ್ಧತಿಯೇ 'ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶು ಹತ್ಯೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸರ್ಕಾರ ಹೆಣ್ಣು ಶಿಶುಹತ್ಯೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ ಮಾಡಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಭೂ ಬಳಕೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ:–
- ಭೂ ಬಳಕೆ:–
- ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ, ಅರಣ್ಯ, ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು, ಬೀಳುಭೂಮಿ, ವ್ಯವಸಾಯೇತರ ಬಳಕೆ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಳಸುವುದಕ್ಕೆ "ಭೂ ಬಳಕೆ" ಎನ್ನುವರು.
- ಭೂ ಬಳಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳು:–
- ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ
- ಭೂ ಸ್ವರೂಪಗಳು
- ವಾಯುಗುಣ
- ಮಣ್ಣಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು
- ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ
- ಜನಸಂಖ್ಯೆ
- ವ್ಯವಸಾಯೋತ್ಪನ್ನಗಳ ಬೇಡಿಕೆ
- ಉದ್ಯೋಗ
- ಜನರ ಮನೋಭಾವ
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆ
- ತಾಂತ್ರಿಕತೆ
- ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ
- ಮಾನವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
- ಭೂ ಒಡೆತನ
- ಭೂ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು:–
- ನಿವ್ವಳ ಸಾಗುವಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರ
- ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿ
- ವ್ಯವಸಾಯೇತರ ಭೂ ಬಳಕೆ

- ಬೀಳು ಭೂಮಿ
- ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು
- ಬಳಕೆಯಾಗದ ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯ ಭೂಮಿ
- ನಿವ್ವಳ ಸಾಗುವಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರ:–
- ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು
- ಭಾರತ ಒಂದು ವ್ಯವಸಾಯ ಪ್ರಧಾನ ದೇಶ ಕಾರಣ
- ಭಾರತ ಸಾಗುವಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನ
- ರಾಜ್ಯಗಳು:– ಹರಿಯಾಣ, ಪಂಜಾಬ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು.
- ಪ್ರತಿಶತ 60ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.
- ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿ:–
- ಒಟ್ಟು ಭೂ ಪ್ರದೇಶದ ಶೇ.21.3 ರಷು ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರಣ್ಯ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ 33 ರಷ್ಟು ಅರಣ್ಯವಿರಬೇಕು.
- ಆದ್ದರಿಂದ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ವ್ಯವಸಾಯೇತರ ಭೂ ಬಳಕೆ:–
- ಈ ರೀತಿಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ, ಜಲಾಶಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
- ಬೀಳು ಭೂಮಿ:–
- ಬೀಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು:–
- ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಪ್ರದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಹೊಂದಿವೆ.
- ಬಳಕೆಯಾಗದ ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯ ಭೂಮಿ:–
- ಇಂದೆ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೂಮಿ ಇಂದು ಮಣ್ಣಿನ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಅನುಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ.
- ವ್ಯವಸಾಯ:–
- ವ್ಯವಸಾಯ ಪುರಾತನ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು
- ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು 'ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವ ಕಲೆ' ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಇದರಿಂದ ಮಾನವ & ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು 'ವ್ಯವಸಾಯ/ಕೃಷಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಪಶುಪಾಲನೆ & ಅರಣ್ಯಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ವ್ಯವಸಾಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:–
- ಅಗಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಜೀವನಾಧಾರ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದೆ.
- ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.
- ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.
- ತೃತೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದೆ.
- ದೇಶದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವರಮಾನದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ.
- ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿಧಗಳು:–
- ಸಾಂದ್ರ ಬೇಸಾಯ:–
- ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ 2–3 ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ 'ಸಾಂದ್ರ ಬೇಸಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಫಲವತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.
- ಜೀವನಾಧಾರದ ಬೇಸಾಯ:–
- ರೈತರು ತಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಿರುವ ಹುಟ್ಟುವಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವದಕ್ಕೆ 'ಜೀವನಾಧಾರದ ಬೇಸಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದರಲ್ಲಿ ರೈತರು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ, ಎಣ್ಣೆಕಾಳು, ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ
- ಸ್ಥಿರ ಬೇಸಾಯ:–
- ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ 'ಸ್ಥಿರ ಬೇಸಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿದೆ.
- ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.
- ಸ್ಥಳಾಂತರ ಬೇಸಾಯ:–

RAMALINGAPPA L

- ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನರು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಸದೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವುದು.
- 1–2 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿನ ಫಲವತ್ತತೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ ನಂತರ ಬೇರೆ ಹೋಗಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವುದು.
- ಇಂದು ಇದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೇಸಾಯ:–
- ವ್ಯಾಪಾರದ ಉದ್ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಬೆಸಾಯವನ್ನು 'ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೇಸಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಬೆಳೆಗಳು:– ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು, ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು, ಕಬ್ಬು, ಹತ್ತಿ, ಚಹ, ಕಾಫಿ, ರಬ್ಬರ್
- ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ:–
- ಕೃಷಿಯ ಜೊತೆಗೆ ದನ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಜೇನು ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಹಂದಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ರೇಷ್ಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ 'ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೇಸಾಯ:–
- ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ
- ಕಾಫಿ, ಚಹ ಮತ್ತು ರಬ್ಬರ್ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಗಳು
- ಒಂದೇ ಬೆಳೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಬೆಳೆಗಳ ಮಾದರಿ:–
- ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿರುತ್ತದೆ ಇವುಗಳ ಅನುಪಾತವನ್ನು 'ಬೆಳೆ ಮಾದರಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು & ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳೆಂದು ಎರಡು ಬೆಳೆಗಳ ಅನುಪಾತವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
- ಭಾರತದ ಬೆಳೆ ಮಾದರಿಯು ಭೂಸ್ವರೂಪ, ವಾಯುಗುಣ, ಮಣ್ಣು, ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.
- ಬೆಳೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಅಂಶಗಳು:–
- ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಂಶಗಳು:– ಭೂಸ್ವರೂಪ, ವಾಯುಗುಣ & ಮಳೆ
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳು:– ವಿಶಾಲ ಹಿಡುವಳಿ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಕೊಡುವ ವಾಣಿಜ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ:– ಹೆಚ್ಚು ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭ ಪಡೆಯುವುದು
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳು:– ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಅನಕ್ಷರತೆ
- ರೈತರ ಮನೋಭಾವ:–
- ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಜೋಳ, ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಶೇಂಗಾ, ತೊಗರಿ, ಈರುಳ್ಳಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ
- ಸಾರಿಗೆ–ಸಂಪರ್ಕ
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆ
- ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳು
- ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ
- ಭೂಸುಧಾರಣೆ
- ಬೆಳೆ ಋತುಗಳು ಅಥವಾ ವ್ಯವಸಾಯದ ಅವಧಿಗಳು:–
- ಮುಂಗಾರು ಅಥವಾ ಖಾರೀಫ್ ಬೇಸಾಯ
- ಹಿಂಗಾರು ಅಥವಾ ರಬಿ ಬೇಸಾಯ
- ಬೇಸಿಗೆ ಅಥವಾ ಜೇಡ್ ಬೇಸಾಯ
- ಮುಂಗಾರು ಅಥವಾ ಖಾರೀಫ್ ಬೇಸಾಯ:–
- ನೈಋತ್ಯ ಮನದಸೂನ್ ಮಾರುತಗಳ ಅವಧಿಯ ಬೇಸಾಯವನ್ನು 'ಮುಂಗಾರು ಬೇಸಾಯ' ಎನ್ನುವರು
- ಜೂನ್ ಅಥವಾ ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ
- ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ ಮತ್ತು ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಟಾವು ಮಾಡುವರು.
- ದೇಶದ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವರು.
- ಇಲ್ಲಿ ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಹತ್ತಿ, ಜೋಳ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ಎಣ್ಣೆಕಾಳು ಬೆಳೆಗಳು ಬೆಳೆಯುವರು.
- ಹಿಂಗಾರು ಅಥವಾ ಚಳಿಗಾಲ ಅಥವಾ ರಬಿ ಬೇಸಾಯ:–
- ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ
- ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದ ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ, ಜಮ್ಮು–ಕಾಶ್ಮೀರ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ದಕ್ಷಿಣದ ಆಂದ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ
- ಇಲ್ಲಿ ಸಮಶೀತೋಷ್ಣವಾದ ತುಂತುರು ಮಳೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾಯುಗುಣ
- ಗೋಧಿ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತ
- ಅಕ್ಟೋಬರ್–ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಿತ್ತನೆ
- ಫೆಬ್ರವರಿ–ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಟಾವು
- ಬೇಸಿಗೆಯ ಅಥವಾ ಜೇಡ್ ಬೇಸಾಯ:–
- ರಬಿ ಹಾಗೂ ಖಾರೀಫ್ ಬೇಸಾಯದ ನಡುವಿನ ಅವಧಿ
- ಬೇಸಿಗೆಯ ಈ ಬೇಸಾಯವನ್ನು 'ಜೇಡ್ ಬೇಸಾಯ' ಎನ್ನುವರು

RAMALINGAPPAL

- ಇಲ್ಲಿ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳಾದ ಉದ್ದು, ಹೆಸರು, ಎಣ್ಣೆಕಾಳುಗಳು & ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುವರು.
- ಭಾರತದ ಆಧುನಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣ:–
- ನೀರಾವರಿ
- ಆಧುನಿಕ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣ
- ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ
- ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ತಳಿಗಳು
- ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ
- ರೋಗನಾಶಕ
- ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು:–
- ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು
- ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು
- ನಾರಿನ ಬೆಳೆಗಳು
- ಪಾನೀಯ ಬೆಳೆಗಳು
- ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು:–
- ಭತ್ತ:–
- ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಆಹಾರ ಬೆಳೆ ಭತ್ತ
- ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಬೆಲೆಯುವ 2ನೇ ದೇಶ ಭಾರತ
- ಭತ್ತ ಪ್ರಮುಖ ಖಾರೀಫ್ ಬೆಳೆ
- ಇದಕ್ಕೆ 250 ಸೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ & 100 ರಿಂದ 200 ಸೆ.ಮೀ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಅಗತ್ಯ
- ಫಲವತ್ತಾದ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು, ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣು ಸೂಕ್ತ
- ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಪೈರಿನ ತಳದಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತಿರಬೇಕು ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಭೂಮಿ ಬೇಕು
- ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಕಡೆ ನೀರಾವರಿಯ ಅಗತ್ಯ.
- ಹೆಚ್ಚು ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ರಾಜ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
- ಇತರೆ:– ಆಂದ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
- ಗೋಧಿ:–
- ಇದು ಚಳಿಗಾಲದ(ರಬಿ) ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆ
- ಭಾರತ ಗೋಧಿಯನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು
- ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಗೆ 100ರಿಂದ 150ಸೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ ಮತ್ತು 50 ರಿಂದ 70 ಸೆಂ.ಮೀ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಅಗತ್ಯ.
- ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣು & ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣು ಅವಶ್ಯಕ
- ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ & ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಧಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಪಂಜಾಬ್‌ನ್ನು ಗೋಧಿಯ ಕಣಜ ಎನ್ನುವರು
- ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶವು ಗೋಧಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ.
- ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು:–
- ಕಬ್ಬು:–
- ಇದು ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ವಾಣೀಜ್ಯ ಬೆಳೆ
- ಭಾರತ ಕಬ್ಬಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.
- ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 2ನೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ.
- ಇದು ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವರು.
- ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಷ್ಣಾಂಶ & ತೇವಾಂಶದ ವಾಯುಗುಣ ಅವಶ್ಯಕ
- ಇದಕ್ಕೆ 210 ರಿಂದ 260 ಸೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ & 100 ರಿಂದ 150ಸೆಂ.ಮೀ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಬೇಕು
- ಮೆಕ್ಕಳು ಮಣ್ಣು & ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು ಬೇಕು
- ಕಬ್ಬನ್ನು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ತಮಿಳುನಡು, ಕರ್ನಾಟಲ, ಗುಜರಾತ್, ಆಂದ್ರ ಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು:–
- ಭಾರತ ಇದರ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ 3ನೇ ಸ್ಥಾನ
- ಇದನ್ನು ಬೀಡಿ, ಸಿಗರೇಟು, ಹುಕ್ಕಾ, ನಸ್ಯಾಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ
- ಇದರ ಸೇವನೆ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕಾರ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರು ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ.
- ಇದು ಉಷ್ಣವಲಯದ ಬೆಳೆ
- ಇದಕ್ಕೆ 210 ರಿಂದ 270 ಸೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ ಹಾಗೂ ಸಾಧಾರಣ ಮಳೆ ಹಾಗೂ ಸರಾಸರಿ 50ಸೆ.ಮೀ ಮಳೆ ಅಗತ್ಯ
- ಮರಳುಮಿಶ್ರಿತ ಮಣ್ಣು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಅಗತ್ಯ.
- ಇದನ್ನು ಆಂದ್ರ, ಗುಜರಾತ್, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಬಿಹಾರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ
- ಕರ್ನಾಟಕದ ನಿಪ್ಪಾಣಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ ನಗರವು ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕೇಂದ್ರ.

RAMALINGAPPA L

- ನಾರಿನ ಬೆಳೆಗಳು:–
- ಹತ್ತಿ:–
- ಭಾರತದ ನಾರಿನ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಮುಖವಾದುದ್ದು.
- ಕಚ್ಚಾಹತ್ತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಗಿರಣೀಗಳಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುವಾಗಿ ಬಳಕೆ
- ಇದನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡಿ ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತ ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ & ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ 2ನೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ.
- ಇದು ಉಷ್ಣವಲಯದ & ಉಪ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಬೆಳೆ
- ಇದಕ್ಕೆ 200 ರಿಂದ 250 ಸೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ
- 75 ರಿಂದ 150 ಸೆ.ಮೀ ಮಳೆ ಬೇಕು
- ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು, ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು ಬೇಕು.
- ತೇವಾಂಶ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಮಣ್ಣು ಸೂಕ್ತ
- ಇದನ್ನು ಮುಂಗಾರು(ಖಾರೀಫ್) ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಆಂಧ್ರ, ಹರಿಯಾಣ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಪಾನೀಯ ಬೆಳೆಗಳು:–
- ಇವು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳು ಕೂಡ.
- ಚಹಾ & ಕಾಫಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾನೀಯ ಬೆಳೆಗಳು.
- ಚಹಾ:–
- ಚಹಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆ.
- ಬಾರತವು ಚಹಾ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ರಫ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಹೊಂದಿತ್ತು.
- ಇದು ಅಪಾರ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗಳಿಸಿದೆ.
- ಇದು ಉಷ್ಣವಲಯ & ಉಪಉಷ್ಣವಲಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣದ ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳೆ.
- ಇದಕ್ಕೆ ಸರಾಸರಿ 21 ಸೆ. ಉಷ್ಣಾಂಶ & 150–200 ಸೆಂ.ಮೀ ಮಳೆ ಅವಶ್ಯಕ.
- ಕೊಳೆತ ಜೈವಿಕಾಂಶವುಳ್ಳ & ನೀರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಸಿದು ಹೋಗುವ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣು ಅಗತ್ಯ
- ಆದ್ದರಿಂದ 1200 ರಿಂದ 2400 ಮೀ ಎತ್ತರವುಳ್ಳ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಇದನ್ನು ಅಸ್ಸಾಂ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕೇರಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ವ್ಯವಸಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪುಷ್ಪ ಬೇಸಾಯದ ಪಾತ್ರ:–
- ತೋಟಾಗಾರಿಕಾ ಅಥವಾ ಕೈತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳು:–
- ಇಉ ಹಣ್ಣು, ತರಕಾರಿ & ಹೂಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಇದು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಅಥವಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಸಲು ನೀಡುವ ಬೆಳೆ
- ಇದು ಇತರೆ ಬೇಸಾಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮದ್ರಯುತ & ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾದರಿಯದಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತ ಮಾವು, ಬಾಳೆ, ಸಪೋಟ & ನಿಂಬೆ ಜಾತಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ
- ಇದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದೆ.
- ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೇಸಾಯದ ಪ್ರಗತಿಗೆ "ಸುವರ್ಣ ಕ್ರಾಂತಿ" ಎನ್ನುವರು.
- ತೋಟಗಾರಿಕೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಭೂಸ್ವರೂಪ, ವಾಯುಗುಣ, ಮಣ್ಣು, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತೇಜನ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ.
- ಪುಷ್ಪ ಬೇಸಾಯ:–
- ಹೂ ಬೆಳೆಯುವ ಕಲೆ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ತಿಳಿದಿತ್ತು.
- ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾದರಿಯ ಪುಷ್ಪ ಕೃಷಿ ಅಥವಾ ಬೇಸಾಯವನ್ನು "ಫ್ಲೋರಿಕಲ್ಚರ್" ಎನ್ನವರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸಂಪಿಗೆ, ಚೆಂಡು, ಸೇವಂತಿಗೆ, ಕನಕಾಂಬರ, ಗುಲಾಬಿ, ಲಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ.
- ಉದ್ದವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಗುಲಾಬಿ, ಆರ್ಕಿಡ್, ಲಿಲ್ಲಿ, ಗ್ಲಾಡಿಯೋಲಸ್, ಕಾರನೇಷನ್, ಆಂಥೋರಿಯಂ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯಿದೆ.
- ಪುಷ್ಪ ಬೇಸಾಯ ಕೆಲವೇ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೀಮತ.
- ತಮಿಳುನಾಡು, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಆಂದ್ರ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಹರಿಯಾಣ, ರಾಜಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಪುಷ್ಪ ಬೇಸಾಯವು ಉದ್ಯಮದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಉತ್ತಮ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಕಾರಣ, ಭಾರತದ ಬೇಸಾಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ತೋಟಗಾರಿಕಾ & ಪುಷ್ಪ ಬೇಸಾಯವು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಖನಿಜ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಗಳು:–
- ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸಂಯೋಜನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನೇ "ಖನಿಜ" ಎನ್ನುವರು.
- ಇವು ಶಿಲೆ & ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈ ವಲಯದ ಮಿಶ್ರಣಗಳೊಡನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತದ ಖನಿಜಗಳು:– ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಅದಿರು, ಬಾಕ್ಸೈಡ್ ಅದಿರು, ಅಭ್ರಕ, ಚಿನ್ನದ ಅದಿರು.
- ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:– ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಅಣು ಖನಿಜ, ಶೌರಶಕ್ತ, ಗಾಳಿಶಕ್ತಿ
- ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು:–
- ಅದಿರುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಖನಿಜಗಳ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೇ.20 ರಷ್ಟನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 6ನೇ ಸ್ಥಾನ ಪಡದಿದೆ.
- ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಒಡಿಶಾ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನಿಕ್ಷೇಪಗಳಿವೆ
- ಜಾರ್ಖಂಡಿನ ಸಿಂಗಭೂಮ್
- ಒರಿಸ್ಸಾದ ಕೆಯೊಂಜ್ಹಾರ್, ಮಯೂರ್ ಭಂಜ್, ಸುಂದರ್ ಘರ್
- ಛತ್ತಿಸಘಡದ ಬಸ್ತಾರ್, ದುರ್ಗ, ರಾಯಪುರ
- ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ, ಸೊಂಡೂರು, ಕುದುರೆಮುಖ
- ಇದನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ, ಔತ್ತಿಸಘಡ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಪ.ಬಂಗಾಳ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಒಡಿಶಾ, ಆಂಧ್ರಗಳ ಕಬ್ಬಣ & ಉಕ್ಕಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
- ಅಲ್ಲದೆ ಜಪಾನ್, ಚೈನಾ, ಇಟಲಿ, ಇರಾನ್‌ಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಅದಿರು:–
- ಕಬ್ಬಣದ ಮಿಶ್ರಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮುಖ್ಯವಾದುದು.
- ಇದರ ಉಪಯೋಗಗಳು:– ಉಕ್ಕಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ , ರಾಸಾಯನಿಕ & ವಿದ್ಯುತ್ ಉಪಕರಣಗಳ ತಯಾರಿಕೆ, ಬಣ್ಣದ ಗಾಜುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವರು.
- ವಿಧಗಳು:– ಪೈರೋಲೋಸೈಟ್, ಸೈಲೊಮೆಲೆನ್, ಮ್ಯಾಗ್ನೆಟೈಟ್, ಬ್ರಾನ್ನೈಟ್ & ಹೋಲ್ಯಾಂಡೈಟ್
- ಭಾರತದ ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಅದಿರು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದೆ
- ಪೈರೋಲೋಸೈಟ್ & ಸೈಲೋಮೆಲೇನ ಅದಿರುವಗಳು ಮುಖ್ಯ.
- ರಾಜ್ಯಗಳು:– ಒಡಿಶಾ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಿಹಾರ್, ಛತ್ತಿಸಘಡ್, ರಾಜಸ್ತಾನ, ಪಂಜಾಬ್, ಗೋವಾ
- ಬಾಕ್ಸೈಟ್ ಅದಿರು:–
- ಇದು ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಲೋಹದ ಮುಖ್ಯ ಅದಿರು.
- ಇದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಆಕ್ಸೈಡ್ & ಮರಳಿನೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಕಂದು ಹಳದಿ & ಬೂದು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಬಾಕ್ಸೈಟ್ ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನಂತೆ ಜಿಗುಟು ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದು ಪ್ರತಿಶತ 60 ರಿಂದ 70 ರಷ್ಟು ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಆಕ್ಸೈಟ್ ಹೊಂದಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಉಪಯೋಗಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ 20ನೇ ಶತಮಾನದ "ಅದ್ಭುತ ಲೋಹ" ಎನ್ನುವರು
- ಭಾರತ ಹೇರಳವಾದ ನಿಕ್ಷೇಪ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯಾಗಿದೆ.
- ಭಾರತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ 5ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.
- ಒಡಿಶಾದ ಕೋರಾಪಟ್, ಕಾಳಹಂದಿ, ಬೋಲಾಂಗೀರ್, ಸುಂದರಘರ್
- ಗುಜರಾತಿನ ಜಾಮನಗರ, ಭಾವನಗರ, ಜುನಾಗಡ, ಬರೂಚ್, ಸೂರತ್
- ಜಾರ್ಖಂಡಿನ ರಾಂಚಿ, ಪಲಮಾವು, ಶಹಬಾದ್, ಲೋಹರದಗ
- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರತ್ನಗಿರಿ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರ, ಅಂಬೋಲಿಘಾಟ, ಉದಯಗಿರಿ, ರಾಧಾನಗರಿ, ದಂಗರ್ವಾಡಿ, ದರ್ಭಾಂಗ್
- ಛತ್ತಿಸಘಡದ ಬಸ್ತಾರ, ಬಿಲಾಸ್ಪುರ, ರಾಯಗಡ್, ಸುರಗುಜಾ
- ಭಾರತ ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ, ಯು.ಎ.ಇ, ಬ್ರಿಟನ್, ಜರ್ಮನಿ, ಜಪಾನ್, ಯು.ಎಸ್.ಎ ಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಅಭ್ರಕ:–
- ಕಬ್ಬಿಣೇತರ ಖನಿಜಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು.
- ಭಾರತ ಅಭ್ರಕದ ನಿಕ್ಷೇಪ & ಫಲಕಅಭ್ರಕದ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವ, ಶಾಖ ನಿರೋಧಕ, ಹೊಳಪುಳ್ಳ ಸಿಲಿಕೇಟ್ ಖನಿಜ

RAMALINGAPPA L

- ಇದು ಶಾಖ & ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಮಂದವಾಹಕ ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಶಾಖ ನಿರೋಧಕ & ವಿದ್ಯುತ್ ನಿರೋಧಕ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಬಳಕೆ
- ಇದನ್ನು ಟೆಲಿಫೋನ್, ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್, ನಿಸ್ತಂತು ಸೇವೆ, ಗಾಜು ತಯಾರಿಕೆ, ಬಣ್ಣ ವಾರ್ನಿಷ್, ಕೃತಕ ರಬ್ಬರ್, ಡೈನೊಮೊಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗ
- ಇದು "ಕಾಗೆ ಬಂಗಾರ" ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ.
- ವಿಧಗಳು:–
- ರಾಸಾಯನಿಕ ಅಂಶ & ಬಣ್ಣಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ
- ಮಸ್ಕೊವೈಟ್(ಶ್ವೇತ ಅಭ್ರಕ)
- ಬಯೋಟೈಟ್(ಕಪ್ಪು ಅಭ್ರಕ)
- ಫ್ಲೊಗೋವೈಟ್(ಕಂದು ಅಭ್ರಕ)
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಶ್ವೇತ ಅಭ್ರಕವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದೆ.
- ಅಭ್ರಕವು ಆಂಧ್ರದ ನೆಲ್ಲೂರು, ವಾರಂಗಲ್, ಕೃಷ್ಣಾ & ಪೂರ್ವ ಗೋದಾವರಿ
- ಜಾರ್ಖಂಡಿನ ಧನಭಾದ್, ಪಲಮಾವು, ಗಿರಧಿ, ಕೋಡರ್ಮ
- ಬಿಹಾರದ ಗಯಾ, ಮೊಂಗೈರ್, ಬಾಗಲ್‌ಪುರ, ನಾವಡ
- ರಾಜಸ್ತಾನದ ಉದಯಪುರ, ಅಜ್ಮೀರ ಬಿಲ್ವಾರ, ಜೈಪುರ
- ಕೇರಳದ ತಿರುವನಂತಪುರ
- ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಸೇಲಂ
- ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಜಿಂದ್ವಾರ, ಬಸ್ತಾರ್ ಬಾಲಘಾಡಗಳಲ್ಲಿ
- ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಆದರೆ ಇಂದು ಅಭ್ರಕದ ಬದಲಿ ವಸ್ತುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ರಫ್ತು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.
- ಒನ್ನದ ಅದಿರು:–
- ಇದು ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಲೋಹ
- ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮೌಲ್ಯ ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇದು ನಿರ್ಧಾರಕ ಮಾಧ್ಯಮ
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ನಿಕ್ಷೇಪವು ಕಡಿಮೆಯಿದೆ.
- ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೋಲಾರ, ರಾಯಚೂರು, ಹಟ್ಟಿ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು
- ಆಂಧ್ರದ ಅನಂತಪುರ,
- ಬಿಹಾರ, ಕೇರಳ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಗದಗ ಬಳಿ ಕಪ್ಪತಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಬೆಣಚುಕಲ್ಲಿನ ಶಿಲಾಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಎಳೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.
- ಸದ್ಯ ಹಟ್ಟಿಗಣಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಚಿನ್ನ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
- ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:–
- ಮುಗಿದು ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:– ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಅಣುಶಕ್ತಿ
- ಮುಗಿಯದೇ ಇರುವ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:– ಸೌರಶಕ್ತಿ, ಪವನಶಕ್ತಿ, ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ
- ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಮುಖ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ
- ಭಾರತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ 3ನೇ ಸ್ಥಾನ
- ಹಿಂದೆ ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳು ಭೂಮಿಯ ಪದರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ ಹೋಗಿ ಶಾಖ & ಒತ್ತಡದಿಂದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡು.
- ಇದು ಕೀಟ ನಿರೋಧಕಗಳು, ಸ್ಫೋಟಕ ವಸ್ತುಗಳು, ಕೃತಕ ನಾರು, ಕೃತಕ ರಬ್ಬರ್, ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
- ಇದು ಬಹು ಉಪಯೋಗಿ ಖನಿಜವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು "ಕಪ್ಪು ಬಂಗಾರ" ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ದಾಮೋದರ ನದಿ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಹಂಚಿಕೆ.
- ಜಾರ್ಖಂಡ್ & ಛತ್ತಿಸಘಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಘರಿಯಾ, ಬೊಕಾರೊ, ಗಿರಿಧಿ, ಕರಣಪುರ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳು
- ಅಲ್ಲದೆ ಗೋದಾವರಿ, ಮಹಾನದಿ, ವಾರ್ಧಾ ನದಿ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳಿವೆ.
- ರಾಜ್ಯಗಳು:– ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಛತ್ತಿಸಘಡ್, ಒರಿಸ್ಸಾ, ಪ.ಬಂಗಾಳ, ಆಂಧ್ರ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ:–
- ಇದು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳ ಅವಶೇಷಗಳಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿ.
- ಭೂಮಿಯಿಂದ ಹೊರ ತೆಗೆಯುವ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಮಿಶ್ರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಅದನ್ನು "ಕಚ್ಚಾತೈಲ" ಎನ್ನುವರು
- ಇದನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿ ಗ್ಯಾಸೋಲಿನ್, ಪೆಟ್ರೋಲ್, ಡೀಸಲ್, ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಮುಖ್ಯ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಹಲವು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿವೆ.

RAMALINGAPPA L

- ವ್ಯವಸಾಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅಮೂಲ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ.
- ಇದು ಶಾಂತಿ ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದ್ದು
- ಆದುದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು "ದ್ರವರೂಪದ ಚಿನ್ನ" ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಾಂನ 'ದಿಗ್ಬಾಯಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂನ್ನು ಮೊದಲ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಲಕಿಮ್‌ಪುರ್, ಹುಗ್ರಿಜನ್, ಮೊರಾನ್, ನಹರ್‌ಕಟಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಗುಜರಾತ್‌ನ ಅಂಕಲೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ತೈಲಬಾವಿಯನ್ನು ಕೊರೆಯಲಾಯಿತು.
- 1974ರಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈನಿಂದ 110 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದ 'ಬಾಂಬೈ ಹೈ' ನಲ್ಲಿ ತೈಲ್ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿ 1976ರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಆರಂಭ
- ಇದು ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ತೈಲ ನಿಕ್ಷೇಪ
- ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಕಾವೇರಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಗೋದಾವರಿ, ಮಹಾನದಿಗಳ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
- ಒಟ್ಟು 19 ತೈಲ ಶುದ್ಧಕರಣ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ.
- ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು, ಇರಾನ್, ಇರಾಕ್, ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ, ರಷ್ಯಾಗಳಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪರಮಾಣು ಖನಿಜಗಳು:–
- ಭಾರತ ಹೇರಳವಾದ ಪರಮಾಣು ಖನಿಜ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಪರಮಾಣು ಖನಿಜಗಳಿಂದ ಅಣುಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಇದು ಒಂದು ಸ್ಥಾನಮಾನ & ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಕೇವಲ ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಇಂದು ಇದನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯುರೇನಿಯಂ, ಥೋರಿಯಂ, ಬೆರಿಲಿಯಂ, ಲಿಥಿಯಂ ಖನಿಜಗಳಿವೆ.
- ಯುರೇನಿಯಂ:– ಇದು
- ಜಾರ್ಖಂಡ್‌ನ ಸಿಂಗಭೂಮ್, ಗಯಾ, ಹಜಾರಿಬಾಗ್
- ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ಶಹರಣ್‌ಪುರ
- ಕೇರಳದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
- ಥೋರಿಯಂ:– ಕೇರಳ, ಬಿಹಾರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ರಾಜಸ್ತಾನ
- ಬೆರಿಲಿಯಂ:– ಇದನ್ನು ಪರಮಾಣು ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ರಿಯಾಕ್ಟರುಗಳಲ್ಲಿ ;ಮಾಡರೇಟರ್' ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಕೆ
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೆರಿಲಿಯಂ ನಿಕ್ಷೇಪ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಲಿಥಿಯಂ:– ಇದು ಹಗುರವಾದ ಲೋಹವಾಗಿದ್ದು ಲೆಪಿಡೋಲೆಟ್ & ಫ್ಯೂಡೋಮಿನ್ ಅದಿರುಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದನ್ನು ಜಾರ್ಖಂಡ್ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೆ
- ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲಗಳು:–
- ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಹಸಿರು ಮನೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಭೂಮಿಯ ವಾಯುಮಂಡಲದ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗುವ ಸಂಭವನೀಯತೆ ಇದೆ ಇದನ್ನು "ಗ್ಲೋಬಲ್ ವಾರ್ಮಿಂಗ್(ಜಾಗತಿಕ ತಾಪಮಾನ ಏರಿಕೆ)" ಎನ್ನುವರು.
- ಇವುಗಳ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣ;– ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳ, ನಗರೀಕರಣ, ಕೈಗಾರಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಇದರಿಂದ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸಿ ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಒತ್ತು.
- ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಶಕ್ತಿ ಮೂಲಗಳು:– ಸೌರಶಕ್ತಿ, ಪವನಶಕ್ತಿ, ಸಾಗರನೀರಿನ ಉಬ್ಬರ ಇಳಿತ ಶಕ್ತಿ, ಭೂ ಅಂತರಾಳದ ಶಕ್ತಿ, ಜೈವಿಕ ಅನಿಲ ಶಕ್ತಿ
- ಸೌರಶಕ್ತಿ:–
- ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಹೊರ ಸೂಸಲ್ಪಡುವ ಶಾಖದ ಬಳಕೆಯನ್ನು "ಸೌರಶಕ್ತಿ" ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಮುಗಿದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ
- ಸೌರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಶಾಖ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದು.
- ಸೌರಶಕ್ತಿಯ ಬಳಕೆ:–
- ಸೋಲಾರ್ ವಾಟರ್ ಹೀಟರ್.
- ಕುಕ್ಕರ್
- ಸೋಲಾರ್ ಥರ್ಮಲ್
- ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪ
- ರೈಲ್ವೆ ಸಿಗ್ನಲ್
- ನೀರೆತ್ತುವ ಹಾಗೂ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸೌರ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ರಾಜಸ್ತಾನದ "ಬಾರ್‌ಮರ್' ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ

RAMALINGAPPA L

- ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೌರವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಪವನ ಶಕ್ತಿ:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.
- ಭಾರತವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ 5ನೇ ದೊಡ್ಡ ದೇಶ.
- ತಮಿಳುನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ರಾಜಸ್ತಾನ, ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ:–
- ಭಾರತದ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ.
- ಇದರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು, ವಿದೇಶಿಗಳಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ
- ಆದ್ದರಿಂದ ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯ
- ಮುಗಿಯದೇ ಇರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಶೋಧನೆ & ಬಳಕೆಗೆ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ.
- ಪರಿಹಾರಗಳು:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನಿಗಿಸಲು ಹಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
- 1. ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುವುದ.
- 2. ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡುವುದು.
- 3. ಬದಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
- 4. ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- 5. ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮಿತವಾಗಿ ಬಳಸಲು ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವುದು.
- 6. ನಿರುಪಯುಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸುವುದು
- ಭಾರತದ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ:–
- ವಸ್ತುಗಳು, ಸೇವೆಗಳು, ಮಾಹಿತಿ & ಸರಕುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುವುದನ್ನೇ "ಸಾರಿಗೆ" ಎನ್ನುವರು.
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಹತ್ವ:–
- ಉತ್ಪಾದಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಬೇಡಿಕೆಯಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪೂರೈಕೆ
- ಇವುಗಳು ಕೊರತೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
- ವ್ಯವಸಾಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಅರಣ್ಯಗಾರಿಕೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಹೈನುಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವುದು.
- ತ್ವರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಾರಿಗೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಗತ್ಯ.
- ಸಾರಿಗೆಯ ವಿಧಗಳು:–
- ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ
- ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ
- ವಾಯು ಸಾರಿಗೆ
- ಜಲ ಸಾರಿಗೆ
- ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿವೆ.
- ರಾಜರು ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:–
- ಭಾರತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ದೇಶ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇಶ.
- ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ರಸ್ತೆಗಳ ಅಗತ್ಯ.
- ರೈತರು ಬೆಳೆದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ರಸ್ತೆಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.
- ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಸಹಾಯ
- ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಗಳು ರೈಲು ಸಾರಿಗೆಗೆ ಪೂರಕ
- ಸರಕು ಸಾಗಾಣಿಕೆ ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯ.
- ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣ:–
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು
- ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು
- ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಗಳು
- ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳು:–
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು:–
- ಇವು ದೇಶದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಗಳು
- ಇವು ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿವೆ.
- ಇವು ರಾಜಧಾನಿ, ಬಂದರು, ಕೈಗಾರಿಕಾ ನಗರಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತವೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಇವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ & ನಿರ್ವಹಣೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ.
- ಒಟ್ಟು 70,934 ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಮಾರ್ಗವಿದೆ.
- ಭಾರತ ಇವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ 1989ರಲ್ಲಿ 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ(ಎನ್.ಹೆಚ್.ಎ.ಐ) ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.
- ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು ಭಾರತ ನೆರೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ರಾಜಧಾನಿಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತವೆ.
- ಉದಾ:– ಲಾಹೋರ್–ಅಮೃತಸರ–ದೆಹಲಿ–ಆಗ್ರಾ–ಕೋಲ್ಕೊತ್ತಾ–ಇಂಫಾಲ
- ಮಾಂಡಲೆ–ಬಾರಿ–ಕಟ್ಮಂಡು
- ಎರಡನೆ ವರ್ಗದ ರಾ.ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು:– ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಗಳು & ಪ್ರಧಾನ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತವೆ.
- ವಾರಾಣಾಸಿ–ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ 7ನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯು ಭಾರತದ ಅತಿ ಉದ್ದದ(2343ಕಿ.ಮೀ) ಹೆದ್ದಾರಿ.
- ಕುಲುಮನಾಲಿ(ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ)–ಲ್ಹೇ (ಕಾಶ್ಮೀರ) ಹೆದ್ದಾರಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ಎತ್ತರದ (4267 ಮೀ) ರಸ್ತೆ ಮಾರ್ಗ
- ಸುವರ್ಣ ಚತುಷ್ಕೋನ & ಕಾರಿಡಾರ್ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು:–
- ಇದು ಚತುಷ್ಪತ/ಷಟ್ಪಥ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದು 15000 ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದದ ಹೆದ್ದಾರಿ.
- ಈ ಯೋಜನೆ 1999 ರಿಂದ ಆರಂಭ
- ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚ 54000 ಕೋಟಿ ರೂ.
- ಇದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ.
- ಇದು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಗೆ ಅತಿ ಅಗತ್ಯ.
- ಇದು ದೇಶವನ್ನು ಉತ್ತರ–ದಕ್ಷಿಣ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ–ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳೇ 'ಕಾರಿಡಾರ್ ರಸ್ತೆಗಳು'
- ಸರಕು & ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಲು ಉಪಯುಕ್ತ.
- ಇದು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ವರದಾನವಾಗಿದೆ.
- ಇದು ದೇಶದ ಮಹಾನಗರಗಳಾ ದೆಹಲಿ, ಮುಂಬಾಯಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಚೆನ್ನೈ, ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರಗಳನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇತರೆ ನಗರಗಳು:– ಪುಣೆ, ಸತಾರ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಕಾಂಚೀಪುರಂ, ಆಗ್ರಾ, ಕಾನ್ಪುರ, ಪ್ರಯಾಗ, ವಾರಾಣಾಸಿ, ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ, ಖರಗಪುರ, ವಿಜಯವಾಡ.
- ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಯ ತೊಡಕುಗಳು:–
- ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮೀಣ & ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಗಳು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಹನ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಅನುಪಯುಕ್ತ
- ಇದು ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ, ವಾಹನ ದಟ್ಟಣೆ, ಅಪಘಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ
- ಮಳೆ, ಪ್ರವಾಹ & ಚಂಡಮಾರುತಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ & ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ & ನಿರ್ವಹಣೆ ಅಸಮರ್ಪಕ
- ರಸ್ತೆಗಳ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
- ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳು:–
- ಕಾಂಡ್ಲಾ:– ಕಚ್ ಖಾರಿಯ ಶಿರೋಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ.
- ಮುಂಬಯಿ:–
- ಇದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ 'ನವಾಶೇವಾ' ಬಂದರನ್ನು ಆತ್ಯಾಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಈ ಬಂದರನ್ನು "ಭಾರತದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು" ಎನ್ನುವರು.
- ಮರ್ಮಗೋವಾ:– ಗೋವಾದ ಝುವಾರಿ ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿದೆ.
- ನವಮಂಗಳೂರು: ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರು
- ಕೊಚ್ಚಿ:– ಇದು ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.
- ತುತುಕುಡಿ:– ಇದು ತಮಿಳುನಾಡು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.
- ಚೆನ್ನೈ:– ಇದು ಕೃತಕ ಬಂದರು ಹಾಗೂ ಹಳೆಯ ಬಂದರು
- ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ:– ಇದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಂದರು, ಆಂದ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ.
- ಪಾರಾದೀಪ:– ಇದು ಒರಿಸ್ಸಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದೆ.
- ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ:– ಇದು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ರೇವುಪಟ್ಟಣ, ಇದನ್ನು "ಭಾರತದ ಚಹದ ಬಂದರು" ಎನ್ನುವರು.
- ಹಾಲ್ದಿಯಾ:– ಕೊಲ್ಲತ್ತಾ ಬಂದರಿನ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೃತಕ ಬಂದರು, ಇದು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿದೆ.
- ಪ್ರಮುಖ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು:–
- ಸುವರ್ಣ ಚತುಷ್ಕೋನ & ಕಾರಿಡಾರ್ ರಸ್ತೆಗಳು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ & ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತವೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 1955ರಲ್ಲಿ "ದಿ ಏರ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಅಥಾರಿಟಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ" ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.
- ಇದು ದೇಶಗಳ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ 11 ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗೂ 115 ಆಂತರಿಕ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಿವೆ.
- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು:–
- ಮುಂಬೈ (ಸಹರಾ & ಸಾಂತ್ರಾಕ್ರೂಜ)
- ದೆಹಲಿ (ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ)
- ಕೋಲ್ಕತ್ತಾ (ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್)
- ಚೆನ್ನೈ (ಅಣ್ಣಾ ಅಥವಾ ಮೀನಾಂಬಾಕಂ)
- ಬೆಂಗಳೂರು (ನಾಡಪ್ರಭು ಕೆಂಪೇಗೌಡ)
- ಹೈದರಾಬಾದ್
- ಅಹಮದಾಬಾದ್
- ಪಣಜಿ
- ಅಮೃತಸರ್
- ಗುವಾಹಟು
- ತಿರುವನಂತಪುರ
- ಸಂಪರ್ಕ:–
- ಸುದ್ಧ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಚರಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದೇ ಸಂಪರ್ಕ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ.
- ಸಂಪರ್ಕದ ವಿಧಗಳು:–
- ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಧಾನಗಳಾದ ಅಂಚೆ & ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆ
- ರೇಡಿಯೋ
- ದೂರದರ್ಶನ
- ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳು
- ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಜಾಲ
- ಅಂತರ್ಜಾಲ
- ಇ–ಮೇಲ್
- ಸಂಚಾರಿ ದೂರವಾಣಿಗಳು
- ಸಂಪರ್ಕದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:–
- ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಗು–ಹೋಗುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅಗತ್ಯ.
- ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ–ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ.
- ಜನರಿಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಜ್ಞಾನ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ಇದರಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ.
- ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಅಗತ್ಯ.
- ದೇಶದ ಏಕತೆ, ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲ.
- ಭೌಗೋಳೀಕ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:–
- ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲ್ಮೈನ ಅಂಕಿ–ಅಂಶ ಅಥವಾ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುವ, ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ಅಗತ್ಯವಿದಾಗ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವ, ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಬಲ ಸಲಕರಣೆಯ ಸಮೂಹವನ್ನು "ಭೌಗೋಳಿಕ ಮಾಹಿತಿ(ಜಿ.ಐ.ಎಸ್) ವ್ಯವಸ್ಥೆ" ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಮೊದಲು 1960ರಲ್ಲಿ ಕೆನಡಾದಲ್ಲಿ ಆರಂಭ
- ಇದು:–
- ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು, ನದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನಸತಿಗಳ ಹಂಚಿಕೆ, ಭೂ ಸ್ವರೂಪ, ಭೂ ಬಳಕೆ, ಮಣ್ಣು–ಬೆಳೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು.
- ಹೀಗೆ "ಜಿ.ಐ.ಎಸ್ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ಭೂಮೇಲ್ಮೈಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಅಂಕಿ–ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸುವ & ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ"
- ಉಪಯೋಗಗಳು:–
- ಜಿ.ಐಎಸ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ನಕ್ಷೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕ & ಮಾಹಿತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಭೌಗೋಳಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಭೂಮೇಲ್ಮೈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು & ಮಾದರಿ ರಚಿಸಬಹುದು.
- ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು.
- ಇದು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
- ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಕ್ಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

RAMALINGAPPA L

- ಭೌಗೋಳಿಕ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ & ನಕ್ಷೆಗಳ ರಚನೆಯ ತಂತ್ರಾಂಶದಲ್ಲಿ ಆ್ಯಪಲ್, ಆರ್ಕ್ ಇನ್ ಫೊ, ಆ್ಯಟೋಕ್ಯಾಡ್, ಮ್ಯಾಪ್ ಇನ್ ಫೋ, ಆಕ್ ವ್ಯೂ ಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.
- ಗ್ಲೋಬಲ್ ಪೊಜಿಶನಿಂಗ್ ಸಿಸ್ಟಂ:–
- ಇದು ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಕ್ಷಾಂಶ & ರೇಖಾಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಖರವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುವುದು & ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ಥಾನದ ಎತ್ತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಕಳುಹಿಸುವ ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಳಿಯಿರುವ ರಿಸೀವರ್‌ಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ.
- ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ:–
- ಇದು 20 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಅಮೇರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನವು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇವು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿವೆ.
- ಇದು ಕ್ಯಾಮರಾ, ಸೌರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಪರಮಾಣು, ಗಡಿಯಾರ & ಮಾಹಿತಿ ರವಾನೆಯ ಆ್ಯಂಟೆನಾವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಇದು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ರಿಸೀವರ್ ಪಡೆದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇರುವ ಸ್ಥಾನ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇರುವ ಸ್ಥಳದ ಎತ್ತರ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದರಿಂದ ಆ ಕೃತಕ ಉಪಗ್ರಹಗಳ ಎತ್ತರವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಜಿ.ಪಿ.ಎಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು "ಮಾರ್ಗಸೂಚಿ ಅಥವಾ ಪಾತ್ ಫೈಂಡರ್" ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ರಕ್ಷಣಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅತಿಮುಖ್ಯ
- ಭಾರತ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಾದೇಶೀಕ ಜಿ.ಪಿ.ಎಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಲು 7 ಉಪಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಉಡಾಯಿಸಿದೆ.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ & ಸ್ವತಂತ್ರ ಜಿ.ಪಿ.ಎಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ 'ನಾವಿಕ್' ಎಂಬ ಹೆಸರು.
- ಉಪಯೋಗಗಳು:–
- ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಉಪಯುಕ್ತ
- ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಪರ್ವತ ಚಾರಣ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ತಿಳಿಯಲು ಉಪಯುಕ್ತ
- ಸೈನಿಕರು, ವೈಮಾನಿಕ, ಮೀನುಗಾರರು ಹಾಗೂ ನಾವಿಕರು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿ.
- ಸಾರಿಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದರ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ.
- ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಬಾಗಿಲ ಸೇವೆ ಕೊಡುವ ಹಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಇಂದು ಜಿ.ಪಿ.ಎಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಜೀವಾಳ
- ಗೂಗಲ್ ಮ್ಯಾಪ್‌ನಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಜಿ.ಪಿಎಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಳಸಿ ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.
- ದೂರ ಸಂವೇದಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ:–
- ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಕಿ–ಅಂಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೂರಸಂವೇದಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು.
- ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಶಿಸದೆ ದೂರದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯನ್ನು "ದೂರ ಸಂವೇದಿ" ಎನ್ನುವರು
- ವೈಮಾನಿಕ ಚಿತ್ರಗಳು & ಉಪಗ್ರಹಳಿಂದ ಪಡೆದ ಚಿತ್ರಗಳು ದೂರ ಸಂವೇದಿ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ.
- ಉಪಯೋಗಗಳು:–
- ನೈಜ ಹಾಗೂ ನಂಬಲರ್ಹವಾದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುವುದು.
- ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈನ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಗಿಂತ ಅತಿ ಶೀಘ್ರ, ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ವಿಧಾನ
- ಇದರಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರುಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು.
- ಹವಾಮಾನದ ವೈಪರೀತ್ಯ ಹಾಗೂ ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈ ಅಡಚಣೆಗಳಿದ್ದರೂ ದೂರ ಸಂವೇದಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಚಂಡಮಾರುತ, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಪ್ರವಾಹ, ಬರಗಾಲ ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಕೋಪಗಳ ಪ್ರಭಾವದ ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಅನಾಹುತಗಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಇದರ ಚಿತ್ರಗಳು ಉಪಯುಕ್ತ.
- ಉಪಗ್ರಹ ಚಿತ್ರಗಳು, ಭೂ ಬಳಕೆ, ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ, ಜಲರಾಶಿಗಳು, ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಬೆಳೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ, ಭೂ ಸವೆತ, ಖನಿಜ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದುದು.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು:–
- ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಮಹತ್ವ:–
- ಮಾನವನ ಆಧುನಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ
- ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

RAMALINGAPPA L

- ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಆಧುನಿಕ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.
- ಆನರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತದೆ.
- ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸುತ್ತಿದೆ.
- ಕೈಗಾರಿಕೆ ಎಂದರೆ, ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಮಾನವನ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು "ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು" ಎನ್ನುವರು.
- ಉದಾ:– ಕಬ್ಬನ್ನು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನಾಗಿ, ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಾಗಿ, ಬಾಕ್ಸೈಟ್‌ನ್ನು ಅಲ್ಯುಮಿನಿಯಂ ಲೋಹವನ್ನಾಗಿ, ಮರದ ತಿರುಳನ್ನು ಕಾಗದವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ.
- ಭಾರತದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಗಳು:–
- ದೇಶದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು 'ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ 8 ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯಗಳಿವೆ
- ಹೂಗ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶ
- ಮುಂಬೈ–ಪೂನಾ ಪ್ರದೇಶ
- ಅಹಮದಾಬಾದ್–ವಡೋದರ ಪ್ರದೇಶ
- ದಾಮೋದರ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶ
- ದಕ್ಷಿಣದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶ
- ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್ ಪ್ರದೇಶ
- ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ–ಗುಂಟೂರು ಪ್ರದೇಶ
- ಕೊಲ್ಲಂ–ತಿರುವನಂತಪುರ ಪ್ರದೇಶ
- ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾನೀಕರಣದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಅಂಶಗಳು:–
- ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳು
- ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆ
- ಸಂಚಾರ ಸೌಲಭ್ಯ
- ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪೂರೈಕೆ
- ಬಂದರುಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ
- ಕಡಿಮೆ ದರದ ಭೂಮಿ ದೊರೆಯುವಿಕೆ
- ತಾಂತ್ರಿಕತೆ
- ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು
- ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು:–
- ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆ:–
- ಇದನ್ನು ಮೂಲ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಎನ್ನುವರು
- ಕಾರಣ:– ಇದು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣ, ರೈಲ್ವೆ, ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ, ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ, ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ, ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ ಮುಂತಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ಹಂಚಿಕೆ:–
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 9 ಬೃಹತ್ ಕಬ್ಬಿಣ & ಉಕ್ಕಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿವೆ.
- ಪ್ರಥಮ ಉಕ್ಕಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆ 1870ರಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ 'ಕುಲ್ಟಿ' ಯಲ್ಲಿ 'ಬೆಂಗಾಲ್ ಐರನ್ ಕಂಪನಿ.ಲಿ' ಸ್ಥಾಪನೆ
- 1907ರಲ್ಲಿ 'ಟಾಟಾ ಐರನ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ'ಯು ಜೆಮ್‌ಶೆಡ್‌ಪುರದ ಬಳಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- 1919ರಲ್ಲಿ 'ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಐರನ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ'ಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ 'ಬರ್ನಪುರ'ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- 1923ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು 'ದಿ ಮೈಸೂರು ಐರನ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಕೈಗಾರಿಕೆ'ಯನ್ನು ಭದ್ರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು:–
- ಟಾಟಾ ಕಬ್ಬಿಣ & ಉಕ್ಕಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆ–ಜಮ್‌ಶೆಡ್‌ಪುರ
- ಇಂಡಿಯನ್ ಐರನ್ & ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಫನಿ–ಬರ್ನಪುರ
- ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಐರನ್ & ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ–ಭದ್ರಾವತಿ
- ಬಿಲಾಯಿ ಐರನ್ & ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ–ಬಿಲಾಯಿ (ಛತ್ತಿಸಘಢ್)
- ಐರನ್ & ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ–ರೂರ್ಕೆಲ (ಒರಿಸ್ಸಾ)
- ಐರನ್ & ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ–ದುರ್ಗಾಪುರ (ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ)
- ಐರನ್ & ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ–ಬೋಕಾರೋ(ಝಾರ್ಖಂಡ್)
- ಐರನ್ & ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ–ಸೇಲಂ (ತಮಿಳುನಾಡು)
- ಐರನ್ & ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪನಿ–ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ (ಆಂದ್ರ ಪ್ರದೇಶ)
- ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ:–
- ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ನಾರುಗಳಿಂದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದನ್ನು 'ಜವಳಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಜವಳಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸೆಣಬಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ರೇಷ್ಮೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಉಣ್ಣೆ ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಕೃತಕ ನಾರಿನ ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ
- ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಹತ್ತಿ ಗಿರಣಿಯು 1854ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ & ಬರೂಚ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ

RAMALINGAPPA L

- 1951ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 378 ಹತ್ತಿಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.
- 2008ರಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 1773ರಕ್ಕೆ ಏರಿದೆ.
- ಹಂಚಿಕೆ:- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗುಜರಾತ್, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕರ್ನಾಟಕ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿ ಗಿರಿಣಿಗಳಿದ್ದು ಇದನ್ನು 'ಭಾರತದ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್' ಅಥವಾ 'ಭಾರತದ ಕಾಟನೋಪೊಲಿಸ್' ಎನ್ನುವರು.
- ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೆಂಗಳೂರು, ದಾವಣಗೆರೆ ಮುಖ್ಯ ಹತ್ತಿಗಿರಣಿ
- ಸಕ್ಕರೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ:-
- ಭಾರತವು ಸಕ್ಕರೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರೆಜಿಲ್ ನಂತರ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನ.
- ಸಕ್ಕರೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ತಿಳಿದಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಬಹಳ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ರಾಜ್ಯಗಳು:- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
- ಒಟ್ಟು 516 ಸಕ್ಕರೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿವೆ.
- 263.6 ಲಕ್ಷ ಟನ್ ಸಕ್ಕರೆ ಉತ್ಪಾದನೆ
- ಯು.ಎಸ್.ಎ, ಬ್ರಿಟನ್, ಇರಾನ್, ಕೆನಡಾ, ಮಲೇಷಿಯಾಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು.
- ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಕೈಗಾರಿಕೆ:-
- ಅಲ್ಯೂಮಿಯಂ 1886ರಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.
- ಭಾರತದ ಕಬ್ಬಿಣೇತರ ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು.
- ಇದು ಮೂರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯ ದೊರೆಯುವಿಕೆ
- ಬಾಕ್ಸೈಟ್‌ನ ಪೂರೈಕೆ
- ಇತರೆ ಲೋಹ & ಬಂಡವಾಳದ ಪೂರೈಕ್
- ರಾಜ್ಯಗಳು:- ಒರಿಸ್ಸಾ, ಜಾರ್ಖಂಡ್, ಛತ್ತಿಸಘಡ್, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು
- ಕಾಗದದ ಕೈಗಾರಿಕೆ:-
- ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಕಾಗದದ ಕೈಗಾರಿಕೆ 1840ರಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಸೆರಾಂಪುರದಲ್ಲಿ ಹೂಗ್ಲಿನದಿ ದಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- 1867ರಲ್ಲಿ ಕೋಲ್ಕತ್ತಾದ ಬಾಲ್ಲಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ
- ಇದರ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳು:- ಬಿದಿರು, ಮರದ ತಿರುಳು, ಹುಲ್ಲು
- ಈ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು:- ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಮುಂಬೈ, ಪೂನಾ, ಚಿಂದ್ವಾರ, ಅಮರಾವತಿ, ನಾಗಪುರ, ನಾಸಿಕ್, ಕರಾಡ, ರಾಜಮಂಡ್ರಿ, ರಾಯಘಡ್, ತಿರುಪತಿ, ಮಿರತ್, ವಾರಣಾಸಿ, ಗಾಜಿಯಾಬಾದ್, ಲ್ಕನೊ
- ಒಟ್ಟು 568 ಕಾಗದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆ
- ನ್ಯೂಸ್ ಪ್ರಿಂಟ್ ಕಾಗದವನ್ನು ನಾರ್ವೆ, ಸ್ವೀಡನ್, ಕೆನಡಾ, ಯುಎಸ್ಎ ನಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು:-
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಎಂದರೆ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕೈಗಾರಿಕೆ.
- ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಎನ್ನುವರು.
- ಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನವೇ ಆಧಾರ.
- ಇದು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಜನರ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.
- ಇದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂದಿದೆ.
- ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕೈಗಾರಿಕೆ:-
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಸಾಫ್ಟವೇರ್ ಉದ್ಯಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ರಫ್ತನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸಾಫ್ಟವೇರ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಪಾರ್ಕ್‌ಗಳನ್ನು 1991 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.
- ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಈ ಉದ್ಯಮದ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಹತೋಟಿ ಸಾಧಿಸಿವೆ.
- ಇಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ವಿ.ವಿ ಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿವೆ.
- ಸಾಫ್ಟವೇರ್ ಮುಖ್ಯ ರಫ್ತಿನ ಸರಕಾಗಿದ್ದು ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಗಳಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯಕ
- ಬೆಂಗಳೂರು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು "ಸಿಲಿಕಾನ್ ಸಿಟಿ" ಎನ್ನುವರು.
- ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ:-
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ 1980 ರಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.
- ಇದರಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಜರುಗಲು ಆರಂಭಿಸಿತು.
- ಸಸ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕಸಿ ಮಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಬೀಜ, ಔಷಧಿ, ರಸಗೊಬ್ಬರ, ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ

RAMALINGAPPA L

- ಇವುಗಳಿಂದ ಸೋಯಾ ಅವರೆ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ಹತ್ತಿಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ತಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಸಸ್ಯ ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಪರಿಸರ, ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ರಾಜ್ಯಗಳು:– ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಕೇರಳ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಜಮ್ಮು–ಕಾಶ್ಮೀರ, ಹರಿಯಾಣ, ಪಂಝಾಬ್, ಗುಜರಾತ್, ಕರ್ನಾಟಕ.
- ಉನ್ನತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ:–
- ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಉನ್ನತ ಅಥವಾ ಸುಧಾರಿಸಿದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಕೆ
- ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನವೆಂಬರ್ 1990ರಲ್ಲಿ "ಉನ್ನತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ" ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಜಾರಿ.
- ಇದರಿಂದ ಟೆಲಿಫೋನ್, ಅಂತರ್‌ಜಾಲ ಸಂಪರ್ಕ, ರಕ್ಷಣಾ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಫೋನ್, ಯುದ್ಧ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆ, ಪರಮಾಣು ಬಾಂಬ್ ತಯಾರಿಕೆ, ಉಪಗ್ರಹ ಉಡಾವಣೆ, ಚಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಪಾದಾರ್ಪಣೆ, ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕ ಇ–ಆಡಳಿತ(ಉದಾ:– ನೆಮ್ಮದಿ, ಆಧಾರ, ಸಕಾಲ), ಜಾಗತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸುಧಾರಣೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಬಳಕೆ.
- ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಕೋಪಗಳು:–
- ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿನಾಶಕಾರಕಗಳು:–
- ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಹಲವು ಘಟನೆಗಳು ಮಾನವಾತೀತ.
- ಇವುಗಳನ್ನು ಊಹಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯ.
- ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಮಾನವನ ಪ್ರಾಣ, ಆಸ್ತಿ–ಪಾಸ್ತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು "ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿನಾಶಕಾರ"ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು.
- ಉದಾ:–
- ಭೂಕಂಪಕಗಳು
- ಪ್ರವಾಹಗಳು
- ಕ್ಷಾಮಗಳು
- ಚಂಡಮಾರುತಗಳು
- ಭೂ ಕುಸಿತ
- ಕರಾವಳಿ ಕೊರೆತ
- ಹಿಮಪಾತ
- ಚಂಡಮಾರುತಗಳು:–
- ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲಿನ ವಿಕೋಪಗಳಲ್ಲಿ ಆವರ್ತಗಾಳಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಹಾನಿಕಾರಕ & ವಿನಾಶಕಾರಕಗಳು.
- ಈ ಗಾಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಚಂಡಮಾರುತಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು.
- ಕಾರಣಗಳು:–
- ಇವು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಗಮ
- ಮೂರು ಕಡೆಯಿಂದ ಸಮುದ್ರವಿದ್ದು ಭೂಮಿ ಸಾಗರ ಭಾಗಗಳ ನಡುವೆ ಉಷ್ಣಾಂಶ & ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದು ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಗಮವಾಗುತ್ತವೆ.
- ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಗಮವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆ ಚಲಿಸಿ ತಮಿಳುನಾಡು & ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶದ ತೀರಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತವೆ.
- ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಾಯುವ್ಯಕ್ಕೆ ಚಲಿಸಿ ಒಡಿಶಾ ತೀರಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತವೆ.
- ಇವು ಅಕ್ಟೋಬರ್–ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ.
- ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೇ–ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ.
- ಪರಿಣಾಮಗಳು:–
- ಜನಜೀವನವೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದುವುದು.
- ಇವುಗಳಿಂದ ಅಪಾರ ಸಾವು–ನೋವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸಾಗರದ ಅಲೆಗಳು ಒಳನಾಡಿಗೆ ಚಾಚಿ ಜಲರಾಶಿಗಳು ಲವಣಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.
- ಬೆಳೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.
- ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ, ವಿದ್ಯುತ್ ಸೌಕರ್ಯ, ಜನಜೀವನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗುವುದು.
- ಇವು ನಿಂತ ನಂತರ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳು ಅಪಾರ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆಯ ಕ್ರಮಗಳು:–
- ಅಪಾಯಕಾರಿ ತಗ್ಗು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸುವುದು
- ವಿದ್ಯುಜ್ಜನಕ ಯಂತ್ರ, ದೋಣಿಗಳು, ಹೆಲಿಕಾಪ್ಟರ್ ಸಾರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜಾಗಿರಿಸುವುದು.
- ರೈಲು–ಬಸ್ಸು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಚಂಡಮಾರುತ ಪ್ರಭಾವದ ವಲಯದಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು.
- ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ನೀಡುವುದು.

RAMALINGAPPA L

- ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸೇನಾ ತುಕಡಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಹಿನೀರು ಹಾಗೂ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವುದು.
- ಔಷಧಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವುದು.
- ಪ್ರವಾಹಗಳು:–
- ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿ.
- ಅತ್ಯಧಿಕ ಮಳೆ ಸುರಿದಾಗ & ಅತ್ಯಧಿಕ ಹಿಮ ಕರಗಿದಾಗ ನದಿಗಳ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನದಿ ದಂಡೆಗಳ ಹಿಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ "ನದಿ ಪ್ರವಾಹ"ಗಳು ಎನ್ನುವರು.
- ಕಾರಣಗಳು:–
- ಮಾನ್‌ಸೂನ್ ಮಳೆ ಅನಿಶ್ಚಿತ. ಅತ್ಯಧಿಕ ಮಳೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ
- ನದಿಯ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತುಂಬಿರುವುದು
- ಅಣೆಕಟ್ಟು & ಅಡ್ಡಗಟ್ಟೆಗಳು ಒಡೆದು ಒಮ್ಮೆಗೇ ನೀರು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದರಿಂದ.
- ನದಿಗಳು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿರುವುದರಿಂದ
- ಚಂಡಮಾರುತಗಳಿಂದ ಅಪಾರ ಮಳೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ
- ಸಮುದ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪನಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುದರಿಂದ
- ಅರಣ್ಯ ನಾಶ
- ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರದ ಸೇತುವೆಗಳು
- ಒಡ್ಡುಗಳು
- ನದಿಪಾತ್ರ
- ಅಕ್ರಮ ಭೂ ಬಳಕೆ
- ಒಳಪಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು:–
- ಗಂಗಾನದಿಯ ಉಪನದಿಗಳಾದ ಯಮುನಾ, ಗಂಡಕ್, ಕೋಸಿ, ಘಾಘ್ರಗಳು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ
- ದಾಮೋದರ & ಸುವರ್ಣ ರೇಖಾ ನದಿಗಳು ಛತ್ತಿಸಘಡ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳಗಳಲ್ಲಿ
- ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ & ಇದರ ಉಪನದಿಗಳಾದ ದಿಹಾಂಗ, ದಿಬಾಂಗ, ಸುಬನ್‌ಸಿರಿ, ಲೂಹಿತ್, ಅಸ್ಸಾಂ ಕಣಿವೆ ನದಿಗಳು ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ
- ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಘಸ್ಫೋಟದಿಂದ ಆಗಾಗ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.
- ನರ್ಮದಾ, ತಪತಿ, ಸಬರಮತಿ, ಮಹಿನದಿಗಳು ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ
- ಕೃಷ್ಣಾ, ತುಂಗಭದ್ರಾ, ಘಟಪ್ರಭಾ, ಮಲಪ್ರಭಾ, ದೋಣಿ, ಬೆಣ್ಣೆಹಳ್ಳಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ಪರಿಣಾಮಗಳು:–
- ಇವು ಜನರ ಆಸ್ತಿ–ಪಾಸ್ತಿ, ಮನೆ, ಭೂಮಿ & ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹಾನಿ
- ದೂರ ಸಂಪರ್ಕ, ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ, ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತ.
- ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.
- ಅನೇಕ ಮರ–ಗಿಡಗಳು ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತವೆ.
- ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಡಿದ ನೀರು ಅನೇಕ ರೋಗಗಳ ಉಲ್ಬಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣ
- ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳು:–
- ನದಿಯ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಟಡ್ಡಗಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.
- ನದಿಗಳಿಗೆ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ನೀರು ಹರಿಸುವುದು.
- ಪ್ರವಾಹಗಳ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.
- ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಸವೆತ ನಿಯಂತ್ರಣ & ಹೂಳು ತುಂಬುವುದನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದು.
- ಭೂಕುಸಿತ ಅಥವಾ ಭೂಪಾತ:–
- ಪರ್ವತಗಳ ಅಥವಾ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಿಂದ ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರಿನಗುಂಟ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಾರುವ ಭೂರಾಶಿಗೆ "ಭೂಕುಸಿತ" ಎನ್ನುವರು.
- ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಾರುವ ವಸ್ತುಗಳು:– ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ಭಗ್ನಾವಶೇಷಗಳು
- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿದಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಕುಸಿತವಾದರೆ ಅವು ಹೆಚ್ಚು ವಿನಾಶಕಾರಿ.
- ಹಿಮಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಕುಸಿತದ ಜೊತೆ ಹಿಮಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕಾರಣಗಳು:–
- ಪರ್ವತ & ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಹರಿಯುವ ನೀರು & ಅಲೆಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊರೆದು ಇಳಿಜಾರು ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದ.
- ಕಡಿದಾದ ಪರ್ವತ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ, ರೈಲು ಮಾರ್ಗ, ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಿಸುವುದರಿಂದ
- ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನ ಪದರದ ಮೇಲೆ ಸಡಿಲವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಪದರವಿದ್ದಲ್ಲಿ.
- ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ
- ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವದರಿಂದ
- ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಉಳಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಪರಿಣಾಮಗಳು:–
- ಅನೇಕ ಚಿಕ್ಕ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ.

RAMALINGAPPA L

- ಸಾರಿಗೆ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ
- ಹಳ್ಳಗಳು & ಸಸ್ಯವರ್ಗಗಳು ಭೂಗತವಾಗುತ್ತವೆ.
- ಅನೇಕ ಜೀವಹಾನಿ & ಆಸ್ತಿ ಹಾನಿ
- ಕಡಲಕೊರತೆ:–
- ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಿಂದ ತೀರ ವಲಯವು ಸವೆಸಲ್ಪಡುವುದನ್ನು 'ತೀರ ಪ್ರದೇಶದ ಕೊರತೆ ಅಥವಾ ಕಡಲಕೊರೆತ" ಎನ್ನವುರು
- ಇವು ನೈಋುತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತ ಅವಧಿ & ಚಂಡಮಾರುತಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು.
- ನೈಋುತ್ಯ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತಗಳು ಅರಬ್ಬಿಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದ ಅಲೆಗಳು ತೀರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕಬಳಿಸುತ್ತವೆ.
- ಇದರಿಂದ ಕೇರಳ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಗೋವಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ ಹೆಚ್ಚು.
- ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ & ಗುಜರಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- ಆದರೆ ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಲಕೊರೆತ ಕಡಿಮೆ.
- ಪರಿಣಾಮಗಳು:–
- ಅಲೆಗಳು ತೀರ ಸವೆಸುವುದರಿಂದ ಅಪಾರ ಭೂ ಪ್ರದೇಶ ಸಮುದ್ರದ ಪಾಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಮನೆ, ರಸ್ತೆಗಳು ಮುಳುಗಿ ಅಪಾರ ನಷ್ಟ
- ನಿರ್ವಹಣೆ:–
- ತೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮರಳು ತೆಗೆಯುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು
- ತೀರ ಪ್ರದೇಶದುದ್ದಕ್ಕೂ ತಡೆಗೋಡೆ ನಿರ್ಮಾಣ
- ತೀರದುದ್ದಕ್ಕೂ ದಪ್ಪ ಬಂಡೆಗಳ ರಾಶಿಹಾಕಿ ಅಲೆಗಳ ಪ್ರಬಾವ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.
- ತೀರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಮ್ಯಾಂಗ್ರೋವ್ ಆರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಭೂಕಂಪಗಳು:–
- ಭೂಮಿಯ ಒಳಗಿನ ಆಂತರಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಪದರವು ಕಂಪಿಸುವುದನ್ನು "ಭೂಕಂಪ" ಎನ್ನುವರು.
- ಕಾರಣಗಳು:–
- ಭೂಮಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾಫಲಗಳ ಚಲನೆ
- ಮ್ಯಾಗ್ಮ ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಸರಿಯುವುದರಿಂದ
- ನಗರೀಕರಣದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು
- ಅರಣ್ಯನಾಶ
- ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
- ಗಣಿಗಾರಿಕೆ
- ಹಂಚಿಕೆ:–
- ಉತ್ತರದ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ
- ಪೂರ್ವ ಅಸ್ಸಾಂ
- ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತ್ ವಲಯ
- ದಕ್ಷಿಣದ ಕೊಯ್ನಾ, ಲಾತೂರು
- ಪರಿಣಾಮಗಳು:–
- ಜನರ ಸಾವು ನೋವು & ಆಸ್ತಿ–ಪಾಸ್ತಿ ಹಾನಿ
- ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿತ
- ರೋಗಗಳ ಹರಡುವಿಕೆ
- ಸಾಗರದ ಅಲೆಗಳು ದಡಗಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುವಿಕೆ
- ಸುನಾಮಿ
- ನದಿಯ ದಿಕ್ಕು ಬದಲಾಗುವಿಕೆ
- ಮುನ್ನಚ್ಚರಿಕೆಯ ಕ್ರಮಗಳು:–
- ಭೂಕಂಪ ಸಂಭವಿಸುವ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಅಂತಸ್ತಿನ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ.
- ಈ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಹಗುರವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.
- ಕಟ್ಟಡಗಳು ಸ್ಥಿತಿ ಸ್ಥಾಪಕತ್ವ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.
- ಭೂಕಂಪ ಸಂಭವಿಸುವಾಗ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವುದು.
- ಭೂಕಂಪ ಸಂಭವಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಶೀಘ್ರ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಕೋಪಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳು:–
- ಸಿದ್ಧಪಿಸಿದ ಆಹಾರ
- ಆಹಾರದ ಹಂಚಿಕೆ
- ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ
- ಔಷಧಿ ಹಂಚಿಕೆ
- ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

RAMALINGAPPA L

- ಅಗತ್ಯ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಒದಗಿಸುವುದು.
- ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಭಾರತ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳ ದೇಶ
- 2011ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಶೇ.68.84 ರಷ್ಟು ಜನರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ
- ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ:– "ಭಾರತದ ನೈಜ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂದರೆ, ಅದು ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.
- ಗ್ರಾಮಗಳು ಹಿಂದುಳಿಯಲು ಕಾರಣ:–
- ಸ್ವಾತಂತ್ರನಂತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಂತ್ರಗಳು ನಗರ ಕೇಂದ್ರಿತ.
- ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ನಾಶ
- ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ.
- ಉದಾರೀಕರಣ & ಜಾಗತೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬೆಳವಣಿಗೆ
- ಬಹುತೇಕ ಅವಕಾಶಗಳು ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ.
- ಆಧುನಿಕ ಜೀವನಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಗರಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿವೆ.
- ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಡತನವಿದೆ.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ನಾಶ
- ಶೇ.60 ಷ್ಟು ಜನರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಇದರ ಕೊಡುಗೆ ಕಡಿಮೆ.
- ನಗರ & ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ.
- ಇದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತಿವೆ.
- ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅರ್ಥ:– ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಉನ್ನತೀಕರಿಸುವುದನ್ನು "ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ" ಎನ್ನುವರು.
- ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮಹತ್ವ:–
- ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭೀವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ
- ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ನೀಡಿಕೆ.
- ಜನರ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು.
- ಅಗತ್ಯ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವುದು.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
- ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು.
- ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಆದಾಯವೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.
- ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಪ.ಜಾತಿ, ಪ.ಪಂಗಡ, ಹಿಂದುಳಿದ & ಬಡವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ದೊರೆಯುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
- ನಗರಗಳಲ್ಲಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೂ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗರೂ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತಗಾಗಬೇಕು.
- ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ:–
- ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಆಡಳಿತದ ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರಿಗೇ ವಹಿಸಿಕೊಡುವುದನ್ನು "ಅಧಿಕಾರ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- ಇದರಿಂದ ಸ್ವಾಲಂಬನೆ, ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸಮೃದ್ಧ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದನ್ನೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು "ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯ" ಎನ್ನುವರು.
- ಈ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವು:– ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಶೋಷಣೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತದೆ, ಮಾನವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಘನತೆಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ.
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ 1993 ರ ಸಂವಿಧಾನದ 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪದ ಪಂಚಾಯಿತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವ.
- ಇದರಿಂದ ಪಂಚಾಯತ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನ.
- ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರು ಹಂತದ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವ.
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯಿತಿ

RAMALINGAPPA L

- ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ:–
- ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ರಸ್ತೆ, ಚರಂಡಿ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಬೀದಿ ದೀಪ, ಶೌಚಾಯಲ, ಶಾಲೆ & ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ & ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ವಸಯ್ಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿ ತರಬೇತಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
- ಆರೋಗ್ಯ & ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮೂಲಕ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಕೃಷಿ, ಪಶುಪಾಲನೆ, ಕೋಳಿಸಾಕಣೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಣ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಜನರಿಗೆ ದುಡಿಯುವ ಅವಕಾಶ.
- ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಅವುಗಳ ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವುದು, ಕಿರು ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ನೀರಾವರಿ ವಿಸ್ತರಣೆ.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬಹುದು.
- ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
- ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು & ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು.
- ಉದ್ಯೋಗ ನಿರ್ಮಾಣ & ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಯೋಜನೆಗಳು:
- ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಉದ್ಯೋಗ ಖಾತರಿ ಯೋಜನೆ.
- ಸ್ವರ್ಣಜಯಂತಿ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವ–ಉದ್ಯೋಗ ಯೋಜನೆ.
- ವಸತಿ ಯೋಜನೆಗಳು:–
- ಇಂದಿರಾ ಆವಾಸ್ ಯೋಜನೆ
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್–ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಯೋಜನೆ
- ಆಶ್ರಯ ಯೋಜನೆ
- ಸುವರ್ಣ ಗ್ರಾಮೋದಯ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು.
- ಗ್ರಾಮಗಳ ವಯೋವೃದ್ಧರು, ಅಂಗವಿಕಲರು, ವಿದವೆಯರು, ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸರ್ಕಾರದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದು.
- ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಂಗಟಿಸಿ, ಉತ್ಪಾದಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಜಾತೆಗಳು, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ & ಸಾಂಸ್ಕೃತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಂಸ್ಕೃತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
- ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾತ್ರ
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
- ಬಡತನ & ನಿರುದ್ಯೋಗ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ
- ಸ್ವಾವಲಂಬಿ & ಸಮೃದ್ಧ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ
- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ
- ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಪಾತ್ರ:–
- ಮಹಿಳೆ ತಾಯಿಯಾಗಿ, ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ, ಸೊಸೆಯಾಗಿ, ಮಗಳಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯ.
- ಮಾನವನ ಬದುಕು ರೂಪಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಮಹಿಳೆಯಿಂದ
- ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಕೃಷಿ, ಕಾರ್ಮಿಕ, ನೌಕರ, ಅಧಿಕಾರಿ, ಉದ್ಯಮಿ, ನೀತಿರೂಪಕ, ಪುರುಷರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.
- ದೇಶದ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ.
- ಕೃಷಿ, ಪಶುಪಾಲನೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ರೇಷ್ಮೆಕೃಷಿ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಪುಷ್ಪಕೃಷಿ, ಕೋಳಿಸಾಕಣೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.
- ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ & ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ.
- ವ್ಯಾಪಾರ, ಕಛೇರಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಆಸ್ಪತೆಗಳು, ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ಸೇವೆ ಅಸಧಾರಣ.
- ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಹಿಳೆ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ.
- ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಮುಂದಾಳುವಾಗಿ ಹಲವು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಣೆ.
- ಮೀಸಲಾತಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.
- ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು:–
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಮಹಿಳಾ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘ(ಸ್ತ್ರೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘ)' ಗಳನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿದೆ.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವಲ್ಲಿ & ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ.

RAMALINGAPPA L

- ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಲ ಪಡೆದು ಉತ್ಪಾದಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯಾವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.
- ಇವು ಉಳಿತಾಯ ಸಂಗ್ರಹ & ಸಾಲ ವಸೂಲಾತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ.
- ಕುಡಿತ, ಜೂಜು, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ವರದಕ್ಷಿಣೆ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಮಹಿಳಾ & ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆ ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ.
- ಸ್ವಚ್ಛ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಮಾಜ ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಬಹುದು.
- ಮನೆಯ ಒಳಗೆ & ಹೊರಗೆ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.
- ಮಹಿಳಾ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಸಮಾನವೇತನ & ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಭದ್ರತೆ ಒದಗಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಾಸು & ಆಯ–ವ್ಯಯ:–
- ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ, ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಸಾಲದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದನ್ನು "ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಣಕಾಸು" ಎನ್ನುವರು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಸಿನ ಅರ್ಥ & ಮಹತ್ವ:–
- ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯ, ವೆಚ್ಚ ಹಾಗೂ ಸಾಲಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದೇ "ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಾಸು" ಎನ್ನುವರು.
- ಡಾಲ್ಟನ್:– "ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯ ಹಾಗೂ ವೆಚ್ಚಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು.

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಣಕಾಸು	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಾಸು
ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಆದಾಯ–ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.	ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯ–ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಆದಾಯವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ	ಸರ್ಕಾರವು ಮೊದಲು ತನ್ನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿ, ಆದಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ
ಇವು ಅದಷ್ಟೂ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ.	ಇದನ್ನು ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಚಾರ
ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಅವರ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪೂರಕ	ಸರ್ಕಾರವು ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಿದರೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಆದಾಯಕ್ಕಿಂತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

- ಮಹತ್ವ:–
- ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ & ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಆದಾಯ, ವೆಚ್ಚ & ಸಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸುವ ನೀತಿಗೆ "ಕೋಶೀಯ ನೀತಿ ಅಥವಾ ವಿತ್ತೀಯ ನೀತಿ" ಎನ್ನುವರು.
- ಸರ್ಕಾರ ಕೋಶೀಯ ನೀತಿಯ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣಕಾಸನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪತ್ತು, ಶ್ರಮ & ಭೌತಿಕ ಬಂಡವಾಳವು ಉತ್ಪಾದಕರ ನಡುವೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ
- ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ತಂತ್ರ ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.
- ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಆದಾಯವು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನರು ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬದುಕುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ.
- ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಲ್ಯಾಣದ ಜೊತೆಗೆ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯ
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಕೃಷಿ, ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಆರ್ಥಿಕವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಸಮತೋಲನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕ್ರಮ.
- ಬಡತನ & ನಿರುದ್ಯೋಗ ಹೊಗಲಾಡಿಸಲು & ಆರ್ಥಿಕ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು, ಬೆಲೆಗಳ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆ & ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಆಯ–ವ್ಯಯ(ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ):–
- ಭಾರತ ಹಣಕಾಸು ವರ್ಷವು ಏಪ್ರಿಲ್ 1 ರಂದು ಆರಂಭ
- ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಮಾರ್ಚ್ 31 ರಂದು ಮುಕ್ತಾಯ.
- ಸರ್ಕಾರದ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತಯಾರಿಸಿದ ಅಂದಾಜು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು "ಆಯ–ವ್ಯಯ ಅಥವಾ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ದಾಖಲೆ.
- ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಂಗಡ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು ಹಣಕಾಸು ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

- ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಫೆಬ್ರವರಿ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಲೋಕಸಭೆ & ರಾಜ್ಯಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುದೀರ್ಘ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ ಮಾರ್ಚ್ 31ರ ಒಳಗಾಗಿ ಎರಡು ಸದಸನಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆಯಬೇಕು.
- ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರಗಳ ವಿಧಗಳು:-
- ಉಳಿತಾಯ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರ:- ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯವು ಸರ್ಕಾರದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ.
- ಕೊರತೆಯ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರ:- ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯಕ್ಕಿಂತ ವೆಚ್ಚವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ
- ಸಮತೋಲನ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಪತ್ರ:- ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯ & ವೆಚ್ಚವು ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ
- ಭಾರತದಂತಹ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯ ಆಯ-ವ್ಯಯ ಮಂಡಿಸಬೇಕು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚಗಳು:-
- ಸರ್ಕಾರವು ರಾಷ್ಟ್ರ ರಕ್ಷಣೆ, ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ "ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚ" ಎನ್ನುವರು.
- 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯಗಳ ಉದಯದೊಂದಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಹೆಚ್ಚು.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವೆಚ್ಚದ ಬಾಬ್ತುಗಳು:-
- ಕಂದಾಯ ವೆಚ್ಚ:- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಕಂದಾಯ ಆದಾಯದಿಂದ ಮಾಡುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು 'ಕಂದಾಯ ವೆಚ್ಚ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದರಲ್ಲಿ:- ಆರ್ಥಿಕ & ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಣೆ, ಆಡಳಿತ, ಬಡ್ಡಿಪಾವತಿ, ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಉದ್ದೇಶ
- ಇದರಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ & ಯೋಜನೇತರ ವೆಚ್ಚಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಣ.
- ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ:-ಸರ್ಕಾರವು ವಿವಿಧ ಆರ್ಥಿಕ & ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು 'ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ' ಎನ್ನುವರು.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯಗಳು & ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ.
- ಮೂರು ರೀತಿಯ ಸೇವೆಗಳು:-
- ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳು:- ಕೃಷಿ & ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ, ಇಂಧನ, ವಿಜ್ಞಾನ & ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು:- ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ, ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ.
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೇವೆಗಳು:- ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ-ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡಲು ಮಾಡುವ ವೆಚ್ಚಗಳು.
- ಯೋಜನೇತರ ವೆಚ್ಚ:- ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ, ರಾಷ್ಟ್ರರಕ್ಷಣೆ, ಬಡ್ಡಿಪಾವತಿ ಬಾಬ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು 'ಯೋಜನೇತರ ವೆಚ್ಚ' ಎನ್ನುವರು.
- ಯೋಜನೇತರ ವೆಚ್ಚಗಳು:- ನಾಗರಿಕ ಆಡಳಿತ ವೆಚ್ಚ, ರಕ್ಷಣಾ ವೆಚ್ಚ, ಬಡ್ಡಿಪಾವತಿ, ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಯೋಜನೇತರ ಸಹಾಯ, ಸಹಾಯಧನದ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚ.
- ಬಂಡವಾಳ ವೆಚ್ಚ:- ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ, ವಿದ್ಯುತ್, ನೀರಾವರಿ, ಯೋಜನೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ & ಹೊಸ ಆಸ್ತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡುತ್ತದೆ ಇಂತಹ ವೆಚ್ಚವನ್ನು 'ಬಂಡವಾಳ ವೆಚ್ಚ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ಬಂಡವಾಳ ಆದಾಯದಿಂದ ಭರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ಯೋಜನೇತರ ವೆಚ್ಚಗಳೆಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳು.
- ಶಾಶ್ವತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಾರಿಗೆ, ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು 'ಬಂಡವಾಳ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ' ಎನ್ನುವರು.
- ಸರ್ಕಾರದ ಈ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಂತ್ರಸ್ತರಾಗುವ ಜನರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲು ಮಾಡುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು 'ಯೋಜನೇತರ ಬಂಡವಾಳ ವೆಚ್ಚ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದನ್ನು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ, ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡುವ ವೆಚ್ಚ.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆದಾಯ:-
- ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಭರಿಸಲು ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 'ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆದಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣ:- ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು & ಶೀಘ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲು.

RAMALINGAPPA

- ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳು:– ಕಂದಾಯ ಆದಾಯ & ಬಂಡವಾಳ ಆದಾಯ.
- ಕಂದಾಯ ಆದಾಯ:– ಸರ್ಕಾರವು ವಿವಿಧ ತೆರಿಗೆಗಳು ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಯೇತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಆದಾಯವನ್ನು 'ಕಂದಾಯ ಆದಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ವಾಸ್ತವ ಆದಾಯ.
- ಇದನ್ನು ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಣ:– ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಯೇತರ ಆದಾಯ
- ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯ:– ಪ್ರಜೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಡ್ಡಾಯ ವಂತಿಕೆಯನ್ನು 'ತೆರಿಗೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ತೆರಿಗೆಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಆದಾಯ.
- ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು, ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ.
- ಬಡವರಿಗೆ ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.
- ಶ್ರೀಮಂತರು ಬಳಸುವ ಸರಕು–ಸೇವೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಬಳಸುವ ಸರಕು–ಸೇವೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಡಿಮೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು 'ಪ್ರಗತಿಪರ ತೆರಿಗೆ ನೀತಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ವಿಧಿಸುವ ತೆರಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳು: ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೆರಿಗೆ & ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆ
- ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೆರಿಗೆ:– ಸರ್ಕಾರವು ಯಾರ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅವರೇ ಆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರುವಂತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೆರಿಗೆ ಎನ್ನುವರು.
- ಈ ತೆರಿಗೆಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇತರರ ಮೇಲೆ ವರ್ಗಾಹಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೆರಿಗೆಗಳು:– ವರಮಾನ ತೆರಿಗೆ, ಕಂಪನಿ ತೆರಿಗೆ, ಸಂಪತ್ತಿನ ತೆರಿಗೆ, ಸ್ಟಾಂಪು ತೆರಿಗೆ.
- ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆ:– ಸರ್ಕಾರವು ವಿಧಿಸುವ ತೆರಿಗೆಉ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇತರರ ಮೇಲೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು 'ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಇದನ್ನು ಸರಕು & ಸೇವೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸರ್ಕಾರ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಕನ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಿದರೆ ಅದರ ಹೊರೆ ಹೊರುವವನು ಬಳಕೆದಾರ.
- ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆಗಳು:– ಕೇಂದ್ರ ಅಬಕಾರಿ ತೆರಿಗೆ, ಆಮದು–ರಫ್ತು ಸುಂಕುಗಳು, ಸೇವಾ ತೆರಿಗೆ, ವಿದೇಶೀ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ.
- ತೆರಿಗೆಯೇತರ ಆದಾಯ:– ಸರ್ಕಾರವು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೂ ಆದಾಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ 'ತೆರಿಗೆಯೇತರ ಆದಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ತೆರಿಗೆಯೇತರ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳು:–
- ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕು ಗಳಿಸುವ ನಿವ್ವಳ ಲಾಭ
- ಭಾರತೀಯ ರೈಲ್ವೆ ಗಳಿಸುವ ನಿವ್ವಳ ಲಾಭ
- ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ದೂರವಾಣಿ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯ
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳು ಗಳಿಸುವ ಆದಾಯ
- ನಾಣ್ಯ & ಟಂಕಸಾಲೆಯಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯ
- ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಶುಲ್ಕಗಳು, ದಂಡಗಳು
- ಬಂಡವಾಳ ಆದಾಯ:–
- ಸರ್ಕಾರವು ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಆದಾಯವನ್ನು 'ಬಂಡವಾಳ ಆದಾಯ' ಎನ್ನುವರು.
- ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ನೀರಾವರಿ, ವಿದ್ಯುತ್, ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹ.
- ಇದನ್ನು ಆಂತರಿಕ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಎತ್ತುವ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹ.
- ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಉದ್ಯಮ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಲವನ್ನು 'ಆಂತರಿಕ ಸಾಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- ವಿದೇಶಿ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ವಿದೇಶಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು & ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸಾಲವನ್ನು 'ವಿದೇಶಿ ಸಾಲ' ಎನ್ನುವರು.
- ಸರ್ಕಾರವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಡಿರುವ ತನ್ನ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಇದನ್ನು 'ಹೂಡಿಕೆ ಹಿಂತೆಗತ' ಎನ್ನುವರು.
- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪಡದ ಸಾಲವನ್ನು & ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಇದನ್ನು 'ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿ' ಎನ್ನುವರು.
- ಹೀಗೆ ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿ & ಹೂಡಿಕೆ ಹಿಂತೆಗತಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ಹಣವನ್ನು 'ಸಾಲೇತರ ಬಂಡವಾಳ' ಎನ್ನುವರು.

- ಕೊರತೆಯ ಹಣಕಾಸು:–
- ಸರ್ಕಾರ ಮೊದಲು ತನ್ನ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತದೆ.
- ಆದಾಯಕ್ಕಿಂತ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಇದು ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
- ಸರ್ಕಾರವು:–
- ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೊಂದಿರುವ ನಗದು ಸಂಗ್ರಹ ಹಿಂಪಡೆಯುವುದು.
- ಆಂತರಿಕ & ವಿದೇಶಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.
- ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವುದು.
- ಕೊರತೆ ಹಣಕಾಸು (ಭಾರತ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರ) ಎಂದರೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಆಯ–ವ್ಯಯ ಪತ್ರದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿವ್ವಳ ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ.
- ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಆದಾಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದನ್ನು 'ಕೊರತೆ ಹಣಕಾಸು' ಎನ್ನುವರು.
- ಕೊರತೆ ಹಣಕಾಸಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ:–
- ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ.
- ಹಣದ ಚಲಾವಣಾ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.
- ಜನರ ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.
- ಕೊರತೆಯನ್ನು ಋಣ(–) ಚಿಹ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕೊರತೆ ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಧಗಳು:–
- ವಿತ್ತೀಯ ಕೊರತೆ
- ಆಯ–ವ್ಯಯ ಕೊರತೆ
- ಕಂದಾಯ ಕೊರತೆ
- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕೊರತೆ
- ವಿತ್ತೀಯ ಕೊರತೆ:–
- ಆಯ–ವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಕಂದಾಯ ಆದಾಯ & ಸಾಲೇತರ ಬಂಡವಾಳ ಆದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಸರ್ಕಾರದ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು 'ವಿತ್ತೀಯ ಕೊರತೆ' ಎನ್ನುವರು.
- ಆದಾಯ:– ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಿದ್ದ ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿ & ಹೂಡಿಕೆ ಹಿಂತೆಗೆತದ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹ.
- ವೆಚ್ಚ:– ಕಂದಾಯ ವೆಚ್ಚ & ಬಂಡವಾಳ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ಖಜಾನೆ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ವಾಸ್ತವಿಕ ಹೊರೆ.
- ಇದು ಆಂತರಿಕ & ವಿದೇಶಿ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ಸಾಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರುವ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಸೂತ್ರ:– ವಿತ್ತೀಯ ಕೊರತೆ = (ಕಂದಾಯ ಆದಾಯ + ಸಾಲೇತರ ಬಂಡವಾಳ ಆದಾಯ) – ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚ
- ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ:–
- ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಇಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ
- ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:– ಭೂಮಿ, ದುಡಿಮೆ, ಬಂಡವಾಳ, ಸಂಘಟನೆ.
- ಉದ್ಯಮದ ಅರ್ಥ:–
- ಉದ್ಯಮಿ ಪದವು ಫ್ರೆಂಚ್ ಪದ 'ಎಂಟ್ರ ಪ್ರೆಂಡೆ'ಯಿಂದ ಬಂದಿದೆ.
- ಇದರ ಅರ್ಥ:– ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವವ
- ಉದ್ಯಮಿ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ.
- ಇವನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕೌಶಲ್ಯ, ತಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮುಂದಾಳತ್ವ ಗುಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.
- ಉದ್ಯಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಯಮಶೀಲ ಅಥವಾ ಉದ್ದಿಮೆಗಾರ ಎನ್ನುವರು.
- ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ:–
- ಒಬ್ಬ ಉದ್ಯಮಿಯು ತನ್ನ ಉದ್ದಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಎನ್ನುವರು.
- ಇದು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆ
- ಏನೂ ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಏನಾದರೊಂದಾಗಿ ಸೃಜಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
- ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಲಾಭಪಡೆಯಲು ಸಾಹಸಕಾರ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.
- ಇದು ಒಂದು ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ.
- ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಕಾರ್ಯ
- ಒಂದು ತತ್ವಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.
- ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಯೋಜಿಸುವ & ಪ್ರವೃತ್ತಿಸುವ ಕಾರ್ಯ
- ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು:–
- ಸೃಜನಾತ್ಮಕ
- ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ

RAMALINGAPPA L

- ಗುಂಪುಕಟ್ಟುವುದು
- ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರ
- ನಷ್ಟಭರಿತಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ
- ವಚನಬದ್ಧತೆ
- ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿತರುವುದು.
- ನಾಯಕತ್ವ
- ಪ್ರಚೋದನೆಯ ಸಾಧನೆ
- ಗುರಿಮುಟ್ಟುವಿಕೆ
- ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಉದ್ಯಮಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳು:-
- ವ್ಯಾಪಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆರಂಭ
- ಉತ್ಪಾದನಾಂಗಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
- ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ.
- ತನ್ನ ಉದ್ಯಮದ ಹಣಕಾಸಿನ ಆಯ-ವ್ಯಯವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು & ಅನಿಶ್ಚಿತೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ವ್ಯಾಪಾರದ ಮಾರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.
- ಉದ್ಯಮಿಯ ಪಾತ್ರ & ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:-
- ಉದ್ಯಮಿಯ ಪಾತ್ರ:-
- ಜನರ ಅನುಪಯುಕ್ತ ಉಳಿತಾಯವನ್ನು ಬಂಡವಾಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ.
- ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅಧಿಕ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ದೇಶದ ನಿವ್ವಳದೇಶಿಯ ಉತ್ಪನ್ನ & ಜನರ ತಲಾವರಮಾನ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಹೊಸ ವಸ್ತು & ಸೇವೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಒದಗಿಸಿ ಜನರ ಜೀವನಮಟ್ಟ ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ತಾರತಮ್ಯ ನಿವಾರಣೆ.
- ಸಂಪತ್ತಿನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗೆಗ ಸಹಾಯ.
- ದೇಶದ ರಫ್ತು ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆ ರೂಢಿಗೆ ತಂದು ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:-
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನ.
- ಅಗ್ನಿಬಿರಟೆಯಂತೆ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಚೇತನ ಕೊಡುವ ಸಾಧಕ.
- ದೇಶದ ಯಶಸ್ಸು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆ & ಸಮಯೋಚಿತ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ನಿರ್ಣಯಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಅನುಪಯುಕ್ತ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾರೆ.
- ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಉದ್ಯಮ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ದೇಶದ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸೃಜಿಸುತ್ತವೆ.
- ಆರ್ಥಿಕ & ಕೈಗಾರಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳು & ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ.
- ಸಾಮರ್ಥ್ಯ & ಪ್ರಚೋದನೆ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.
- ತನ್ನ ಉದ್ಯಮದ ನಷ್ಟಭರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರುತ್ತಾನೆ.
- ಲಾಭವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
- ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ.
- ಉದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳು:-
- ಜಾಹಿರಾತು ಸೇವಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆ
- ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆ
- ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ & ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- ಛಾಯಾಪ್ರತಿ ತೆಗೆಯುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು
- ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಂಶೋಧನೆ & ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು
- ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು
- ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಅಂಗಡಿಗಳು
- ದೂರದರ್ಶನ ಜಾಲ ಬಂದದ ಸೇವಾಕ್ಷೇತ್ರಗಳು
- ಕ್ರೆಚ್ & ಬ್ಯೂಟಿಪಾರ್ಲರ್‌ಗಳು

RAMALINGAPPAL

- ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಗಳು:–
- ಪ್ರಮುಖ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:–
- ಭಾರತದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕು
- ಕೃಷಿ & ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬ್ಯಾಂಕು
- ಆಮದು–ರಫ್ತು ಬ್ಯಾಂಕು
- ಭಾರತೀಯ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕು
- ಭಾರತೀಯ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ
- ಭಾರತೀಯ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಹಣಕಾಸಿನ ಹೂಡಿಕೆ & ಸಾಲದ ನಿಗಮ
- ಭಾರತೀಯ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಮರು ನಿರ್ಮಾಣ ಬ್ಯಾಂಕು
- ಭಾರತೀಯ ವಾಣಿಜ್ಯ & ಇತರೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು
- ಭಾರತೀಯ ಜೀವಾ ವಿಮಾ ನಿಗಮ
- ಯೂನಿಟ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ
- ಉದ್ಯಮಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:–
- ಜಿಲ್ಲಾ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು
- ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತ
- ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಂಸ್ಥೆ
- ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆ
- ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಗಳು
- ಖಾದಿ & ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಮಂಡಲಿ
- ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
- ಜಿಲ್ಲಾ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು:–
- ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು & ಆಡಳಿತ & ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು 1978ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು.
- ಇವು ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳೊಡನೆ ಸಂಯೋಜಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ & ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕೇಂದ್ರಗಳು
- ಇವು ಏಕಗವಾಕ್ಷಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.
- ಉದ್ದಿಮೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಮೊದಲು ಸಿದ್ದಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಯೋಜನಾವರದಿ.
- ಯಂತ್ರಗಳು & ಸಾಧನ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ
- ಹೊಸದಾಗಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ರಚನೆ
- ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು.
- ಉದ್ದಿಮೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡೆ ತರಬೇತಿ
- ಕಚ್ಚಾಪದಾರ್ಥಗಳ ಹಂಚಿಕೆ
- ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗದಡಿಯಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವು
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಹಾಯ
- ಉದ್ದಿಮೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
- ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರಫು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು
- ಅತಂತ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತೀರುವ ಉದ್ದಿಮೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು
- ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
- ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ
- ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕವಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ
- ಕುಶಲಕೈಗಾರಿಕಾ ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯ.
- ಗ್ರಾಹಕರ ಶಿಕ್ಷಣ & ರಕ್ಷಣೆ:–
- ಬಳಕೆದಾರ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆದಾರ:–
- ಸೇವೆ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವವರನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು 'ಬಳಕೆದಾರ' ಎಂದು ಕರೆದರು
- ಬಳಕೆದಾರರಿಂದ ಹಣ ಪಡೆದು ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವವನೇ 'ಪೂರೈಕೆದಾರ'
- ಗ್ರಾಹಕರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆದಾರರನ್ನು ಗ್ರಾಹಕ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ.
- ಗ್ರಾಹಕರು ನೀಡುವ ಹಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ವಸ್ತು ನೀಡಬೇಕು.
- ಆದರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಅಥವಾ ಪೂರೈಕೆದಾರರು ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಆಂದೋಲನ ಮೊದಲು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಆರಂಭ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವು ಭಾರತದ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಘದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ 1956ರಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ನೀಡಿತು.
- ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 1965ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು "ಅವೇರ್" ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

RAMALINGAPPA L

- ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಘಟನೆ & ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ
- ಬಳಕೆದಾರರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು:–
- ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಹಾವಳಿ
- ಮಾರಾಟದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ
- ಗ್ರಾಹಕ & ಪೂರೈಕೆದಾರರ ನಡುವೆ ಅಂತರ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.
- ಬೆಲೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಇಂದು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ ಇದನ್ನು "ಟೆಲಿಷಾಪಿಂಗ್" ಎನ್ನುವರು.
- ಗ್ರಾಹಕ:–
- ಗ್ರಾಹಕ ಎಂದರೆ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರು ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಬೆಲೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು.
- ವ್ಯಾಪಾರ ಎಂದರೆ, ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಲಾಭದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.
- ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು 'ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ರಾಜ' ಎನ್ನುವರು.
- ಆದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕನು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಆದರೆ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ
- ವಿಶ್ವಗ್ರಾಹಕ ದಿನಾಚರಣೆ:–
- ವಿಶ್ವಗ್ರಾಹಕ ಆಂದೋಲನದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ 15, 1962 ಮಹತ್ವದ ದಿನ.
- ಅಂದು ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಜಾನ್ ಎಫ್ ಕೆನಡಿ ಅಲ್ಲಿನ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸಂರಕ್ಷತೆ, ಮಾಹಿತಿ, ನಿವೇದನೆ, ಪರಿಹಾರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವಿಧೇಯಕ ಅಂಗೀಕರ.
- ಅಂದಿನಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಾರ್ಚ್ 15ನೇ ತಾರೀಖು "ವಿಶ್ವಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳ ದಿನ" ಎಂದು ಆಚರಣೆ.
- ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ:–
- ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಉತ್ಪಾದಕರ & ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು "ಗ್ರಾಹಕ ರಕ್ಷಣೆ" ಎನ್ನುವರು.
- ಗ್ರಾಹಕರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಅನೇಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಇವುಗಳನ್ನು "ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳು" ಎನ್ನುವರು.
- ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ:–
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು 1986ರಲ್ಲಿ 'ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ' ಜಾರಿ ಮಾಡಿದೆ.
- ಉದ್ದೇಶಗಳು:–
- ಇದು ಸುರಕ್ಷತೆ & ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡುವುದು.
- ಅಪಾಯಕಾರಿ ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿಕೆ & ಮಾರಾಟ ತಪ್ಪಿಸುವುದು.
- ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಅನುಚಿತ ವ್ಯವಹಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು.
- ಗುಣಮಟ್ಟ, ಅಳತೆ, ತೂಕ, ಬೆಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಗಾವಹಿಸುವುದು.
- ಬಳಕೆದಾರರು ತಾವು ಖರೀದಿಸುವ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಗೆ ಒಳಗಾದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡಿಸುವುದು.
- ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಗ್ರಾಹಕರ(ಗ್ರಾಹಕರ ಹಕ್ಕುಗಳು) ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಅಂಶಗಳು:–
- ಗ್ರಾಹಕರ ಜೀವನ & ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯೆನಿಸಿದ ಸರಕುಗಳ ವಿಕ್ರಯದ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಹಕ್ಕು.
- ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುವ ಹಕ್ಕು
- ವಸ್ತುಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಹಕ್ಕು
- ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಲಿಸುವ ಹಕ್ಕು
- ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪರಿಹಾರ ಕೇಳುವ ಹಕ್ಕು
- ಗ್ರಾಹಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು
- ವಂಚನೆ ಅಥವಾ ಮೋಸದ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕು
- ಜೀವನ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕು
- ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ:–
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವೇದಿಕೆ
- ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವೇದಿಕೆ
- ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮಂಡಲಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಗ್ರಾಹಕರ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವೇದಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ
- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಬಂಧಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವೇದಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಹಕ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮಂಡಲಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಜಿಲ್ಲಾ ವೇದಿಕೆ:–

RAMALINGAPPA

- ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಂದು ವೇದಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಾಮಾಂಕಿತಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
- ಇದು 20 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರದ ಗ್ರಾಹಕರ ದೂರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಇದರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳೆ ಇರುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯ ಆಯೋಗ:–
- ರಾಜ್ಯದ ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನಿವೃತ್ತ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು & ಹಾಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಒಬ್ಬರು ಮಹಳಾ ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.
- 20 ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳಿಂದ 1 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಯವರೆಗಿನ ಮೌಲ್ಯದ ಗ್ರಾಹಕರ ದೂರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ:–
- ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಒಬ್ಬ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
- ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸದಸ್ಯರಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಇವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ಅಥವಾ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ನುರಿತವರಾಗಿರಬೇಕು.
- ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಇದು 1 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಯ ಮೌಲ್ಯದ ದೂರುಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಗ್ರಾಹಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ದೂರಿನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳು:–
- ದೂಗಳು ಕೈಬರಹದ ಅಥವಾ ಬೆರಳಚ್ಚಿನ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು.
- ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೂರು ಕೊಡುವವನ ಹೆಸರು, ವಿಳಾಸ, ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ ನಮೂದಾಗಿರಬೇಕು.
- ವ್ಯಾಪಾರಿ ಅಥವಾ ಪೂರೈಕೆದಾರನ ವಿರುದ್ಧ ವಿವರ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಮೂದಾಗಿರಬೇಕು.
- ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ & ನಷ್ಟ ಹೊಂದಿರುವ ಮೊಬಲಗೆಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕು.
- ನಷ್ಟದ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರದ ಮೊಬಲಗು ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ರಸೀದಿ ಅಥವಾ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಬೇಕು
- ದೂರಿನ ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕ ಅಥವಾ ನೋಂದಾವಣಿ ಶುಲ್ಕ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಗ್ರಾಹಕನೇ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ದೂರನ್ನು ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮುಂದೆ ವಾದಿಸಬಹುದು ವಕೀಲರು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.
-
- ಅ
- ಅ
- ಅ
- ಅ
- ಅ

RAMALINGAPPA L